నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

సంయుత్తనికాయో

సళాయతనవగ్గో

౧. సళాయతనసంయుత్తం

౧. అనిచ్చవగ్గో

౧. అజ్ఝత్తానిచ్చసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“చక్ఖుం , భిక్ఖవే, అనిచ్చం. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం; యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సోతం అనిచ్చం. యదనిచ్చం...పే.... ఘానం అనిచ్చం. యదనిచ్చం...పే.... జివ్హా అనిచ్చా. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం; యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. కాయో అనిచ్చో. యదనిచ్చం...పే.... మనో అనిచ్చో. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం; యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, సోతస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ఘానస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి, కాయస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి , మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. పఠమం.

౨. అజ్ఝత్తదుక్ఖసుత్తం

౨. “చక్ఖుం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం. యం దుక్ఖం తదనత్తా; యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సోతం దుక్ఖం...పే.... ఘానం దుక్ఖం... జివ్హా దుక్ఖా... కాయో దుక్ఖో... మనో దుక్ఖో. యం దుక్ఖం తదనత్తా; యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి. దుతియం.

౩. అజ్ఝత్తానత్తసుత్తం

౩. “చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సోతం అనత్తా…పే॰… ఘానం అనత్తా… జివ్హా అనత్తా… కాయో అనత్తా… మనో అనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి. తతియం.

౪. బాహిరానిచ్చసుత్తం

౪. “రూపా , భిక్ఖవే, అనిచ్చా. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం; యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి , న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనిచ్చా. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం; యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, సద్దేసుపి నిబ్బిన్దతి, గన్ధేసుపి నిబ్బిన్దతి, రసేసుపి నిబ్బిన్దతి, ఫోట్ఠబ్బేసుపి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. చతుత్థం.

౫. బాహిరదుక్ఖసుత్తం

౫. “రూపా , భిక్ఖవే, దుక్ఖా. యం దుక్ఖం తదనత్తా; యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా దుక్ఖా. యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. బాహిరానత్తసుత్తం

౬. “రూపా, భిక్ఖవే, అనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. అజ్ఝత్తానిచ్చాతీతానాగతసుత్తం

౭. “చక్ఖుం , భిక్ఖవే, అనిచ్చం అతీతానాగతం; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం చక్ఖుస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం చక్ఖుం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స చక్ఖుస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సోతం అనిచ్చం… ఘానం అనిచ్చం… జివ్హా అనిచ్చా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నాయ! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతాయ జివ్హాయ అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం జివ్హం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నాయ జివ్హాయ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. కాయో అనిచ్చో…పే॰… మనో

అనిచ్చో అతీతానాగతో; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం మనస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం మనం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స మనస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ"తి. సత్తమం.

౮. అజ్ఝత్తదుక్ఖాతీతానాగతసుత్తం

౮. "చక్ఖుం , భిక్ఖవే, దుక్ఖం అతీతానాగతం; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం చక్ఖుస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం చక్ఖుం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స చక్ఖుస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సోతం దుక్ఖం...పే.... ఘానం దుక్ఖం...పే.... జివ్హా దుక్ఖా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నాయ! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతాయ జివ్హాయ అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం జివ్హం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నాయ జివ్హాయ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. కాయో దుక్ఖో...పే.... మనో దుక్ఖో అతీతానాగతో; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం మనస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం మనం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స మనస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. అజ్ఝత్తానత్తాతీతానాగతసుత్తం

౯. "చక్ఖుం , భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతానాగతం; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం చక్ఖుస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం చక్ఖుం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స చక్ఖుస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సోతం అనత్తా...పే.... ఘానం అనత్తా...పే.... జివ్హా అనత్తా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నాయ! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతాయ జివ్హాయ అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం జివ్హం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నాయ జివ్హాయ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. కాయో అనత్తా...పే.... మనో అనత్తా అతీతానాగతో; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నస్స! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతస్మిం మనస్మిం అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతం మనం నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నస్స మనస్స నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ"తి. నవమం.

౧౦. బాహిరానిచ్చాతీతానాగతసుత్తం

౧౦. "రూపా , భిక్ఖవే, అనిచ్చా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నానం! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతేసు రూపేసు అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతే రూపే నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నానం రూపానం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనిచ్చా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నానం! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతేసు ధమ్మేసు అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతే ధమ్మే నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నానం ధమ్మానం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ"తి. దసమం.

౧౧. బాహిరదుక్ఖాతీతానాగతసుత్తం

౧౧. “రూపా, భిక్ఖవే, దుక్ఖా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నానం! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతేసు రూపేసు అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతే రూపే నాభినన్దతి ; పచ్చుప్పన్నానం రూపానం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ”తి…పే. .... ఏకాదసమం.

౧౨. బాహిరానత్తాతీతానాగతసుత్తం

౧౨. “రూపా, భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నానం! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అతీతేసు రూపేసు అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతే రూపే నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నానం రూపానం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనత్తా అతీతానాగతా; కో పన వాదో పచ్చుప్పన్నానం! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే , సుతవా అరియసావకో అతీతేసు ధమ్మేసు అనపేక్ఖో హోతి; అనాగతే ధమ్మే నాభినన్దతి; పచ్చుప్పన్నానం ధమ్మానం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతీ”తి. ద్వాదసమం.

అనిచ్చవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా చ, తయో అజ్ఝత్తబాహిరా;
యదనిచ్చేన తయో వుత్తా, తే తే అజ్ఝత్తబాహిరాతి.

౨. యమకవగ్గో

౧. పఠమపుబ్బేసమ్బోధసుత్తం

౧౩. సావత్థినిదానం . “పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘కో ను ఖో చక్ఖుస్స అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణం? కో సోతస్స…పే.… కో ఘానస్స… కో జివ్హాయ… కో కాయస్స… కో మనస్స అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ’న్తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘యం ఖో చక్ఖుం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం చక్ఖుస్స అస్సాదో. యం చక్ఖుం అనిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అయం చక్ఖుస్స ఆదీనవో. యో చక్ఖుస్మిం ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం చక్ఖుస్స నిస్సరణం. యం సోతం…పే.… యం ఘానం…పే.… యం జివ్హం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం జివ్హాయ అస్సాదో. యం [యా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] జివ్హా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, అయం జివ్హాయ ఆదీనవో. యో జివ్హాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం జివ్హాయ నిస్సరణం. యం కాయం…పే.… యం మనం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం మనస్స అస్సాదో. యం [యో (సీ. స్యా. కం. క.)] మనో అనిచ్చో దుక్ఖో విపరిణామధమ్మో, అయం మనస్స ఆదీనవో. యో మనస్మిం ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం మనస్స నిస్సరణ’”న్తి.

“యావకీవఞ్చాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం ఏవం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే

సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి [సబ్బత్థాపి ఏవమేవ ఇతిసద్దేన సహ దిస్సతి] పచ్చఞ్ఞాసిం. యతో చ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం ఏవం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, అథాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘అకుప్పా మే విముత్తి [చేతోవిముత్తి (సీ. పీ. క.) ఏవముపరిపి], అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో’”తి. పఠమం.

౨. దుతియపుబ్బేసమ్బోధసుత్తం

౧౪. “పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘కో ను ఖో రూపానం అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణం? కో సద్దానం…పే.… కో గన్ధానం… కో రసానం… కో ఫోట్ఠబ్బానం… కో ధమ్మానం అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ’న్తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘యం ఖో రూపే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం రూపానం అస్సాదో. యం రూపా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, అయం రూపానం ఆదీనవో. యో రూపేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం రూపానం నిస్సరణం. యం సద్దే… గన్ధే… రసే… ఫోట్ఠబ్బే… యం ధమ్మే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం ధమ్మానం అస్సాదో. యం ధమ్మా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా , అయం ధమ్మానం ఆదీనవో. యో ధమ్మేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం ధమ్మానం నిస్సరణ’”న్తి.

“యావకీవఞ్చాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం బాహిరానం ఆయతనానం ఏవం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. యతో చ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం బాహిరానం ఆయతనానం ఏవం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, అథాహం, భిక్ఖవే, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ ‘అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘అకుప్పా మే విముత్తి, అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో’”తి. దుతియం.

౩. పఠమఅస్సాదపరియేసనసుత్తం

౧౫. “చక్ఖుస్సాహం, భిక్ఖవే, అస్సాదపరియేసనం అచరిం. యో చక్ఖుస్స అస్సాదో తదజ్ఝగమం. యావతా చక్ఖుస్స అస్సాదో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. చక్ఖుస్సాహం, భిక్ఖవే , ఆదీనవపరియేసనం అచరిం. యో చక్ఖుస్స ఆదీనవో తదజ్ఝగమం. యావతా చక్ఖుస్స ఆదీనవో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. చక్ఖుస్సాహం, భిక్ఖవే, నిస్సరణపరియేసనం అచరిం. యం చక్ఖుస్స నిస్సరణం తదజ్ఝగమం. యావతా చక్ఖుస్స నిస్సరణం , పఞ్ఞాయ మే తం సుదిట్ఠం. సోతస్సాహం , భిక్ఖవే… ఘానస్సాహం, భిక్ఖవే… జివ్హాయాహం భిక్ఖవే, అస్సాదపరియేసనం అచరిం. యో జివ్హాయ అస్సాదో తదజ్ఝగమం. యావతా జివ్హాయ అస్సాదో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. జివ్హాయాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవపరియేసనం అచరిం. యో జివ్హాయ ఆదీనవో తదజ్ఝగమం. యావతా జివ్హాయ ఆదీనవో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. జివ్హాయాహం, భిక్ఖవే, నిస్సరణపరియేసనం అచరిం. యం జివ్హాయ నిస్సరణం తదజ్ఝగమం. యావతా జివ్హాయ నిస్సరణం, పఞ్ఞాయ మే తం సుదిట్ఠం. మనస్సాహం, భిక్ఖవే,

అస్సాదపరియేసనం అచరిం. యో మనస్స అస్సాదో తదజ్ఝగమం. యావతా మనస్స అస్సాదో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. మనస్సాహం, భిక్ఖవే , ఆదీనవపరియేసనం అచరిం. యో మనస్స ఆదీనవో తదజ్ఝగమం. యావతా మనస్స ఆదీనవో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. మనస్సాహం, భిక్ఖవే, నిస్సరణపరియేసనం అచరిం. యం మనస్స నిస్సరణం తదజ్ఝగమం. యావతా మనస్స నిస్సరణం, పఞ్ఞాయ మే తం సుదిట్ఠం.

"యావకీవఞ్చాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం...పే.... పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'అకుప్పా మే విముత్తి, అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో'"తి. తతియం.

౪. దుతియఅస్సాదపరియేసనసుత్తం

౧౬. "రూపానాహం, భిక్ఖవే, అస్సాదపరియేసనం అచరిం. యో రూపానం అస్సాదో తదజ్ఝగమం. యావతా రూపానం అస్సాదో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. రూపానాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవపరియేసనం అచరిం. యో రూపానం ఆదీనవో తదజ్ఝగమం. యావతా రూపానం ఆదీనవో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. రూపానాహం, భిక్ఖవే, నిస్సరణపరియేసనం అచరిం. యం రూపానం నిస్సరణం తదజ్ఝగమం. యావతా రూపానం నిస్సరణం, పఞ్ఞాయ మే తం సుదిట్ఠం. సద్దానాహం, భిక్ఖవే... గన్ధానాహం, భిక్ఖవే... రసానాహం, భిక్ఖవే... ఫోట్ఠబ్బానాహం, భిక్ఖవే... ధమ్మానాహం, భిక్ఖవే, అస్సాదపరియేసనం అచరిం. యో ధమ్మానం అస్సాదో తదజ్ఝగమం. యావతా ధమ్మానం అస్సాదో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. ధమ్మానాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవపరియేసనం అచరిం. యో ధమ్మానం ఆదీనవో తదజ్ఝగమం. యావతా ధమ్మానం ఆదీనవో పఞ్ఞాయ మే సో సుదిట్ఠో. ధమ్మానాహం, భిక్ఖవే, నిస్సరణపరియేసనం అచరిం. యం ధమ్మానం నిస్సరణం తదజ్ఝగమం. యావతా ధమ్మానం నిస్సరణం, పఞ్ఞాయ మే తం సుదిట్ఠం.

"యావకీవఞ్చాహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ఛన్నం బాహిరానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞాసిం...పే.... పచ్చఞ్ఞాసిం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'అకుప్పా మే విముత్తి, అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో'"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమనోచేఅస్సాదసుత్తం

౧౭. "నో చేదం, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్స అస్సాదో అభవిస్స, నయిదం సత్తా చక్ఖుస్మిం సారజ్జేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి చక్ఖుస్స అస్సాదో తస్మా సత్తా చక్ఖుస్మిం సారజ్జన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్స ఆదీనవో అభవిస్స, నయిదం సత్తా చక్ఖుస్మిం నిబ్బిన్దేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి చక్ఖుస్స ఆదీనవో తస్మా సత్తా చక్ఖుస్మిం నిబ్బిన్దన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్స నిస్సరణం అభవిస్స, నయిదం సత్తా చక్ఖుస్మా నిస్సరేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి చక్ఖుస్స నిస్సరణం తస్మా సత్తా చక్ఖుస్మా నిస్సరన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, సోతస్స అస్సాదో అభవిస్స... నో చేదం, భిక్ఖవే, ఘానస్స అస్సాదో అభవిస్స... నో చేదం, భిక్ఖవే, జివ్హాయ అస్సాదో అభవిస్స, నయిదం సత్తా జివ్హాయ సారజ్జేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి జివ్హాయ అస్సాదో, తస్మా సత్తా జివ్హాయ సారజ్జన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, జివ్హాయ ఆదీనవో అభవిస్స, నయిదం సత్తా జివ్హాయ నిబ్బిన్దేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి జివ్హాయ ఆదీనవో, తస్మా సత్తా జివ్హాయ నిబ్బిన్దన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, జివ్హాయ

నిస్సరణం అభవిస్స, నయిదం సత్తా జివ్హాయ నిస్సరేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి జివ్హాయ నిస్సరణం, తస్మా సత్తా జివ్హాయ నిస్సరన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, కాయస్స అస్సాదో అభవిస్స... నో చేదం, భిక్ఖవే, మనస్స అస్సాదో అభవిస్స, నయిదం సత్తా మనస్మిం సారజ్జేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి మనస్స అస్సాదో, తస్మా సత్తా మనస్మిం సారజ్జన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, మనస్స ఆదీనవో అభవిస్స, నయిదం సత్తా మనస్మిం నిబ్బిన్దేయ్యుం . యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి మనస్స ఆదీనవో, తస్మా సత్తా మనస్మిం నిబ్బిన్దన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, మనస్స నిస్సరణం అభవిస్స, నయిదం సత్తా మనస్మా నిస్సరేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి మనస్స నిస్సరణం, తస్మా సత్తా మనస్మా నిస్సరన్తి.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, సత్తా ఇమేసం ఛన్నం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞంసు, నేవ తావ, భిక్ఖవే, సత్తా సదేవకా లోకా సమారకా సబ్రహ్మకా సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ నిస్సటా విసఞ్ఞుత్తా విప్పముత్తా విమరియాదీకతేన [విపరియాదికతేన (సీ. పీ.), విపరియాదికతేన (స్యా. కం. క.)] చేతసా విహరింసు. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, సత్తా ఇమేసం ఛన్నం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం అబ్భఞ్ఞంసు , అథ, భిక్ఖవే, సత్తా సదేవకా లోకా సమారకా సబ్రహ్మకా సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ నిస్సటా విసఞ్ఞుత్తా విప్పముత్తా విమరియాదీకతేన చేతసా విహరన్తీ”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియనోచేఅస్సాదసుత్తం

౧౮. “నో చేదం, భిక్ఖవే, రూపానం అస్సాదో అభవిస్స, నయిదం సత్తా రూపేసు సారజ్జేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి రూపానం అస్సాదో, తస్మా సత్తా రూపేసు సారజ్జన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో అభవిస్స, నయిదం సత్తా రూపేసు నిబ్బిన్దేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి రూపానం ఆదీనవో, తస్మా సత్తా రూపేసు నిబ్బిన్దన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, రూపానం నిస్సరణం అభవిస్స, నయిదం సత్తా రూపేహి నిస్సరేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి రూపానం నిస్సరణం, తస్మా సత్తా రూపేహి నిస్సరన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, సద్దానం... గన్ధానం... రసానం... ఫోట్ఠబ్బానం... ధమ్మానం అస్సాదో అభవిస్స, నయిదం సత్తా ధమ్మేసు సారజ్జేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి ధమ్మానం అస్సాదో, తస్మా సత్తా ధమ్మేసు సారజ్జన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం ఆదీనవో అభవిస్స, నయిదం సత్తా ధమ్మేసు నిబ్బిన్దేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి ధమ్మానం ఆదీనవో, తస్మా సత్తా ధమ్మేసు నిబ్బిన్దన్తి. నో చేదం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం నిస్సరణం అభవిస్స, నయిదం సత్తా ధమ్మేహి నిస్సరేయ్యుం. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అత్థి ధమ్మానం నిస్సరణం, తస్మా సత్తా ధమ్మేహి నిస్సరన్తి.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, సత్తా ఇమేసం ఛన్నం బాహిరానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నాబ్భఞ్ఞంసు , నేవ తావ, భిక్ఖవే, సత్తా సదేవకా లోకా సమారకా సబ్రహ్మకా సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ నిస్సటా విసఞ్ఞుత్తా విప్పముత్తా విమరియాదీకతేన చేతసా విహరింసు. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, సత్తా ఇమేసం ఛన్నం బాహిరానం ఆయతనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో, ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో, నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం అబ్భఞ్ఞంసు, అథ, భిక్ఖవే , సత్తా సదేవకా లోకా సమారకా సబ్రహ్మకా సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ నిస్సటా విసఞ్ఞుత్తా విప్పముత్తా విమరియాదీకతేన చేతసా విహరన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమాభినన్దసుత్తం

౧౮. “యో , భిక్ఖవే, చక్ఖుం అభినన్దతి, దుక్ఖం సో అభినన్దతి. యో దుక్ఖం అభినన్దతి, అపరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి. యో సోతం...పే.... యో ఘానం...పే.... యో జివ్హం అభినన్దతి, దుక్ఖం సో అభినన్దతి. యో దుక్ఖం అభినన్దతి, అపరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి. యో కాయం...పే.... యో మనం అభినన్దతి, దుక్ఖం సో అభినన్దతి. యో దుక్ఖం అభినన్దతి, అపరిముత్తో సో దుక్ఖస్మా”తి వదామి.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుం నాభినన్దతి, దుక్ఖం సో నాభినన్దతి. యో దుక్ఖం నాభినన్దతి, పరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి. యో సోతం...పే.... యో ఘానం...పే.... యో జివ్హం నాభినన్దతి, దుక్ఖం సో నాభినన్దతి. యో దుక్ఖం నాభినన్దతి, పరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి. యో కాయం...పే.... యో మనం నాభినన్దతి, దుక్ఖం సో నాభినన్దతి. యో దుక్ఖం నాభినన్దతి, పరిముత్తో సో దుక్ఖస్మా”తి వదామి. సత్తమం.

౮. దుతియాభినన్దసుత్తం

౨౦. “యో, భిక్ఖవే, రూపే అభినన్దతి, దుక్ఖం సో అభినన్దతి. యో దుక్ఖం అభినన్దతి, అపరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి. యో సద్దే...పే.... గన్ధే... రసే... ఫోట్ఠబ్బే... ధమ్మే అభినన్దతి, దుక్ఖం సో అభినన్దతి. యో దుక్ఖం అభినన్దతి, అపరిముత్తో సో దుక్ఖస్మా”తి వదామి.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, రూపే నాభినన్దతి, దుక్ఖం సో నాభినన్దతి. యో దుక్ఖం నాభినన్దతి, పరిముత్తో సో దుక్ఖస్మాతి వదామి . యో సద్దే...పే.... గన్ధే... రసే... ఫోట్ఠబ్బే... ధమ్మే నాభినన్దతి, దుక్ఖం సో నాభినన్దతి. యో దుక్ఖం నాభినన్దతి, పరిముత్తో సో దుక్ఖస్మా”తి వదామి. అట్ఠమం.

౯. పఠమదుక్ఖుప్పాదసుత్తం

౨౧. “యో , భిక్ఖవే, చక్ఖుస్స ఉప్పాదో ఠితి అభినిబ్బత్తి పాతుభావో, దుక్ఖస్సేసో ఉప్పాదో, రోగానం ఠితి, జరామరణస్స పాతుభావో. యో సోతస్స...పే.... యో ఘానస్స... యో జివ్హాయ... యో కాయస్స... యో మనస్స ఉప్పాదో ఠితి అభినిబ్బత్తి పాతుభావో, దుక్ఖస్సేసో ఉప్పాదో, రోగానం ఠితి, జరామరణస్స పాతుభావో.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్స నిరోధో వూపసమో అత్థఙ్గమో, దుక్ఖస్సేసో నిరోధో, రోగానం వూపసమో, జరామరణస్స అత్థఙ్గమో. యో సోతస్స... యో ఘానస్స... యో జివ్హాయ... యో కాయస్స... యో మనస్స నిరోధో వూపసమో అత్థఙ్గమో, దుక్ఖస్సేసో నిరోధో, రోగానం వూపసమో, జరామరణస్స అత్థఙ్గమో”తి. నవమం.

౧౦. దుతియదుక్ఖుప్పాదసుత్తం

౨౨. “యో, భిక్ఖవే, రూపానం ఉప్పాదో ఠితి అభినిబ్బత్తి పాతుభావో, దుక్ఖస్సేసో ఉప్పాదో, రోగానం ఠితి, జరామరణస్స పాతుభావో. యో సద్దానం...పే.... యో గన్ధానం... యో రసానం... యో ఫోట్ఠబ్బానం... యో ధమ్మానం ఉప్పాదో ఠితి

అభినిబ్బత్తి పాతుభావో, దుక్ఖస్సేసో ఉప్పాదో, రోగానం ఠితి, జరామరణస్స పాతుభావో.

“యో చ ఖో, భిక్ఖవే, రూపానం నిరోధో వూపసమో అత్థఙ్గమో, దుక్ఖస్సేసో నిరోధో, రోగానం వూపసమో, జరామరణస్స అత్థఙ్గమో. యో సద్దానం...పే.... యో గన్ధానం... యో రసానం... యో ఫోట్ఠబ్బానం... యో ధమ్మానం నిరోధో వూపసమో అత్థఙ్గమో, దుక్ఖస్సేసో నిరోధో, రోగానం వూపసమో, జరామరణస్స అత్థఙ్గమో”తి. దసమం.

యమకవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

సమ్బోధేన దువే వుత్తా, అస్సాదేన అపరే దువే;
నో చేతేన దువే వుత్తా, అభినన్దేన అపరే దువే;
ఉప్పాదేన దువే వుత్తా, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౩. సబ్బవగ్గో

౧. సబ్బసుత్తం

౨౩. సావత్థినిదానం . “సబ్బం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం? చక్ఖుఞ్చేవ రూపా చ, సోతఞ్చ [సోతఞ్చేవ (?) ఏవమితరయుగలేసుపి] సద్దా చ, ఘానఞ్చ గన్ధా చ, జివ్హా చ రసా చ, కాయో చ ఫోట్ఠబ్బా చ, మనో చ ధమ్మా చ – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సబ్బం. యో, భిక్ఖవే, ఏవం వదేయ్య – ‘అహమేతం సబ్బం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం సబ్బం పఞ్ఞాపేస్సామీ’తి, తస్స వాచావత్థుకమేవస్స [వాచావత్థురేవస్స (సీ॰ పీ॰), వాచావత్థుదేవస్స (స్యా॰ కం॰)]; పుట్ఠో చ న సమ్పాయేయ్య, ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మి”న్తి. పఠమం.

౨. పహానసుత్తం

౨౪. “సబ్బప్పహానాయ [సబ్బం పహానాయ (స్యా॰ కం॰ క॰)] వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, సబ్బప్పహానాయ ధమ్మో? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, పహాతబ్బం, రూపా పహాతబ్బా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం పహాతబ్బం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో పహాతబ్బో , యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పహాతబ్బం...పే.... యమ్పిదం సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పహాతబ్బం... యమ్పిదం ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పహాతబ్బం. జివ్హా పహాతబ్బా, రసా పహాతబ్బా, జివ్హావిఞ్ఞాణం పహాతబ్బం, జివ్హాసమ్ఫస్సో పహాతబ్బో, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పహాతబ్బం. కాయో పహాతబ్బో... మనో పహాతబ్బో, ధమ్మా పహాతబ్బా, మనోవిఞ్ఞాణం పహాతబ్బం, మనోసమ్ఫస్సో పహాతబ్బో, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పహాతబ్బం. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బప్పహానాయ ధమ్మో”తి. దుతియం.

౩. అభిఞ్ఞాపరిఞ్ఞాపహానసుత్తం

౨౫. "సబ్బం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహానాయ వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, సబ్బం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహానాయ ధమ్మో? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం, రూపా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బా , చక్ఖువిఞ్ఞాణం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బో, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం...పే.... జివ్హా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బా, రసా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బా, జివ్హావిఞ్ఞాణం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం, జివ్హాసమ్ఫస్సో అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బో, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం. కాయో అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బో... మనో అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బో, ధమ్మా అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బా, మనోవిఞ్ఞాణం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం, మనోసమ్ఫస్సో అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బో, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహాతబ్బం. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బం అభిఞ్ఞా పరిఞ్ఞా పహానాయ ధమ్మో"తి. తతియం.

౪. పఠమఅపరిజాననసుత్తం

౨౬. "సబ్బం , భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. రూపే అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. చక్ఖుసమ్ఫస్సం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ...పే.... జివ్హం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. రసే...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణం...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సం...పే.... యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కాయం...పే.... మనం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. ధమ్మే...పే.... మనోవిఞ్ఞాణం...పే.... మనోసమ్ఫస్సం...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ.

"సబ్బఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కిఞ్చ , భిక్ఖవే, సబ్బం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. రూపే అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. చక్ఖుసమ్ఫస్సం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి

అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ...పే.... జివ్హం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. రసే...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణం...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సం...పే.... యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కాయం...పే.... మనం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. ధమ్మే...పే.... మనోవిఞ్ఞాణం...పే.... మనోసమ్ఫస్సం...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయా”తి. చతుత్థం.

౫. దుతియఅపరిజాననసుత్తం

౨౭. “సబ్బం , భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ? యఞ్చ, భిక్ఖవే , చక్ఖు, యే చ రూపా, యఞ్చ చక్ఖువిఞ్ఞాణం, యే చ చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా...పే.... యా చ జివ్హా, యే చ రసా, యఞ్చ జివ్హావిఞ్ఞాణం, యే చ జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా; యో చ కాయో, యే చ ఫోట్ఠబ్బా, యఞ్చ కాయవిఞ్ఞాణం, యే చ కాయవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా; యో చ మనో, యే చ ధమ్మా, యఞ్చ మనోవిఞ్ఞాణం, యే చ మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా – ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ.

“సబ్బం, భిక్ఖవే, అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ? యఞ్చ, భిక్ఖవే, చక్ఖు, యే చ రూపా, యఞ్చ చక్ఖువిఞ్ఞాణం, యే చ చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా...పే.... యా చ జివ్హా, యే చ రసా, యఞ్చ జివ్హావిఞ్ఞాణం, యే చ జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా; యో చ కాయో, యే చ ఫోట్ఠబ్బా, యఞ్చ కాయవిఞ్ఞాణం, యే చ కాయవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా; యో చ మనో, యే చ ధమ్మా, యఞ్చ మనోవిఞ్ఞాణం, యే చ మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా – ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయా”తి. పఞ్చమం.

౬. ఆదిత్తసుత్తం

౨౮. ఏకం సమయం భగవా గయాయం విహరతి గయాసీసే సద్ధిం భిక్ఖుసహస్సేన. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సబ్బం, భిక్ఖవే, ఆదిత్తం. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం ఆదిత్తం? చక్ఖు [చక్ఖుం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], భిక్ఖవే, ఆదిత్తం, రూపా ఆదిత్తా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఆదిత్తం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో ఆదిత్తో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఆదిత్తం. కేన ఆదిత్తం? ‘రాగగ్గినా, దోసగ్గినా, మోహగ్గినా ఆదిత్తం, జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి ఆదిత్త’న్తి వదామి...పే.... జివ్హా ఆదిత్తా, రసా ఆదిత్తా, జివ్హావిఞ్ఞాణం ఆదిత్తం, జివ్హాసమ్ఫస్సో ఆదిత్తో . యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఆదిత్తం. కేన ఆదిత్తం? ‘రాగగ్గినా, దోసగ్గినా, మోహగ్గినా ఆదిత్తం, జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి ఆదిత్త’న్తి వదామి...పే.... మనో ఆదిత్తో, ధమ్మా ఆదిత్తా,

మనోవిఞ్ఞాణం ఆదిత్తం, మనోసమ్ఫస్సో ఆదిత్తో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఆదిత్తం. కేన ఆదిత్తం? 'రాగగ్గినా, దోసగ్గినా, మోహగ్గినా ఆదిత్తం, జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి ఆదిత్త'న్తి వదామి. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి ...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దుం. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే తస్స భిక్ఖుసహస్సస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తాని విముచ్చింసూతి. ఛట్ఠం.

౭. అద్ధభూతసుత్తం

౨౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "సబ్బం, భిక్ఖవే, అద్ధభూతం [అన్ధభూతం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)]. కిఞ్చ , భిక్ఖవే, సబ్బం అద్ధభూతం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, అద్ధభూతం, రూపా అద్ధభూతా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అద్ధభూతం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అద్ధభూతో, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అద్ధభూతం. కేన అద్ధభూతం? 'జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి అద్ధభూత'న్తి వదామి...పే.... జివ్హా అద్ధభూతా, రసా అద్ధభూతా, జివ్హావిఞ్ఞాణం అద్ధభూతం, జివ్హాసమ్ఫస్సో అద్ధభూతో, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అద్ధభూతం. కేన అద్ధభూతం? 'జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి అద్ధభూత'న్తి వదామి. కాయో అద్ధభూతో...పే.... మనో అద్ధభూతో, ధమ్మా అద్ధభూతా, మనోవిఞ్ఞాణం అద్ధభూతం, మనోసమ్ఫస్సో అద్ధభూతో, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అద్ధభూతం. కేన అద్ధభూతం? 'జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి అద్ధభూత'న్తి వదామి. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి , విరాగా విముచ్చతి, విముత్తస్మిం 'విముత్త'మితి ఞాణం హోతి, 'ఖీణా జాతి వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. సత్తమం.

౮. సముగ్ఘాతసారుప్పసుత్తం

౩౦. "సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసారుప్పం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీతి. కతమా చ సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసారుప్పా పటిపదా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుస్మిం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుతో న మఞ్ఞతి, చక్ఖుం మేతి న మఞ్ఞతి. రూపే న మఞ్ఞతి, రూపేసు న మఞ్ఞతి, రూపతో న

మఞ్ఞతి, రూపా మేతి న మఞ్ఞతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణస్మిం న మఞ్ఞతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణతో న మఞ్ఞతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం మేతి న మఞ్ఞతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సస్మిం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సతో న మఞ్ఞతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో మేతి న మఞ్ఞతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి , తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి…పే॰… జివ్హం న మఞ్ఞతి, జివ్హాయ న మఞ్ఞతి, జివ్హాతో న మఞ్ఞతి, జివ్హా మేతి న మఞ్ఞతి. రసే న మఞ్ఞతి, రసేసు న మఞ్ఞతి, రసతో న మఞ్ఞతి, రసా మేతి న మఞ్ఞతి. జివ్హావిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, జివ్హావిఞ్ఞాణస్మిం న మఞ్ఞతి, జివ్హావిఞ్ఞాణతో న మఞ్ఞతి, జివ్హావిఞ్ఞాణం మేతి న మఞ్ఞతి. జివ్హాసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి, జివ్హాసమ్ఫస్సస్మిం న మఞ్ఞతి, జివ్హాసమ్ఫస్సతో న మఞ్ఞతి, జివ్హాసమ్ఫస్సో మేతి న మఞ్ఞతి. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి…పే॰… మనం న మఞ్ఞతి, మనస్మిం న మఞ్ఞతి, మనతో న మఞ్ఞతి, మనో మేతి న మఞ్ఞతి. ధమ్మే న మఞ్ఞతి, ధమ్మేసు న మఞ్ఞతి, ధమ్మతో న మఞ్ఞతి, ధమ్మా మేతి న మఞ్ఞతి. మనోవిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, మనోవిఞ్ఞాణస్మిం న మఞ్ఞతి, మనోవిఞ్ఞాణతో న మఞ్ఞతి, మనోవిఞ్ఞాణం మేతి న మఞ్ఞతి. మనోసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి, మనోసమ్ఫస్సస్మిం న మఞ్ఞతి, మనోసమ్ఫస్సతో న మఞ్ఞతి, మనోసమ్ఫస్సో మేతి న మఞ్ఞతి . యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి. సబ్బం న మఞ్ఞతి, సబ్బస్మిం న మఞ్ఞతి, సబ్బతో న మఞ్ఞతి, సబ్బం మేతి న మఞ్ఞతి. సో ఏవం అమఞ్ఞమానో న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి. అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసారుప్పా పటిపదా"తి.

అట్ఠమం.

౯. పఠమసముగ్ఘాతసప్పాయసుత్తం

౩౧. "సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమా చ సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయా పటిపదా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుస్మిం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుతో న మఞ్ఞతి, చక్ఖుం మేతి న మఞ్ఞతి. రూపే న మఞ్ఞతి…పే॰… చక్ఖువిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి, యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవాభినన్దతి…పే॰… జివ్హం న మఞ్ఞతి, జివ్హాయ న మఞ్ఞతి, జివ్హాతో న మఞ్ఞతి, జివ్హా మేతి న మఞ్ఞతి. రసే న మఞ్ఞతి…పే॰… జివ్హావిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, జివ్హాసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి, యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవాభినన్దతి…పే॰… మనం న మఞ్ఞతి, మనస్మిం న మఞ్ఞతి, మనతో న మఞ్ఞతి, మనో మేతి న మఞ్ఞతి. ధమ్మే న మఞ్ఞతి…పే॰… మనోవిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞతి, మనోసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా

అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి, యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవాభినన్దతి. యావతా, భిక్ఖవే, ఖన్ధధాతుఆయతనం తమ్పి న మఞ్ఞతి, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞతి, తతోపి న మఞ్ఞతి, తం మేతి న మఞ్ఞతి. సో ఏవం అమఞ్ఞమానో న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి. అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి . అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయా పటిపదా"తి. నవమం.

౧౦. దుతియసముగ్ఘాతసప్పాయసుత్తం

౩౨. "సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమా చ సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయా పటిపదా?

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, చక్ఖుం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం , భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం భన్తే".

"రూపా...పే.... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా"తి?

"అనిచ్చో, భన్తే"...పే....

"యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”…పే॰….

“జివ్హా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా భన్తే”…పే॰….

“రసా… జివ్హావిఞ్ఞాణం… జివ్హాసమ్ఫస్సో…పే॰… యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”…పే॰… ధమ్మా… మనోవిఞ్ఞాణం… మనోసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వాతి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి, రసేసుపి…పే॰… యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి . అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, సబ్బమఞ్ఞితసముగ్ఘాతసప్పాయా పటిపదా”తి. దసమం.

సబ్బవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

సబ్బఞ్చ ద్వేపి పహానా, పరిజానాపరే దువే;
ఆదిత్తం అద్ధభూతఞ్చ, సారుప్పా ద్వే చ సప్పాయా;
వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౪. జాతిధమ్మవగ్గో

౧-౧౦. జాతిధమ్మాదిసుత్తదసకం

౩౩. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో…పే॰… ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, జాతిధమ్మం. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం జాతిధమ్మం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, జాతిధమ్మం. రూపా… చక్ఖువిఞ్ఞాణం… చక్ఖుసమ్ఫస్సో జాతిధమ్మో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి జాతిధమ్మం…పే॰… జివ్హా… రసా… జివ్హావిఞ్ఞాణం… జివ్హాసమ్ఫస్సో… యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి జాతిధమ్మం. కాయో…పే… మనో జాతిధమ్మో, ధమ్మా జాతిధమ్మా, మనోవిఞ్ఞాణం జాతిధమ్మం, మనోసమ్ఫస్సో జాతిధమ్మో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి జాతిధమ్మం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి… చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి… చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ’’తి. పఠమం.

౩౪. ‘‘సబ్బం , భిక్ఖవే, జరాధమ్మం…పే॰… సంఖిత్తం. దుతియం.

౩౫. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, బ్యాధిధమ్మం…పే॰… తతియం.

౩౬. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, మరణధమ్మం…పే॰… చతుత్థం.

౩౭. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, సోకధమ్మం…పే॰… పఞ్చమం.

౩౮. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, సంకిలేసికధమ్మం…పే॰… ఛట్ఠం.

౩౯. ‘‘సబ్బం , భిక్ఖవే, ఖయధమ్మం…పే॰… సత్తమం.

౪౦. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, వయధమ్మం…పే॰… అట్ఠమం.

౪౧. ‘‘సబ్బం, భిక్ఖవే, సముదయధమ్మం…పే॰… నవమం.

౪౨. “సబ్బం, భిక్ఖవే, నిరోధధమ్మం…పే॰…. దసమం.

జాతిధమ్మవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

జాతిజరాబ్యాధిమరణం, సోకో చ సంకిలేసికం;
ఖయవయసముదయం, నిరోధధమ్మేన తే దసాతి.

౫. సబ్బఅనిచ్చవగ్గో

౧-౯. అనిచ్చాదిసుత్తనవకం

౪౩. సావత్థినిదానం . తత్ర ఖో…పే॰… “సబ్బం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం అనిచ్చం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, రూపా అనిచ్చా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా, రసా అనిచ్చా, జివ్హావిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, జివ్హాసమ్ఫస్సో అనిచ్చో. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం. కాయో అనిచ్చో…పే॰… మనో అనిచ్చో, ధమ్మా అనిచ్చా, మనోవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, మనోసమ్ఫస్సో అనిచ్చో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. పఠమం.

౪౪. “సబ్బం , భిక్ఖవే, దుక్ఖం…పే॰…. దుతియం.

౪౫. “సబ్బం, భిక్ఖవే, అనత్తా…పే॰…. తతియం.

౪౬. “సబ్బం , భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞేయ్యం…పే॰… . చతుత్థం.

౪౭. “సబ్బం, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞేయ్యం…పే॰…. పఞ్చమం.

౪౮. “సబ్బం, భిక్ఖవే, పహాతబ్బం…పే॰…. ఛట్ఠం.

౪౯. “సబ్బం, భిక్ఖవే, సచ్ఛికాతబ్బం…పే॰… . సత్తమం.

౨౧౦. "సబ్బం, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాపరిఞ్ఞేయ్యం...పే॰.... అట్ఠమం.

౨౧౧. "సబ్బం , భిక్ఖవే, ఉపద్దుతం...పే॰.... నవమం.

౧౦. ఉపస్సట్ఠసుత్తం

౨౧౨. "సబ్బం , భిక్ఖవే, ఉపస్సట్ఠం [ఉపసట్ఠం (క॰)]. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సబ్బం ఉపస్సట్ఠం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, ఉపస్సట్ఠం, రూపా ఉపస్సట్ఠా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉపస్సట్ఠం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో ఉపస్సట్ఠో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఉపస్సట్ఠం...పే.... జివ్హా ఉపస్సట్ఠా, రసా ఉపస్సట్ఠా, జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉపస్సట్ఠం, జివ్హాసమ్ఫస్సో ఉపస్సట్ఠో. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఉపస్సట్ఠం. కాయో ఉపస్సట్ఠో... మనో ఉపస్సట్ఠో, ధమ్మా ఉపస్సట్ఠా, మనోవిఞ్ఞాణం ఉపస్సట్ఠం, మనోసమ్ఫస్సో ఉపస్సట్ఠో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి ఉపస్సట్ఠం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి...పే.... మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి . 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. దసమం.

సబ్బఅనిచ్చవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా, అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం;
పహాతబ్బం సచ్ఛికాతబ్బం, అభిఞ్ఞేయ్యపరిఞ్ఞేయ్యం [అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం (సీ॰ స్యా॰ కం॰), అభిఞ్ఞాతం పరిఞ్ఞేయ్యం (పీ॰ క॰)];
ఉపద్దుతం ఉపస్సట్ఠం, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

సళాయతనవగ్గే పఠమపణ్ణాసకో సమత్తో.

తస్స వగ్గుద్దానం –

అనిచ్చవగ్గం యమకం, సబ్బం వగ్గం జాతిధమ్మం;
అనిచ్చవగ్గేన పణ్ణాసం, పఞ్చమో తేన పవుచ్చతీతి.

౬. అవిజ్జావగ్గో

౧. అవిజ్జాపహానసుత్తం

౫౩. సావత్థినిదానం . అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో కథం పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ"తి?

"చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనిచ్చతో జానతో పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. రూపే అనిచ్చతో జానతో పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. సోతం... ఘానం... జివ్హం... కాయం... మనం అనిచ్చతో జానతో పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. ధమ్మే ... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ"తి. పఠమం.

౨. సంయోజనపహానసుత్తం

౫౪. "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో, సంయోజనా పహీయన్తీ"తి? "చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనిచ్చతో జానతో పస్సతో సంయోజనా పహీయన్తి. రూపే... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో సంయోజనా పహీయన్తి. సోతం... ఘానం... జివ్హం... కాయం... మనం... ధమ్మే... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో సంయోజనా పహీయన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో సంయోజనా పహీయన్తీ"తి. దుతియం.

౩. సంయోజనసముగ్ఘాతసుత్తం

౫౫. "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో సంయోజనా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తీ"తి? "చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనత్తతో జానతో పస్సతో సంయోజనా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తి. రూపే అనత్తతో... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తతో జానతో పస్సతో సంయోజనా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తి. సోతం... ఘానం... జివ్హం... కాయం... మనం... ధమ్మే... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తతో జానతో పస్సతో సంయోజనా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో సంయోజనా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తీ"తి. తతియం.

౪. ఆసవపహానసుత్తం

౫౬. "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో ఆసవా పహీయన్తీ"తి...పే.... చతుత్థం.

౫. ఆసవసముగ్ఘాతసుత్తం

౫౭. “కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో ఆసవా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తీ”తి…పే॰… . పఞ్చమం.

౬. అనుసయపహానసుత్తం

౫౮. “కథం ను ఖో…పే॰… అనుసయా పహీయన్తీ”తి…పే॰…. ఛట్ఠం.

౭. అనుసయసముగ్ఘాతసుత్తం

౫౯. “కథం ను ఖో…పే॰… అనుసయా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తీ”తి? “చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనత్తతో జానతో పస్సతో అనుసయా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తి…పే॰… సోతం… ఘానం… జివ్హం… కాయం… మనం… ధమ్మే… మనోవిఞ్ఞాణం… మనోసమ్ఫస్సం… యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తతో జానతో పస్సతో అనుసయా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో అనుసయా సముగ్ఘాతం గచ్ఛన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞాసుత్తం

౬౦. “సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞాయ వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞాయ ధమ్మో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా. ఏవం పస్సం , భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, వేదనాయపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విమోక్ఖా [విమోక్ఖం (క॰), విమోక్ఖ (స్యా॰ కం॰)] ‘పరిఞ్ఞాతం మే ఉపాదాన’న్తి పజానాతి. సోతఞ్చ పటిచ్చ సద్దే చ ఉప్పజ్జతి… ఘానఞ్చ పటిచ్చ గన్ధే చ… జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ… కాయఞ్చ పటిచ్చ ఫోట్ఠబ్బే చ… మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి , ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, వేదనాయపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విమోక్ఖా ‘పరిఞ్ఞాతం మే ఉపాదాన’న్తి పజానాతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞాయ ధమ్మో”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమసబ్బుపాదానపరియాదానసుత్తం

౬౧. “సబ్బుపాదానపరియాదానాయ వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరియాదానాయ ధమ్మో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, వేదనాయపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విమోక్ఖా ‘పరియాదిన్నం [సబ్బత్థపి ఏవమేవ దిస్సతి దన్తజ-నకారేనేవ] మే ఉపాదాన’న్తి పజానాతి…పే॰…. జివ్హఞ్చ పటిచ్చ

రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం...పే.... మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, వేదనాయపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విమోక్ఖా 'పరియాదిన్నం మే ఉపాదాన'న్తి పజానాతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరియాదానాయ ధమ్మో"తి. నవమం.

౧౦. దుతియసబ్బుపాదానపరియాదానసుత్తం

౬౨. "సబ్బుపాదానపరియాదానాయ వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి. తం సుణాథ . కతమో చ, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరియాదానాయ ధమ్మో"?

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"రూపా...పే.... చక్ఖువిఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే"...పే....

"చక్ఖుసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా"తి?

"అనిచ్చో, భన్తే"...పే....

"యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే"...పే....

“సోతం... ఘానం... జివ్హా... కాయో... మనో... ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం , భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి...పే.... జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి, రసేసుపి నిబ్బిన్దతి, జివ్హావిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, జివ్హాసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి...పే.... మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సబ్బుపాదానపరియాదానాయ ధమ్మో”తి. దసమం.

అవిజ్జావగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

అవిజ్జా సంయోజనా ద్వే, ఆసవేన దువే వుత్తా;
అనుసయా అపరే ద్వే, పరిఞ్ఞా ద్వే పరియాదిన్నం;
వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౭. మిగజాలవగ్గో

౧. పఠమమిగజాలసుత్తం

౬౩. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా మిగజాలో యేన భగవా...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మిగజాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “‘ఏకవిహారీ, ఏకవిహారీ’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఏకవిహారీ హోతి, కిత్తావతా చ పన

సదుతియవిహారీ హోతీ”తి?

“సన్తి ఖో, మిగజాల, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ [నన్ది (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. నన్దియా సతి సారాగో హోతి; సారాగే సతి సంయోగో హోతి. నన్దిసంయోజనసంయుత్తో ఖో, మిగజాల, భిక్ఖు సదుతియవిహారీతి వుచ్చతి. సన్తి...పే.... సన్తి ఖో, మిగజాల, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ. నన్దియా సతి సారాగో హోతి; సారాగే సతి సంయోగో హోతి. నన్దిసంయోజనసంయుత్తో ఖో, మిగజాల, భిక్ఖు సదుతియవిహారీతి వుచ్చతి. ఏవంవిహారీ చ, మిగజాల, భిక్ఖు కిఞ్చాపి అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవతి అప్పసద్దాని అప్పనిగ్ఘోసాని విజనవాతాని మనుస్సరాహస్సేయ్యకాని [మనుస్సరాహసేయ్యకాని (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పటిసల్లానసారుప్పాని; అథ ఖో సదుతియవిహారీతి వుచ్చతి. తం కిస్స హేతు? తణ్హా హిస్స దుతియా, సాస్స అప్పహీనా. తస్మా సదుతియవిహారీ”తి వుచ్చతి.

“సన్తి చ ఖో, మిగజాల, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నన్దీ నిరుజ్ఝతి. నన్దియా అసతి సారాగో న హోతి; సారాగే అసతి సంయోగో న హోతి. నన్దిసంయోజనవిసంయుత్తో ఖో, మిగజాల, భిక్ఖు ఏకవిహారీతి వుచ్చతి...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నన్దీ నిరుజ్ఝతి. నన్దియా అసతి సారాగో న హోతి; సారాగే అసతి సంయోగో న హోతి. నన్దిసంయోజనవిప్పయుత్తో ఖో, మిగజాల, భిక్ఖు ఏకవిహారీతి వుచ్చతి. ఏవంవిహారీ చ, మిగజాల, భిక్ఖు కిఞ్చాపి గామన్తే విహరతి ఆకిణ్ణో భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి . అథ ఖో ఏకవిహారీతి వుచ్చతి. తం కిస్స హేతు? తణ్హా హిస్స దుతియా, సాస్స పహీనా. తస్మా ఏకవిహారీతి వుచ్చతీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియమిగజాలసుత్తం

౬౪. అథ ఖో ఆయస్మా మిగజాలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మిగజాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి.

“సన్తి ఖో, మిగజాల, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ. నన్దిసముదయా దుక్ఖసముదయో, మిగజాలాతి వదామి...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు

అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ . నన్దిసముదయా దుక్ఖసముదయో, మిగజాలాతి వదామి.

"సన్తి చ ఖో, మిగజాల, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నన్దీ నిరుజ్ఝతి. నన్దినిరోధా దుక్ఖనిరోధో, మిగజాలాతి వదామి...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా ఇట్ఠా కన్తా...పే.... సన్తి చ ఖో, మిగజాల, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నన్దీ నిరుజ్ఝతి. నన్దినిరోధా దుక్ఖనిరోధో, మిగజాలాతి వదామీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మిగజాలో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా మిగజాలో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరతో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా మిగజాలో అరహతం అహోసీతి. దుతియం.

౩. పఠమసమిద్ధిమారపఞ్హాసుత్తం

౬౫. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి యేన భగవా... పే.... భగవన్తం ఏతదవోచ – "'మారో, మారో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, మారో వా అస్స మారపఞ్ఞత్తి వా"తి?

"యత్థ ఖో, సమిద్ధి, అత్థి చక్ఖు, అత్థి రూపా, అత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణం , అత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. అత్థి సోతం, అత్థి సద్దా, అత్థి సోతవిఞ్ఞాణం, అత్థి సోతవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. అత్థి ఘానం, అత్థి గన్ధా, అత్థి ఘానవిఞ్ఞాణం, అత్థి ఘానవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. అత్థి జివ్హా, అత్థి రసా, అత్థి జివ్హావిఞ్ఞాణం, అత్థి జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. అత్థి కాయో, అత్థి ఫోట్ఠబ్బా, అత్థి కాయవిఞ్ఞాణం, అత్థి కాయవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. అత్థి మనో, అత్థి ధమ్మా, అత్థి మనోవిఞ్ఞాణం, అత్థి మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా.

"యత్థ చ ఖో, సమిద్ధి, నత్థి చక్ఖు, నత్థి రూపా, నత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణం, నత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, నత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. నత్థి సోతం...పే.... నత్థి ఘానం...పే.... నత్థి జివ్హా, నత్థి రసా, నత్థి జివ్హావిఞ్ఞాణం, నత్థి జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, నత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా. నత్థి కాయో...పే.... నత్థి మనో, నత్థి ధమ్మా, నత్థి మనోవిఞ్ఞాణం, నత్థి మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, నత్థి తత్థ మారో వా మారపఞ్ఞత్తి వా"తి. తతియం.

౪. సమిద్ధిసత్తపఞ్హాసుత్తం

౬౬. "'సత్తో , సత్తో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, సత్తో వా అస్స సత్తపఞ్ఞత్తి వా"తి...పే.... చతుత్థం.

౫. సమిద్ధిదుక్ఖపఞ్హాసుత్తం

౬౭. "'దుక్ఖం , దుక్ఖ'న్తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, దుక్ఖం వా అస్స దుక్ఖపఞ్ఞత్తి వా"తి...పే.... పఞ్చమం.

౬. సమిద్ధిలోకపఞ్హాసుత్తం

౬౮. "'లోకో, లోకో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, లోకో వా అస్స లోకపఞ్ఞత్తి వా"తి? యత్థ ఖో, సమిద్ధి, అత్థి చక్ఖు, అత్థి రూపా, అత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణం, అత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ లోకో వా లోకపఞ్ఞత్తి వాతి...పే.... అత్థి జివ్హా...పే.... అత్థి మనో, అత్థి ధమ్మా, అత్థి మనోవిఞ్ఞాణం, అత్థి మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, అత్థి తత్థ లోకో వా లోకపఞ్ఞత్తి వా.

"యత్థ చ ఖో, సమిద్ధి, నత్థి చక్ఖు, నత్థి రూపా, నత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణం, నత్థి చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, నత్థి తత్థ లోకో వా లోకపఞ్ఞత్తి వా...పే.... నత్థి జివ్హా...పే.... నత్థి మనో, నత్థి ధమ్మా, నత్థి మనోవిఞ్ఞాణం, నత్థి మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బా ధమ్మా, నత్థి తత్థ లోకో వా లోకపఞ్ఞత్తి వా"తి. ఛట్ఠం.

౭. ఉపసేనఆసీవిససుత్తం

౬౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ ఉపసేనో రాజగహే విహరన్తి సీతవనే సప్పసోణ్డికపబ్భారే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో ఉపసేనస్స కాయే ఆసీవిసో పతితో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా ఉపసేనో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఏథ మే, ఆవుసో, ఇమం కాయం మఞ్చకం ఆరోపేత్వా బహిద్ధా నీహరథ. పురాయం కాయో ఇధేవ వికిరతి; సేయ్యథాపి భుసముట్ఠీ"తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం ఉపసేనం ఏతదవోచ – "న ఖో పన మయం పస్సామ ఆయస్మతో ఉపసేనస్స కాయస్స వా అఞ్ఞథత్తం ఇన్ద్రియానం వా విపరిణామం. అథ చ పనాయస్మా ఉపసేనో ఏవమాహ – 'ఏథ మే, ఆవుసో, ఇమం కాయం మఞ్చకం ఆరోపేత్వా బహిద్ధా నీహరథ. పురాయం కాయో ఇధేవ వికిరతి; సేయ్యథాపి భుసముట్ఠీ'"తి. "యస్స నూన, ఆవుసో సారిపుత్త, ఏవమస్స – 'అహం చక్ఖూతి వా మమ చక్ఖూతి వా...పే.... అహం జివ్హాతి వా మమ జివ్హాతి వా... అహం మనోతి వా మమ మనోతి వా'. తస్స, ఆవుసో సారిపుత్త, సియా కాయస్స వా అఞ్ఞథత్తం ఇన్ద్రియానం వా విపరిణామో. మయ్హఞ్చ ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, న ఏవం హోతి – 'అహం చక్ఖూతి వా మమ చక్ఖూతి వా...పే.... అహం జివ్హాతి వా మమ జివ్హాతి వా...పే.... అహం మనోతి వా మమ మనోతి వా'. తస్స మయ్హఞ్చ ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, కిం కాయస్స వా అఞ్ఞథత్తం భవిస్సతి, ఇన్ద్రియానం వా విపరిణామో"తి!

"తథా హి పనాయస్మతో ఉపసేనస్స దీఘరత్తం అహఙ్కారమమఙ్కారమానానుసయో సుసమూహతో. తస్మా ఆయస్మతో ఉపసేనస్స న ఏవం హోతి – 'అహం చక్ఖూతి వా మమ చక్ఖూతి వా...పే.... అహం జివ్హాతి వా మమ జివ్హాతి

వా…పే॰… అహం మనోతి వా మమ మనోతి వా’’’తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఉపసేనస్స కాయం మఞ్చకం ఆరోపేత్వా బహిద్ధా నీహరింసు. అథ ఖో ఆయస్మతో ఉపసేనస్స కాయో తత్థేవ వికిరి; సేయ్యథాపి భుసముట్ఠీతి. సత్తమం.

౮. ఉపవాణసన్దిట్ఠికసుత్తం

౭౦. అథ ఖో ఆయస్మా ఉపవాణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉపవాణో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘‘సన్దిట్ఠికో ధమ్మో, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి, అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’’తి?

‘‘ఇధ పన, ఉపవాణ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా రూపప్పటిసంవేదీ చ హోతి రూపరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగో’తి పజానాతి. యం తం, ఉపవాణ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా రూపప్పటిసంవేదీ చ హోతి రూపరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగో’తి పజానాతి. ఏవమ్పి ఖో, ఉపవాణ, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’’తి…పే॰….

‘‘పున చపరం, ఉపవాణ, భిక్ఖు జివ్హాయ రసం సాయిత్వా రసప్పటిసంవేదీ చ హోతి రసరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రసేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం రసేసు రాగో’తి పజానాతి. యం తం, ఉపవాణ, భిక్ఖు జివ్హాయ రసం సాయిత్వా రసప్పటిసంవేదీ చ హోతి రసరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రసేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం రసేసు రాగో’తి పజానాతి. ఏవమ్పి ఖో, ఉపవాణ, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’’తి…పే॰….

‘‘పున చపరం, ఉపవాణ, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ధమ్మప్పటిసంవేదీ చ హోతి ధమ్మరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగో’తి పజానాతి. యం తం, ఉపవాణ, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ధమ్మప్పటిసంవేదీ చ హోతి ధమ్మరాగప్పటిసంవేదీ చ. సన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగో’తి పజానాతి. ఏవమ్పి ఖో, ఉపవాణ, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి…పే॰… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’’తి…పే॰….

‘‘ఇధ పన, ఉపవాణ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా రూపప్పటిసంవేదీ చ హోతి, నో చ రూపరాగప్పటిసంవేదీ. అసన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగో’తి పజానాతి. యం తం, ఉపవాణ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా రూపప్పటిసంవేదీహి ఖో హోతి, నో చ రూపరాగప్పటిసంవేదీ. అసన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం రూపేసు రాగో’తి పజానాతి. ఏవమ్పి ఖో, ఉపవాణ, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి, అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’’తి…పే॰….

‘‘పున చపరం, ఉపవాణ, భిక్ఖు జివ్హాయ రసం సాయిత్వా రసప్పటిసంవేదీహి ఖో హోతి, నో చ రసరాగప్పటిసంవేదీ. అసన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం రసేసు రాగం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం రసేసు రాగో’తి పజానాతి…పే॰….

"పున చపరం, ఉపవాణ, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ధమ్మప్పటిసంవేదీహి ఖో హోతి, నో చ ధమ్మరాగప్పటిసంవేదీ. అసన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగం 'నత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగో'తి పజానాతి. యం తం, ఉపవాణ, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ధమ్మప్పటిసంవేదీహి ఖో హోతి, నో చ ధమ్మరాగప్పటిసంవేదీ. అసన్తఞ్చ అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగం 'నత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు రాగో'తి పజానాతి. ఏవమ్పి ఖో, ఉపవాణ, సన్దిట్ఠికో ధమ్మో హోతి, అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ"తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమఛఫస్సాయతనసుత్తం

౭౧. "యో హి కోచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానాతి. అవుసితం తేన బ్రహ్మచరియం, ఆరకా సో ఇమస్మా ధమ్మవినయా"తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏత్థాహం, భన్తే, అనస్ససం [అనస్ససిం (సీ.), అనస్సాసం (స్యా. కం.), అనస్సాసిం (పీ.)]. అహఞ్హి, భన్తే, ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానామీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, భిక్ఖు, చక్ఖుం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి , ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"సాధు, భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, చక్ఖు 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్స...పే.... జివ్హం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"సాధు, భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, జివ్హా 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్స...పే.... మనం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"సాధు, భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, మనో 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా"తి. నవమం.

౧౦. దుతియఛఫస్సాయతనసుత్తం

౭౨. "యో హి కోచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానాతి. అవుసితం తేన బ్రహ్మచరియం, ఆరకా సో ఇమస్మా ధమ్మవినయా"తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏత్థాహం, భన్తే, అనస్ససం పనస్ససం. అహఞ్హి, భన్తే, ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానామీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, భిక్ఖు, చక్ఖుం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి , న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"సాధు, భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, చక్ఖు 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏవం తే ఏతం పఠమం ఫస్సాయతనం పహీనం భవిస్సతి ఆయతిం అపునబ్భవాయ...పే॰....

"జివ్హం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"సాధు , భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, జివ్హా 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏవం తే ఏతం చతుత్థం ఫస్సాయతనం పహీనం భవిస్సతి ఆయతిం అపునబ్భవాయ...పే॰....

"మనం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్ససీ"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"సాధు, భిక్ఖు, ఏత్థ చ తే, భిక్ఖు, మనో 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం భవిస్సతి. ఏవం తే ఏతం ఛట్ఠం ఫస్సాయతనం పహీనం భవిస్సతి ఆయతిం అపునబ్భవాయా"తి. దసమం.

౧౧. తతియఛఫస్సాయతనసుత్తం

౭౩. "యో హి కోచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానాతి. అవుసితం తేన బ్రహ్మచరియం, ఆరకా సో ఇమస్మా ధమ్మవినయా"తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏత్థాహం, భన్తే, అనస్ససం పనస్ససం. అహఞ్హి, భన్తే, ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానామీ"తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, భిక్ఖు, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“సోతం… ఘానం… జివ్హా… కాయో… మనో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, సోతస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ఘానస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి, కాయస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. ఏకాదసమం.

మిగజాలవగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

మిగజాలేన ద్వే వుత్తా, చత్తారో చ సమిద్ధినా;
ఉపసేనో ఉపవాణో, ఛఫస్సాయతనికా తయోతి.

౮. గిలానవగ్గో

౧. పఠమగిలానసుత్తం

౭౪. సావత్థినిదానం . అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "అముకస్మిం, భన్తే, విహారే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు నవో అప్పఞ్ఞాతో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సాధు, భన్తే, భగవా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి.

అథ ఖో భగవా నవవాదఞ్చ సుత్వా గిలానవాదఞ్చ, "అప్పఞ్ఞాతో భిక్ఖూ"తి ఇతి విదిత్వా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన మఞ్చకే సమధోసి [సమఞ్చోసి (సీ.), సమతేసి (స్యా. కం.), సమఞ్చోపి (పీ.)]. అథ ఖో భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "అలం, భిక్ఖు, మా త్వం మఞ్చకే సమధోసి. సన్తిమాని ఆసనాని పఞ్ఞత్తాని, తత్థాహం నిసీదిస్సామీ"తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కచ్చి తే, భిక్ఖు, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి నో అభిక్కమన్తి, పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో అభిక్కమో"తి?

"న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం, బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి నో పటిక్కమన్తి, అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో పటిక్కమో"తి.

"కచ్చి తే, భిక్ఖు, న కిఞ్చి కుక్కుచ్చం, న కోచి విప్పటిసారో"తి?

"తగ్ఘ మే, భన్తే, అనప్పకం కుక్కుచ్చం, అనప్పకో విప్పటిసారో"తి.

"కచ్చి పన తం [త్వం (సీ.), తే (స్యా. కం. క.)], భిక్ఖు, అత్తా సీలతో ఉపవదతీ"తి?

"న ఖో మం, భన్తే, అత్తా సీలతో ఉపవదతీ"తి [నో హేతం భన్తే (పీ. క.)].

"నో చే కిర తే, భిక్ఖు, అత్తా సీలతో ఉపవదతి, అథ కిఞ్చ [అథ కిస్మిఞ్చ (సీ.), అథ భిక్ఖు కిస్మిఞ్చ (స్యా. కం. పీ. క.)] తే కుక్కుచ్చం కో చ విప్పటిసారో"తి?

"న ఖ్వాహం , భన్తే, సీలవిసుద్ధత్థం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామీ"తి .

"నో చే కిర త్వం, భిక్ఖు, సీలవిసుద్ధత్థం మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి, అథ కిమత్థం చరహి త్వం, భిక్ఖు, మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసీ"తి?

"రాగవిరాగత్థం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామీ"తి.

"సాధు సాధు, భిక్ఖు! సాధు ఖో త్వం, భిక్ఖు, రాగవిరాగత్థం మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి. రాగవిరాగత్థో హి, భిక్ఖు, మయా ధమ్మో దేసితో. తం కిం మఞ్ఞసి భిక్ఖు, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

“యం…పే॰… సోతం… ఘానం… జివ్హా… కాయో… మనో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, సోతస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో సో భిక్ఖు భగవతో భాసితం అభినన్ది. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే తస్స భిక్ఖునో విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – “యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ”న్తి. పఠమం.

౨. దుతియగిలానసుత్తం

౭౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు…పే॰… భగవన్తం ఏతదవోచ – “అముకస్మిం, భన్తే, విహారే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు నవో అప్పఞ్ఞాతో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సాధు, భన్తే, భగవా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా”తి.

అథ ఖో భగవా నవవాదఞ్చ సుత్వా గిలానవాదఞ్చ, “అప్పఞ్ఞాతో భిక్ఖూ”తి ఇతి విదిత్వా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన మఞ్చకే సమధోసి. అథ ఖో భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “అలం, భిక్ఖు, మా త్వం మఞ్చకే సమధోసి. సన్తిమాని ఆసనాని పఞ్ఞత్తాని, తత్థాహం నిసీదిస్సామీ”తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “కచ్చి తే, భిక్ఖు, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి నో అభిక్కమన్తి, పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో అభిక్కమో”తి?

“న మే, భన్తే, ఖమనీయం, న యాపనీయం…పే॰… న ఖో మం [మే (సబ్బత్థ)], భన్తే, అత్తా సీలతో ఉపవదతీ”తి.

“నో చే కిర తే, భిక్ఖు, అత్తా సీలతో ఉపవదతి, అథ కిఞ్చ తే కుక్కుచ్చం కో చ విప్పటిసారో”తి?

“న ఖ్వాహం, భన్తే, సీలవిసుద్ధత్థం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామీ”తి.

“నో చే కిర త్వం, భిక్ఖు, సీలవిసుద్ధత్థం మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి, అథ కిమత్థం చరహి త్వం, భిక్ఖు, మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసీ”తి?

“అనుపాదాపరినిబ్బానత్థం ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామీ”తి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! సాధు ఖో త్వం, భిక్ఖు, అనుపాదాపరినిబ్బానత్థం మయా ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి. అనుపాదాపరినిబ్బానత్థో హి, భిక్ఖు, మయా ధమ్మో దేసితో.

“తం కిం మఞ్ఞసి, భిక్ఖు, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం , భన్తే”.

“యం...పే.... సోతం... ఘానం... జివ్హా... కాయో... మనో... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి...పే.... మనస్మిమ్పి... మనోవిఞ్ఞాణేపి... మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో సో భిక్ఖు భగవతో భాసితం అభినన్ది. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే తస్స భిక్ఖుస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చీతి [విముచ్చతీతి (సబ్బత్థ)]. దుతియం.

3. రాధఅనిచ్చసుత్తం

౭౬. అథ ఖో ఆయస్మా రాధో...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా రాధో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు , యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి. “యం ఖో, రాధ, అనిచ్చం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, రాధ, అనిచ్చం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో? చక్ఖు అనిచ్చం , రూపా అనిచ్చా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో...పే.... జివ్హా... కాయో... మనో అనిచ్చో. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యం ఖో, రాధ, అనిచ్చం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. తతియం.

౪. రాధదుక్ఖసుత్తం

౭౭. “యం ఖో, రాధ, దుక్ఖం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, రాధ, దుక్ఖం? చక్ఖు ఖో, రాధ, దుక్ఖం. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రూపా... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్స...పే.... అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో...పే.... మనో దుక్ఖో... ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యం ఖో, రాధ, దుక్ఖం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. చతుత్థం.

౫. రాధఅనత్తసుత్తం

౭౮. “యో ఖో, రాధ, అనత్తా తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కో చ, రాధ, అనత్తా? చక్ఖు ఖో, రాధ, అనత్తా. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రూపా... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనో అనత్తా... ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తా. తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యో ఖో, రాధ, అనత్తా తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. పఞ్చమం.

౬. పఠమఅవిజ్జాపహానసుత్తం

౭౯. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“అత్థి ఖో, భిక్ఖు, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“అవిజ్జా ఖో, భిక్ఖు, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి.

“కథం పన, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనిచ్చతో జానతో పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. రూపే... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం, చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి...పే.... మనం అనిచ్చతో జానతో పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. ధమ్మే... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. దుతియఅవిజ్జాపహానసుత్తం

౮౦. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు...పే.... ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“అత్థి ఖో, భిక్ఖు, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“అవిజ్జా ఖో, భిక్ఖు, ఏకో ధమ్మో యస్స పహానా భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి.

“కథం పన, భన్తే, జానతో, కథం పస్సతో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి?

“ఇధ, భిక్ఖు, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి. ఏవఞ్చేతం, భిక్ఖు, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి. సో సబ్బం ధమ్మం అభిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ సబ్బం ధమ్మం పరిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం పరిఞ్ఞాయ సబ్బనిమిత్తాని అఞ్ఞతో పస్సతి, చక్ఖుం అఞ్ఞతో పస్సతి , రూపే... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అఞ్ఞతో పస్సతి...పే.... మనం అఞ్ఞతో పస్సతి, ధమ్మే... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అఞ్ఞతో పస్సతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీయతి, విజ్జా ఉప్పజ్జతీ”తి. సత్తమం.

౮. సమ్బహులభిక్ఖుసుత్తం

౮౧. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ నో, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అమ్హే ఏవం పుచ్ఛన్తి – ‘కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి? ఏవం పుట్ఠా మయం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరోమ – ‘దుక్ఖస్స ఖో, ఆవుసో, పరిఞ్ఞత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి. కచ్చి మయం, భన్తే, ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరమానా

వుత్తవాదినో చేవ భగవతో హోమ, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖామ, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోమ, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ"తి?

"తగ్ఘ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరమానా వుత్తవాదినో చేవ మే హోథ, న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖథ, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోథ, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి. దుక్ఖస్స హి, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞత్థం మయి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. సచే పన వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కతమం పన తం, ఆవుసో, దుక్ఖం, యస్స పరిఞ్ఞాయ సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి? ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – 'చక్ఖు ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖం, తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. రూపా...పే.... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం. తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి...పే.... మనో దుక్ఖో...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం. తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. ఇదం ఖో తం, ఆవుసో, దుక్ఖం, తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ'తి. ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా"తి. అట్ఠమం.

౯. లోకపఞ్హాసుత్తం

౮౨. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

"'లోకో, లోకో'తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, లోకోతి వుచ్చతీ"తి? "'లుజ్జతీ'తి ఖో, భిక్ఖు, తస్మా లోకోతి వుచ్చతి. కిఞ్చ లుజ్జతి? చక్ఖు ఖో, భిక్ఖు, లుజ్జతి. రూపా లుజ్జన్తి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం లుజ్జతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో లుజ్జతి , యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి లుజ్జతి...పే.... జివ్హా లుజ్జతి...పే.... మనో లుజ్జతి, ధమ్మా లుజ్జన్తి, మనోవిఞ్ఞాణం లుజ్జతి, మనోసమ్ఫస్సో లుజ్జతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి లుజ్జతి. లుజ్జతీతి ఖో, భిక్ఖు, తస్మా లోకోతి వుచ్చతీ"తి. నవమం.

౧౦. ఫగ్గునపఞ్హాసుత్తం

౮౩. అథ ఖో ఆయస్మా ఫగ్గునో...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఫగ్గునో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"అత్థి ను ఖో, భన్తే, తం చక్ఖు, యేన చక్ఖునా అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య...పే.... అత్థి ను ఖో, భన్తే, సా జివ్హా, యాయ జివ్హాయ అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య...పే.... అత్థి ను ఖో సో, భన్తే, మనో, యేన మనేన అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్యా"తి?

“నత్థి ఖో తం, ఫగ్గున, చక్ఖు, యేన చక్ఖునా అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య ...పే.... నత్థి ఖో సా , ఫగ్గున, జివ్హా, యాయ జివ్హాయ అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య...పే.... నత్థి ఖో సో, ఫగ్గున, మనో, యేన మనేన అతీతే బుద్ధే పరినిబ్బుతే ఛిన్నపపఞ్చే ఛిన్నవటుమే పరియాదిన్నవట్టే సబ్బదుక్ఖవీతివట్టే పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్యా”తి. దసమం.

గిలానవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

గిలానేన దువే వుత్తా, రాధేన అపరే తయో;
అవిజ్జాయ చ ద్వే వుత్తా, భిక్ఖు లోకో చ ఫగ్గునోతి.

౯. ఛన్నవగ్గో

౧. పలోకధమ్మసుత్తం

౮౪. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

““లోకో, లోకో’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, లోకోతి వుచ్చతీ”తి? “యం ఖో, ఆనన్ద, పలోకధమ్మం, అయం వుచ్చతి అరియస్స వినయే లోకో. కిఞ్చ, ఆనన్ద, పలోకధమ్మం? చక్ఖు ఖో, ఆనన్ద, పలోకధమ్మం, రూపా పలోకధమ్మా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం పలోకధమ్మం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో పలోకధమ్మో, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... తమ్పి పలోకధమ్మం...పే.... జివ్హా పలోకధమ్మా, రసా పలోకధమ్మా, జివ్హావిఞ్ఞాణం పలోకధమ్మం, జివ్హాసమ్ఫస్సో పలోకధమ్మో, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... తమ్పి పలోకధమ్మం...పే.... మనో పలోకధమ్మో, ధమ్మా పలోకధమ్మా, మనోవిఞ్ఞాణం పలోకధమ్మం, మనోసమ్ఫస్సో పలోకధమ్మో, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి పలోకధమ్మం. యం ఖో, ఆనన్ద, పలోకధమ్మం, అయం వుచ్చతి అరియస్స వినయే లోకో”తి. పఠమం.

౨. సుఞ్ఞతలోకసుత్తం

౮౫. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో...పే.... భగవన్తం ఏతదవోచ – ““సుఞ్ఞో లోకో, సుఞ్ఞో లోకో’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, సుఞ్ఞో లోకోతి వుచ్చతీ”తి? “యస్మా చ ఖో, ఆనన్ద, సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా తస్మా సుఞ్ఞో లోకోతి వుచ్చతి. కిఞ్చ, ఆనన్ద, సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా? చక్ఖు ఖో, ఆనన్ద, సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా. రూపా సుఞ్ఞా అత్తేన వా అత్తనియేన వా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా, చక్ఖుసమ్ఫస్సో సుఞ్ఞో అత్తేన వా అత్తనియేన వా...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం

వా తమ్పి సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా. యస్మా చ ఖో, ఆనన్ద, సుఞ్ఞం అత్తేన వా అత్తనియేన వా, తస్మా సుఞ్ఞో లోకోతి వుచ్చతీ"తి. దుతియం.

౩. సంఖిత్తధమ్మసుత్తం

౮౬. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, ఆనన్ద, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం , భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"రూపా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా"తి?

"అనిచ్చా, భన్తే"…పే.….

"చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే.… యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే"…పే.….

“జివ్హా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా, భన్తే”...పే॰....

“జివ్హావిఞ్ఞాణం... జివ్హాసమ్ఫస్సో...పే॰... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”...పే॰....

“ఏవం పస్సం, ఆనన్ద, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి...పే॰... చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి...పే॰.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. తతియం.

౪. ఛన్నసుత్తం

౮౭. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహాచున్దో ఆయస్మా చ ఛన్నో గిజ్ఝకూటే పబ్బతే విహరన్తి. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఛన్నో ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో . అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహాచున్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాచున్దం ఏతదవోచ – “ఆయామావుసో చున్ద, యేనాయస్మా ఛన్నో తేనుపసఙ్కమిస్సామ గిలానపుచ్ఛకా”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా మహాచున్దో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహాచున్దో యేనాయస్మా ఛన్నో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదింసు. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఏతదవోచ – “కచ్చి తే, ఆవుసో ఛన్న, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి నో అభిక్కమన్తి, పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో అభిక్కమో”తి?

“న మే, ఆవుసో సారిపుత్త, ఖమనీయం న యాపనీయం, బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి నో పటిక్కమన్తి, అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, బలవా పురిసో తిణ్హేన సిఖరేన [ఖగ్గేన (క.)] ముద్ధని [ముద్ధానం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అభిమత్థేయ్య [అభిమన్థేయ్య (సీ.)]; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, అధిమత్తా వాతా ముద్ధని [ముద్ధానం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఊహనన్తి [ఉపహనన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ. క.), ఉహనన్తి (క.)]. న మే, ఆవుసో, ఖమనీయం, న యాపనీయం...పే.... నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి , ఆవుసో, బలవా పురిసో దళ్హేన వరత్తక్ఖణ్డేన సీసే సీసవేఠం దదేయ్య; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా. న మే, ఆవుసో, ఖమనీయం , న యాపనీయం... పే.... నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛిం పరికన్తేయ్య; ఏవమేవ ఖో అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. న మే, ఆవుసో, ఖమనీయం, న యాపనీయం...పే.... నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, ద్వే బలవన్తో పురిసా దుబ్బలతరం పురిసం నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుయా సన్తాపేయ్యుం సమ్పరితాపేయ్యుం; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో. న మే, ఆవుసో, ఖమనీయం, న యాపనీయం, బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి నో పటిక్కమన్తి, అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి నో పటిక్కమో. సత్థం, ఆవుసో సారిపుత్త, ఆహరిస్సామి, నావకఙ్ఖామి [నాపి కఙ్ఖామి (క.)] జీవిత”న్తి.

“మా ఆయస్మా ఛన్నో సత్థం ఆహరేసి. యాపేతాయస్మా ఛన్నో, యాపేన్తం మయం ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఇచ్ఛామ. సచే ఆయస్మతో ఛన్నస్స నత్థి సప్పాయాని భోజనాని, అహం ఆయస్మతో ఛన్నస్స సప్పాయాని భోజనాని పరియేసిస్సామి. సచే ఆయస్మతో ఛన్నస్స నత్థి సప్పాయాని భేసజ్జాని, అహం ఆయస్మతో ఛన్నస్స సప్పాయాని భేసజ్జాని పరియేసిస్సామి. సచే ఆయస్మతో ఛన్నస్స నత్థి పతిరూపా ఉపట్ఠాకా, అహం ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఉపట్ఠహిస్సామి. మా ఆయస్మా ఛన్నో సత్థం ఆహరేసి. యాపేతాయస్మా ఛన్నో, యాపేన్తం మయం ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఇచ్ఛామా”తి.

“న మే, ఆవుసో సారిపుత్త, నత్థి సప్పాయాని భోజనాని; అత్థి మే సప్పాయాని భోజనాని. నపి మే నత్థి సప్పాయాని భేసజ్జాని; అత్థి మే సప్పాయాని భేసజ్జాని. నపి మే నత్థి పతిరూపా ఉపట్ఠాకా; అత్థి మే పతిరూపా ఉపట్ఠాకా. అపి చ మే, ఆవుసో, సత్థా పరిచిణ్ణో దీఘరత్తం మనాపేనేవ, నో అమనాపేన. ఏతఞ్హి, ఆవుసో, సావకస్స పతిరూపం యం సత్థారం పరిచరేయ్య మనాపేనేవ, నో అమనాపేన. ‘అనుపవజ్జం [తం అనుపవజ్జం (బహూసు)] ఛన్నో భిక్ఖు సత్థం ఆహరిస్సతీ’తి – ఏవమేతం, ఆవుసో సారిపుత్త, ధారేహీ”తి.

“పుచ్ఛేయ్యామ మయం ఆయస్మన్తం ఛన్నం కఞ్చిదేవ [కిఞ్చిదేవ (స్యా. కం. పీ. క.)] దేసం, సచే ఆయస్మా ఛన్నో ఓకాసం కరోతి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణాయా”తి. “పుచ్ఛావుసో సారిపుత్త, సుత్వా వేదిస్సామా”తి.

“చక్ఖుం, ఆవుసో ఛన్న, చక్ఖువిఞ్ఞాణం చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’తి సమనుపస్ససి...పే.... జివ్హం, ఆవుసో ఛన్న, జివ్హావిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’తి సమనుపస్ససి...పే.... మనం, ఆవుసో ఛన్న, మనోవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’తి సమనుపస్ససీ”తి?

“చక్ఖుం, ఆవుసో సారిపుత్త, చక్ఖువిఞ్ఞాణం చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామి…పే॰… జివ్హం, ఆవుసో సారిపుత్త, జివ్హావిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామి…పే॰… మనం, ఆవుసో సారిపుత్త, మనోవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామీ”తి.

“చక్ఖుస్మిం, ఆవుసో ఛన్న, చక్ఖువిఞ్ఞాణే చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు కిం దిస్వా కిం అభిఞ్ఞాయ చక్ఖుం చక్ఖువిఞ్ఞాణం చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్ససి… జివ్హాయ, ఆవుసో ఛన్న, జివ్హావిఞ్ఞాణే జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు కిం దిస్వా కిం అభిఞ్ఞాయ జివ్హం జివ్హావిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్ససి… మనస్మిం, ఆవుసో ఛన్న, మనోవిఞ్ఞాణే మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు కిం దిస్వా కిం అభిఞ్ఞాయ మనం మనోవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్ససీ”తి?

“చక్ఖుస్మిం , ఆవుసో సారిపుత్త, చక్ఖువిఞ్ఞాణే చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు నిరోధం దిస్వా నిరోధం అభిఞ్ఞాయ చక్ఖుం చక్ఖువిఞ్ఞాణం చక్ఖువిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామి…పే॰… జివ్హాయ, ఆవుసో సారిపుత్త, జివ్హావిఞ్ఞాణే జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు నిరోధం దిస్వా నిరోధం అభిఞ్ఞాయ జివ్హం జివ్హావిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామి…పే॰… మనస్మిం, ఆవుసో సారిపుత్త, మనోవిఞ్ఞాణే మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు నిరోధం దిస్వా నిరోధం అభిఞ్ఞాయ మనం మనోవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞాతబ్బే ధమ్మే ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సామీ”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహాచున్దో ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఏతదవోచ – “తస్మాతిహ, ఆవుసో ఛన్న, ఇదమ్పి తస్స భగవతో సాసనం నిచ్చకప్పం సాధుకం మనసి కాతబ్బం – ‘నిస్సితస్స చలితం, అనిస్సితస్స చలితం నత్థి. చలితే అసతి పస్సద్ధి హోతి. పస్సద్ధియా సతి నతి న హోతి. నతియా అసతి ఆగతిగతి న హోతి. ఆగతిగతియా అసతి చుతూపపాతో న హోతి. చుతూపపాతే అసతి నేవిధ న హురం న ఉభయమన్తరేన. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా’”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహాచున్దో ఆయస్మన్తం ఛన్నం ఇమినా ఓవాదేన ఓవదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు. అథ ఖో ఆయస్మా ఛన్నో అచిరపక్కన్తేసు తేసు ఆయస్మన్తేసు సత్థం ఆహరేసి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఆయస్మతా, భన్తే, ఛన్నేన సత్థం ఆహరితం. తస్స కా గతి కో అభిసమ్పరాయో”తి? “నను తే, సారిపుత్త, ఛన్నేన భిక్ఖునా సమ్ముఖాయేవ అనుపవజ్జతా బ్యాకతా”తి ? “అత్థి, భన్తే, పుబ్బవిజ్జనం [పుబ్బవిచిరం (సీ॰), పుబ్బవిజ్ఝనం (పీ॰), పుబ్బజిరం (మ॰ ని॰ ౩.౩౯౪)] నామ వజ్జిగామో. తత్థాయస్మతో ఛన్నస్స మిత్తకులాని సుహజ్జకులాని ఉపవజ్జకులానీ”తి. “హోన్తి హేతే, సారిపుత్త, ఛన్నస్స భిక్ఖునో మిత్తకులాని సుహజ్జకులాని ఉపవజ్జకులాని. న ఖో పనాహం, సారిపుత్త , ఏత్తావతా సఉపవజ్జోతి వదామి. యో ఖో, సారిపుత్త, తఞ్చ కాయం నిక్ఖిపతి, అఞ్ఞఞ్చ కాయం ఉపాదియతి, తమహం సఉపవజ్జోతి వదామి. తం ఛన్నస్స భిక్ఖునో నత్థి. ‘అనుపవజ్జం ఛన్నేన భిక్ఖునా సత్థం ఆహరిత’న్తి – ఏవమేతం, సారిపుత్త, ధారేహీ”తి. చతుత్థం.

౫. పుణ్ణసుత్తం

౮౮. అథ [సావత్థినిదానం. అథ (?) మ. ని. ౩.౩౯౫ పస్సితబ్బం] ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి.

“సన్తి ఖో, పుణ్ణ, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ. ‘నన్దిసముదయా దుక్ఖసముదయో, పుణ్ణా’తి వదామి…పే.… సన్తి ఖో, పుణ్ణ, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే.… సన్తి ఖో, పుణ్ణ, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ. ‘నన్దిసముదయా దుక్ఖసముదయో, పుణ్ణా’తి వదామి.

“సన్తి ఖో, పుణ్ణ, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నిరుజ్ఝతి నన్దీ. ‘నన్దినిరోధా దుక్ఖనిరోధో, పుణ్ణా’తి వదామి…పే.… సన్తి ఖో, పుణ్ణ, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో నిరుజ్ఝతి నన్దీ. ‘నన్దినిరోధా దుక్ఖనిరోధో, పుణ్ణా’తి వదామి.

“ఇమినా త్వం [ఇమినా చ త్వం], పుణ్ణ, మయా సంఖిత్తేన ఓవాదేన ఓవదితో కతమస్మిం [కతరస్మిం (మ. ని. ౩.౩౯౫)] జనపదే విహరిస్ససీ”తి? “అత్థి, భన్తే, సునాపరన్తో నామ జనపదో, తత్థాహం విహరిస్సామీ”తి.

“చణ్డా ఖో, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా; ఫరుసా ఖో, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా. సచే తం, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా అక్కోసిస్సన్తి పరిభాసిస్సన్తి, తత్ర తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మం, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా అక్కోసిస్సన్తి పరిభాసిస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘భద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, సుభద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, యం మే [మం (సబ్బత్థ)] నయిమే పాణినా పహారం దేన్తీ’తి. ఏవమేత్థ [ఏవమ్మేత్థ (?)], భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సచే పన తే, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా పాణినా పహారం దస్సన్తి, తత్ర పన తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మే, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా పాణినా పహారం దస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘భద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, సుభద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, యం మే [ఏవమ్మేత్థ (?)] నయిమే లేడ్డునా పహారం దేన్తీ’తి. ఏవమేత్థ, భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సచే పన తే, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా లేడ్డునా పహారం దస్సన్తి, తత్ర పన తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మే, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా లేడ్డునా పహారం దస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘భద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, సుభద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, యం మే నయిమే దణ్డేన పహారం దేన్తీ’తి . ఏవమేత్థ, భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సచే పన పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా దణ్డేన పహారం దస్సన్తి, తత్ర పన తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మే, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా దణ్డేన పహారం దస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘భద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, సుభద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, యం మే నయిమే సత్థేన పహారం దేన్తీ’తి. ఏవమేత్థ, భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సచే పన తే, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా సత్థేన పహారం దస్సన్తి, తత్ర పన తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మే, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా సత్థేన పహారం దస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘భద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, సుభద్దకా వతిమే సునాపరన్తకా మనుస్సా, యం మం నయిమే తిణ్హేన సత్థేన జీవితా వోరోపేన్తీ’తి. ఏవమేత్థ, భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సచే పన తం, పుణ్ణ, సునాపరన్తకా మనుస్సా తిణ్హేన సత్థేన జీవితా వోరోపేస్సన్తి, తత్ర పన తే, పుణ్ణ, కిన్తి భవిస్సతీ”తి?

“సచే మం, భన్తే, సునాపరన్తకా మనుస్సా తిణ్హేన సత్థేన జీవితా వోరోపేస్సన్తి, తత్ర మే ఏవం భవిస్సతి – ‘సన్తి ఖో తస్స భగవతో సావకా కాయేన చ జీవితేన చ అట్టీయమానా హరాయమానా జిగుచ్ఛమానా సత్థహారకం పరియేసన్తి, తం మే ఇదం అపరియిట్ఠఞ్ఞేవ సత్థహారకం లద్ధ’న్తి. ఏవమేత్థ, భగవా, భవిస్సతి; ఏవమేత్థ, సుగత, భవిస్సతీ”తి.

“సాధు సాధు, పుణ్ణ! సక్ఖిస్ససి ఖో త్వం, పుణ్ణ, ఇమినా దమూపసమేన సమన్నాగతో సునాపరన్తస్మిం జనపదే వత్థుం. యస్స దాని త్వం, పుణ్ణ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో భగవతో వచనం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సునాపరన్తో జనపదో తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సునాపరన్తో జనపదో తదవసరి. తత్ర సుదం ఆయస్మా పుణ్ణో సునాపరన్తస్మిం జనపదే విహరతి. అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో తేనేవన్తరవస్సేన పఞ్చమత్తాని ఉపాసకసతాని పటివేదేసి [పటిపాదేసి (సీ. పీ.), పటిదేసేసి (స్యా. కం.)]. తేనేవన్తరవస్సేన పఞ్చమత్తాని ఉపాసికాసతాని పటివేదేసి. తేనేవన్తరవస్సేన తిస్సో విజ్జా సచ్ఛాకాసి. తేనేవన్తరవస్సేన పరినిబ్బాయి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “యో సో, భన్తే, పుణ్ణో నామ కులపుత్తో భగవతా సంఖిత్తేన ఓవాదేన ఓవదితో, సో కాలఙ్కతో. తస్స కా గతి కో అభిసమ్పరాయో”తి?

“పణ్డితో, భిక్ఖవే, పుణ్ణో కులపుత్తో [కులపుత్తో అహోసి (సబ్బత్థ)], పచ్చపాది [సచ్చవాదీ (స్యా. కం. క.)] ధమ్మస్సానుధమ్మం, న చ మం ధమ్మాధికరణం విహేసేసి [విహేఠేసి (సీ. స్యా. కం.)]. పరినిబ్బుతో, భిక్ఖవే, పుణ్ణో కులపుత్తో”తి. పఞ్చమం.

౬. బాహియసుత్తం

౮౯. అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా బాహియో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, బాహియ, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“రూపా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా, భన్తే”…పే.… చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే.… చక్ఖుసమ్ఫస్సో…పే.… యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, బాహియ, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా బాహియో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం , నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా బాహియో అరహతం అహోసీతి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమఏజాసుత్తం

౯౦. “ఏజా , భిక్ఖవే, రోగో, ఏజా గణ్డో, ఏజా సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తథాగతో అనేజో విహరతి వీతసల్లో. తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య ‘అనేజో విహరేయ్యం [విహరేయ్య (సీ. పీ. క.)] వీతసల్లో’తి, చక్ఖుం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుతో న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖు మేతి న మఞ్ఞేయ్య; రూపే న మఞ్ఞేయ్య, రూపేసు న మఞ్ఞేయ్య, రూపతో న మఞ్ఞేయ్య, రూపా మేతి న మఞ్ఞేయ్య; చక్ఖువిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖువిఞ్ఞాణస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖువిఞ్ఞాణతో న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖువిఞ్ఞాణం మేతి న మఞ్ఞేయ్య; చక్ఖుసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుసమ్ఫస్సస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుసమ్ఫస్సతో న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుసమ్ఫస్సో మేతి న మఞ్ఞేయ్య. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య.

“సోతం న మఞ్ఞేయ్య...పే.... ఘానం న మఞ్ఞేయ్య...పే.... జివ్హం న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హాయ న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హాతో న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హా మేతి న మఞ్ఞేయ్య; రసే న మఞ్ఞేయ్య...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణం న మఞ్ఞేయ్య...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సం న మఞ్ఞేయ్య...పే.... యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య.

“కాయం న మఞ్ఞేయ్య...పే.... మనం న మఞ్ఞేయ్య, మనస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, మనతో న మఞ్ఞేయ్య, మనో మేతి న మఞ్ఞేయ్య; ధమ్మే న మఞ్ఞేయ్య...పే.... మనో విఞ్ఞాణం...పే.... మనోసమ్ఫస్సం...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య; సబ్బం న మఞ్ఞేయ్య, సబ్బస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, సబ్బతో న మఞ్ఞేయ్య, సబ్బం మేతి న మఞ్ఞేయ్య.

“సో ఏవం అమఞ్ఞమానో న కిఞ్చిపి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి. అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి . ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. సత్తమం.

౮. దుతియఏజాసుత్తం

౯౧. “ఏజా , భిక్ఖవే, రోగో, ఏజా గణ్డో, ఏజా సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తథాగతో అనేజో విహరతి వీతసల్లో. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చేపి ఆకఙ్ఖేయ్య ‘అనేజో విహరేయ్యం వీతసల్లో’తి, చక్ఖుం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖుతో న మఞ్ఞేయ్య, చక్ఖు మేతి న మఞ్ఞేయ్య; రూపే న మఞ్ఞేయ్య... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి, యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవ అభినన్దతి...పే....

“జివ్హం న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హాయ న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హాతో న మఞ్ఞేయ్య, జివ్హా మేతి న మఞ్ఞేయ్య; రసే న మఞ్ఞేయ్య... జివ్హావిఞ్ఞాణం... జివ్హాసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి, యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవ అభినన్దతి...పే....

“మనం న మఞ్ఞేయ్య, మనస్మిం న మఞ్ఞేయ్య, మనతో న మఞ్ఞేయ్య, మనో మేతి న మఞ్ఞేయ్య... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య. యఞ్హి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞతి, యస్మిం మఞ్ఞతి , యతో మఞ్ఞతి, యం మేతి మఞ్ఞతి, తతో తం హోతి అఞ్ఞథా. అఞ్ఞథాభావీ భవసత్తో లోకో భవమేవ అభినన్దతి.

“యావతా, భిక్ఖవే, ఖన్ధధాతుఆయతనా తమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తస్మిమ్పి న మఞ్ఞేయ్య, తతోపి న మఞ్ఞేయ్య, తం మేతి న మఞ్ఞేయ్య. సో ఏవం అమఞ్ఞమానో న కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి. అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమద్వయసుత్తం

౯౨. “ద్వయం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ద్వయం? చక్ఖుఞ్చేవ రూపా చ, సోతఞ్చేవ సద్దా చ, ఘానఞ్చేవ గన్ధా చ, జివ్హా చేవ రసా చ, కాయో చేవ ఫోట్ఠబ్బా చ , మనో చేవ ధమ్మా చ – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ద్వయం.

“యో, భిక్ఖవే, ఏవం వదేయ్య – ‘అహమేతం ద్వయం పచ్చక్ఖాయ అఞ్ఞం ద్వయం పఞ్ఞపేస్సామీ’తి, తస్స వాచావత్థుకమేవస్స. పుట్ఠో చ న సమ్పాయేయ్య. ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మి”న్తి. నవమం.

౧౦. దుతియద్వయసుత్తం

౯౩. “ద్వయం, భిక్ఖవే, పటిచ్చ విఞ్ఞాణం సమ్భోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, ద్వయం పటిచ్చ విఞ్ఞాణం సమ్భోతి? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. చక్ఖు అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. రూపా అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. ఇత్థేతం ద్వయం చలఞ్చేవ బ్యథఞ్చ అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ, సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నం చక్ఖువిఞ్ఞాణం కుతో నిచ్చం భవిస్సతి! యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేసం తిణ్ణం ధమ్మానం సఙ్గతి సన్నిపాతో సమవాయో, అయం వుచ్చతి చక్ఖుసమ్ఫస్సో. చక్ఖుసమ్ఫస్సోపి అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో చక్ఖుసమ్ఫస్సస్స ఉప్పాదాయ, సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నో చక్ఖుసమ్ఫస్సో కుతో నిచ్చో భవిస్సతి! ఫుట్ఠో , భిక్ఖవే, వేదేతి, ఫుట్ఠో చేతేతి, ఫుట్ఠో సఞ్జానాతి. ఇత్థేతేపి ధమ్మా చలా చేవ బ్యథా చ అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. సోతం…పే॰….

“జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం. జివ్హా అనిచ్చా విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ [విపరిణామినీ అఞ్ఞథాభావినీ (?)]. రసా అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. ఇత్థేతం ద్వయం చలఞ్చేవ బ్యథఞ్చ అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. జివ్హావిఞ్ఞాణం అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో జివ్హావిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ , సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నం జివ్హావిఞ్ఞాణం, కుతో నిచ్చం భవిస్సతి! యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేసం తిణ్ణం ధమ్మానం సఙ్గతి సన్నిపాతో సమవాయో, అయం వుచ్చతి జివ్హాసమ్ఫస్సో. జివ్హాసమ్ఫస్సోపి అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో జివ్హాసమ్ఫస్సస్స ఉప్పాదాయ, సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నో జివ్హాసమ్ఫస్సో, కుతో నిచ్చో భవిస్సతి! ఫుట్ఠో, భిక్ఖవే, వేదేతి, ఫుట్ఠో చేతేతి, ఫుట్ఠో సఞ్జానాతి. ఇత్థేతేపి ధమ్మా చలా చేవ బ్యథా చ అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. కాయం…పే॰….

“మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. మనో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. ధమ్మా అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. ఇత్థేతం ద్వయం చలఞ్చేవ బ్యథఞ్చ అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. మనోవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం విపరిణామి అఞ్ఞథాభావి. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో మనోవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ, సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నం మనోవిఞ్ఞాణం, కుతో నిచ్చం భవిస్సతి! యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేసం తిణ్ణం ధమ్మానం సఙ్గతి సన్నిపాతో సమవాయో, అయం వుచ్చతి మనోసమ్ఫస్సో. మనోసమ్ఫస్సోపి అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో మనోసమ్ఫస్సస్స ఉప్పాదాయ, సోపి హేతు సోపి పచ్చయో అనిచ్చో విపరిణామీ అఞ్ఞథాభావీ. అనిచ్చం ఖో పన, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పన్నో మనోసమ్ఫస్సో, కుతో నిచ్చో భవిస్సతి! ఫుట్ఠో, భిక్ఖవే, వేదేతి, ఫుట్ఠో చేతేతి, ఫుట్ఠో సఞ్జానాతి. ఇత్థేతేపి ధమ్మా చలా చేవ బ్యథా చ అనిచ్చా విపరిణామినో అఞ్ఞథాభావినో. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, ద్వయం పటిచ్చ విఞ్ఞాణం సమ్భోతీ”తి. దసమం.

ఛన్నవగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

పలోకసుఞ్ఞా సంఖిత్తం, ఛన్నో పుణ్ణో చ బాహియో;
ఏజేన చ దువే వుత్తా, ద్వయేహి అపరే దువేతి.

౧౦. సళవగ్గో

౧. అదన్తఅగుత్తసుత్తం

౯౪. సావత్థినిదానం . "ఛయిమే , భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనా అదన్తా అగుత్తా అరక్ఖితా అసంవుతా దుక్ఖాధివాహా హోన్తి. కతమే ఛ? చక్ఖు, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం అదన్తం అగుత్తం అరక్ఖితం అసంవుతం దుక్ఖాధివాహం హోతి...పే.... జివ్హా, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం అదన్తం అగుత్తం అరక్ఖితం అసంవుతం దుక్ఖాధివాహం హోతి...పే.... మనో, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం అదన్తం అగుత్తం అరక్ఖితం అసంవుతం దుక్ఖాధివాహం హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ఛ ఫస్సాయతనా అదన్తా అగుత్తా అరక్ఖితా అసంవుతా దుక్ఖాధివాహా హోన్తి".

"ఛయిమే, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనా సుదన్తా సుగుత్తా సురక్ఖితా సుసంవుతా సుఖాధివాహా హోన్తి. కతమే ఛ? చక్ఖు, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం సుదన్తం సుగుత్తం సురక్ఖితం సుసంవుతం సుఖాధివాహం హోతి...పే.... జివ్హా, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం సుదన్తం సుగుత్తం సురక్ఖితం సుసంవుతం సుఖాధివాహం హోతి...పే.... మనో, భిక్ఖవే, ఫస్సాయతనం సుదన్తం సుగుత్తం సురక్ఖితం సుసంవుతం సుఖాధివాహం హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ఛ ఫస్సాయతనా సుదన్తా సుగుత్తా సురక్ఖితా సుసంవుతా సుఖాధివాహా హోన్తీ"తి. ఇదమవోచ భగవా...పే.... ఏతదవోచ సత్థా –

"సళేవ [ఛళేవ (క.)] ఫస్సాయతనాని భిక్ఖవో,
అసంవుతో యత్థ దుక్ఖం నిగచ్ఛతి;
తేసఞ్చ యే సంవరణం అవేదిసుం,
సద్ధాదుతియా విహరన్తానవస్సుతా.

"దిస్వాన రూపాని మనోరమాని,
అథోపి దిస్వాన అమనోరమాని;
మనోరమే రాగపథం వినోదయే,
న చాప్పియం మేతి మనం పదోసయే.

"సద్దఞ్చ సుత్వా దుభయం పియాప్పియం,
పియమ్హి సద్దే న సముచ్ఛితో సియా;
అథోప్పియే దోసగతం వినోదయే,
న చాప్పియం మేతి మనం పదోసయే.

"గన్ధఞ్చ ఘత్వా సురభిం మనోరమం,
అథోపి ఘత్వా అసుచిం అకన్తియం;

అకన్తియస్మిం పటిఘం వినోదయే,
ఛన్దానునీతో న చ కన్తియే సియా.

“రసఞ్చ భోత్వాన అసాదితఞ్చ సాదుం,
అథోపి భోత్వాన అసాదుమేకదా;
సాదుం రసం నాజ్ఝోసాయ భుఞ్జే,
విరోధమాసాదుసు నోపదంసయే.

“ఫస్సేన ఫుట్ఠో న సుఖేన మజ్జే [మజ్ఝే (స్యా. కం. పీ.)],
దుక్ఖేన ఫుట్ఠోపి న సమ్పవేధే;
ఫస్సద్వయం సుఖదుక్ఖే ఉపేక్ఖే,
అనానురుద్ధో అవిరుద్ధ కేనచి.

“పపఞ్చసఞ్ఞా ఇతరీతరా నరా,
పపఞ్చయన్తా ఉపయన్తి సఞ్ఞినో;
మనోమయం గేహసితఞ్చ సబ్బం,
పనుజ్జ నేక్ఖమ్మసితం ఇరీయతి.

“ఏవం మనో ఛస్సు యదా సుభావితో,
ఫుట్ఠస్స చిత్తం న వికమ్పతే క్వచి;
తే రాగదోసే అభిభుయ్య భిక్ఖవో,
భవత్థ [భవథ (సీ. స్యా. కం.)] జాతిమరణస్స పారగా”తి. పఠమం;

౨. మాలుక్యపుత్తసుత్తం

౯౫. అథ ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో [మాలుఙ్క్యపుత్తో (సీ.)] యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి.

“ఏత్థ దాని, మాలుక్యపుత్త, కిం దహరే భిక్ఖూ వక్ఖామ! యత్ర హి నామ త్వం, భిక్ఖు, జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో సంఖిత్తేన ఓవాదం యాచసీ”తి.

“కిఞ్చాపాహం, భన్తే, జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. దేసేతు మే, భన్తే , భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం, దేసేతు సుగతో సంఖిత్తేన ధమ్మం, అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స అత్థం ఆజానేయ్యం. అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స దాయాదో అస్స”న్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మాలుక్యపుత్త, యే తే చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా అదిట్ఠా అదిట్ఠపుబ్బా, న చ పస్ససి, న చ తే హోతి పస్సేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“యే తే సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా అస్సుతా అస్సుతపుబ్బా, న చ సుణాసి, న చ తే హోతి సుణేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“యే తే ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా అఘాయితా అఘాయితపుబ్బా, న చ ఘాయసి, న చ తే హోతి ఘాయేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“యే తే జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా అసాయితా అసాయితపుబ్బా, న చ సాయసి, న చ తే హోతి సాయేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“యే తే కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా అసమ్ఫుట్ఠా అసమ్ఫుట్ఠపుబ్బా, న చ ఫుససి, న చ తే హోతి ఫుసేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“యే తే మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా అవిఞ్ఞాతా అవిఞ్ఞాతపుబ్బా, న చ విజానాసి, న చ తే హోతి విజానేయ్యన్తి? అత్థి తే తత్థ ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“ఏత్థ చ తే, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠసుతముతవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు దిట్ఠే దిట్ఠమత్తం భవిస్సతి, సుతే సుతమత్తం భవిస్సతి, ముతే ముతమత్తం భవిస్సతి, విఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతమత్తం భవిస్సతి. యతో ఖో తే, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠసుతముతవిఞ్ఞాతబ్బేసు ధమ్మేసు దిట్ఠే దిట్ఠమత్తం భవిస్సతి, సుతే సుతమత్తం భవిస్సతి , ముతే ముతమత్తం భవిస్సతి, విఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతమత్తం భవిస్సతి; తతో త్వం, మాలుక్యపుత్త, న తేన. యతో త్వం, మాలుక్యపుత్త, న తేన; తతో త్వం, మాలుక్యపుత్త , న తత్థ. యతో త్వం, మాలుక్యపుత్త, న తత్థ; తతో త్వం, మాలుక్యపుత్త, నేవిధ, న హురం, న ఉభయమన్తరేన. ఏసేవన్తో దుక్ఖస్సా”తి.

“ఇమస్స ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి –

“రూపం దిస్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస [అజ్ఝోసాయ (సీ॰)] తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా రూపసమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“సద్దం సుత్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా సద్దసమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“గన్ధం ఘత్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా గన్ధసమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“రసం భోత్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా రససమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“ఫస్సం ఫుస్స సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా ఫస్ససమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“ధమ్మం ఞత్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా ధమ్మసమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి రూపేసు, రూపం దిస్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స పస్సతో రూపం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;

ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి సద్దేసు, సద్దం సుత్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స సుణతో సద్దం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి గన్ధేసు, గన్ధం ఘత్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స ఘాయతో గన్ధం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి రసేసు, రసం భోత్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స సాయతో రసం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి ఫస్సేసు, ఫస్సం ఫుస్స పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స ఫుసతో ఫస్సం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతి.

“న సో రజ్జతి ధమ్మేసు, ధమ్మం ఞత్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స జానతో ధమ్మం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతీ”తి.

“ఇమస్స ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామీ”తి. “సాధు సాధు, మాలుక్యపుత్త! సాధు ఖో త్వం, మాలుక్యపుత్త, మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానాసి –

“రూపం దిస్వా సతి ముట్ఠా, పియం నిమిత్తం మనసి కరోతో;
సారత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ అజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“తస్స వడ్ఢన్తి వేదనా, అనేకా రూపసమ్భవా;
అభిజ్ఝా చ విహేసా చ, చిత్తమస్సూపహఞ్ఞతి;
ఏవం ఆచినతో దుక్ఖం, ఆరా నిబ్బానముచ్చతి….పే.….

“న సో రజ్జతి ధమ్మేసు, ధమ్మం ఞత్వా పటిస్సతో;
విరత్తచిత్తో వేదేతి, తఞ్చ నాజ్ఝోస తిట్ఠతి.

“యథాస్స విజానతో ధమ్మం, సేవతో చాపి వేదనం;
ఖీయతి నోపచీయతి, ఏవం సో చరతీ సతో;
ఏవం అపచినతో దుక్ఖం, సన్తికే నిబ్బానముచ్చతీ”తి.

“ఇమస్స ఖో, మాలుక్యపుత్త, మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థో దట్ఠబ్బో”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా మాలుక్యపుత్తో అరహతం అహోసీతి. దుతియం.

౩. పరిహానధమ్మసుత్తం

౯౬. “పరిహానధమ్మఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అపరిహానధమ్మఞ్చ ఛ చ అభిభాయతనాని. తం సుణాథ. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పరిహానధమ్మో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా [అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰) ఉపరి ఆసీవిసవగ్గే సత్తమసుత్తే పన “ఆకుసలా సరసఙ్కప్పా” త్వేవ సబ్బత్థ దిస్సతి] సంయోజనియా. తఞ్చే భిక్ఖు అధివాసేతి నప్పజహతి న వినోదేతి న బ్యన్తీకరోతి [బ్యన్తికరోతి (పీ॰) బ్యన్తిం కరోతి (క॰)] న అనభావం గమేతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – ‘పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి’. పరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి…పే.….

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో జివ్హాయ రసం సాయిత్వా ఉప్పజ్జన్తి...పే.... పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. తఞ్చే భిక్ఖు అధివాసేతి నప్పజహతి న వినోదేతి న బ్యన్తీకరోతి న అనభావం గమేతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. పరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పరిహానధమ్మో హోతి.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అపరిహానధమ్మో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. తఞ్చే భిక్ఖు నాధివాసేతి పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'న పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. అపరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి...పే....

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో జివ్హాయ రసం సాయిత్వా ఉప్పజ్జన్తి...పే.... పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. తఞ్చే భిక్ఖు నాధివాసేతి పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి, వేదితబ్బమేతం , భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'న పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. అపరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అపరిహానధమ్మో హోతి.

"కతమాని చ, భిక్ఖవే, ఛ అభిభాయతనాని? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా నుప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'అభిభూతమేతం ఆయతనం'. అభిభాయతనఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి...పే.... పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ నుప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'అభిభూతమేతం ఆయతనం'. అభిభాయతనఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి. ఇమాని వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఛ అభిభాయతనానీ"తి. తతియం.

౪. పమాదవిహారీసుత్తం

౯౭. "పమాదవిహారిఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అప్పమాదవిహారిఞ్చ. తం సుణాథ. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పమాదవిహారీ హోతి? చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం బ్యాసిఞ్చతి [బ్యాసిచ్చతి (సీ. స్యా. కం.)]. చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు తస్స బ్యాసిత్తచిత్తస్స పామోజ్జం న హోతి. పామోజ్జే అసతి పీతి న హోతి. పీతియా అసతి పస్సద్ధి న హోతి. పస్సద్ధియా అసతి దుక్ఖం హోతి. దుక్ఖినో చిత్తం న సమాధియతి. అసమాహితే చిత్తే ధమ్మా న పాతుభవన్తి. ధమ్మానం అపాతుభావా పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి...పే.... జివ్హిన్ద్రియం అసంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం బ్యాసిఞ్చతి జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు, తస్స బ్యాసిత్తచిత్తస్స...పే.... పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి...పే.... మనిన్ద్రియం అసంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం బ్యాసిఞ్చతి మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు, తస్స బ్యాసిత్తచిత్తస్స పామోజ్జం న హోతి. పామోజ్జే అసతి పీతి న హోతి . పీతియా అసతి పస్సద్ధి న హోతి. పస్సద్ధియా అసతి దుక్ఖం హోతి. దుక్ఖినో చిత్తం న సమాధియతి. అసమాహితే చిత్తే ధమ్మా న పాతుభవన్తి . ధమ్మానం అపాతుభావా పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పమాదవిహారీ హోతి.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అప్పమాదవిహారీ హోతి? చక్ఖున్ద్రియం సంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం న బ్యాసిఞ్చతి చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు, తస్స అబ్యాసిత్తచిత్తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో

పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం విహరతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సమాహితే చిత్తే ధమ్మా పాతుభవన్తి. ధమ్మానం పాతుభావా అప్పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి...పే.... జివ్హిన్ద్రియం సంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం న బ్యాసిఞ్చతి... పే.... అప్పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. మనిన్ద్రియం సంవుతస్స, భిక్ఖవే, విహరతో చిత్తం న బ్యాసిఞ్చతి, మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు, తస్స అబ్యాసిత్తచిత్తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం విహరతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సమాహితే చిత్తే ధమ్మా పాతుభవన్తి. ధమ్మానం పాతుభావా అప్పమాదవిహారీ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అప్పమాదవిహారీ హోతీ"తి. చతుత్థం.

౫. సంవరసుత్తం

౯౮. "సంవరఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, అసంవరఞ్చ. తం సుణాథ. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. పరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. పరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, సంవరో హోతి? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా – 'న పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. అపరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి ...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, వేదితబ్బమేతం భిక్ఖునా – 'న పరిహాయామి కుసలేహి ధమ్మేహి'. అపరిహానఞ్హేతం వుత్తం భగవతాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, సంవరో హోతీ"తి. పఞ్చమం.

౬. సమాధిసుత్తం

౯౯. "సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి. కిఞ్చ యథాభూతం పజానాతి? 'చక్ఖు అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి; 'రూపా అనిచ్చా'తి యథాభూతం పజానాతి; 'చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి; 'చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చో'తి యథాభూతం పజానాతి. 'యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... 'మనో అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి. ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... 'యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి. సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. పటిసల్లానసుత్తం

౧౦౦. "పటిసల్లానే [పటిసల్లానం (సీ. పీ. క.), పటిసల్లీనా (స్యా. కం.)], భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతి. కిఞ్చ యథాభూతం పజానాతి? 'చక్ఖు అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి; 'రూపా అనిచ్చా'తి యథాభూతం పజానాతి; 'చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి; 'చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చో'తి యథాభూతం పజానాతి. 'యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... 'యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చ'న్తి యథాభూతం పజానాతి. పటిసల్లానే, భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాభూతం పజానాతీ"తి. సత్తమం.

౮. పఠమనతుమ్హాకంసుత్తం

౧౦౧. "యం [యమ్పి (పీ. క.)], భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం . తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి . రూపా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సోతం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సద్దా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. సోతవిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సోతసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పిదం సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. ఘానం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. గన్ధా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. ఘానవిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. ఘానసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పిదం ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి.

జివ్హా న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సా వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. రసా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. జివ్హావిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. జివ్హాసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి ...పే....

మనో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. ధమ్మా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. మనోవిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ

భవిస్సతి. మనోసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యం ఇమస్మిం జేతవనే తిణకట్ఠసాఖాపలాసం తం జనో హరేయ్య వా డహేయ్య వా యథాపచ్చయం వా కరేయ్య, అపి ను తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘అమ్హే జనో హరతి వా డహతి వా యథాపచ్చయం వా కరోతీ’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“తం కిస్స హేతు”?

“న హి నో ఏతం, భన్తే, అత్తా వా అత్తనియం వా”తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖు న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. రూపా న తుమ్హాకం... చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియనతుమ్హాకంసుత్తం

౧౦౨. “యం , భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. రూపా న తుమ్హాకం. తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సో న తుమ్హాకం. తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి... పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి న తుమ్హాకం. తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. యమ్పి, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతీ”తి. నవమం.

౧౦. ఉదకసుత్తం

౧౦౩. “ఉదకో [ఉద్దకో (సీ. పీ.)] సుదం, భిక్ఖవే, రామపుత్తో ఏవం వాచం భాసతి – ‘ఇదం జాతు వేదగూ, ఇదం జాతు సబ్బజీ [సబ్బజి (పీ.)], ఇదం జాతు అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖణి’న్తి. తం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, ఉదకో రామపుత్తో అవేదగూయేవ సమానో ‘వేదగూస్మీ’తి భాసతి, అసబ్బజీయేవ సమానో ‘సబ్బజీస్మీ’తి భాసతి, అపలిఖతంయేవ గణ్డమూలం పలిఖతం మే ‘గణ్డమూల’న్తి భాసతి. ఇధ ఖో తం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఇదం జాతు వేదగూ, ఇదం జాతు సబ్బజీ, ఇదం జాతు అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖణి’”న్తి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, వేదగూ హోతి? యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి; ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదగూ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బజీ హోతి? యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి; ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బజీ హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖతం హోతి? గణ్డోతి ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్సేతం చాతుమహాభూతికస్స కాయస్స అధివచనం మాతాపేత్తికసమ్భవస్స ఓదనకుమ్మాసూపచయస్స అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మస్స . గణ్డమూలన్తి ఖో, భిక్ఖవే, తణ్హాయేతం అధివచనం. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తణ్హా పహీనా హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా; ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖతం హోతి.

“ఉదకో సుదం, భిక్ఖవే, రామపుత్తో ఏవం వాచం భాసతి – ‘ఇదం జాతు వేదగూ, ఇదం జాతు సబ్బజీ, ఇదం జాతు అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖణి’న్తి. తం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, ఉదకో రామపుత్తో అవేదగూయేవ సమానో ‘వేదగూస్మీ’తి భాసతి, అసబ్బజీయేవ సమానో ‘సబ్బజీస్మీ’తి భాసతి; అపలిఖతంయేవ గణ్డమూలం ‘పలిఖతం మే గణ్డమూల’న్తి భాసతి. ఇధ ఖో తం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఇదం జాతు వేదగూ, ఇదం జాతు సబ్బజీ, ఇదం జాతు అపలిఖతం గణ్డమూలం పలిఖణి’”న్తి. దసమం.

సళవగ్గో దసమో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే సంగయ్హా పరిహానం, పమాదవిహారీ చ సంవరో;
సమాధి పటిసల్లానం, ద్వే నతుమ్హాకేన ఉద్దకోతి.

సళాయతనవగ్గే దుతియపణ్ణాసకో సమత్తో.

తస్స వగ్గుద్దానం –

అవిజ్జా మిగజాలఞ్చ, గిలానం ఛన్నం చతుత్థకం;
సళవగ్గేన పణ్ణాసం, దుతియో పణ్ణాసకో అయన్తి.

పఠమసతకం.

౧౧. యోగక్ఖేమివగ్గో

౧. యోగక్ఖేమిసుత్తం

౧౦౪. సావత్థినిదానం . "యోగక్ఖేమిపరియాయం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, యోగక్ఖేమిపరియాయో ధమ్మపరియాయో? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తే తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తేసఞ్చ పహానాయ అక్ఖాసి యోగం, తస్మా తథాగతో 'యోగక్ఖేమీ'తి వుచ్చతి...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తే తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తేసఞ్చ పహానాయ అక్ఖాసి యోగం, తస్మా తథాగతో 'యోగక్ఖేమీ'తి వుచ్చతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, యోగక్ఖేమిపరియాయో ధమ్మపరియాయో"తి. పఠమం.

౨. ఉపాదాయసుత్తం

౧౦౫. "కిస్మిం ను ఖో, భిక్ఖవే, సతి కిం ఉపాదాయ ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ"న్తి?

"భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...పే....

"చక్ఖుస్మిం ఖో, భిక్ఖవే, సతి చక్ఖుం ఉపాదాయ ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... మనస్మిం సతి మనం ఉపాదాయ ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అపి ను తం అనుపాదాయ ఉప్పజ్జేయ్య అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ"న్తి?

"నో హేతం భన్తే"...పే....

"జివ్హా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా"తి?

"అనిచ్చా, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అపి ను తం అనుపాదాయ ఉప్పజ్జేయ్య అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ"న్తి?

"నో హేతం, భన్తే"...పే....

“మనో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అపి ను తం అనుపాదాయ ఉప్పజ్జేయ్య అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ”న్తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. దుతియం.

౩. దుక్ఖసముదయసుత్తం

౧౦౬. “దుక్ఖస్స , భిక్ఖవే, సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖస్స సముదయో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం . తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. అయం దుక్ఖస్స సముదయో…పే॰… జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. అయం దుక్ఖస్స సముదయో…పే॰… మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. అయం ఖో, భిక్ఖవే, దుక్ఖస్స సముదయో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖస్స అత్థఙ్గమో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో; ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో; భవనిరోధా జాతినిరోధో; జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. అయం దుక్ఖస్స అత్థఙ్గమో…పే॰… జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం…పే॰… మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో; ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో ; భవనిరోధా జాతినిరోధో; జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, దుక్ఖస్స అత్థఙ్గమో”తి. తతియం.

౪. లోకసముదయసుత్తం

౧౦౭. “లోకస్స, భిక్ఖవే, సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, లోకస్స సముదయో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం; ఉపాదానపచ్చయా భవో; భవపచ్చయా జాతి; జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, లోకస్స సముదయో ...పే.... జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం...పే.... మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం; ఉపాదానపచ్చయా భవో ; భవపచ్చయా జాతి; జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, లోకస్స సముదయో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, లోకస్స అత్థఙ్గమో? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో; ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో ; భవనిరోధా జాతినిరోధో; జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, లోకస్స అత్థఙ్గమో...పే.... జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి...పే.... మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో; ఉపాదాననిరోధా...పే.... ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, లోకస్స అత్థఙ్గమో”తి. చతుత్థం.

౫. సేయ్యోహమస్మిసుత్తం

౧౦౮. “కిస్మిం ను ఖో, భిక్ఖవే, సతి కిం ఉపాదాయ కిం అభినివిస్స సేయ్యోహమస్మీతి వా హోతి, సదిసోహమస్మీతి వా హోతి, హీనోహమస్మీతి వా హోతీ”తి?

“భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా.

“చక్ఖుస్మిం ఖో, భిక్ఖవే, సతి చక్ఖుం ఉపాదాయ చక్ఖుం అభినివిస్స సేయ్యోహమస్మీతి వా హోతి, సదిసోహమస్మీతి వా హోతి, హీనోహమస్మీతి వా హోతి...పే.... జివ్హాయ సతి...పే.... మనస్మిం సతి మనం ఉపాదాయ మనం అభినివిస్స సేయ్యోహమస్మీతి వా హోతి, సదిసోహమస్మీతి వా హోతి, హీనోహమస్మీతి వా హోతి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం , భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అపి ను తం అనుపాదాయ సేయ్యోహమస్మీతి వా అస్స, సదిసోహమస్మీతి వా అస్స, హీనోహమస్మీతి వా అస్సా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”…పే॰… జివ్హా… కాయో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”…పే॰….

“మనో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, అపి ను తం అనుపాదాయ సేయ్యోహమస్మీతి వా అస్స, సదిసోహమస్మీతి వా అస్స, హీనోహమస్మీతి వా అస్సా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. సంయోజనియసుత్తం

౧౦౯. “సంయోజనియే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మే దేసేస్సామి సంయోజనఞ్చ. తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, సంయోజనియా ధమ్మా, కతమఞ్చ సంయోజనం? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, సంయోజనియో ధమ్మో. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం… పే॰… జివ్హా సంయోజనియో ధమ్మో…పే॰… మనో సంయోజనియో ధమ్మో. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సంయోజనియా ధమ్మా, ఇదం సంయోజన”న్తి. ఛట్ఠం.

౭. ఉపాదానియసుత్తం

౧౧౦. “ఉపాదానియే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మే దేసేస్సామి ఉపాదానఞ్చ. తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, ఉపాదానియా ధమ్మా, కతమఞ్చ ఉపాదానం ? చక్ఖుం, భిక్ఖవే, ఉపాదానియో ధమ్మో. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ ఉపాదానం…పే॰… జివ్హా ఉపాదానియో ధమ్మో…పే॰… మనో ఉపాదానియో ధమ్మో. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ ఉపాదానం. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఉపాదానియా ధమ్మా, ఇదం ఉపాదాన”న్తి. సత్తమం.

౮. అజ్ఝత్తికాయతనపరిజాననసుత్తం

౧౧౧. "చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. సోతం... ఘానం... జివ్హం... కాయం... మనం అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. చక్ఖుఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ...పే.... జివ్హం... కాయం... మనం అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయా"తి. అట్ఠమం.

౯. బాహిరాయతనపరిజాననసుత్తం

౧౧౨. "రూపే , భిక్ఖవే, అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. సద్దే... గన్ధే... రసే... ఫోట్ఠబ్బే... ధమ్మే అనభిజానం అపరిజానం అవిరాజయం అప్పజహం అభబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. రూపే చ ఖో, భిక్ఖవే, అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయ. సద్దే... గన్ధే... రసే... ఫోట్ఠబ్బే... ధమ్మే అభిజానం పరిజానం విరాజయం పజహం భబ్బో దుక్ఖక్ఖయాయా"తి. నవమం.

౧౦. ఉపస్సుతిసుత్తం

౧౧౩. ఏకం సమయం భగవా నాతికే [ఞాతికే (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] విహరతి గిఞ్జకావసథే. అథ ఖో భగవా రహోగతో పటిసల్లీనో ఇమం ధమ్మపరియాయం అభాసి – "చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం; ఉపాదానపచ్చయా భవో; భవపచ్చయా జాతి; జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి. జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి...పే.... మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం; ఉపాదానపచ్చయా భవో; భవపచ్చయా జాతి; జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి".

"చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో; ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో; భవనిరోధా జాతినిరోధో; జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి... పే.... జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి...పే.... మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం. తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో. ఫస్సపచ్చయా వేదనా; వేదనాపచ్చయా తణ్హా. తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధా ఉపాదాననిరోధో ; ఉపాదాననిరోధా...పే.... ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతీ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవతో ఉపస్సుతి [ఉపస్సుతిం (సీ॰ క॰)] ఠితో హోతి. అద్దసా ఖో భగవా తం భిక్ఖుం ఉపస్సుతి ఠితం. దిస్వాన తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "అస్సోసి నో త్వం, భిక్ఖు, ఇమం ధమ్మపరియాయ"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "ఉగ్గణ్హాహి త్వం, భిక్ఖు, ఇమం ధమ్మపరియాయం. పరియాపుణాహి త్వం, భిక్ఖు, ఇమం ధమ్మపరియాయం. ధారేహి త్వం, భిక్ఖు, ఇమం ధమ్మపరియాయం. అత్థసంహితోయం, భిక్ఖు, ధమ్మపరియాయో ఆదిబ్రహ్మచరియకో"తి. దసమం.

యోగక్ఖేమివగ్గో ఏకాదసమో.

తస్సుద్దానం –

యోగక్ఖేమి ఉపాదాయ, దుక్ఖం లోకో చ సేయ్యో చ;
సంయోజనం ఉపాదానం, ద్వే పరిజానం ఉపస్సుతీతి.

౧౨. లోకకామగుణవగ్గో

౧. పఠమమారపాససుత్తం

౧౧౪. ‘‘సన్తి , భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే, భిక్ఖు, అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆవాసగతో మారస్స, మారస్స వసం గతో [వసగతో (సీ॰ అట్ఠ॰ స్యా॰ అట్ఠ॰)], పటిముక్కస్స మారపాసో. బద్ధో సో మారబన్ధనేన యథాకామకరణీయో పాపిమతో… పే॰….

‘‘సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆవాసగతో మారస్స, మారస్స వసం గతో, పటిముక్కస్స మారపాసో. బద్ధో సో మారబన్ధనేన…పే॰….

‘‘సన్తి , భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆవాసగతో మారస్స, మారస్స వసం గతో, పటిముక్కస్స మారపాసో. బద్ధో సో మారబన్ధనేన యథాకామకరణీయో పాపిమతో.

‘‘సన్తి చ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే , భిక్ఖు నావాసగతో మారస్స, న మారస్స వసం గతో, ఉమ్ముక్కస్స మారపాసో. ముత్తో సో మారబన్ధనేన న యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

‘‘సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నావాసగతో మారస్స, న మారస్స వసం గతో, ఉమ్ముక్కస్స మారపాసో. ముత్తో సో మారబన్ధనేన న యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

‘‘సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నావాసగతో మారస్స, న మారస్స వసం గతో, ఉమ్ముక్కస్స మారపాసో. ముత్తో సో మారబన్ధనేన న యథాకామకరణీయో పాపిమతో’’తి. పఠమం.

౨. దుతియమారపాససుత్తం

౧౧౫. “సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బద్ధో చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు, ఆవాసగతో మారస్స, మారస్స వసం గతో, పటిముక్కస్స మారపాసో. బద్ధో సో మారబన్ధనేన యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

“సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే॰… సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బద్ధో మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు, ఆవాసగతో మారస్స, మారస్స వసం గతో, పటిముక్కస్స మారపాసో. బద్ధో సో మారబన్ధనేన యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

“సన్తి చ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే , భిక్ఖు ముత్తో చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి, నావాసగతో మారస్స, న మారస్స వసం గతో, ఉమ్ముక్కస్స మారపాసో. ముత్తో సో మారబన్ధనేన న యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

“సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే॰… సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ముత్తో మనోవిఞ్ఞేయ్యేహి ధమ్మేహి, నావాసగతో మారస్స, న మారస్స వసం గతో, ఉమ్ముక్కస్స మారపాసో. ముత్తో సో మారబన్ధనేన న యథాకామకరణీయో పాపిమతో”తి. దుతియం.

౩. లోకన్తగమనసుత్తం

౧౧౬. “నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం [దిట్ఠేయ్యం (స్యా॰ కం॰ క॰)], పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ”తి. ఇదం వత్వా భగవా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – “ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ’తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా”తి?

అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – “అయం ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో , సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా”తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచుం –

“ఇదం ఖో నో, ఆవుసో ఆనన్ద, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ’తి. తేసం నో, ఆవుసో, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – ‘ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీతి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా’తి ? తేసం నో, ఆవుసో, అమ్హాకం ఏతదహోసి – ‘అయం ఖో, ఆవుసో, ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా’తి. విభజతాయస్మా ఆనన్దో”తి.

“సేయ్యథాపి, ఆవుసో, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ, మూలం అతిక్కమ్మేవ, ఖన్ధం సాఖాపలాసే సారం పరియేసితబ్బం మఞ్ఞేయ్య; ఏవం సమ్పదమిదం ఆయస్మన్తానం సత్థరి సమ్ముఖీభూతే తం భగవన్తం అతిసిత్వా అమ్హే ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛితబ్బం మఞ్ఞథ [మఞ్ఞేథ (పీ. క.)]. సో హావుసో, భగవా జానం జానాతి, పస్సం పస్సతి – చక్ఖుభూతో, ఞాణభూతో, ధమ్మభూతో, బ్రహ్మభూతో, వత్తా, పవత్తా, అత్థస్స నిన్నేతా, అమతస్స దాతా, ధమ్మస్సామీ, తథాగతో. సో చేవ పనేతస్స కాలో అహోసి యం భగవన్తంయేవ ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ . యథా వో భగవా బ్యాకరేయ్య తథా వో ధారేయ్యాథా”తి.

“అద్ధావుసో ఆనన్ద, భగవా జానం జానాతి, పస్సం పస్సతి – చక్ఖుభూతో, ఞాణభూతో, ధమ్మభూతో, బ్రహ్మభూతో, వత్తా, పవత్తా, అత్థస్స నిన్నేతా, అమతస్స దాతా, ధమ్మస్సామీ, తథాగతో. సో చేవ పనేతస్స కాలో అహోసి యం భగవన్తంయేవ ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామ . యథా నో భగవా బ్యాకరేయ్య తథా నం ధారేయ్యామ. అపి చాయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. విభజతాయస్మా ఆనన్దో అగరుం కరిత్వా”తి.

“తేనహావుసో, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా ఆనన్దో ఏతదవోచ –

“యం ఖో వో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ’తి, ఇమస్స ఖ్వాహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన

అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. యేన ఖో, ఆవుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ – అయం వుచ్చతి అరియస్స వినయే లోకో. కేన చావుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ? చక్ఖునా ఖో, ఆవుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ. సోతేన ఖో, ఆవుసో... ఘానేన ఖో, ఆవుసో... జివ్హాయ ఖో, ఆవుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ . కాయేన ఖో, ఆవుసో... మనేన ఖో, ఆవుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ. యేన ఖో, ఆవుసో, లోకస్మిం లోకసఞ్ఞీ హోతి లోకమానీ – అయం వుచ్చతి అరియస్స వినయే లోకో. యం ఖో వో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం , దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ'తి, ఇమస్స ఖ్వాహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. ఆకఙ్ఖమానా చ పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో భగవన్తంయేవ ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ. యథా వో భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాథా"తి.

"ఏవమావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

"యం ఖో నో, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ'తి. తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – 'ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – నాహం, భిక్ఖవే, గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం, దట్ఠేయ్యం, పత్తేయ్యన్తి వదామి. న చ పనాహం, భిక్ఖవే, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామీ'తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యాతి? తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – 'అయం ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా'తి. అథ ఖో మయం , భన్తే, యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, ఆయస్మతా ఆనన్దేన ఇమేహి ఆకారేహి ఇమేహి పదేహి ఇమేహి బ్యఞ్జనేహి అత్థో విభత్తో"తి.

"పణ్డితో , భిక్ఖవే, ఆనన్దో; మహాపఞ్ఞో, భిక్ఖవే, ఆనన్దో! మం చేపి తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ, అహమ్పి తం ఏవమేవం బ్యాకరేయ్యం యథా తం ఆనన్దేన బ్యాకతం. ఏసో చేవేతస్స అత్థో, ఏవఞ్చ నం ధారేయ్యాథా"తి. తతియం.

౪. కామగుణసుత్తం

౧౧౭. "పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – 'యేమే పఞ్చ కామగుణా చేతసో సమ్ఫుట్ఠపుబ్బా అతీతా నిరుద్ధా విపరిణతా, తత్ర మే చిత్తం బహులం గచ్ఛమానం గచ్ఛేయ్య పచ్చుప్పన్నేసు వా అప్పం వా అనాగతేసు'. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'యేమే పఞ్చ కామగుణా చేతసో సమ్ఫుట్ఠపుబ్బా అతీతా

నిరుద్ధా విపరిణతా, తత్ర మే అత్తరూపేన అప్పమాదో సతి చేతసో ఆరక్ఖో కరణీయో'. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హాకమ్పి యే తే పఞ్చ కామగుణా చేతసో సమ్ఫుట్ఠపుబ్బా అతీతా నిరుద్ధా విపరిణతా, తత్ర వో చిత్తం బహులం గచ్ఛమానం గచ్ఛేయ్య పచ్చుప్పన్నేసు వా అప్పం వా అనాగతేసు. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హాకమ్పి యే తే పఞ్చ కామగుణా చేతసో సమ్ఫుట్ఠపుబ్బా అతీతా నిరుద్ధా విపరిణతా, తత్ర వో అత్తరూపేహి అప్పమాదో సతి చేతసో ఆరక్ఖో కరణీయో. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ జివ్హా చ నిరుజ్ఝతి, రససఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే"తి. ఇదం వత్వా భగవా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – "ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ జివ్హా చ నిరుజ్ఝతి, రససఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే'తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా"తి?

అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – "అయం ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా"తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోదింసు . సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచుం –

"ఇదం ఖో నో, ఆవుసో ఆనన్ద, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ జివ్హా చ నిరుజ్ఝతి , రససఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే'తి. తేసం నో, ఆవుసో, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – 'ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ జివ్హా చ నిరుజ్ఝతి, రససఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి సే ఆయతనే వేదితబ్బే…పే.… యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే'తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యాతి? తేసం నో, ఆవుసో, అమ్హాకం ఏతదహోసి – 'అయం ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో

తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా’తి. విభజతాయస్మా ఆనన్దో”తి.

“సేయ్యథాపి, ఆవుసో, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స...పే.... విభజతాయస్మా ఆనన్దో అగరుం కరిత్వా’తి.

“తేనహావుసో , సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా ఆనన్దో ఏతదవోచ –

“యం ఖో వో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే... పే.... యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే’తి. ఇమస్స ఖ్వాహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సళాయతననిరోధం నో ఏతం, ఆవుసో, భగవతా సన్ధాయ భాసితం – ‘తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే, యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే...పే.... యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే’తి. అయం ఖో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే...పే.... యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే’తి. ఇమస్స ఖ్వాహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. ఆకఙ్ఖమానా చ పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో భగవన్తంయేవ ఉపసఙ్కమథ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛేయ్యాథ. యథా వో భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాథా”తి.

“ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“యం ఖో నో, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే...పే.... యత్థ జివ్హా చ నిరుజ్ఝతి, రససఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే...పే.... యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే’తి, తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – ‘ఇదం ఖో నో, ఆవుసో , భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, సే ఆయతనే వేదితబ్బే యత్థ చక్ఖు చ నిరుజ్ఝతి, రూపసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే...పే.... యత్థ మనో చ నిరుజ్ఝతి, ధమ్మసఞ్ఞా చ నిరుజ్ఝతి, సే ఆయతనే వేదితబ్బే’తి. ‘కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా’తి? తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో, సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా ఆనన్దో ఇమస్స భగవతా

సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా'తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, ఆయస్మతా ఆనన్దేన ఇమేహి ఆకారేహి, ఇమేహి పదేహి, ఇమేహి బ్యఞ్జనేహి అత్థో విభత్తో"తి.

"పణ్డితో, భిక్ఖవే, ఆనన్దో; మహాపఞ్ఞో, భిక్ఖవే, ఆనన్దో! మం చేపి తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ, అహమ్పి తం ఏవమేవం బ్యాకరేయ్యం యథా తం ఆనన్దేన బ్యాకతం. ఏసో చేవేతస్స అత్థో. ఏవఞ్చ నం ధారేయ్యాథా"తి. చతుత్థం.

౫. సక్కపఞ్హసుత్తం

౧౧౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే , హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి?

"సన్తి ఖో, దేవానమిన్ద, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి...పే....

"సన్తి ఖో, దేవానమిన్ద, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి ఖో, దేవానమిన్ద, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, దేవానమిన్ద, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి.

"సన్తి చ ఖో, దేవానమిన్ద, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి, న తదుపాదానం. అనుపాదానో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి...పే.... .

"సన్తి ఖో, దేవానమిన్ద, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి ఖో, దేవానమిన్ద, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి న తదుపాదానం. అనుపాదానో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, దేవానమిన్ద, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి. పఞ్చమం.

౬. పఞ్చసిఖసుత్తం

౧౧౯. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో పఞ్చసిఖో గన్ధబ్బదేవపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో పఞ్చసిఖో గన్ధబ్బదేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి? "సన్తి ఖో, పఞ్చసిఖ, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా...పే.... సన్తి ఖో, పఞ్చసిఖ, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, పఞ్చసిఖ , భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, పఞ్చసిఖ, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి".

"సన్తి చ ఖో, పఞ్చసిఖ, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా...పే.... సన్తి ఖో, పఞ్చసిఖ, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి, న తదుపాదానం. అనుపాదానో, పఞ్చసిఖ, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, పఞ్చసిఖ, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. సారిపుత్తసద్ధివిహారికసుత్తం

౧౨౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా సారిపుత్తో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే . అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – "సద్ధివిహారికో , ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తో"తి.

"ఏవమేతం, ఆవుసో, హోతి ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారస్స, భోజనే అమత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అననుయుత్తస్స. 'సో వతావుసో, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారో భోజనే అమత్తఞ్ఞూ జాగరియం అననుయుత్తో యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం సన్తానేస్సతీ'తి నేతం ఠానం విజ్జతి. 'సో వతావుసో, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ, జాగరియం అనుయుత్తో యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం సన్తానేస్సతీ'తి ఠానమేతం విజ్జతి.

"కథఞ్చావుసో, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, ఆవుసో, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి.

“కథఞ్చావుసో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – ‘నేవ దవాయ, న మదాయ, న మణ్డనాయ, న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ, విహింసూపరతియా, బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ. ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి, నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి , అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా’తి. ఏవం ఖో, ఆవుసో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి.

“కథఞ్చావుసో, జాగరియం అనుయుత్తో హోతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. రత్తియా పఠమం యామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి . రత్తియా మజ్ఝిమం యామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో, ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. ఏవం ఖో, ఆవుసో, జాగరియం అనుయుత్తో హోతి. తస్మాతిహావుసో, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా భవిస్సామ, భోజనే మత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అనుయుత్తా’తి. ఏవఞ్హి వో, ఆవుసో, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. సత్తమం.

౮. రాహులోవాదసుత్తం

౧౨౧. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “పరిపక్కా ఖో రాహులస్స విముత్తిపరిపాచనియా ధమ్మా; యంనూనాహం రాహులం ఉత్తరిం ఆసవానం ఖయే వినేయ్య”న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – “గణ్హాహి, రాహుల, నిసీదనం. యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా”తి . “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా రాహులో భగవతో పటిస్సుత్వా నిసీదనం ఆదాయ భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి.

తేన ఖో పన సమయేన అనేకాని దేవతాసహస్సాని భగవన్తం అనుబన్ధాని హోన్తి – “అజ్జ భగవా ఆయస్మన్తం రాహులం ఉత్తరిం ఆసవానం ఖయే వినేస్సతీ”తి. అథ ఖో భగవా అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. ఆయస్మాపి ఖో రాహులో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం రాహులం భగవా ఏతదవోచ –

“తం కిం మఞ్ఞసి, రాహుల, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”. ( ) [(తం కిం మఞ్ఞసి) ఏవమితరేసుపి (మ॰ ని॰ ౩.౪౧౬-౪౧౭)]

“రూపా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా, భన్తే”…పే॰….

“చక్ఖువిఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”…పే॰….

“చక్ఖుసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”…పే॰….

“యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం, సఞ్ఞాగతం, సఙ్ఖారగతం, విఞ్ఞాణగతం, తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి , ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”…పే॰….

“జివ్హా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా, భన్తే”…పే॰….

“జివ్హావిఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”…పే॰….

“జివ్హాసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”…పే॰….

“యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం, సఞ్ఞాగతం, సఙ్ఖారగతం, విఞ్ఞాణగతం, తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”…పే.….

“మనో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వాతి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ధమ్మా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా”తి?

“అనిచ్చా, భన్తే”…పే.….

“మనోవిఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”…పే.….

“మనోసమ్ఫస్సో నిచ్చో వా అనిచ్చో వా”తి?

“అనిచ్చో, భన్తే”…పే.….

“యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం, సఞ్ఞాగతం, సఙ్ఖారగతం, విఞ్ఞాణగతం, తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, రాహుల, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి, రసేసుపి నిబ్బిన్దతి, జివ్హావిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, జివ్హాసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰….

“మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి, మనోవిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, మనోసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా రాహులో భగవతో భాసితం అభినన్ది. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే ఆయస్మతో రాహులస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చి. అనేకానఞ్చ దేవతాసహస్సానం విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – “యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ”న్తి. అట్ఠమం.

౯. సంయోజనియధమ్మసుత్తం

౧౨౨. “సంయోజనియే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మే దేసేస్సామి సంయోజనఞ్చ. తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, సంయోజనియా ధమ్మా, కతమఞ్చ సంయోజనం? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సంయోజనియా ధమ్మా. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం…పే॰… సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే॰… సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సంయోజనియా ధమ్మా. యో తత్థ ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజన”న్తి. నవమం.

౧౦. ఉపాదానియధమ్మసుత్తం

౧౨౩. "ఉపాదానియే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మే దేసేస్సామి ఉపాదానఞ్చ. తం సుణాథ. కతమే చ, భిక్ఖవే, ఉపాదానియా ధమ్మా, కతమఞ్చ ఉపాదానం? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఉపాదానియా ధమ్మా. యో తత్థ ఛన్దరాగో, తం తత్థ ఉపాదానం...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఉపాదానియా ధమ్మా. యో తత్థ ఛన్దరాగో తం తత్థ ఉపాదాన"న్తి. దసమం.

లోకకామగుణవగ్గో ద్వాదసమో.

తస్సుద్దానం –

మారపాసేన ద్వే వుత్తా, లోకకామగుణేన చ;
సక్కో పఞ్చసిఖో చేవ, సారిపుత్తో చ రాహులో;
సంయోజనం ఉపాదానం, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౧౩. గహపతివగ్గో

౧. వేసాలీసుత్తం

౧౨౪. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి?

"సన్తి ఖో, గహపతి, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, గహపతి, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి.

"సన్తి చ ఖో, గహపతి, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి, న తదుపాదానం. అనుపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా

రసా…పే॰… సన్తి ఖో, గహపతి, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో. న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి, న తదుపాదానం. అనుపాదానో , గహపతి, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, గహపతి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి. పఠమం.

౨. వజ్జీసుత్తం

౧౨౫. ఏకం సమయం భగవా వజ్జీసు విహరతి హత్థిగామే. అథ ఖో ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి? (యథా పురిమసుత్తన్తం, ఏవం విత్థారేతబ్బం). అయం ఖో, గహపతి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీతి. దుతియం.

౩. నాళన్దసుత్తం

౧౨౬. ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో, ఉపాలి గహపతి, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, ఉపాలి గహపతి, భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి? (యథా పురిమసుత్తన్తం, ఏవం విత్థారేతబ్బం). అయం ఖో, గహపతి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీతి. తతియం.

౪. భారద్వాజసుత్తం

౧౨౭. ఏకం సమయం ఆయస్మా పిణ్డోలభారద్వాజో కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. అథ ఖో రాజా ఉదేనో యేనాయస్మా పిణ్డోలభారద్వాజో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా పిణ్డోలభారద్వాజేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా ఉదేనో ఆయస్మన్తం పిణ్డోలభారద్వాజం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భో భారద్వాజ, హేతు కో పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ [సుసు (సీ॰ క॰)] కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనికీళితావినో కామేసు యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరన్తి, అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ"తి? "వుత్తం ఖో ఏతం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – 'ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, మాతుమత్తీసు మాతుచిత్తం ఉపట్ఠపేథ, భగినిమత్తీసు భగినిచిత్తం ఉపట్ఠపేథ, ధీతుమత్తీసు ధీతుచిత్తం ఉపట్ఠపేథా'తి. అయం ఖో, మహారాజ, హేతు, అయం పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనికీళితావినో కామేసు యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరన్తి, అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ"తి.

“లోలం [లోళం (స్యా. కం.)] ఖో, భో భారద్వాజ, చిత్తం. అప్పేకదా మాతుమత్తీసుపి లోభధమ్మా ఉప్పజ్జన్తి, భగినిమత్తీసుపి లోభధమ్మా ఉప్పజ్జన్తి, ధీతుమత్తీసుపి లోభధమ్మా ఉప్పజ్జన్తి. అత్థి ను ఖో, భో భారద్వాజ, అఞ్ఞో చ హేతు, అఞ్ఞో చ పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా…పే.… అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ”తి?

“వుత్తం ఖో ఏతం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇమమేవ కాయం ఉద్ధం పాదతలా అధో కేసమత్థకా తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖథ – అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు [నహారు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం [అట్ఠిమిఞ్జా (సీ.)] వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త’న్తి. అయమ్పి ఖో, మహారాజ, హేతు, అయం పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా…పే.… అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ”తి. “యే తే, భో భారద్వాజ, భిక్ఖూ భావితకాయా భావితసీలా భావితచిత్తా భావితపఞ్ఞా, తేసం తం సుకరం హోతి. యే చ ఖో తే , భో భారద్వాజ, భిక్ఖూ అభావితకాయా అభావితసీలా అభావితచిత్తా అభావితపఞ్ఞా, తేసం తం దుక్కరం హోతి. అప్పేకదా, భో భారద్వాజ, అసుభతో మనసి కరిస్సామీతి [మనసి కరిస్సామాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సుభతోవ [సుభతో వా (సీ.), సుభతో చ (స్యా. కం.)] ఆగచ్ఛతి. అత్థి ను ఖో, భో భారద్వాజ , అఞ్ఞో చ ఖో హేతు అఞ్ఞో చ పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా…పే.… అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ”తి?

“వుత్తం ఖో ఏతం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా విహరథ. చక్ఖునా రూపం దిస్వా మా నిమిత్తగ్గాహినో అహువత్థ, మానుబ్యఞ్జనగ్గాహినో. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జథ. రక్ఖథ చక్ఖున్ద్రియం; చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జథ. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే.… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ మా నిమిత్తగ్గాహినో అహువత్థ, మానుబ్యఞ్జనగ్గాహినో. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జథ . రక్ఖథ మనిన్ద్రియం; మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జథా’తి. అయమ్పి ఖో, మహారాజ, హేతు అయం పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనికీళితావినో కామేసు యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరన్తి, అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీ”తి.

“అచ్ఛరియం, భో భారద్వాజ; అబ్భుతం, భో భారద్వాజ! యావ సుభాసితం చిదం [యావ సుభాసితమిదం (సీ.)], భో భారద్వాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన. ఏసోవ ఖో, భో భారద్వాజ, హేతు, ఏస పచ్చయో యేనిమే దహరా భిక్ఖూ సుసూ కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనికీళితావినో కామేసు యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరన్తి, అద్ధానఞ్చ ఆపాదేన్తీతి. అహమ్పి ఖో, భో [అహమ్పి భో (సీ. పీ.)] భారద్వాజ, యస్మిం సమయే అరక్ఖితేనేవ కాయేన, అరక్ఖితాయ వాచాయ, అరక్ఖితేన చిత్తేన, అనుపట్ఠితాయ సతియా, అసంవుతేహి ఇన్ద్రియేహి అన్తేపురం పవిసామి, అతివియ మం తస్మిం సమయే లోభధమ్మా పరిసహన్తి. యస్మిఞ్చ

ఖ్వాహం, భో భారద్వాజ, సమయే రక్ఖితేనేవ కాయేన, రక్ఖితాయ వాచాయ, రక్ఖితేన చిత్తేన, ఉపట్ఠితాయ సతియా , సంవుతేహి ఇన్ద్రియేహి అన్తేపురం పవిసామి, న మం తథా తస్మిం సమయే లోభధమ్మా పరిసహన్తి. అభిక్కన్తం, భో భారద్వాజ; అభిక్కన్తం, భో భారద్వాజ! సేయ్యథాపి , భో భారద్వాజ, నిక్కుజ్జితం [నికుజ్జితం (పీ.)] వా ఉక్కుజ్జేయ్య , పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా భారద్వాజేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో భారద్వాజ, తం భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ, భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం భారద్వాజో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. చతుత్థం.

౫. సోణసుత్తం

౧౨౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో సోణో గహపతిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సోణో గహపతిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి? (యథా పురిమసుత్తన్తం, ఏవం విత్థారేతబ్బం). అయం ఖో, సోణ, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీతి. పఞ్చమం.

౬. ఘోసితసుత్తం

౧౨౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఘోసితో గహపతి యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఘోసితో గహపతి ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "'ధాతునానత్తం, ధాతునానత్త'న్తి , భన్తే ఆనన్ద, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా"తి? "సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, చక్ఖుధాతు, రూపా చ మనాపా, చక్ఖువిఞ్ఞాణఞ్చ సుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, చక్ఖుధాతు, రూపా చ అమనాపా, చక్ఖువిఞ్ఞాణఞ్చ దుక్ఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, చక్ఖుధాతు, రూపా చ మనాపా ఉపేక్ఖావేదనియా, చక్ఖువిఞ్ఞాణఞ్చ అదుక్ఖమసుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా...పే.... సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, జివ్హాధాతు, రసా చ మనాపా, జివ్హావిఞ్ఞాణఞ్చ సుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, జివ్హాధాతు, రసా చ అమనాపా, జివ్హావిఞ్ఞాణఞ్చ దుక్ఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, జివ్హాధాతు, రసా చ ఉపేక్ఖావేదనియా, జివ్హావిఞ్ఞాణఞ్చ అదుక్ఖమసుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా...పే.... సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, మనోధాతు, ధమ్మా చ మనాపా, మనోవిఞ్ఞాణఞ్చ సుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, మనోధాతు, ధమ్మా చ అమనాపా, మనోవిఞ్ఞాణఞ్చ దుక్ఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సంవిజ్జతి ఖో, గహపతి, మనోధాతు, ధమ్మా చ ఉపేక్ఖావేదనియా, మనోవిఞ్ఞాణఞ్చ అదుక్ఖమసుఖవేదనియం. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. ఏత్తావతా ఖో, గహపతి, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా"తి. ఛట్ఠం.

౭. హాలిద్దికానిసుత్తం

౧౩౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా మహాకచ్చానో అవన్తీసు విహరతి కురరఘరే [కులఘరే (స్యా. క.)] పపాతే [పవత్తే (సీ. పీ.), సమ్పవత్తే (స్యా. కం. క.) ఏత్థేవ అట్ఠమపిట్ఠేపి] పబ్బతే. అథ ఖో హాలిద్దికాని [హాలిద్దకాని (సీ. స్యా. కం.)] గహపతి యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో హాలిద్దికాని గహపతి ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – "వుత్తమిదం, భన్తే, భగవతా – 'ధాతునానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఫస్సనానత్తం; ఫస్సనానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి వేదనానానత్త'న్తి. కథం ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఫస్సనానత్తం; ఫస్సనానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి వేదనానానత్త"న్తి? "ఇధ, గహపతి, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా 'మనాపం ఇత్థేత'న్తి పజానాతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం సుఖవేదనియఞ్చ [సుఖవేదనియం, సుఖవేదనియం (సీ. పీ.), సుఖవేదనియఞ్చ, సుఖవేదనియం (స్యా. కం. క.) ఏవం "దుక్ఖవేదనియఞ్చ అదుక్ఖమసుఖవేదనియఞ్చా"తి పదేసుపి. అట్ఠకథాటీకా ఓలోకేతబ్బా]. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. చక్ఖునా ఖో పనేవ [పనేవం (స్యా. కం. క.)] రూపం దిస్వా 'అమనాపం ఇత్థేత'న్తి పజానాతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం దుక్ఖవేదనియఞ్చ. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. చక్ఖునా ఖో పనేవ రూపం దిస్వా 'ఉపేక్ఖాట్ఠానియం [ఉపేక్ఖావేదనియం (క.)] ఇత్థేత'న్తి పజానాతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం అదుక్ఖమసుఖవేదనియఞ్చ. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా.

"పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ 'మనాపం ఇత్థేత'న్తి పజానాతి మనోవిఞ్ఞాణం సుఖవేదనియఞ్చ . ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. మనసా ఖో పనేవ ధమ్మం విఞ్ఞాయ 'అమనాపం ఇత్థేత'న్తి పజానాతి మనోవిఞ్ఞాణం దుక్ఖవేదనియఞ్చ. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. మనసా ఖో పనేవ ధమ్మం విఞ్ఞాయ 'ఉపేక్ఖాట్ఠానియం ఇత్థేత'న్తి పజానాతి మనోవిఞ్ఞాణం అదుక్ఖమసుఖవేదనియఞ్చ. ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. ఏవం ఖో, గహపతి, ధాతునానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఫస్సనానత్తం; ఫస్సనానత్తం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి వేదనానానత్త"న్తి. సత్తమం.

౮. నకులపితుసుత్తం

౧౩౧. ఏకం సమయం భగవా భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. అథ ఖో నకులపితా గహపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో నకులపితా గహపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ"తి? "సన్తి ఖో, గహపతి, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా . తఞ్చే భిక్ఖు అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి తదుపాదానం. సఉపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు నో పరినిబ్బాయతి . అయం ఖో, గహపతి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే నో పరినిబ్బాయన్తి".

“సన్తి చ ఖో, గహపతి, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖునాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి, న తదుపాదానం. అనుపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... సన్తి ఖో, గహపతి, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం నాభినన్దతో నాభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో న తన్నిస్సితం విఞ్ఞాణం హోతి న తదుపాదానం. అనుపాదానో, గహపతి, భిక్ఖు పరినిబ్బాయతి. అయం ఖో, గహపతి, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. లోహిచ్చసుత్తం

౧౩౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా మహాకచ్చానో అవన్తీసు విహరతి మక్కరకతే [మక్కరకటే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అరఞ్ఞకుటికాయం. అథ ఖో లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స సమ్బహులా అన్తేవాసికా కట్ఠహారకా మాణవకా యేనాయస్మతో మహాకచ్చానస్స అరఞ్ఞకుటికా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పరితో పరితో కుటికాయ అనుచఙ్కమన్తి అనువిచరన్తి ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా కానిచి కానిచి సేలేయ్యకాని కరోన్తి [సేలిస్సకాని కరోన్తా (సీ.)] – “ఇమే పన ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కణ్హా [కిణ్హా (సీ. పీ.)] బన్ధుపాదాపచ్చా, ఇమేసం భరతకానం సక్కతా గరుకతా మానితా పూజితా అపచితా”తి. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో విహారా నిక్ఖమిత్వా తే మాణవకే ఏతదవోచ – “మా మాణవకా సద్దమకత్థ; ధమ్మం వో భాసిస్సామీ”తి. ఏవం వుత్తే, తే మాణవకా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో తే మాణవకే గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“సీలుత్తమా పుబ్బతరా అహేసుం,
తే బ్రాహ్మణా యే పురాణం సరన్తి;
గుత్తాని ద్వారాని సురక్ఖితాని,
అహేసుం తేసం అభిభుయ్య కోధం.

“ధమ్మే చ ఝానే చ రతా అహేసుం,
తే బ్రాహ్మణా యే పురాణం సరన్తి;
ఇమే చ వోక్కమ్మ జపామసేతి,
గోత్తేన మత్తా విసమం చరన్తి.

“కోధాభిభూతా పుథుఅత్తదణ్డా [కోధాభిభూతాసుపుథుత్తదణ్డా (స్యా. కం. క.)],
విరజ్జమానా సతణ్హాతణ్హేసు;
అగుత్తద్వారస్స భవన్తి మోఘా,
సుపినేవ లద్ధం పురిసస్స విత్తం.

“అనాసకా థణ్డిలసాయికా చ;

పాతో సినానఞ్చ తయో చ వేదా.

“ఖరాజినం జటాపఙ్కో, మన్తా సీలబ్బతం తపో;
కుహనా వఙ్కదణ్డా చ, ఉదకాచమనాని చ.

“వణ్ణా ఏతే బ్రాహ్మణానం, కతా కిఞ్చిక్ఖభావనా;
చిత్తఞ్చ సుసమాహితం, విప్పసన్నమనావిలం;
అఖిలం సబ్బభూతేసు, సో మగ్గో బ్రహ్మపత్తియా”తి.

అథ ఖో తే మాణవకా కుపితా అనత్తమనా యేన లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా లోహిచ్చం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “యగ్ఘే! భవం జానేయ్య, సమణో మహాకచ్చానో బ్రాహ్మణానం మన్తే [మన్తం (క.)] ఏకంసేన అపవదతి, పటిక్కోసతీ”తి? ఏవం వుత్తే, లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో కుపితో అహోసి అనత్తమనో. అథ ఖో లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – “న ఖో పన మేతం పతిరూపం యోహం అఞ్ఞదత్థు మాణవకానంయేవ సుత్వా సమణం మహాకచ్చానం అక్కోసేయ్యం [అక్కోసేయ్యం విరుజ్ఝేయ్యం (స్యా. కం. క.)] పరిభాసేయ్యం. యంనూనాహం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛేయ్య”న్తి.

అథ ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో తేహి మాణవకేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – “ఆగమంసు ను ఖ్విధ, భో కచ్చాన, అమ్హాకం సమ్బహులా అన్తేవాసికా కట్ఠహారకా మాణవకా”తి? “ఆగమంసు ఖ్విధ తే, బ్రాహ్మణ, సమ్బహులా అన్తేవాసికా కట్ఠహారకా మాణవకా”తి. “అహు పన భోతో కచ్చానస్స తేహి మాణవకేహి సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో”తి? “అహు ఖో మే, బ్రాహ్మణ, తేహి మాణవకేహి సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో”తి . “యథా కథం పన భోతో కచ్చానస్స తేహి మాణవకేహి సద్ధిం అహోసి కథాసల్లాపో”తి? “ఏవం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, తేహి మాణవకేహి సద్ధిం అహోసి కథాసల్లాపో –

“సీలుత్తమా పుబ్బతరా అహేసుం,
తే బ్రాహ్మణా యే పురాణం సరన్తి;...పే....;
అఖిలం సబ్బభూతేసు,
సో మగ్గో బ్రహ్మపత్తియా”తి.

“ఏవం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, తేహి మాణవకేహి సద్ధిం అహోసి కథాసల్లాపో”తి.

“‘అగుత్తద్వారో’తి [అగుత్తద్వారో అగుత్తద్వారోతి (క.)] భవం కచ్చానో ఆహ. కిత్తావతా ను ఖో, భో కచ్చాన, అగుత్తద్వారో హోతీ”తి? “ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి [అనుపట్ఠితాయ సతియా (స్యా. కం. పీ. క.) ఉపరి ఆసీవిసవగ్గే అవస్సుతసుత్తే పన “అనుపట్ఠితకాయస్సతీ”త్వేవ సబ్బత్థ దిస్సతి] చ విహరతి, పరిత్తచేతసో తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం

యథాభూతం నప్పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సోతేన సద్దం సుత్వా… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే చ ధమ్మే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి, పరిత్తచేతసో తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, అగుత్తద్వారో హోతీ"తి. "అచ్ఛరియం, భో కచ్చాన; అబ్భుతం, భో కచ్చాన! యావఞ్చిదం భోతా కచ్చానేన అగుత్తద్వారోవ సమానో అగుత్తద్వారోతి అక్ఖాతో.

"'గుత్తద్వారో'తి భవం కచ్చానో ఆహ. కిత్తావతా ను ఖో, భో కచ్చాన, గుత్తద్వారో హోతీ"తి? "ఇధ, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి, అప్పమాణచేతసో తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సోతేన సద్దం సుత్వా… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి, అప్పమాణచేతసో తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, గుత్తద్వారో హోతీ"తి.

"అచ్ఛరియం, భో కచ్చాన; అబ్భుతం, భో కచ్చాన! యావఞ్చిదం భోతా కచ్చానేన గుత్తద్వారోవ సమానో గుత్తద్వారోతి అక్ఖాతో. అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన; అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన! సేయ్యథాపి, భో కచ్చాన, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా కచ్చానేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో కచ్చాన, తం భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ, భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం కచ్చానో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. యథా చ భవం కచ్చానో మక్కరకతే ఉపాసకకులాని ఉపసఙ్కమతి; ఏవమేవ లోహిచ్చకులం ఉపసఙ్కమతు. తత్థ యే మాణవకా వా మాణవికా వా భవన్తం కచ్చానం అభివాదేస్సన్తి పచ్చుట్ఠిస్సన్తి ఆసనం వా ఉదకం వా దస్సన్తి, తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి. నవమం.

౧౦. వేరహచ్చానిసుత్తం

౧౩౩. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఉదాయీ కామణ్డాయం విహరతి తోదేయ్యస్స బ్రాహ్మణస్స అమ్బవనే. అథ ఖో వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా అన్తేవాసీ మాణవకో యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఉదాయినా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం మాణవకం ఆయస్మా ఉదాయీ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. అథ ఖో సో మాణవకో ఆయస్మతా ఉదాయినా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో ఉట్ఠాయాసనా యేన వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వేరహచ్చానిగోత్తం బ్రాహ్మణిం ఏతదవోచ – "యగ్ఘే, భోతి, జానేయ్యాసి [భోతి జానేయ్య (సీ. పీ. క.), భోతీ జానేయ్య (స్యా. కం.)]! సమణో ఉదాయీ ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం , సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతీ"తి.

"తేన హి త్వం, మాణవక, మమ వచనేన సమణం ఉదాయిం నిమన్తేహి స్వాతనాయ భత్తేనా"తి . "ఏవం భోతీ"తి ఖో సో మాణవకో వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "అధివాసేతు కిర, భవం, ఉదాయి, అమ్హాకం ఆచరియభరియాయ వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా స్వాతనాయ భత్త"న్తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ తుణ్హీభావేన. అథ ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ ఆయస్మన్తం ఉదాయిం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ ఆయస్మన్తం ఉదాయిం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం పాదుకా ఆరోహిత్వా ఉచ్చే ఆసనే నిసీదిత్వా సీసం ఓగుణ్ఠిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "భణ, సమణ, ధమ్మ"న్తి. "భవిస్సతి, భగిని, సమయో"తి వత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమి [పక్కామి (స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

దుతియమ్పి ఖో సో మాణవకో యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఉదాయినా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం మాణవకం ఆయస్మా ఉదాయీ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. దుతియమ్పి ఖో సో మాణవకో ఆయస్మతా ఉదాయినా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో ఉట్ఠాయాసనా యేన వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వేరహచ్చానిగోత్తం బ్రాహ్మణిం ఏతదవోచ – "యగ్ఘే, భోతి, జానేయ్యాసి! సమణో ఉదాయీ ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం , సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతీ"తి.

"ఏవమేవం పన త్వం, మాణవక, సమణస్స ఉదాయిస్స వణ్ణం భాససి. సమణో పనుదాయీ 'భణ, సమణ, ధమ్మ'న్తి వుత్తో సమానో 'భవిస్సతి, భగిని, సమయో'తి వత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో"తి. "తథా హి పన త్వం, భోతి, పాదుకా ఆరోహిత్వా ఉచ్చే ఆసనే నిసీదిత్వా సీసం ఓగుణ్ఠిత్వా ఏతదవోచ – 'భణ, సమణ, ధమ్మ'న్తి. ధమ్మగరునో హి తే భవన్తో ధమ్మగారవా"తి. "తేన హి త్వం, మాణవక, మమ వచనేన సమణం ఉదాయిం నిమన్తేహి స్వాతనాయ భత్తేనా"తి. "ఏవం, భోతీ"తి ఖో సో మాణవకో వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "అధివాసేతు కిర భవం ఉదాయీ అమ్హాకం ఆచరియభరియాయ వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా స్వాతనాయ భత్త"న్తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన వేరహచ్చానిగోత్తాయ బ్రాహ్మణియా నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ ఆయస్మన్తం ఉదాయిం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ ఆయస్మన్తం ఉదాయిం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం పాదుకా ఓరోహిత్వా నీచే ఆసనే నిసీదిత్వా సీసం వివరిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "కిస్మిం ను ఖో, భన్తే, సతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం పఞ్ఞపేన్తి, కిస్మిం అసతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం న పఞ్ఞపేన్తీ"తి?

“చక్ఖుస్మిం ఖో, భగిని, సతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం పఞ్ఞపేన్తి, చక్ఖుస్మిం అసతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం న పఞ్ఞపేన్తి…పే॰… జివ్హాయ సతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం పఞ్ఞపేన్తి, జివ్హాయ అసతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం న పఞ్ఞపేన్తి…పే॰…. మనస్మిం సతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం పఞ్ఞపేన్తి, మనస్మిం అసతి అరహన్తో సుఖదుక్ఖం న పఞ్ఞపేన్తీ”తి.

ఏవం వుత్తే, వేరహచ్చానిగోత్తా బ్రాహ్మణీ ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే; అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య , పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం అయ్యేన ఉదాయినా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, అయ్య ఉదాయి, తం భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ, భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసికం మం అయ్యో ఉదాయీ ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. దసమం.

గహపతివగ్గో తేరసమో.

తస్సుద్దానం –

వేసాలీ వజ్జి నాళన్దా, భారద్వాజ సోణో చ ఘోసితో;
హాలిద్దికో నకులపితా, లోహిచ్చో వేరహచ్చానీతి.

౧౪. దేవదహవగ్గో

౧. దేవదహసుత్తం

౧౩౪. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి దేవదహం నామ సక్యానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “నాహం, భిక్ఖవే, సబ్బేసంయేవ భిక్ఖూనం ఛసు ఫస్సాయతనేసు అప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామి, న చ పనాహం, భిక్ఖవే, సబ్బేసంయేవ భిక్ఖూనం ఛసు ఫస్సాయతనేసు నాప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామి. యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తేసాహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం ఛసు ఫస్సాయతనేసు నాప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? కతం తేసం అప్పమాదేన, అభబ్బా తే పమజ్జితుం. యే చ ఖో తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సేక్ఖా [సేఖా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తేసాహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం ఛసు ఫస్సాయతనేసు అప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా మనోరమాపి, అమనోరమాపి. త్యాస్స ఫుస్స ఫుస్స చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠన్తి. చేతసో అపరియాదానా ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా [అపమ్ముట్ఠా (సీ॰), అప్పముట్ఠా (స్యా॰ కం॰)], పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో తేసం భిక్ఖూనం ఛసు ఫస్సాయతనేసు అప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామి…పే॰… సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా మనోరమాపి అమనోరమాపి. త్యాస్స ఫుస్స ఫుస్స చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠన్తి. చేతసో అపరియాదానా ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం

ఏకగ్గం. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో తేసం భిక్ఖూనం ఛసు [ఛస్సు (సీ.)] ఫస్సాయతనేసు అప్పమాదేన కరణీయన్తి వదామీ"తి. పఠమం.

౨. ఖణసుత్తం

౧౩౫. "లాభా వో, భిక్ఖవే, సులద్ధం వో, భిక్ఖవే, ఖణో వో పటిలద్ధో బ్రహ్మచరియవాసాయ. దిట్ఠా మయా, భిక్ఖవే, ఛఫస్సాయతనికా నామ నిరయా. తత్థ యం కిఞ్చి చక్ఖునా రూపం పస్సతి అనిట్ఠరూపంయేవ పస్సతి, నో ఇట్ఠరూపం; అకన్తరూపంయేవ పస్సతి, నో కన్తరూపం; అమనాపరూపంయేవ పస్సతి, నో మనాపరూపం. యం కిఞ్చి సోతేన సద్దం సుణాతి…పే.… యం కిఞ్చి ఘానేన గన్ధం ఘాయతి…పే.… యం కిఞ్చి జివ్హాయ రసం సాయతి…పే.… యం కిఞ్చి కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసతి…పే.… యం కిఞ్చి మనసా ధమ్మం విజానాతి అనిట్ఠరూపంయేవ విజానాతి, నో ఇట్ఠరూపం; అకన్తరూపంయేవ విజానాతి, నో కన్తరూపం; అమనాపరూపంయేవ విజానాతి, నో మనాపరూపం. లాభా వో, భిక్ఖవే, సులద్ధం వో, భిక్ఖవే, ఖణో వో పటిలద్ధో బ్రహ్మచరియవాసాయ. దిట్ఠా మయా, భిక్ఖవే, ఛఫస్సాయతనికా నామ సగ్గా. తత్థ యం కిఞ్చి చక్ఖునా రూపం పస్సతి ఇట్ఠరూపంయేవ పస్సతి, నో అనిట్ఠరూపం; కన్తరూపంయేవ పస్సతి, నో అకన్తరూపం; మనాపరూపంయేవ పస్సతి, నో అమనాపరూపం…పే.… యం కిఞ్చి జివ్హాయ రసం సాయతి…పే.… యం కిఞ్చి మనసా ధమ్మం విజానాతి ఇట్ఠరూపంయేవ విజానాతి, నో అనిట్ఠరూపం; కన్తరూపంయేవ విజానాతి, నో అకన్తరూపం; మనాపరూపంయేవ విజానాతి, నో అమనాపరూపం. లాభా వో, భిక్ఖవే, సులద్ధం వో, భిక్ఖవే, ఖణో వో పటిలద్ధో బ్రహ్మచరియవాసాయా"తి. దుతియం.

౩. పఠమరూపారామసుత్తం

౧౩౬. "రూపారామా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా రూపరతా రూపసమ్ముదితా. రూపవిపరిణామవిరాగనిరోధా దుక్ఖా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా విహరన్తి. సద్దారామా, భిక్ఖవే , దేవమనుస్సా సద్దరతా సద్దసమ్ముదితా. సద్దవిపరిణామవిరాగనిరోధా దుక్ఖా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా విహరన్తి. గన్ధారామా… రసారామా… ఫోట్ఠబ్బారామా… ధమ్మారామా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా ధమ్మరతా ధమ్మసమ్ముదితా. ధమ్మవిపరిణామవిరాగనిరోధా దుక్ఖా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా విహరన్తి. తథాగతో చ ఖో, భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో రూపానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవం చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా న రూపారామో న రూపరతో న రూపసమ్ముదితో. రూపవిపరిణామవిరాగనిరోధా సుఖో, భిక్ఖవే, తథాగతో విహరతి. సద్దానం… గన్ధానం… రసానం… ఫోట్ఠబ్బానం… ధమ్మానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా న ధమ్మారామో, న ధమ్మరతో, న ధమ్మసమ్ముదితో. ధమ్మవిపరిణామవిరాగనిరోధా సుఖో, భిక్ఖవే, తథాగతో విహరతి". ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"రూపా సద్దా రసా గన్ధా, ఫస్సా ధమ్మా చ కేవలా;
ఇట్ఠా కన్తా మనాపా చ, యావతత్థీతి వుచ్చతి.

"సదేవకస్స లోకస్స, ఏతే వో సుఖసమ్మతా;
యత్థ చేతే నిరుజ్ఝన్తి, తం తేసం దుక్ఖసమ్మతం.

“సుఖం [సుఖన్తి (సీ॰)] దిట్ఠమరియేభి, సక్కాయస్స నిరోధనం;
పచ్చనీకమిదం హోతి, సబ్బలోకేన పస్సతం.

“యం పరే సుఖతో ఆహు, తదరియా ఆహు దుక్ఖతో;
యం పరే దుక్ఖతో ఆహు, తదరియా సుఖతో విదూ.

“పస్స ధమ్మం దురాజానం, సమ్మూళ్హేత్థ అవిద్దసు;
నివుతానం తమో హోతి, అన్ధకారో అపస్సతం.

“సతఞ్చ వివటం హోతి, ఆలోకో పస్సతామివ;
సన్తికే న విజానన్తి, మగ్గా [మగా (సీ॰)] ధమ్మస్స అకోవిదా.

“భవరాగపరేతేభి , భవరాగానుసారీభి [భవసోతానుసారిభి (స్యా॰ కం॰ పీ॰), భవసోతానుసారిహి (సీ॰)];
మారధేయ్యానుపన్నేహి, నాయం ధమ్మో సుసమ్బుధో.

“కో ను అఞ్ఞత్ర మరియేభి, పదం సమ్బుద్ధుమరహతి;
యం పదం సమ్మదఞ్ఞాయ, పరినిబ్బన్తి అనాసవా”తి. తతియం;

౪. దుతియరూపారామసుత్తం

౧౩౭. “రూపారామా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా రూపరతా రూపసమ్ముదితా. రూపవిపరిణామవిరాగనిరోధా దుక్ఖా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా విహరన్తి. సద్దారామా… గన్ధారామా… రసారామా … ఫోట్ఠబ్బారామా… ధమ్మారామా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా ధమ్మరతా ధమ్మసమ్ముదితా. ధమ్మవిపరిణామవిరాగనిరోధా దుక్ఖా, భిక్ఖవే, దేవమనుస్సా విహరన్తి. తథాగతో చ, భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో రూపానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా న రూపారామో న రూపరతో న రూపసమ్ముదితో. రూపవిపరిణామవిరాగనిరోధా సుఖో, భిక్ఖవే, తథాగతో విహరతి. సద్దానం… గన్ధానం… రసానం… ఫోట్ఠబ్బానం… ధమ్మానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా న ధమ్మారామో న ధమ్మరతో న ధమ్మసమ్ముదితో. ధమ్మవిపరిణామవిరాగనిరోధా సుఖో, భిక్ఖవే, తథాగతో విహరతీ”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమనతుమ్హాకంసుత్తం

౧౩౮. “యం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం; తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి…పే॰… జివ్హా న తుమ్హాకం ; తం పజహథ. సా వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి…పే॰… మనో న తుమ్హాకం; తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యం ఇమస్మిం జేతవనే తిణకట్ఠసాఖాపలాసం తం జనో హరేయ్య వా డహేయ్య వా యథాపచ్చయం వా కరేయ్య, అపి ను తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘అమ్హే జనో హరతి వా డహతి వా

యథాపచ్చయం వా కరోతీ’”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిస్స హేతు”? “న హి నో ఏతం, భన్తే, అత్తా వా అత్తనియం వా”తి. “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖు న తుమ్హాకం; తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి…పే॰… జివ్హా న తుమ్హాకం; తం పజహథ. సా వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి…పే॰… మనో న తుమ్హాకం ; తం పజహథ. సో వో పహీనో హితాయ సుఖాయ భవిస్సతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియనతుమ్హాకంసుత్తం

౧౩౯. “యం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ. తం వో పహీనం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి . కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? రూపా, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం; తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా న తుమ్హాకం; తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యం ఇమస్మిం జేతవనే…పే॰… ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, రూపా న తుమ్హాకం; తే పజహథ. తే వో పహీనా హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. అజ్ఝత్తానిచ్చహేతుసుత్తం

౧౪౦. “చక్ఖుం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో చక్ఖుస్స ఉప్పాదాయ, సోపి అనిచ్చో. అనిచ్చసమ్భూతం, భిక్ఖవే, చక్ఖు కుతో నిచ్చం భవిస్సతి…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో జివ్హాయ ఉప్పాదాయ సోపి అనిచ్చో. అనిచ్చసమ్భూతా, భిక్ఖవే, జివ్హా కుతో నిచ్చా భవిస్సతి…పే॰… మనో అనిచ్చో. యోపి, భిక్ఖవే, హేతు యోపి పచ్చయో మనస్స ఉప్పాదాయ, సోపి అనిచ్చో. అనిచ్చసమ్భూతో, భిక్ఖవే, మనో కుతో నిచ్చో భవిస్సతి! ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి…పే॰… జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి…పే॰… నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. సత్తమం.

౮. అజ్ఝత్తదుక్ఖహేతుసుత్తం

౧౪౧. “చక్ఖుం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో చక్ఖుస్స ఉప్పాదాయ, సోపి దుక్ఖో. దుక్ఖసమ్భూతం, భిక్ఖవే, చక్ఖు కుతో సుఖం భవిస్సతి…పే॰… జివ్హా దుక్ఖా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో జివ్హాయ ఉప్పాదాయ, సోపి దుక్ఖో. దుక్ఖసమ్భూతా, భిక్ఖవే, జివ్హా కుతో సుఖా భవిస్సతి…పే॰… మనో దుక్ఖో. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో మనస్స ఉప్పాదాయ, సోపి దుక్ఖో. దుక్ఖసమ్భూతో, భిక్ఖవే, మనో కుతో సుఖో భవిస్సతి! ఏవం పస్సం…పే॰… ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. అజ్ఝత్తానత్తహేతుసుత్తం

౧౪౨. “చక్ఖుం , భిక్ఖవే, అనత్తా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో చక్ఖుస్స ఉప్పాదాయ, సోపి అనత్తా. అనత్తసమ్భూతం, భిక్ఖవే, చక్ఖు కుతో అత్తా భవిస్సతి…పే॰… జివ్హా అనత్తా. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో జివ్హాయ

ఉప్పాదాయ, సోపి అనత్తా. అనత్తసమ్భూతా, భిక్ఖవే, జివ్హా కుతో అత్తా భవిస్సతి...పే.... మనో అనత్తా. యోపి హేతు యోపి పచ్చయో మనస్స ఉప్పాదాయ , సోపి అనత్తా. అనత్తసమ్భూతో, భిక్ఖవే, మనో కుతో అత్తా భవిస్సతి! ఏవం పస్సం...పే.... 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. నవమం.

౧౦. బాహిరానిచ్చహేతుసుత్తం

౧౪౩. "రూపా, భిక్ఖవే, అనిచ్చా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో రూపానం ఉప్పాదాయ, సోపి అనిచ్చో. అనిచ్చసమ్భూతా, భిక్ఖవే, రూపా కుతో నిచ్చా భవిస్సన్తి! సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనిచ్చా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో ధమ్మానం ఉప్పాదాయ, సోపి అనిచ్చో. అనిచ్చసమ్భూతా, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుతో నిచ్చా భవిస్సన్తి! ఏవం పస్సం...పే.... 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. దసమం.

౧౧. బాహిరదుక్ఖహేతుసుత్తం

౧౪౪. "రూపా, భిక్ఖవే, దుక్ఖా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో రూపానం ఉప్పాదాయ, సోపి దుక్ఖో. దుక్ఖసమ్భూతా, భిక్ఖవే, రూపా కుతో సుఖా భవిస్సన్తి! సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా దుక్ఖా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో ధమ్మానం ఉప్పాదాయ, సోపి దుక్ఖో. దుక్ఖసమ్భూతా, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుతో సుఖా భవిస్సన్తి! ఏవం పస్సం...పే.... 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. ఏకాదసమం.

౧౨. బాహిరానత్తహేతుసుత్తం

౧౪౫. "రూపా , భిక్ఖవే, అనత్తా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో రూపానం ఉప్పాదాయ, సోపి అనత్తా. అనత్తసమ్భూతా, భిక్ఖవే, రూపా కుతో అత్తా భవిస్సన్తి! సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనత్తా. యోపి హేతు, యోపి పచ్చయో ధమ్మానం ఉప్పాదాయ, సోపి అనత్తా. అనత్తసమ్భూతా, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుతో అత్తా భవిస్సన్తి! ఏవం పస్సం , భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, సద్దేసుపి... గన్ధేసుపి... రసేసుపి... ఫోట్ఠబ్బేసుపి... ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. ద్వాదసమం.

దేవదహవగ్గో చుద్దసమో.

తస్సుద్దానం –

దేవదహో ఖణో రూపా, ద్వే నతుమ్హాకమేవ చ;
హేతునాపి తయో వుత్తా, దువే అజ్ఝత్తబాహిరాతి.

౧౫. నవపురాణవగ్గో

౧. కమ్మనిరోధసుత్తం

౧౪౬. "నవపురాణాని , భిక్ఖవే, కమ్మాని దేసేస్సామి కమ్మనిరోధం కమ్మనిరోధగామినిఞ్చ పటిపదం. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీతి. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పురాణకమ్మం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, పురాణకమ్మం అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం వేదనియం దట్ఠబ్బం...పే.... జివ్హా పురాణకమ్మా అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా వేదనియా దట్ఠబ్బా...పే.... మనో పురాణకమ్మో అభిసఙ్ఖతో అభిసఞ్చేతయితో వేదనియో దట్ఠబ్బో. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పురాణకమ్మం. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, నవకమ్మం? యం ఖో, భిక్ఖవే, ఏతరహి కమ్మం కరోతి కాయేన వాచాయ మనసా, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నవకమ్మం. కతమో చ, భిక్ఖవే, కమ్మనిరోధో? యో ఖో, భిక్ఖవే, కాయకమ్మవచీకమ్మమనోకమ్మస్స నిరోధా విముత్తిం ఫుసతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, కమ్మనిరోధో. కతమా చ, భిక్ఖవే, కమ్మనిరోధగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, కమ్మనిరోధగామినీ పటిపదా. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, దేసితం మయా పురాణకమ్మం, దేసితం నవకమ్మం, దేసితో కమ్మనిరోధో, దేసితా కమ్మనిరోధగామినీ పటిపదా. యం ఖో, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛావిప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ"తి. పఠమం.

౨. అనిచ్చనిబ్బానసప్పాయసుత్తం

౧౪౭. "నిబ్బానసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ...పే.... కతమా చ సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుం అనిచ్చన్తి పస్సతి, రూపా అనిచ్చాతి పస్సతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి పస్సతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చోతి పస్సతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి పస్సతి...పే.... జివ్హా అనిచ్చాతి పస్సతి, రసా అనిచ్చాతి పస్సతి, జివ్హావిఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి పస్సతి, జివ్హాసమ్ఫస్సో అనిచ్చోతి పస్సతి , యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి పస్సతి...పే.... మనో అనిచ్చోతి పస్సతి, ధమ్మా అనిచ్చాతి పస్సతి, మనోవిఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి పస్సతి, మనోసమ్ఫస్సో అనిచ్చోతి పస్సతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి పస్సతి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా"తి. దుతియం.

౩. దుక్ఖనిబ్బానసప్పాయసుత్తం

౧౪౮. "నిబ్బానసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ...పే.... కతమా చ సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా? ఇధ, భిక్ఖవే, చక్ఖుం దుక్ఖన్తి పస్సతి, రూపా దుక్ఖాతి పస్సతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం దుక్ఖన్తి పస్సతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో దుక్ఖోతి పస్సతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖన్తి పస్సతి...పే.... జివ్హా దుక్ఖాతి పస్సతి...పే.... మనో దుక్ఖోతి పస్సతి, ధమ్మా దుక్ఖాతి పస్సతి, మనోవిఞ్ఞాణం దుక్ఖన్తి పస్సతి, మనోసమ్ఫస్సో దుక్ఖోతి పస్సతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి

వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖన్తి పస్సతి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా"తి. తతియం.

౪. అనత్తనిబ్బానసప్పాయసుత్తం

౧౪౯. "నిబ్బానసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ...పే.... కతమా చ సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుం అనత్తాతి పస్సతి, రూపా అనత్తాతి పస్సతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనత్తాతి పస్సతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనత్తాతి పస్సతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తాతి పస్సతి...పే.... మనో అనత్తాతి పస్సతి, ధమ్మా అనత్తాతి పస్సతి, మనోవిఞ్ఞాణం అనత్తాతి పస్సతి, మనోసమ్ఫస్సో అనత్తాతి పస్సతి, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తాతి పస్సతి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా"తి. చతుత్థం.

౫. నిబ్బానసప్పాయపటిపదాసుత్తం

౧౫౦. "నిబ్బానసప్పాయం వో, భిక్ఖవే, పటిపదం దేసేస్సామి. తం సుణాథ...పే.... కతమా చ సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా? తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, చక్ఖు నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం , భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"రూపా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా"తి?

"అనిచ్చా, భన్తే"...పే.....

"చక్ఖువిఞ్ఞాణం... చక్ఖుసమ్ఫస్సో...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి . నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి ...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి. అయం ఖో సా, భిక్ఖవే, నిబ్బానసప్పాయా పటిపదా”తి . పఞ్చమం.

౬. అన్తేవాసికసుత్తం

౧౫౧. “అనన్తేవాసికమిదం , భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం వుస్సతి అనాచరియకం. సన్తేవాసికో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సాచరియకో దుక్ఖం న ఫాసు [ఫాసుం (సీ. పీ.)] విహరతి. అనన్తేవాసికో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనాచరియకో సుఖం ఫాసు విహరతి. కథఞ్చ, భిక్ఖు, సన్తేవాసికో సాచరియకో దుక్ఖం న ఫాసు విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స అన్తో వసన్తి, అన్తస్స వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం సముదాచరన్తి, సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సాచరియకోతి వుచ్చతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో జివ్హాయ రసం సాయిత్వా ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స అన్తో వసన్తి, అన్తస్స వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం సముదాచరన్తి, సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సాచరియకోతి వుచ్చతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స అన్తో వసన్తి, అన్తస్స వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం సముదాచరన్తి, సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా సాచరియకోతి వుచ్చతి. ఏవం ఖో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సన్తేవాసికో సాచరియకో దుక్ఖం, న ఫాసు విహరతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనన్తేవాసికో అనాచరియకో సుఖం ఫాసు విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స న అన్తో వసన్తి, నాస్స అన్తో వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి . తస్మా అనన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం న సముదాచరన్తి, న సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా అనాచరియకోతి వుచ్చతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో జివ్హాయ రసం సాయిత్వా న ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స న అన్తో వసన్తి, నాస్స అన్తో వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా అనన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం న సముదాచరన్తి, న సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా అనాచరియకోతి వుచ్చతి…పే॰….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా. త్యాస్స న అన్తో వసన్తి, నాస్స అన్తో వసన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా అనన్తేవాసికోతి వుచ్చతి. తే నం న సముదాచరన్తి, న సముదాచరన్తి నం పాపకా అకుసలా ధమ్మాతి. తస్మా అనాచరియకోతి వుచ్చతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనన్తేవాసికో అనాచరియకో సుఖం ఫాసు విహరతి. అనన్తేవాసికమిదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం వుస్సతి . అనాచరియకం సన్తేవాసికో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సాచరియకో దుక్ఖం, న ఫాసు విహరతి. అనన్తేవాసికో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనాచరియకో సుఖం ఫాసు విహరతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. కిమత్థియబ్రహ్మచరియసుత్తం

౧౫౨. “సచే వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కిమత్థియం, ఆవుసో, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి? ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – ‘దుక్ఖస్స ఖో, ఆవుసో, పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి. సచే పన వో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కతమం పనావుసో, దుక్ఖం, యస్స పరిఞ్ఞాయ సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి? ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ –

“చక్ఖు ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖం; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. రూపా దుక్ఖా ; తేసం పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం దుక్ఖం; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సో దుక్ఖో; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి…పే॰… జివ్హా దుక్ఖా… మనో దుక్ఖో; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి…పే॰… యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం; తస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. ఇదం ఖో, ఆవుసో , దుక్ఖం; యస్స పరిఞ్ఞాయ భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి. ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా”తి. సత్తమం.

౮. అత్థినుఖోపరియాయసుత్తం

౧౫౩. “అత్థి ను ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ, అఞ్ఞత్ర రుచియా, అఞ్ఞత్ర అనుస్సవా, అఞ్ఞత్ర ఆకారపరివితక్కా, అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి [పజానాతీతి (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)]? “భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా, భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి. “తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో

తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “అత్థి, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ, అఞ్ఞత్ర రుచియా, అఞ్ఞత్ర అనుస్సవా, అఞ్ఞత్ర ఆకారపరివితక్కా, అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరేయ్య – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పరియాయో, యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ…పే.… అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానామీ’తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా సన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, అత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి ; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి. యం తం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా సన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, అత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి. అపి ను మే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సద్ధాయ వా వేదితబ్బా, రుచియా వా వేదితబ్బా, అనుస్సవేన వా వేదితబ్బా, ఆకారపరివితక్కేన వా వేదితబ్బా, దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా వా వేదితబ్బా”తి? “నో హేతం , భన్తే”. “ననుమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా పఞ్ఞాయ దిస్వా వేదితబ్బా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “అయం ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ, అఞ్ఞత్ర రుచియా, అఞ్ఞత్ర అనుస్సవా, అఞ్ఞత్ర ఆకారపరివితక్కా, అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి…పే.….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు జివ్హాయ రసం సాయిత్వా సన్తం వా అజ్ఝత్తం…పే.… రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి . యం తం, భిక్ఖవే, జివ్హాయ రసం సాయిత్వా సన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, అత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అపి ను మే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సద్ధాయ వా వేదితబ్బా, రుచియా వా వేదితబ్బా, అనుస్సవేన వా వేదితబ్బా, ఆకారపరివితక్కేన వా వేదితబ్బా, దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా వా వేదితబ్బా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ననుమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా పఞ్ఞాయ దిస్వా వేదితబ్బా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ, అఞ్ఞత్ర రుచియా, అఞ్ఞత్ర అనుస్సవా, అఞ్ఞత్ర ఆకారపరివితక్కా, అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి [పజానాతీతి (స్యా. కం. పీ. క.)] …పే.….

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ సన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, అత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి. యం తం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ సన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, అత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అసన్తం వా అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహం, నత్థి మే అజ్ఝత్తం రాగదోసమోహోతి పజానాతి; అపి ను మే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సద్ధాయ వా వేదితబ్బా, రుచియా వా వేదితబ్బా, అనుస్సవేన వా వేదితబ్బా, ఆకారపరివితక్కేన వా వేదితబ్బా, దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా వా వేదితబ్బా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ననుమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా పఞ్ఞాయ దిస్వా వేదితబ్బా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “అయమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ భిక్ఖు అఞ్ఞత్రేవ సద్ధాయ, అఞ్ఞత్ర రుచియా, అఞ్ఞత్ర అనుస్సవా, అఞ్ఞత్ర

ఆకారపరివితక్కా, అఞ్ఞత్ర దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తియా అఞ్ఞం బ్యాకరోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానామీ”తి. అట్ఠమం.

౯. ఇన్ద్రియసమ్పన్నసుత్తం

౧౩౪. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “‘ఇన్ద్రియసమ్పన్నో, ఇన్ద్రియసమ్పన్నో’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఇన్ద్రియసమ్పన్నో హోతీ”తి?

“చక్ఖున్ద్రియే చే, భిక్ఖు, ఉదయబ్బయానుపస్సీ విహరన్తో చక్ఖున్ద్రియే నిబ్బిన్దతి…పే॰… జివ్హిన్ద్రియే చే, భిక్ఖు, ఉదయబ్బయానుపస్సీ విహరన్తో జివ్హిన్ద్రియే నిబ్బిన్దతి…పే॰… మనిన్ద్రియే చే, భిక్ఖు, ఉదయబ్బయానుపస్సీ విహరన్తో మనిన్ద్రియే నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి…పే॰… విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. ఏత్తావతా ఖో, భిక్ఖు, ఇన్ద్రియసమ్పన్నో హోతీ”తి. నవమం.

౧౦. ధమ్మకథికపుచ్ఛసుత్తం

౧౩౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “‘ధమ్మకథికో , ధమ్మకథికో’తి, భన్తే, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధమ్మకథికో హోతీ”తి?

“చక్ఖుస్స చే, భిక్ఖు నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ధమ్మం దేసేతి, ‘ధమ్మకథికో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ. చక్ఖుస్స చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి, ‘ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ. చక్ఖుస్స చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదా విరాగా నిరోధా అనుపాదావిముత్తో హోతి, ‘దిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ… పే॰… జివ్హాయ చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ధమ్మం దేసేతి, ‘ధమ్మకథికో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ…పే॰… మనస్స చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ధమ్మం దేసేతి, ‘ధమ్మకథికో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ. మనస్స చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి, ‘ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయ. మనస్స చే, భిక్ఖు, నిబ్బిదా విరాగా నిరోధా అనుపాదావిముత్తో హోతి, ‘దిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో భిక్ఖూ’తి అలంవచనాయా”తి. దసమం.

నవపురాణవగ్గో పఞ్చదసమో.

తస్సుద్దానం –

కమ్మం చత్తారి సప్పాయా, అనన్తేవాసి కిమత్థియా;
అత్థి ను ఖో పరియాయో, ఇన్ద్రియకథికేన చాతి.

సళాయతనవగ్గే తతియపణ్ణాసకో సమత్తో.

తస్స వగ్గుద్దానం –

యోగక్ఖేమి చ లోకో చ, గహపతి దేవదహేన చ;

నవపురాణేన పణ్ణాసో, తతియో తేన వుచ్చతీతి.

౧౬. నన్దిక్ఖయవగ్గో

౧. అజ్ఝత్తనన్దిక్ఖయసుత్తం

౧౫౬. ‘‘అనిచ్చంయేవ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుం అనిచ్చన్తి పస్సతి, సాస్స [సాయం (పీ. క.)] హోతి సమ్మాదిట్ఠి . సమ్మా పస్సం నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి…పే.… అనిచ్చంయేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు జివ్హం అనిచ్చన్తి పస్సతి, సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సమ్మా పస్సం నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా…పే.… చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి…పే.… అనిచ్చంయేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మనం అనిచ్చన్తి పస్సతి, సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సమ్మా పస్సం నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతీ’’తి. పఠమం.

౨. బాహిరనన్దిక్ఖయసుత్తం

౧౫౭. ‘‘అనిచ్చేయేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపే అనిచ్చాతి పస్సతి, సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సమ్మా పస్సం నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో . నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి. అనిచ్చేయేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్దే… గన్ధే… రసే… ఫోట్ఠబ్బే… ధమ్మే అనిచ్చాతి పస్సతి, సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సమ్మా పస్సం నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతీ’’తి. దుతియం.

౩. అజ్ఝత్తఅనిచ్చనన్దిక్ఖయసుత్తం

౧౫౮. ‘‘చక్ఖుం, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ; చక్ఖానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సథ. చక్ఖుం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసో మనసికరోన్తో, చక్ఖానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సన్తో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి. సోతం , భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ… ఘానం… జివ్హం, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ; జివ్హానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సథ. జివ్హం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసో మనసికరోన్తో, జివ్హానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సన్తో జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి. కాయం… మనం, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ; మనానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సథ. మనం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసో మనసికరోన్తో , మనానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సన్తో మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతీ’’తి. తతియం.

౪. బాహిరఅనిచ్చనన్దిక్ఖయసుత్తం

౧౫౯. “రూపే, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ; రూపానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సథ. రూపే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసో మనసికరోన్తో, రూపానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సన్తో రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో. నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతి. సద్దే... గన్ధే... రసే... ఫోట్ఠబ్బే... ధమ్మే, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసి కరోథ; ధమ్మానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సథ. ధమ్మే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యోనిసో మనసికరోన్తో, ధమ్మానిచ్చతఞ్చ యథాభూతం సమనుపస్సన్తో ధమ్మేసుపి నిబ్బిన్దతి. నన్దిక్ఖయా రాగక్ఖయో; రాగక్ఖయా నన్దిక్ఖయో . నన్దిరాగక్ఖయా చిత్తం సువిముత్తన్తి వుచ్చతీ”తి. చతుత్థం.

౫. జీవకమ్బవనసమాధిసుత్తం

౧౬౦. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి జీవకమ్బవనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి...పే.... “సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితస్స, భిక్ఖవే , భిక్ఖునో యథాభూతం ఓక్ఖాయతి. కిఞ్చ యథాభూతం ఓక్ఖాయతి? చక్ఖుం అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, రూపా అనిచ్చాతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చోతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి...పే.... జివ్హా అనిచ్చాతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి...పే.... మనో అనిచ్చోతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, ధమ్మా అనిచ్చాతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి. సమాధిం, భిక్ఖవే, భావేథ. సమాహితస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యథాభూతం ఓక్ఖాయతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. జీవకమ్బవనపటిసల్లానసుత్తం

౧౬౧. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి జీవకమ్బవనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి...పే.... “పటిసల్లానే, భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యథాభూతం ఓక్ఖాయతి. కిఞ్చ యథాభూతం ఓక్ఖాయతి? చక్ఖుం అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, రూపా అనిచ్చాతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చోతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి...పే.... మనో అనిచ్చోతి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి, ధమ్మా... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సో... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చన్తి యథాభూతం ఓక్ఖాయతి. పటిసల్లానే భిక్ఖవే, యోగమాపజ్జథ. పటిసల్లీనస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యథాభూతం ఓక్ఖాయతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. కోట్ఠికఅనిచ్చసుత్తం

౧౬౨. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా కోట్ఠికో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి.

“యం ఖో, కోట్ఠిక, అనిచ్చం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, కోట్ఠిక, అనిచ్చం? చక్ఖు ఖో, కోట్ఠిక, అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రూపా అనిచ్చా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రసా అనిచ్చా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. జివ్హావిఞ్ఞాణం అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. జివ్హాసమ్ఫస్సో అనిచ్చో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనిచ్చో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. ధమ్మా అనిచ్చా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. మనోవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. మనోసమ్ఫస్సో అనిచ్చో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యం ఖో, కోట్ఠిక, అనిచ్చం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. సత్తమం.

౮. కోట్ఠికదుక్ఖసుత్తం

౧౬౩. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో…పే॰… భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే…పే॰… విహరేయ్య”న్తి. “యం ఖో, కోట్ఠిక, దుక్ఖం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, కోట్ఠిక, దుక్ఖం? చక్ఖు ఖో, కోట్ఠిక, దుక్ఖం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రూపా దుక్ఖా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖువిఞ్ఞాణం దుక్ఖం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖుసమ్ఫస్సో దుక్ఖో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా దుక్ఖా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… మనో దుక్ఖో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. ధమ్మా దుక్ఖా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో . మనోవిఞ్ఞాణం దుక్ఖం ; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. మనోసమ్ఫస్సో దుక్ఖో; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖం; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యం ఖో, కోట్ఠిక, దుక్ఖం తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. అట్ఠమం.

౯. కోట్ఠికఅనత్తసుత్తం

౧౬౪. ఏకమన్తం…పే॰… విహరేయ్యన్తి. “యో ఖో, కోట్ఠిక, అనత్తా తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. కో చ, కోట్ఠిక, అనత్తా? చక్ఖు ఖో, కోట్ఠిక, అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. రూపా అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో …పే॰… జివ్హా అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. ధమ్మా అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. మనోవిఞ్ఞాణం… మనోసమ్ఫస్సో… యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తా; తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో. యో ఖో, కోట్ఠిక, అనత్తా, తత్ర తే ఛన్దో పహాతబ్బో”తి. నవమం.

౧౦. మిచ్ఛాదిట్ఠిపహానసుత్తం

౧౬౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో కథం పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతీ"తి?

"చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనిచ్చతో జానతో పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతి. రూపే అనిచ్చతో జానతో పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చతో జానతో పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సం అనిచ్చతో జానతో పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చతో జానతో పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయతీ"తి. దసమం.

౧౧. సక్కాయదిట్ఠిపహానసుత్తం

౧౬౬. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు...పే.... ఏతదవోచ – "కథం ను ఖో, భన్తే, జానతో కథం పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతీ"తి? "చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, దుక్ఖతో జానతో పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతి. రూపే దుక్ఖతో జానతో పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం దుక్ఖతో జానతో పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సం దుక్ఖతో జానతో పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి దుక్ఖతో జానతో పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, జానతో ఏవం పస్సతో సక్కాయదిట్ఠి పహీయతీ"తి. ఏకాదసమం.

౧౨. అత్తానుదిట్ఠిపహానసుత్తం

౧౬౭. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు...పే.... ఏతదవోచ – "కథం ను ఖో , భన్తే, జానతో కథం పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతీ"తి? "చక్ఖుం ఖో, భిక్ఖు, అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి. రూపే అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి. చక్ఖుసమ్ఫస్సం అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి. యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి...పే.... జివ్హం అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి...పే.... మనం అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతి. ధమ్మే... మనోవిఞ్ఞాణం... మనోసమ్ఫస్సం... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనత్తతో జానతో పస్సతో అత్తానుదిట్ఠి పహీయతీ"తి. ద్వాదసమం.

నన్దిక్ఖయవగ్గో సోళసమో.

తస్సుద్దానం –

నన్దిక్ఖయేన చత్తారో, జీవకమ్బవనే దువే;
కోట్ఠికేన తయో వుత్తా, మిచ్ఛా సక్కాయ అత్తనోతి.

౧౨. సట్ఠిపేయ్యాలవగ్గో

౧. అజ్ఝత్తఅనిచ్చఛన్దసుత్తం

౧౬౮. “యం , భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, అనిచ్చం? చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనిచ్చం; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనిచ్చో; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో. యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో”తి.

౨. అజ్ఝత్తఅనిచ్చరాగసుత్తం

౧౬౯. “యం , భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో రాగో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, అనిచ్చం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం; తత్ర వో రాగో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా; తత్ర వో రాగో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనిచ్చో; తత్ర వో రాగో పహాతబ్బో. యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో రాగో పహాతబ్బో”తి.

౩. అజ్ఝత్తఅనిచ్చఛన్దరాగసుత్తం

౧౭౦. “యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, అనిచ్చం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం; తత్ర వో ఛన్దరాగో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దరాగో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనిచ్చో; తత్ర వో ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౪-౬. దుక్ఖఛన్దాదిసుత్తం

౧౭౧-౧౭౩. “యం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖం? చక్ఖు, భిక్ఖవే, దుక్ఖం; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా దుక్ఖా…పే॰… మనో దుక్ఖో; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యం , భిక్ఖవే, దుక్ఖం తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౭-౯. అనత్తఛన్దాదిసుత్తం

౧౭౪-౧౭౬. “యో , భిక్ఖవే, అనత్తా, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కో చ, భిక్ఖవే, అనత్తా? చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనత్తా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో…పే॰… జివ్హా అనత్తా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో…పే॰… మనో అనత్తా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యో, భిక్ఖవే, అనత్తా తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౧౦-౧౨. బాహిరానిచ్చఛన్దాదిసుత్తం

౧౬౭-౧౬౯. “యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, అనిచ్చం? రూపా, భిక్ఖవే, అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. సద్దా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. గన్ధా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. రసా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. ఫోట్ఠబ్బా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. ధమ్మా అనిచ్చా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౧౩-౧౫. బాహిరదుక్ఖఛన్దాదిసుత్తం

౧౭౦-౧౭౨. “యం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖం? రూపా, భిక్ఖవే, దుక్ఖా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా దుక్ఖా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యం, భిక్ఖవే, దుక్ఖం, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౧౬-౧౮. బాహిరానత్తఛన్దాదిసుత్తం

౧౭౩-౧౭౫. “యో , భిక్ఖవే, అనత్తా, తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. కో చ, భిక్ఖవే, అనత్తా? రూపా, భిక్ఖవే, అనత్తా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనత్తా; తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో. యో, భిక్ఖవే, అనత్తా తత్ర వో ఛన్దో పహాతబ్బో, రాగో పహాతబ్బో, ఛన్దరాగో పహాతబ్బో”తి.

౧౯. అజ్ఝత్తాతీతానిచ్చసుత్తం

౧౭౬. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనిచ్చం అతీతం...పే॰... జివ్హా అనిచ్చా అతీతా...పే॰... మనో అనిచ్చో అతీతో. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి...పే॰... జివ్హాయపి నిబ్బిన్దతి...పే॰... మనస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

౨౦. అజ్ఝత్తానాగతానిచ్చసుత్తం

౧౭౭. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం అనాగతం...పే॰... జివ్హా అనిచ్చా అనాగతా...పే॰... మనో అనిచ్చో అనాగతో. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౨౧. అజ్ఝత్తపచ్చుప్పన్నానిచ్చసుత్తం

౧౮౮. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం పచ్చుప్పన్నం…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా పచ్చుప్పన్నా…పే॰… మనో అనిచ్చో పచ్చుప్పన్నో. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౨౨-౨౪. అజ్ఝత్తాతీతాదిదుక్ఖసుత్తం

౧౮౯-౧౯౧. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, దుక్ఖం అతీతం అనాగతం పచ్చుప్పన్నం…పే॰… జివ్హా దుక్ఖా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా…పే॰… మనో దుక్ఖో అతీతో అనాగతో పచ్చుప్పన్నో. ఏవం పస్సం , భిక్ఖవే…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౨౫-౨౭. అజ్ఝత్తాతీతాదిఅనత్తసుత్తం

౧౯౨-౧౯౪. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతం అనాగతం పచ్చుప్పన్నం…పే॰… జివ్హా అనత్తా…పే॰… మనో అనత్తా అతీతో అనాగతో పచ్చుప్పన్నో . ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౨౮-౩౦. బాహిరాతీతాదిఅనిచ్చసుత్తం

౧౯౫-౧౯౭. “రూపా, భిక్ఖవే, అనిచ్చా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనిచ్చా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౩౧-౩౩. బాహిరాతీతాదిదుక్ఖసుత్తం

౧౯౮-౨౦౦. “రూపా, భిక్ఖవే, దుక్ఖా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా దుక్ఖా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౩౪-౩౬. బాహిరాతీతాదిఅనత్తసుత్తం

౨౦౧-౨౦౩. “రూపా , భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనత్తా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౩౭. అజ్ఝత్తాతీతయదనిచ్చసుత్తం

౨౦౪. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం అతీతం. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం…పే॰… జివ్హా అనిచ్చా అతీతా. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం…పే॰… మనో అనిచ్చో అతీతో. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా.

యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి , న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౩౮. అజ్ఝత్తానాగతయదనిచ్చసుత్తం

౨౦౫. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనిచ్చం అనాగతం. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... జివ్హా అనిచ్చా అనాగతా. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... మనో అనిచ్చో అనాగతో. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా . యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౩౯. అజ్ఝత్తపచ్చుప్పన్నయదనిచ్చసుత్తం

౨౦౬. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనిచ్చం పచ్చుప్పన్నం. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... జివ్హా అనిచ్చా పచ్చుప్పన్నా. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... మనో అనిచ్చో పచ్చుప్పన్నో. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౪౦-౪౨. అజ్ఝత్తాతీతాదియందుక్ఖసుత్తం

౨౦౭-౨౦౯. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, దుక్ఖం అతీతం అనాగతం పచ్చుప్పన్నం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... జివ్హా దుక్ఖా...పే.... మనో దుక్ఖో అతీతో అనాగతో పచ్చుప్పన్నో. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౪౩-౪౫. అజ్ఝత్తాతీతాదియదనత్తసుత్తం

౨౧౦-౨౧౨. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతం అనాగతం పచ్చుప్పన్నం. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం...పే.... జివ్హా అనత్తా...పే.... మనో అనత్తా అతీతో అనాగతో పచ్చుప్పన్నో. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౪౬-౪౮. బాహిరాతీతాదియదనిచ్చసుత్తం

౨౧౩-౨౧౫. “రూపా, భిక్ఖవే, అనిచ్చా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యదనిచ్చం, తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనిచ్చా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యదనిచ్చం తం దుక్ఖం. యం దుక్ఖం తదనత్తా. యదనత్తా తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౪౯-౫౧. బాహిరాతీతాదియందుక్ఖసుత్తం

౨౧౬-౨౧౮. “రూపా , భిక్ఖవే, దుక్ఖా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యం దుక్ఖం, తదనత్తా . యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా దుక్ఖా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యం దుక్ఖం, తదనత్తా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౨-౫౪. బాహిరాతీతాదియదనత్తసుత్తం

౨౧౯-౨౨౧. “రూపా, భిక్ఖవే, అనత్తా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. సద్దా... గన్ధా... రసా... ఫోట్ఠబ్బా... ధమ్మా అనత్తా అతీతా అనాగతా పచ్చుప్పన్నా. యదనత్తా, తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౫. అజ్ఝత్తాయతనఅనిచ్చసుత్తం

౨౨౨. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనిచ్చం...పే॰... జివ్హా అనిచ్చా...పే॰... మనో అనిచ్చో. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౬. అజ్ఝత్తాయతనదుక్ఖసుత్తం

౨౨౩. “చక్ఖు, భిక్ఖవే, దుక్ఖం...పే॰... జివ్హా దుక్ఖా...పే॰... మనో దుక్ఖో. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౭. అజ్ఝత్తాయతనఅనత్తసుత్తం

౨౨౪. “చక్ఖు , భిక్ఖవే, అనత్తా...పే॰... జివ్హా అనత్తా...పే॰... మనో అనత్తా. ఏవం పస్సం...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౮. బాహిరాయతనఅనిచ్చసుత్తం

౨౨౫. “రూపా, భిక్ఖవే, అనిచ్చా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనిచ్చా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౫౯. బాహిరాయతనదుక్ఖసుత్తం

౨౨౬. “రూపా, భిక్ఖవే, దుక్ఖా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా దుక్ఖా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

౬౦. బాహిరాయతనఅనత్తసుత్తం

౨౨౭. “రూపా , భిక్ఖవే, అనత్తా. సద్దా… గన్ధా… రసా… ఫోట్ఠబ్బా… ధమ్మా అనత్తా. ఏవం పస్సం…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతీ”తి.

సట్ఠిపేయ్యాలవగ్గో సత్తరసమో.

తస్సుద్దానం –

ఛన్దేనట్ఠారస హోన్తి, అతీతేన చ ద్వే నవ;
యదనిచ్చాట్ఠారస వుత్తా, తయో అజ్ఝత్తబాహిరా;
పేయ్యాలో సట్ఠికో వుత్తో, బుద్ధేనాదిచ్చబన్ధునాతి.

సుత్తన్తాని సట్ఠి.

౧౮. సముద్దవగ్గో

౧. పఠమసముద్దసుత్తం

౨౨౮. “‘సముద్దో , సముద్దో’తి, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో భాసతి. నేసో, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే సముద్దో. మహా ఏసో, భిక్ఖవే, ఉదకరాసి మహాఉదకణ్ణవో. చక్ఖు, భిక్ఖవే, పురిసస్స సముద్దో; తస్స రూపమయో వేగో. యో తం రూపమయం వేగం సహతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతరి చక్ఖుసముద్దం సఊమిం సావట్టం సగాహం సరక్ఖసం; తిణ్ణో పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో…పే॰… జివ్హా, భిక్ఖవే, పురిసస్స సముద్దో; తస్స రసమయో వేగో. యో తం రసమయం వేగం సహతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతరి జివ్హాసముద్దం సఊమిం సావట్టం సగాహం సరక్ఖసం; తిణ్ణో పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో…పే॰… మనో, భిక్ఖవే, పురిసస్స సముద్దో; తస్స ధమ్మమయో వేగో. యో తం ధమ్మమయం వేగం సహతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అతరి మనోసముద్దం సఊమిం సావట్టం సగాహం సరక్ఖసం; తిణ్ణో పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో”తి. ఇదమవోచ…పే॰… సత్థా –

“యో ఇమం సముద్దం సగాహం సరక్ఖసం,
సఊమిం సావట్టం సభయం దుత్తరం అచ్చతరి;
స వేదగూ వుసితబ్రహ్మచరియో,
లోకన్తగూ పారగతోతి వుచ్చతీ”తి. పఠమం;

౨. దుతియసముద్దసుత్తం

౨౨౯. “సముద్దో, సముద్దో’తి, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో భాసతి . నేసో, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే సముద్దో. మహా ఏసో, భిక్ఖవే, ఉదకరాసి మహాఉదకణ్ణవో. సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే సముద్దో. ఏత్థాయం సదేవకో లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా యేభుయ్యేన సమున్నా తన్తాకులకజాతా కులగణ్ఠికజాతా [గుళాగుణ్ఠికజాతా (సీ.), కులగుణ్డికజాతా (స్యా. కం.), గుణగుణికజాతా (పీ.), కులాగుణ్డికజాతా (క.)] ముఞ్జపబ్బజభూతా, అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం సంసారం నాతివత్తతి…పే.….

“సన్తి , భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే.… సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే సముద్దో. ఏత్థాయం సదేవకో లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా యేభుయ్యేన సమున్నా తన్తాకులకజాతా కులగణ్ఠికజాతా ముఞ్జపబ్బజభూతా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం సంసారం నాతివత్తతీ”తి.

“యస్స రాగో చ దోసో చ, అవిజ్జా చ విరాజితా;
సో ఇమం సముద్దం సగాహం సరక్ఖసం, సఊమిభయం దుత్తరం అచ్చతరి.

“సఙ్గాతిగో మచ్చుజహో నిరుపధి, పహాసి దుక్ఖం అపునబ్భవాయ;
అత్థఙ్గతో సో న పునేతి [న పమాణమేతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)], అమోహయీ, మచ్చురాజన్తి బ్రూమీ”తి.
దుతియం;

౩. బాళిసికోపమసుత్తం

౨౩౦. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, బాళిసికో ఆమిసగతబళిసం గమ్భీరే ఉదకరహదే పక్ఖిపేయ్య. తమేనం అఞ్ఞతరో ఆమిసచక్ఖు మచ్ఛో గిలేయ్య. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మచ్ఛో గిలితబళిసో బాళిసికస్స అనయం ఆపన్నో బ్యసనం ఆపన్నో యథాకామకరణీయో బాళిసికస్స.

ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఛయిమే బళిసా లోకస్మిం అనయాయ సత్తానం వధాయ [బ్యాబాధాయ (సీ. పీ.)] పాణినం. కతమే ఛ? సన్తి, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే, భిక్ఖు, అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గిలితబళిసో, మారస్స అనయం ఆపన్నో బ్యసనం ఆపన్నో యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే.… సన్తి, భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే.…

సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే, భిక్ఖు, అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గిలితబళిసో మారస్స అనయం ఆపన్నో బ్యసనం ఆపన్నో యథాకామకరణీయో పాపిమతో.

“సన్తి చ, భిక్ఖవే, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న గిలితబళిసో మారస్స అభేది బళిసం పరిభేది బళిసం న అనయం ఆపన్నో న బ్యసనం ఆపన్నో న యథాకామకరణీయో పాపిమతో…పే॰….

“సన్తి , భిక్ఖవే, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా…పే॰…. సన్తి, భిక్ఖవే, మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. తఞ్చే భిక్ఖు నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న గిలితబళిసో మారస్స అభేది బళిసం పరిభేది బళిసం న అనయం ఆపన్నో న బ్యసనం ఆపన్నో న యథాకామకరణీయో పాపిమతో”తి. తతియం.

౪. ఖీరరుక్ఖోపమసుత్తం

౨౩౧. “యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు యో రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో తస్స పరిత్తా చేపి చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా చక్ఖుస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి పరియాదియన్తేవస్స చిత్తం; కో పన వాదో అధిమత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో, సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు యో రాగో సో అత్థి…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు యో రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో, తస్స పరిత్తా చేపి మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా మనస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి పరియాదియన్తేవస్స చిత్తం; కో పన వాదో అధిమత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో, సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఖీరరుక్ఖో అస్సత్థో వా నిగ్రోధో వా పిలక్ఖో వా ఉదుమ్బరో వా దహరో తరుణో కోమారకో. తమేనం పురిసో తిణ్హాయ కుఠారియా యతో యతో ఆభిన్దేయ్య [భిన్దేయ్య (స్యా॰ కం॰ సీ॰ అట్ఠ॰), అభిన్దేయ్య (కత్థచి)] ఆగచ్ఛేయ్య ఖీర”న్తి? “ఏవం, భన్తే”. “తం కిస్స హేతు”? “యఞ్హి, భన్తే, ఖీరం తం అత్థీ”తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్స కస్సచి భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు యో రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో, తస్స పరిత్తా చేపి చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా చక్ఖుస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి పరియాదియన్తేవస్స చిత్తం; కో పన వాదో అధిమత్తానం! తం

కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి , యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు యో రాగో సో అత్థి…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు యో రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో, తస్స పరిత్తా చేపి మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా మనస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి పరియాదియన్తేవస్స చిత్తం; కో పన వాదో అధిమత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో అత్థి, యో దోసో సో అత్థి, యో మోహో సో అత్థి, యో రాగో సో అప్పహీనో, యో దోసో సో అప్పహీనో, యో మోహో సో అప్పహీనో.

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు యో రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో, తస్స అధిమత్తా చేపి చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా చక్ఖుస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి నేవస్స చిత్తం పరియాదియన్తి; కో పన వాదో పరిత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు…పే॰…. మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు యో రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో, తస్స అధిమత్తా చేపి మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా మనస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి నేవస్స చిత్తం పరియాదియన్తి; కో పన వాదో పరిత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఖీరరుక్ఖో అస్సత్థో వా నిగ్రోధో వా పిలక్ఖో వా ఉదుమ్బరో వా సుక్ఖో కోలాపో తేరోవస్సికో. తమేనం పురిసో తిణ్హాయ కుఠారియా యతో యతో ఆభిన్దేయ్య ఆగచ్ఛేయ్య ఖీర”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిస్స హేతు”? “యఞ్హి, భన్తే, ఖీరం తం నత్థీ”తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్స కస్సచి భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు యో రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో, తస్స అధిమత్తా చేపి చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా చక్ఖుస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి నేవస్స చిత్తం పరియాదియన్తి; కో పన వాదో పరిత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు…పే॰….

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు యో రాగో సో నత్థి, యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో, తస్స అధిమత్తా చేపి

మనోవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా మనస్స ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, నేవస్స చిత్తం పరియాదియన్తి; కో పన వాదో పరిత్తానం! తం కిస్స హేతు? యో, భిక్ఖవే, రాగో సో నత్థి , యో దోసో సో నత్థి, యో మోహో సో నత్థి, యో రాగో సో పహీనో, యో దోసో సో పహీనో, యో మోహో సో పహీనో"తి. చతుత్థం.

౫. కోట్ఠికసుత్తం

౨౩౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో బారాణసియం విహరన్తి ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

"కిం ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం…పే.… జివ్హా రసానం సంయోజనం, రసా జివ్హాయ సంయోజనం …పే.… మనో ధమ్మానం సంయోజనం, ధమ్మా మనస్స సంయోజన"న్తి?

"న ఖో, ఆవుసో కోట్ఠిక, చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం…పే.… న జివ్హా రసానం సంయోజనం, న రసా జివ్హాయ సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం…పే.… న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం.

"సేయ్యథాపి , ఆవుసో, కాళో చ బలీబద్దో [బలివద్దో (సీ. పీ.), బలిబద్దో (స్యా. కం. క.)] ఓదాతో చ బలీబద్దో ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా అస్సు. యో ను ఖో ఏవం వదేయ్య – 'కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం, ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజన'న్తి, సమ్మా ను ఖో సో వదమానో వదేయ్యా"తి? "నో హేతం, ఆవుసో". "న ఖో, ఆవుసో, కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం, న ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం. యేన చ ఖో తే ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా తం తత్థ సంయోజనం.

"ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం…పే.… న జివ్హా రసానం సంయోజనం…పే.… న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం.

"చక్ఖు వా, ఆవుసో, రూపానం సంయోజనం అభవిస్స, రూపా వా చక్ఖుస్స సంయోజనం, నయిదం బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయేథ [పఞ్ఞాయతి (క.)] సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. యస్మా చ ఖో, ఆవుసో, న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం ; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం, తస్మా బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయతి సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ…పే.…

“జివ్హా, ఆవుసో, రసానం సంయోజనం అభవిస్స, రసా వా జివ్హాయ సంయోజనం, నయిదం బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయేథ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. యస్మా చ ఖో, ఆవుసో, న జివ్హా రసానం సంయోజనం, న రసా జివ్హాయ సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం, తస్మా బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయతి సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ…పే॰….

“మనో వా, ఆవుసో, ధమ్మానం సంయోజనం అభవిస్స, ధమ్మా వా మనస్స సంయోజనం, నయిదం బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయేథ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. యస్మా చ ఖో, ఆవుసో, న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం, తస్మా బ్రహ్మచరియవాసో పఞ్ఞాయతి సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ.

“ఇమినాపేతం , ఆవుసో, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం…పే॰… న జివ్హా రసానం సంయోజనం…పే॰… న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం.

“సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో చక్ఖు. పస్సతి భగవా చక్ఖునా రూపం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా. సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో సోతం. సుణాతి భగవా సోతేన సద్దం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా. సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో ఘానం. ఘాయతి భగవా ఘానేన గన్ధం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా. సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో జివ్హా. సాయతి భగవా జివ్హాయ రసం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా. సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో కాయో. ఫుసతి భగవా కాయేన ఫోట్ఠబ్బం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా. సంవిజ్జతి ఖో, ఆవుసో, భగవతో మనో. విజానాతి భగవా మనసా ధమ్మం. ఛన్దరాగో భగవతో నత్థి. సువిముత్తచిత్తో భగవా.

“ఇమినా ఖో ఏతం, ఆవుసో, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం. న సోతం… న ఘానం… న జివ్హా రసానం సంయోజనం, న రసా జివ్హాయ సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం. న కాయో… న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజన”న్తి. పఞ్చమం.

౬. కామభూసుత్తం

౨౩౩. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ కామభూ కోసమ్బియం విహరన్తి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఆయస్మా కామభూ సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా కామభూ ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ –

“కిం ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం…పే॰… జివ్హా రసానం సంయోజనం, రసా జివ్హాయ సంయోజనం…పే॰… మనో ధమ్మానం సంయోజనం, ధమ్మా మనస్స సంయోజన”న్తి?

“న ఖో, ఆవుసో కామభూ [కామభు (సీ॰) మోగ్గల్లానే ౭౨-గే వాతి సుత్తం పస్సితబ్బం], చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజనం…పే॰… న జివ్హా రసానం సంయోజనం, న రసా జివ్హాయ సంయోజనం…పే॰… న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం. యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం.

“సేయ్యథాపి , ఆవుసో, కాళో చ బలీబద్దో ఓదాతో చ బలీబద్దో ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా అస్సు. యో ను ఖో ఏవం వదేయ్య – ‘కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం, ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజన’న్తి, సమ్మా ను ఖో సో వదమానో వదేయ్యా”తి? “నో హేతం, ఆవుసో”. “న ఖో, ఆవుసో, కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం, నపి ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం. యేన చ ఖో తే ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా, తం తత్థ సంయోజనం. ఏవమేవ ఖో , ఆవుసో, న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం…పే॰… న జివ్హా…పే॰… న మనో…పే॰… యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో, తం తత్థ సంయోజన”న్తి. ఛట్ఠం.

౭. ఉదాయీసుత్తం

౨౩౪. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ ఆనన్దో ఆయస్మా చ ఉదాయీ కోసమ్బియం విహరన్తి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ –

“యథేవ ను ఖో, ఆవుసో ఆనన్ద, అయం కాయో భగవతా అనేకపరియాయేన అక్ఖాతో వివటో పకాసితో – ‘ఇతిపాయం కాయో అనత్తా’తి, సక్కా ఏవమేవ విఞ్ఞాణం పిదం ఆచిక్ఖితుం దేసేతుం పఞ్ఞపేతుం పట్ఠపేతుం వివరితుం విభజితుం ఉత్తానీకాతుం – ‘ఇతిపిదం విఞ్ఞాణం అనత్తా’”తి?

“యథేవ ఖో, ఆవుసో ఉదాయీ, అయం కాయో భగవతా అనేకపరియాయేన అక్ఖాతో వివటో పకాసితో – ‘ఇతిపాయం కాయో అనత్తా’తి, సక్కా ఏవమేవ విఞ్ఞాణం పిదం ఆచిక్ఖితుం దేసేతుం పఞ్ఞపేతుం పట్ఠపేతుం వివరితుం విభజితుం ఉత్తానీకాతుం – ‘ఇతిపిదం విఞ్ఞాణం అనత్తా’”తి.

“చక్ఖుఞ్చ, ఆవుసో, పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణ”న్తి? “ఏవమావుసో”తి . “యో చావుసో, హేతు, యో చ పచ్చయో చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ, సో చ హేతు, సో చ పచ్చయో సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అపరిసేసం

నిరుజ్ఝేయ్య. అపి ను ఖో చక్ఖువిఞ్ఞాణం పఞ్ఞాయేథా"తి? "నో హేతం, ఆవుసో". "ఇమినాపి ఖో ఏతం, ఆవుసో, పరియాయేన భగవతా అక్ఖాతం వివటం పకాసితం – 'ఇతిపిదం విఞ్ఞాణం అనత్తా'"తి...పే॰....

"జివ్హఞ్చావుసో, పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణ"న్తి? "ఏవమావుసో"తి. "యో చావుసో, హేతు యో చ పచ్చయో జివ్హావిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ, సో చ హేతు, సో చ పచ్చయో సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అపరిసేసం నిరుజ్ఝేయ్య, అపి ను ఖో జివ్హావిఞ్ఞాణం పఞ్ఞాయేథా"తి? "నో హేతం, ఆవుసో". "ఇమినాపి ఖో ఏతం, ఆవుసో, పరియాయేన భగవతా అక్ఖాతం వివటం పకాసితం – 'ఇతిపిదం విఞ్ఞాణం అనత్తా'"తి...పే॰....

"మనఞ్చావుసో, పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణ"న్తి? "ఏవమావుసో"తి. "యో చావుసో, హేతు, యో చ పచ్చయో మనోవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పాదాయ, సో చ హేతు, సో చ పచ్చయో సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అపరిసేసం నిరుజ్ఝేయ్య, అపి ను ఖో మనోవిఞ్ఞాణం పఞ్ఞాయేథా"తి? "నో హేతం, ఆవుసో". "ఇమినాపి ఖో ఏతం, ఆవుసో, పరియాయేన భగవతా అక్ఖాతం వివటం పకాసితం – 'ఇతిపిదం విఞ్ఞాణం అనత్తా'"తి.

"సేయ్యథాపి, ఆవుసో, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో తిణ్హం కుఠారిం ఆదాయ వనం పవిసేయ్య. సో తత్థ పస్సేయ్య మహన్తం కదలిక్ఖన్ధం ఉజుం నవం అకుక్కుకజాతం [అకుక్కుటకజాతం (స్యా॰ కం॰), అకుక్కజటజాతం (క॰)]. తమేనం మూలే ఛిన్దేయ్య ; మూలే ఛేత్వా అగ్గే ఛిన్దేయ్య; అగ్గే ఛేత్వా పత్తవట్టిం వినిబ్భుజేయ్య [వినిబ్భుజ్జేయ్య (పీ॰), వినిబ్భజ్జేయ్య (స్యా॰ కం॰)]. సో తత్థ ఫేగ్గుమ్పి నాధిగచ్ఛేయ్య, కుతో సారం! ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఛసు ఫస్సాయతనేసు నేవత్తానం న అత్తనియం సమనుపస్సతి. సో ఏవం అసమనుపస్సన్తో [ఏవం సమనుపస్సన్తో (స్యా॰ కం॰ క॰)] న కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి. అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతీ"తి. సత్తమం.

౮. ఆదిత్తపరియాయసుత్తం

౨౩౫. "ఆదిత్తపరియాయం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, ఆదిత్తపరియాయో, ధమ్మపరియాయో? వరం, భిక్ఖవే, తత్తాయ అయోసలాకాయ ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ [సఞ్జోతిభూతాయ (స్యా॰ కం॰)] చక్ఖున్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం, న త్వేవ చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు అనుబ్యఞ్జనసో నిమిత్తగ్గాహో. నిమిత్తస్సాదగధితం [నిమిత్తస్సాదగధితం (స్యా॰ కం॰ క॰) మ॰ ని॰ ౩.౩౧౬-౩౧౭] వా, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం తిట్ఠమానం తిట్ఠేయ్య, అనుబ్యఞ్జనస్సాదగధితం వా తస్మిఞ్చే సమయే కాలం కరేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతి, యం ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం గచ్ఛేయ్య – నిరయం వా, తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి.

"వరం, భిక్ఖవే, తిణ్హేన అయోసఙ్కునా ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన సోతిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం, న త్వేవ సోతవిఞ్ఞేయ్యేసు సద్దేసు అనుబ్యఞ్జనసో నిమిత్తగ్గాహో. నిమిత్తస్సాదగధితం వా, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం తిట్ఠమానం తిట్ఠేయ్య , అనుబ్యఞ్జనస్సాదగధితం వా తస్మిఞ్చే సమయే కాలఙ్కరేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతి, యం ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం గచ్ఛేయ్య – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి .

“వరం , భిక్ఖవే, తిణ్హేన నఖచ్ఛేదనేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన ఘానిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం, న త్వేవ ఘానవిఞ్ఞేయ్యేసు గన్ధేసు అనుబ్యఞ్జనసో నిమిత్తగ్గాహో. నిమిత్తస్సాదగథితం వా, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం తిట్ఠమానం తిట్ఠేయ్య, అనుబ్యఞ్జనస్సాదగథితం వా తస్మిఞ్చే సమయే కాలం కరేయ్య. ఠానమేతం విజ్జతి, యం ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం గచ్ఛేయ్య – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి.

“వరం, భిక్ఖవే, తిణ్హేన ఖురేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన జివ్హిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం, న త్వేవ జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు అనుబ్యఞ్జనసో నిమిత్తగ్గాహో. నిమిత్తస్సాదగథితం వా, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం తిట్ఠమానం తిట్ఠేయ్య, అనుబ్యఞ్జనస్సాదగథితం వా తస్మిఞ్చే సమయే కాలం కరేయ్య. ఠానమేతం విజ్జతి, యం ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం గచ్ఛేయ్య – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి.

“వరం, భిక్ఖవే, తిణ్హాయ సత్తియా ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ కాయిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం, న త్వేవ కాయవిఞ్ఞేయ్యేసు ఫోట్ఠబ్బేసు అనుబ్యఞ్జనసో నిమిత్తగ్గాహో. నిమిత్తస్సాదగథితం వా, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం తిట్ఠమానం తిట్ఠేయ్య, అనుబ్యఞ్జనస్సాదగథితం వా తస్మిఞ్చే సమయే కాలం కరేయ్య. ఠానమేతం విజ్జతి, యం ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం గచ్ఛేయ్య – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి.

“వరం, భిక్ఖవే, సోత్తం. సోత్తం ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, వఞ్ఝం జీవితానం వదామి, అఫలం జీవితానం వదామి, మోమూహం జీవితానం వదామి, న త్వేవ తథారూపే వితక్కే వితక్కేయ్య యథారూపానం వితక్కానం వసం గతో సఙ్ఘం భిన్దేయ్య. ఇమం ఖ్వాహం, భిక్ఖవే , వఞ్ఝం జీవితానం ఆదీనవం దిస్వా ఏవం వదామి.

“తత్థ, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘తిట్ఠతు తావ తత్తాయ అయోసలాకాయ ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ చక్ఖున్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి చక్ఖు అనిచ్చం, రూపా అనిచ్చా, చక్ఖువిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, చక్ఖుసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం’” [అనిచ్చ”న్తి (?)].

“తిట్ఠతు తావ తిణ్హేన అయోసఙ్కునా ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన సోతిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి సోతం అనిచ్చం, సద్దా అనిచ్చా, సోతవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, సోతసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం.

“తిట్ఠతు తావ తిణ్హేన నఖచ్ఛేదనేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన ఘానిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి ఘానం అనిచ్చం, గన్ధా అనిచ్చా, ఘానవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, ఘానసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం…పే.… తమ్పి అనిచ్చం.

“తిట్ఠతు తావ తిణ్హేన ఖురేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన జివ్హిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి జివ్హా అనిచ్చా, రసా అనిచ్చా, జివ్హావిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, జివ్హాసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి…పే.… తమ్పి అనిచ్చం.

“తిట్ఠతు తావ తిణ్హాయ సత్తియా ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ కాయిన్ద్రియం సమ్పలిమట్ఠం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి కాయో అనిచ్చో, ఫోట్ఠబ్బా అనిచ్చా , కాయవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, కాయసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం...పే.... తమ్పి అనిచ్చం.

“తిట్ఠతు తావ సోత్తం. హన్దాహం ఇదమేవ మనసి కరోమి – ఇతి మనో అనిచ్చో, ధమ్మా అనిచ్చా, మనోవిఞ్ఞాణం అనిచ్చం, మనోసమ్ఫస్సో అనిచ్చో, యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తమ్పి అనిచ్చం”.

“ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో చక్ఖుస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, రూపేసుపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణేపి నిబ్బిన్దతి, చక్ఖుసమ్ఫస్సేపి నిబ్బిన్దతి...పే.... యమ్పిదం మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి వేదయితం సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, ఆదిత్తపరియాయో, ధమ్మపరియాయో”తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమహత్థపాదోపమసుత్తం

౨౩౬. “హత్థేసు , భిక్ఖవే, సతి ఆదాననిక్ఖేపనం పఞ్ఞాయతి; పాదేసు సతి అభిక్కమపటిక్కమో పఞ్ఞాయతి; పబ్బేసు సతి సమిఞ్జనపసారణం పఞ్ఞాయతి; కుచ్ఛిస్మిం సతి జిఘచ్ఛా పిపాసా పఞ్ఞాయతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్మిం సతి చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... జివ్హాయ సతి జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... మనస్మిం సతి మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే....

“హత్థేసు, భిక్ఖవే, అసతి ఆదాననిక్ఖేపనం న పఞ్ఞాయతి; పాదేసు అసతి అభిక్కమపటిక్కమో న పఞ్ఞాయతి; పబ్బేసు అసతి సమిఞ్జనపసారణం న పఞ్ఞాయతి; కుచ్ఛిస్మిం అసతి జిఘచ్ఛా పిపాసా న పఞ్ఞాయతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్మిం అసతి చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... జివ్హాయ అసతి జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి...పే.... మనస్మిం అసతి మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ”న్తి. నవమం.

౧౦. దుతియహత్థపాదోపమసుత్తం

౨౩౭. “హత్థేసు, భిక్ఖవే, సతి ఆదాననిక్ఖేపనం హోతి; పాదేసు సతి అభిక్కమపటిక్కమో హోతి; పబ్బేసు సతి సమిఞ్జనపసారణం హోతి; కుచ్ఛిస్మిం సతి జిఘచ్ఛా పిపాసా హోతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్మిం సతి చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... జివ్హాయ సతి...పే.... మనస్మిం సతి మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా ఉప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే....

“హత్థేసు, భిక్ఖవే, అసతి ఆదాననిక్ఖేపనం న హోతి; పాదేసు అసతి అభిక్కమపటిక్కమో న హోతి; పబ్బేసు అసతి సమిఞ్జనపసారణం న హోతి; కుచ్ఛిస్మిం అసతి జిఘచ్ఛా పిపాసా న హోతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చక్ఖుస్మిం అసతి

చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖం...పే.... జివ్హాయ అసతి జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి... పే.... మనస్మిం అసతి మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా నుప్పజ్జతి అజ్ఝత్తం సుఖం దుక్ఖ"న్తి. దసమం.

సముద్దవగ్గో అట్ఠరసమో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే సముద్దా బాళిసికో, ఖీరరుక్ఖేన కోట్ఠికో;
కామభూ ఉదాయీ చేవ, ఆదిత్తేన చ అట్ఠమం;
హత్థపాదూపమా ద్వేతి, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౧౯. ఆసీవిసవగ్గో

౧. ఆసీవిసోపమసుత్తం

౨౩౮. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, చత్తారో ఆసీవిసా ఉగ్గతేజా ఘోరవిసా. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటికూలో. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'ఇమే తే, అమ్భో పురిస, చత్తారో ఆసీవిసా ఉగ్గతేజా ఘోరవిసా కాలేన కాలం వుట్ఠాపేతబ్బా, కాలేన కాలం న్హాపేతబ్బా, కాలేన కాలం భోజేతబ్బా, కాలేన కాలం సంవేసేతబ్బా [పవేసేతబ్బా (స్యా. కం. పీ. క.)]. యదా చ ఖో తే, అమ్భో పురిస, ఇమేసం చతున్నం ఆసీవిసానం ఉగ్గతేజానం ఘోరవిసానం అఞ్ఞతరో వా అఞ్ఞతరో వా కుప్పిస్సతి, తతో త్వం, అమ్భో పురిస, మరణం వా నిగచ్ఛసి, మరణమత్తం వా దుక్ఖం. యం తే, అమ్భో పురిస, కరణీయం తం కరోహీ"'తి.

"అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో భీతో చతున్నం ఆసీవిసానం ఉగ్గతేజానం ఘోరవిసానం యేన వా తేన వా పలాయేథ. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'ఇమే ఖో, అమ్భో పురిస, పఞ్చ వధకా పచ్చత్థికా పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధా, యత్థేవ నం పస్సిస్సామ తత్థేవ జీవితా వోరోపేస్సామాతి. యం తే, అమ్భో పురిస, కరణీయం తం కరోహీ"'తి.

"అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో భీతో చతున్నం ఆసీవిసానం ఉగ్గతేజానం ఘోరవిసానం, భీతో పఞ్చన్నం వధకానం పచ్చత్థికానం యేన వా తేన వా పలాయేథ. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అయం తే, అమ్భో పురిస, ఛట్ఠో అన్తరచరో వధకో ఉక్ఖిత్తాసికో పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధో యత్థేవ నం పస్సిస్సామి తత్థేవ సిరో పాతేస్సామీతి. యం తే, అమ్భో పురిస, కరణీయం తం కరోహీ"'తి.

"అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో భీతో చతున్నం ఆసీవిసానం ఉగ్గతేజానం ఘోరవిసానం, భీతో పఞ్చన్నం వధకానం పచ్చత్థికానం, భీతో ఛట్ఠస్స అన్తరచరస్స వధకస్స ఉక్ఖిత్తాసికస్స యేన వా తేన వా పలాయేథ. సో పస్సేయ్య సుఞ్ఞం గామం. యఞ్ఞదేవ ఘరం పవిసేయ్య రిత్తకఞ్ఞేవ పవిసేయ్య తుచ్ఛకఞ్ఞేవ పవిసేయ్య సుఞ్ఞకఞ్ఞేవ పవిసేయ్య. యఞ్ఞదేవ భాజనం పరిమసేయ్య రిత్తకఞ్ఞేవ పరిమసేయ్య తుచ్ఛకఞ్ఞేవ పరిమసేయ్య సుఞ్ఞకఞ్ఞేవ పరిమసేయ్య. తమేనం ఏవం

వదేయ్యుం – ‘ఇదాని, అమ్భో పురిస, ఇమం సుఞ్ఞం గామం చోరా గామఘాతకా పవిసన్తి [వధిస్సన్తి (సీ. పీ.)]. యం తే, అమ్భో పురిస, కరణీయం తం కరోహీ’’’తి.

‘‘అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో భీతో చతున్నం ఆసీవిసానం ఉగ్గతేజానం ఘోరవిసానం, భీతో పఞ్చన్నం వధకానం పచ్చత్థికానం, భీతో ఛట్ఠస్స అన్తరచరస్స వధకస్స ఉక్ఖిత్తాసికస్స, భీతో చోరానం గామఘాతకానం యేన వా తేన వా పలాయేథ. సో పస్సేయ్య మహన్తం ఉదకణ్ణవం ఓరిమం తీరం సాసఙ్కం సప్పటిభయం, పారిమం తీరం ఖేమం అప్పటిభయం. న చస్స నావా సన్తారణీ ఉత్తరసేతు వా అపారా పారం గమనాయ. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స పురిసస్స ఏవమస్స – ‘అయం ఖో మహాఉదకణ్ణవో ఓరిమం తీరం సాసఙ్కం సప్పటిభయం, పారిమం తీరం ఖేమం అప్పటిభయం, నత్థి చ [న చస్స (సీ. క.), నత్థస్స (స్యా. కం.)] నావా సన్తారణీ ఉత్తరసేతు వా అపారా పారం గమనాయ. యంనూనాహం తిణకట్ఠసాఖాపలాసం సంకడ్ఢిత్వా కుల్లం బన్ధిత్వా తం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం గచ్ఛేయ్య’’’న్తి.

‘‘అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో తిణకట్ఠసాఖాపలాసం సంకడ్ఢిత్వా కుల్లం బన్ధిత్వా తం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం గచ్ఛేయ్య, తిణ్ణో పారఙ్గతో [పారగతో (సీ. స్యా. కం.)] థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో.

‘‘ఉపమా ఖో మ్యాయం, భిక్ఖవే, కతా అత్థస్స విఞ్ఞాపనాయ. అయఞ్చేత్థ [అయం చేవేత్థ (సీ.)] అత్థో – చత్తారో ఆసీవిసా ఉగ్గతేజా ఘోరవిసాతి ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నేతం మహాభూతానం అధివచనం – పథవీధాతుయా, ఆపోధాతుయా, తేజోధాతుయా, వాయోధాతుయా.

‘‘పఞ్చ వధకా పచ్చత్థికాతి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నేతం ఉపాదానక్ఖన్ధానం అధివచనం, సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధస్స, వేదనుపాదానక్ఖన్ధస్స, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధస్స, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధస్స, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధస్స.

‘‘ఛట్ఠో అన్తరచరో వధకో ఉక్ఖిత్తాసికోతి ఖో, భిక్ఖవే, నన్దీరాగస్సేతం అధివచనం.

‘‘సుఞ్ఞో గామోతి ఖో, భిక్ఖవే, ఛన్నేతం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అధివచనం. చక్ఖుతో చేపి నం, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ ఉపపరిక్ఖతి రిత్తకఞ్ఞేవ ఖాయతి, తుచ్ఛకఞ్ఞేవ ఖాయతి, సుఞ్ఞకఞ్ఞేవ ఖాయతి…పే.… జివ్హాతో చేపి నం, భిక్ఖవే… పే.… మనతో చేపి నం, భిక్ఖవే, పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ ఉపపరిక్ఖతి రిత్తకఞ్ఞేవ ఖాయతి, తుచ్ఛకఞ్ఞేవ ఖాయతి, సుఞ్ఞకఞ్ఞేవ ఖాయతి.

‘‘చోరా గామఘాతకాతి ఖో, భిక్ఖవే, ఛన్నేతం బాహిరానం ఆయతనానం అధివచనం. చక్ఖు, భిక్ఖవే, హఞ్ఞతి మనాపామనాపేసు రూపేసు; సోతం, భిక్ఖవే…పే.… ఘానం, భిక్ఖవే…పే.… జివ్హా, భిక్ఖవే, హఞ్ఞతి మనాపామనాపేసు రసేసు; కాయో, భిక్ఖవే…పే.… మనో, భిక్ఖవే, హఞ్ఞతి మనాపామనాపేసు ధమ్మేసు.

‘‘మహా ఉదకణ్ణవోతి ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నేతం ఓఘానం అధివచనం – కామోఘస్స, భవోఘస్స, దిట్ఠోఘస్స, అవిజ్జోఘస్స.

“ఓరిమం తీరం సాసఙ్కం సప్పటిభయన్తి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కాయస్సేతం అధివచనం.

“పారిమం తీరం ఖేమం అప్పటిభయన్తి ఖో, భిక్ఖవే, నిబ్బానస్సేతం అధివచనం.

“కుల్లన్తి ఖో, భిక్ఖవే, అరియస్సేతం అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స అధివచనం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే॰... సమ్మాసమాధి.

“తస్స హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయామోతి ఖో, భిక్ఖవే, వీరియారమ్భస్సేతం అధివచనం.

“తిణ్ణో పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణోతి ఖో, భిక్ఖవే, అరహతో ఏతం అధివచన”న్తి. పఠమం.

౨. రథోపమసుత్తం

౨౩౯. “తీహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు దిట్ఠేవ ధమ్మే సుఖసోమనస్సబహులో విహరతి, యోని చస్స ఆరద్ధా హోతి ఆసవానం ఖయాయ. కతమేహి తీహి? ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి, భోజనే మత్తఞ్ఞూ, జాగరియం అనుయుత్తో.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి, నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ; యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం. తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి; రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం; చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ; యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి; రక్ఖతి మనిన్ద్రియం; మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సుభూమియం చాతుమహాపథే ఆజఞ్ఞరథో యుత్తో అస్స ఠితో ఓధస్తపతోదో [ఓధతపతోదో (స్యా॰ కం॰), ఓధసతపతోదో (పీ॰)]. తమేనం దక్ఖో యోగ్గాచరియో అస్సదమ్మసారథి అభిరుహిత్వా వామేన హత్థేన రస్మియో గహేత్వా, దక్ఖిణేన హత్థేన పతోదం గహేత్వా, యేనిచ్ఛకం యదిచ్ఛకం సారేయ్యపి పచ్చాసారేయ్యపి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం ఆరక్ఖాయ సిక్ఖతి , సంయమాయ సిక్ఖతి, దమాయ సిక్ఖతి, ఉపసమాయ సిక్ఖతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – ‘నేవ దవాయ, న మదాయ, న మణ్డనాయ, న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా, యాపనాయ, విహింసూపరతియా, బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ, ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి, నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి, అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా’తి. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో వణం ఆలిమ్పేయ్య యావదేవ రోహనత్థాయ [రోపనత్థాయ (సీ॰ పీ॰), సేవనత్థాయ (స్యా॰ కం॰), గోపనత్థాయ (క॰)], సేయ్యథా వా పన అక్ఖం అబ్భఞ్జేయ్య యావదేవ భారస్స నిత్థరణత్థాయ; ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – ‘నేవ దవాయ, న మదాయ, న మణ్డనాయ, న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా, యాపనాయ, విహింసూపరతియా,

బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ, ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి, నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి, అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా'తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు జాగరియం అనుయుత్తో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. రత్తియా పఠమం యామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. రత్తియా మజ్ఝిమం యామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు జాగరియం అనుయుత్తో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు దిట్ఠేవ ధమ్మే సుఖసోమనస్సబహులో విహరతి, యోని చస్స ఆరద్ధా హోతి ఆసవానం ఖయాయా”తి. దుతియం.

౩. కుమ్మోపమసుత్తం

౨౪౦. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, కుమ్మో కచ్ఛపో సాయన్హసమయం అనునదీతీరే గోచరపసుతో అహోసి. సిఙ్గాలోపి [సిగాలోపి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] ఖో, భిక్ఖవే, సాయన్హసమయం అనునదీతీరే గోచరపసుతో అహోసి. అద్దసా ఖో, భిక్ఖవే, కుమ్మో కచ్ఛపో సిఙ్గాలం దూరతోవ గోచరపసుతం. దిస్వాన సోణ్డిపఞ్చమాని అఙ్గాని సకే కపాలే సమోదహిత్వా అప్పోస్సుక్కో తుణ్హీభూతో సఙ్కసాయతి. సిఙ్గాలోపి ఖో, భిక్ఖవే, అద్దస కుమ్మం కచ్ఛపం దూరతోవ గోచరపసుతం. దిస్వాన యేన కుమ్మో కచ్ఛపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా కుమ్మం కచ్ఛపం పచ్చుపట్ఠితో అహోసి – ‘యదాయం కుమ్మో కచ్ఛపో సోణ్డిపఞ్చమానం అఙ్గానం అఞ్ఞతరం వా అఞ్ఞతరం వా అఙ్గం అభినిన్నామేస్సతి, తత్థేవ నం గహేత్వా ఉద్దాలిత్వా ఖాదిస్సామీ'తి. యదా ఖో, భిక్ఖవే, కుమ్మో కచ్ఛపో సోణ్డిపఞ్చమానం అఙ్గానం అఞ్ఞతరం వా అఞ్ఞతరం వా అఙ్గం న అభినిన్నామి, అథ సిఙ్గాలో కుమ్మమ్హా నిబ్బిజ్జ పక్కామి, ఓతారం అలభమానో.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి మారో పాపిమా సతతం సమితం పచ్చుపట్ఠితో – ‘అప్పేవ నామాహం ఇమేసం చక్ఖుతో వా ఓతారం లభేయ్యం...పే॰... జివ్హాతో వా ఓతారం లభేయ్యం...పే॰... మనతో వా ఓతారం లభేయ్య'న్తి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా విహరథ. చక్ఖునా రూపం దిస్వా మా నిమిత్తగ్గాహినో అహువత్థ, మా అనుబ్యఞ్జనగ్గాహినో. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జథ, రక్ఖథ చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జథ. సోతేన సద్దం సుత్వా... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ మా నిమిత్తగ్గాహినో అహువత్థ, మా అనుబ్యఞ్జనగ్గాహినో. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జథ, రక్ఖథ మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జథ. యతో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా విహరిస్సథ, అథ తుమ్హేహిపి మారో పాపిమా నిబ్బిజ్జ పక్కమిస్సతి, ఓతారం అలభమానో – కుమ్మమ్హావ సిఙ్గాలో”తి.

“కుమ్మో అఙ్గాని సకే కపాలే,
సమోదహం భిక్ఖు మనోవితక్కే;
అనిస్సితో అఞ్ఞమహేఠయానో,

పరినిబ్బుతో నూపవదేయ్య కఞ్చీ"తి. తతియం;

౪. పఠమదారుక్ఖన్ధోపమసుత్తం

౨౪౧. ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి గఙ్గాయ నదియా తీరే. అద్దసా ఖో భగవా మహన్తం దారుక్ఖన్ధం గఙ్గాయ నదియా సోతేన వుయ్హమానం. దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, అముం మహన్తం దారుక్ఖన్ధం గఙ్గాయ నదియా సోతేన వుయ్హమాన"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "సచే సో, భిక్ఖవే, దారుక్ఖన్ధో న ఓరిమం తీరం ఉపగచ్ఛతి, న పారిమం తీరం ఉపగచ్ఛతి, న మజ్ఝే సంసీదిస్సతి, న థలే ఉస్సీదిస్సతి, న మనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న అమనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న ఆవట్టగ్గాహో గహేస్సతి, న అన్తోపూతి భవిస్సతి; ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, దారుక్ఖన్ధో సముద్దనిన్నో భవిస్సతి సముద్దపోణో సముద్దపబ్భారో. తం కిస్స హేతు? సముద్దనిన్నో, భిక్ఖవే, గఙ్గాయ నదియా సోతో సముద్దపోణో సముద్దపబ్భారో.

"ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సచే తుమ్హేపి న ఓరిమం తీరం ఉపగచ్ఛథ, న పారిమం తీరం ఉపగచ్ఛథ; న మజ్ఝే సంసీదిస్సథ, న థలే ఉస్సీదిస్సథ, న మనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న అమనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న ఆవట్టగ్గాహో గహేస్సతి, న అన్తోపూతీ భవిస్సథ; ఏవం తుమ్హే , భిక్ఖవే, నిబ్బాననిన్నా భవిస్సథ నిబ్బానపోణా నిబ్బానపబ్భారా. తం కిస్స హేతు? నిబ్బాననిన్నా, భిక్ఖవే, సమ్మాదిట్ఠి నిబ్బానపోణా నిబ్బానపబ్భారా"తి. ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో, భన్తే, ఓరిమం తీరం, కిం పారిమం తీరం, కో మజ్ఝే సంసాదో [సంసీదో (క॰), సంసీదితో (స్యా॰ కం॰)], కో థలే ఉస్సాదో, కో మనుస్సగ్గాహో, కో అమనుస్సగ్గాహో, కో ఆవట్టగ్గాహో, కో అన్తోపూతిభావో"తి?

"'ఓరిమం తీర'న్తి ఖో, భిక్ఖు, ఛన్నేతం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అధివచనం. 'పారిమం తీర'న్తి ఖో , భిక్ఖు, ఛన్నేతం బాహిరానం ఆయతనానం అధివచనం. 'మజ్ఝే సంసాదో'తి ఖో, భిక్ఖు, నన్దీరాగస్సేతం అధివచనం. 'థలే ఉస్సాదో'తి ఖో, భిక్ఖు, అస్మిమానస్సేతం అధివచనం.

"కతమో చ, భిక్ఖు, మనుస్సగ్గాహో? ఇధ, భిక్ఖు, గిహీహి సంసట్ఠో [గిహిసంసట్ఠో (క॰)] విహరతి, సహనన్దీ సహసోకీ, సుఖితేసు సుఖితో, దుక్ఖితేసు దుక్ఖితో, ఉప్పన్నేసు కిచ్చకరణీయేసు అత్తనా తేసు యోగం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖు, మనుస్సగ్గాహో.

"కతమో చ, భిక్ఖు, అమనుస్సగ్గాహో? ఇధ, భిక్ఖు, ఏకచ్చో అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – 'ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా'తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖు, అమనుస్సగ్గాహో. 'ఆవట్టగ్గాహో'తి ఖో, భిక్ఖు, పఞ్చన్నేతం కామగుణానం అధివచనం.

"కతమో చ, భిక్ఖు, అన్తోపూతిభావో? ఇధ, భిక్ఖు, ఏకచ్చో దుస్సీలో హోతి పాపధమ్మో అసుచిసఙ్కస్సరసమాచారో పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తో అస్సమణో సమణపటిఞ్ఞో అబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞో అన్తోపూతి అవస్సుతో కసమ్బుజాతో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖు, 'అన్తోపూతిభావో'"తి.

తేన ఖో పన సమయేన నన్దో గోపాలకో భగవతో అవిదూరే ఠితో హోతి. అథ ఖో నన్దో గోపాలకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, న ఓరిమం తీరం ఉపగచ్ఛామి, న పారిమం తీరం ఉపగచ్ఛామి, న మజ్ఝే సంసీదిస్సామి, న థలే ఉస్సీదిస్సామి, న మం మనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న అమనుస్సగ్గాహో గహేస్సతి, న ఆవట్టగ్గాహో గహేస్సతి, న అన్తోపూతి భవిస్సామి. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి. “తేన హి త్వం, నన్ద, సామికానం గావో నియ్యాతేహీ”తి [నీయ్యాదేహీతి (సీ.), నియ్యాదేహీతి (స్యా. కం. పీ.)]. “గమిస్సన్తి, భన్తే, గావో వచ్ఛగిద్ధినియో”తి. “నియ్యాతేహేవ త్వం, నన్ద, సామికానం గావో”తి. అథ ఖో నన్దో గోపాలకో సామికానం గావో నియ్యాతేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “నియ్యాతితా [నియ్యాతా (స్యా. కం. క. సీ. అట్ఠ.)], భన్తే, సామికానం గావో. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి. అలత్థ ఖో నన్దో గోపాలకో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో చ పనాయస్మా నన్దో ఏకో వూపకట్ఠో…పే… అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా నన్దో అరహతం అహోసీతి. చతుత్థం.

౫. దుతియదారుక్ఖన్ధోపమసుత్తం

౨౪౨. ఏకం సమయం భగవా కిమిలాయం [కిమ్బిలాయం (సీ. పీ.), కిమ్మిలాయం (స్యా. కం.)] విహరతి గఙ్గాయ నదియా తీరే. అద్దసా ఖో భగవా మహన్తం దారుక్ఖన్ధం గఙ్గాయ నదియా సోతేన వుయ్హమానం. దిస్వాన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, అముం మహన్తం దారుక్ఖన్ధం గఙ్గాయ నదియా సోతేన వుయ్హమాన”న్తి? “ఏవం భన్తే”…పే… ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా కిమిలో భగవన్తం ఏతదవోచ – కిం ను ఖో, భన్తే, ఓరిమం తీరం…పే… కతమో చ, కిమిల, అన్తోపూతిభావో. ఇధ, కిమిల, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం సంకిలిట్ఠం ఆపత్తిం ఆపన్నో హోతి యథారూపాయ ఆపత్తియా న వుట్ఠానం పఞ్ఞాయతి. అయం వుచ్చతి, కిమిల, అన్తోపూతిభావోతి. పఞ్చమం.

౬. అవస్సుతపరియాయసుత్తం

౨౪౩. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. తేన ఖో పన సమయేన కాపిలవత్థవానం సక్యానం నవం సన్థాగారం [సన్ధాగారం (క.)] అచిరకారితం హోతి అనజ్ఝావుట్ఠం [అనజ్ఝావుత్థం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా కేనచి వా మనుస్సభూతేన. అథ ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ, భన్తే, కాపిలవత్థవానం సక్యానం నవం సన్థాగారం అచిరకారితం [అచిరకారితం హోతి (క.)] అనజ్ఝావుట్ఠం సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా కేనచి వా మనుస్సభూతేన . తం, భన్తే, భగవా పఠమం పరిభుఞ్జతు. భగవతా పఠమం పరిభుత్తం పచ్ఛా కాపిలవత్థవా సక్యా పరిభుఞ్జిస్సన్తి. తదస్స కాపిలవత్థవానం సక్యానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన నవం సన్థాగారం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సబ్బసన్థరిం [సబ్బసన్థరిం సన్థతం (క.)] సన్థాగారం సన్థరిత్వా ఆసనాని పఞ్ఞాపేత్వా ఉదకమణికం పతిట్ఠాపేత్వా తేలప్పదీపం ఆరోపేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు;

ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “సబ్బసన్థరిసన్థతం [సబ్బసన్థరిం సన్థతం (సీ. పీ. క.)], భన్తే, సన్థాగారం, ఆసనాని పఞ్ఞత్తాని, ఉదకమణికో పతిట్ఠాపితో, తేలప్పదీపో ఆరోపితో. యస్స దాని , భన్తే, భగవా కాలం మఞ్ఞతీ”తి. అథ ఖో భగవా నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన నవం సన్థాగారం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్థాగారం పవిసిత్వా మజ్ఝిమం థమ్భం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది. భిక్ఖుసఙ్ఘోపి ఖో పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్థాగారం పవిసిత్వా పచ్ఛిమం భిత్తిం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా. కాపిలవత్థవా సక్యా పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్థాగారం పవిసిత్వా పురత్థిమం భిత్తిం నిస్సాయ పచ్ఛిమాభిముఖా నిసీదింసు భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా. అథ ఖో భగవా కాపిలవత్థవే సక్యే బహుదేవ రత్తిం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉయ్యోజేసి – “అభిక్కన్తా ఖో, గోతమా, రత్తి. యస్స దాని కాలం మఞ్ఞథా”తి . “ఏవం , భన్తే”తి ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు.

అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తేసు కాపిలవత్థవేసు సక్యేసు ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఆమన్తేసి – “విగతథినమిద్ధో ఖో, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖుసఙ్ఘో. పటిభాతు తం, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖూనం ధమ్మీ కథా. పిట్ఠి మే ఆగిలాయతి; తమహం ఆయమిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో పచ్చస్సోసి. అథ ఖో భగవా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞపేత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేసి , పాదే పాదం అచ్చాధాయ, సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. తత్ర ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో భిక్ఖవే”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ – “అవస్సుతపరియాయఞ్చ వో, ఆవుసో, దేసేస్సామి, అనవస్సుతపరియాయఞ్చ. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“కథం, ఆవుసో, అవస్సుతో హోతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి విహరతి పరిత్తచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి ...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. అయం వుచ్చతి, ఆవుసో, భిక్ఖు అవస్సుతో చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు...పే.... అవస్సుతో జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు...పే.... అవస్సుతో మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు. ఏవంవిహారిఞ్చావుసో, భిక్ఖుం చక్ఖుతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి లభతేవ మారో ఓతారం, లభతి మారో ఆరమ్మణం... పే.... జివ్హాతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, లభతేవ [లభేథ (క.)] మారో ఓతారం , లభతి [లభేథ (క.)] మారో ఆరమ్మణం...పే.... మనతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, లభతేవ మారో ఓతారం, లభతి మారో ఆరమ్మణం.

“సెయ్యథాపి, ఆవుసో, నళాగారం వా తిణాగారం వా సుక్ఖం కోలాపం తేరోవస్సికం. పురత్థిమాయ చేపి నం దిసాయ పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ ఉపసఙ్కమేయ్య, లభేథేవ [లభేథ (క.)] అగ్గి ఓతారం, లభేథ అగ్గి ఆరమ్మణం; పచ్ఛిమాయ చేపి నం దిసాయ పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ ఉపసఙ్కమేయ్య...పే.... ఉత్తరాయ చేపి నం దిసాయ...

పే॰… దక్ఖిణాయ చేపి నం దిసాయ…పే॰… హేట్ఠిమతో చేపి నం…పే॰… ఉపరిమతో చేపి నం… యతో కుతోచి చేపి నం పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ ఉపసఙ్కమేయ్య, లభేథేవ అగ్గి ఓతారం లభేథ అగ్గి ఆరమ్మణం. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, ఏవంవిహారిం భిక్ఖుం చక్ఖుతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, లభతేవ మారో ఓతారం, లభతి మారో ఆరమ్మణం…పే॰… జివ్హాతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి…పే॰… మనతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, లభతేవ మారో ఓతారం, లభతి మారో ఆరమ్మణం. ఏవంవిహారిఞ్చావుసో, భిక్ఖుం రూపా అధిభంసు, న భిక్ఖు రూపే అధిభోసి; సద్దా భిక్ఖుం అధిభంసు, న భిక్ఖు సద్దే అధిభోసి; గన్ధా భిక్ఖుం అధిభంసు, న భిక్ఖు గన్ధే అధిభోసి; రసా భిక్ఖుం అధిభంసు, న భిక్ఖు రసే అధిభోసి; ఫోట్ఠబ్బా భిక్ఖుం అధిభంసు, న భిక్ఖు ఫోట్ఠబ్బే అధిభోసి ; ధమ్మా భిక్ఖుం అధిభంసు, న భిక్ఖు ధమ్మే అధిభోసి. అయం వుచ్చతావుసో, భిక్ఖు రూపాధిభూతో, సద్దాధిభూతో, గన్ధాధిభూతో, రసాధిభూతో, ఫోట్ఠబ్బాధిభూతో, ధమ్మాధిభూతో, అధిభూతో, అనధిభూ, [అనధిభూతో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ క॰)] అధిభంసు నం పాపకా అకుసలా ధమ్మా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, ఆవుసో, అవస్సుతో హోతి.

“కథఞ్చావుసో, అనవస్సుతో హోతి? ఇధావుసో, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో , తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. అయం వుచ్చతావుసో, భిక్ఖు అనవస్సుతో చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు…పే॰… అనవస్సుతో మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు. ఏవంవిహారిఞ్చావుసో, భిక్ఖుం చక్ఖుతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, నేవ లభతి మారో ఓతారం, న లభతి మారో ఆరమ్మణం…పే॰… జివ్హాతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి…పే॰… మనతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, నేవ లభతి మారో ఓతారం, న లభతి మారో ఆరమ్మణం.

“సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కూటాగారం వా సాలా వా బహలమత్తికా అద్దావలేపనా. పురత్థిమాయ చేపి నం దిసాయ పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ ఉపసఙ్కమేయ్య, నేవ లభేథ అగ్గి ఓతారం, న లభేథ అగ్గి ఆరమ్మణం…పే॰… పచ్ఛిమాయ చేపి నం… ఉత్తరాయ చేపి నం… దక్ఖిణాయ చేపి నం… హేట్ఠిమతో చేపి నం… ఉపరిమతో చేపి నం… యతో కుతోచి చేపి నం పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ ఉపసఙ్కమేయ్య, నేవ లభేథ అగ్గి ఓతారం, న లభేథ అగ్గి ఆరమ్మణం. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, ఏవంవిహారిం భిక్ఖుం చక్ఖుతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, నేవ లభతి మారో ఓతారం, న లభతి మారో ఆరమ్మణం…పే॰… మనతో చేపి నం మారో ఉపసఙ్కమతి, నేవ లభతి మారో ఓతారం, న లభతి మారో ఆరమ్మణం. ఏవంవిహారీ చావుసో, భిక్ఖు రూపే అధిభోసి, న రూపా భిక్ఖుం అధిభంసు; సద్దే భిక్ఖు అధిభోసి, న సద్దా భిక్ఖుం అధిభంసు; గన్ధే భిక్ఖు అధిభోసి, న గన్ధా భిక్ఖుం అధిభంసు; రసే భిక్ఖు అధిభోసి, న రసా భిక్ఖుం అధిభంసు; ఫోట్ఠబ్బే భిక్ఖు అధిభోసి, న ఫోట్ఠబ్బా భిక్ఖుం అధిభంసు; ధమ్మే భిక్ఖు అధిభోసి, న ధమ్మా భిక్ఖుం అధిభంసు. అయం వుచ్చతావుసో, భిక్ఖు రూపాధిభూ, సద్దాధిభూ, గన్ధాధిభూ, రసాధిభూ, ఫోట్ఠబ్బాధిభూ, ధమ్మాధిభూ, అధిభూ, అనధిభూతో [అనధిభూతో కేహిచి కిలేసేహి

(క.)], అధిభోసి తే పాపకే అకుసలే ధమ్మే సంకిలేసికే పోనోబ్భవికే సదరే దుక్ఖవిపాకే ఆయతిం జాతిజరామరణియే. ఏవం ఖో, ఆవుసో, అనవస్సుతో హోతీ”తి.

అథ ఖో భగవా వుట్ఠహిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఆమన్తేసి – “సాధు సాధు, మోగ్గల్లాన! సాధు ఖో త్వం, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖూనం అవస్సుతపరియాయఞ్చ అనవస్సుతపరియాయఞ్చ అభాసీ”తి.

ఇదమవోచ ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అత్తమనా తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స భాసితం అభినన్దున్తి. ఛట్ఠం.

౭. దుక్ఖధమ్మసుత్తం

౨౪౪. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బేసంయేవ దుక్ఖధమ్మానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి. తథా ఖో పనస్స కామా దిట్ఠా హోన్తి, యథాస్స కామే పస్సతో, యో కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపరిళాహో, సో నానుసేతి. తథా ఖో పనస్స చారో చ విహారో చ అనుబుద్ధో హోతి, యథా చరన్తం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా నానుసేన్తి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బేసంయేవ దుక్ఖధమ్మానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి? ‘ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా... ఇతి సఞ్ఞా... ఇతి సఙ్ఖారా... ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమో’తి – ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బేసంయేవ దుక్ఖధమ్మానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో కామా దిట్ఠా హోన్తి? యథాస్స కామే పస్సతో, యో కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపరిళాహో, సో నానుసేతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అఙ్గారకాసు సాధికపోరిసా పుణ్ణా అఙ్గారానం వీతచ్చికానం వీతధూమానం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖపటికూలో. తమేనం ద్వే బలవన్తో పురిసా నానాబాహాసు గహేత్వా, తం అఙ్గారకాసుం ఉపకడ్ఢేయ్యుం. సో ఇతిచీతిచేవ కాయం సన్నామేయ్య. తం కిస్స హేతు? ఞాత [ఞాణం (క.)] ఞ్హి, భిక్ఖవే, తస్స పురిసస్స [పురిసస్స హోతి (సీ. స్యా. కం. పీ.), పురిసస్స హేతు హోతి (క.) మ. ని. ౨.౪౫] ఇమం చాహం అఙ్గారకాసుం పపతిస్సామి, తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛిస్సామి మరణమత్తం వా దుక్ఖన్తి. ఏవమేవ ఖో , భిక్ఖవే , భిక్ఖునో అఙ్గారకాసూపమా కామా దిట్ఠా హోన్తి, యథాస్స కామే పస్సతో, యో కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపరిళాహో, సో నానుసేతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చారో చ విహారో చ అనుబుద్ధో హోతి, యథా చరన్తం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా నానుస్సవన్తి [నానుసేన్తి (క.)]? సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో బహుకణ్టకం దాయం పవిసేయ్య. తస్స పురతోపి కణ్టకో, పచ్ఛతోపి కణ్టకో, ఉత్తరతోపి కణ్టకో, దక్ఖిణతోపి కణ్టకో, హేట్ఠతోపి కణ్టకో, ఉపరితోపి కణ్టకో. సో సతోవ అభిక్కమేయ్య, సతోవ పటిక్కమేయ్య – ‘మా మం కణ్టకో’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యం లోకే పియరూపం సాతరూపం,

అయం వుచ్చతి అరియస్స వినయే కణ్టకో’’తి. ఇతి విదిత్వా [కణ్డకో. తం కణ్డకోతి ఇతి విదిత్వా (సీ.)] సంవరో చ అసంవరో చ వేదితబ్బో.

‘‘కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి…పే.… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే.… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి.

‘‘కథఞ్చ, భిక్ఖవే, సంవరో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి…పే.… జివ్హా రసం సాయిత్వా…పే.… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, సంవరో హోతి.

‘‘తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం చరతో ఏవం విహరతో కదాచి కరహచి సతిసమ్మోసా ఉప్పజ్జన్తి, పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా, దన్ధో, భిక్ఖవే, సతుప్పాదో. అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి.

‘‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో దివసంసన్తత్తే [దివససన్తత్తే (సీ.)] అయోకటాహే ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని నిపాతేయ్య. దన్ధో, భిక్ఖవే, ఉదకఫుసితానం నిపాతో, అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స చే భిక్ఖునో ఏవం చరతో, ఏవం విహరతో కదాచి కరహచి సతిసమ్మోసా ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా సరసఙ్కప్పా సంయోజనియా, దన్ధో, భిక్ఖవే, సతుప్పాదో. అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చారో చ విహారో చ అనుబుద్ధో హోతి; యథా చరన్తం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా నానుస్సవన్తి. తఞ్చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం ఏవం చరన్తం ఏవం విహరన్తం రాజానో వా రాజమహామత్తా వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా, భోగేహి అభిహట్ఠుం పవారేయ్యుం – ‘ఏహి [ఏవం (సీ.)], భో పురిస, కిం తే ఇమే కాసావా అనుదహన్తి, కిం ముణ్డో కపాలమనుచరసి, ఏహి హీనాయావత్తిత్వా భోగే చ భుఞ్జస్సు, పుఞ్ఞాని చ కరోహీ’తి. సో వత, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం చరన్తో ఏవం విహరన్తో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

‘‘సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గఙ్గా నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా. అథ మహాజనకాయో ఆగచ్ఛేయ్య కుద్దాల-పిటకం ఆదాయ – ‘మయం ఇమం గఙ్గం నదిం పచ్ఛానిన్నం కరిస్సామ పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార’న్తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను ఖో సో మహాజనకాయో గఙ్గం నదిం పచ్ఛానిన్నం కరేయ్య పచ్ఛాపోణం పచ్ఛాపబ్భార’’న్తి? ‘‘నో హేతం,

భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "గఙ్గా, భన్తే, నదీ పాచీననిన్నా పాచీనపోణా పాచీనపబ్భారా; సా న సుకరా పచ్ఛానిన్నా కాతుం పచ్ఛాపోణా పచ్ఛాపబ్భారా. యావదేవ చ పన సో మహాజనకాయో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తఞ్చే భిక్ఖుం ఏవం చరన్తం ఏవం విహరన్తం రాజానో వా రాజమహామత్తా వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా భోగేహి అభిహట్ఠుం పవారేయ్యుం – 'ఏహి, భో పురిస, కిం తే ఇమే కాసావా అనుదహన్తి, కిం ముణ్డో కపాలమనుచరసి, ఏహి హీనాయావత్తిత్వా భోగే చ భుఞ్జస్సు, పుఞ్ఞాని చ కరోహీ'తి. సో వత, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం చరన్తో ఏవం విహరన్తో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి తం, భిక్ఖవే, చిత్తం దీఘరత్తం వివేకనిన్నం వివేకపోణం వివేకపబ్భారం, తథా [కఞ్చ (స్యా॰ కం॰ క॰)] హీనాయావత్తిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతీ"తి. సత్తమం.

౮. కింసుకోపమసుత్తం

౨౪౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి? "యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన [పఞ్హావేయ్యాకరణేన (స్యా॰ కం॰ క॰)], యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి? "యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన, యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి? "యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు చతున్నం మహాభూతానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన, యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి? "యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం , సబ్బం తం నిరోధధమ్మన్తి యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా, ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ"తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచం – కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ'తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, సో భిక్ఖు మం ఏతదవోచ – 'యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ'తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన , యేనఞ్ఞతరో భిక్ఖు

తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచం – ‘కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ’తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, సో భిక్ఖు మం ఏతదవోచ – ‘యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం...పే.... చతున్నం మహాభూతానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ యథాభూతం పజానాతి...పే.... యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మన్తి యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ’తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, అసన్తుట్ఠో తస్స భిక్ఖుస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిం ( ) [(ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచం) (క.)]. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖునో దస్సనం సువిసుద్ధం హోతీ”తి?

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, పురిసస్స కింసుకో అదిట్ఠపుబ్బో అస్స. సో యేనఞ్ఞతరో పురిసో కింసుకస్స దస్సావీ తేనుపసఙ్కమేయ్య. ఉపసఙ్కమిత్వా తం పురిసం ఏవం వదేయ్య – ‘కీదిసో, భో పురిస, కింసుకో’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘కాళకో ఖో, అమ్భో పురిస, కింసుకో – సేయ్యథాపి ఝామఖాణూ’తి. తేన ఖో పన, భిక్ఖు, సమయేన తాదిసోవస్స కింసుకో యథాపి [యథా (సీ॰ స్యా॰ కం॰) దుతియవారాదీసు పన “యథాపి”త్వేవ దిస్సతి] తస్స పురిసస్స దస్సనం. అథ ఖో, సో భిక్ఖు, పురిసో అసన్తుట్ఠో తస్స పురిసస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన, యేనఞ్ఞతరో పురిసో కింసుకస్స దస్సావీ తేనుపసఙ్కమేయ్య; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పురిసం ఏవం వదేయ్య – ‘కీదిసో , భో పురిస, కింసుకో’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘లోహితకో ఖో, అమ్భో పురిస, కింసుకో – సేయ్యథాపి మంసపేసీ’తి. తేన ఖో పన, భిక్ఖు, సమయేన తాదిసోవస్స కింసుకో యథాపి తస్స పురిసస్స దస్సనం. అథ ఖో సో భిక్ఖు పురిసో అసన్తుట్ఠో తస్స పురిసస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన, యేనఞ్ఞతరో పురిసో కింసుకస్స దస్సావీ తేనుపసఙ్కమేయ్య ; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పురిసం ఏవం వదేయ్య – ‘కీదిసో, భో పురిస, కింసుకో’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘ఓచీరకజాతో [ఓజీరకజాతో (సీ॰), ఓదీరకజాతో (పీ॰)] ఖో, అమ్భో పురిస, కింసుకో ఆదిన్నసిపాటికో – సేయ్యథాపి సిరీసో’తి. తేన ఖో పన, భిక్ఖు, సమయేన తాదిసోవస్స కింసుకో, యథాపి తస్స పురిసస్స దస్సనం. అథ ఖో సో భిక్ఖు పురిసో అసన్తుట్ఠో తస్స పురిసస్స పఞ్హవేయ్యాకరణేన , యేనఞ్ఞతరో పురిసో కింసుకస్స దస్సావీ తేనుపసఙ్కమేయ్య; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పురిసం ఏవం వదేయ్య – ‘కీదిసో, భో పురిస, కింసుకో’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘బహలపత్తపలాసో సన్దచ్ఛాయో [సణ్డచ్ఛాయో (స్యా॰ కం॰)] ఖో, అమ్భో పురిస, కింసుకో – సేయ్యథాపి నిగ్రోధో’తి. తేన ఖో పన, భిక్ఖు, సమయేన తాదిసోవస్స కింసుకో, యథాపి తస్స పురిసస్స దస్సనం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖు, యథా యథా అధిముత్తానం తేసం సప్పురిసానం దస్సనం సువిసుద్ధం హోతి, తథా తథా ఖో తేహి సప్పురిసేహి బ్యాకతం.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం దళ్హుద్ధాపం [దళ్హుద్దాపం (సీ॰ పీ॰)] దళ్హపాకారతోరణం ఛద్వారం. తత్రస్స దోవారికో పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ, అఞ్ఞాతానం నివారేతా, ఞాతానం పవేసేతా. పురత్థిమాయ దిసాయ ఆగన్త్వా సీఘం దూతయుగం తం దోవారికం ఏవం వదేయ్య – ‘కహం, భో పురిస, ఇమస్స నగరస్స నగరస్సామీ’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘ఏసో, భన్తే, మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకే నిసిన్నో’తి. అథ ఖో తం సీఘం దూతయుగం నగరస్సామికస్స యథాభూతం వచనం నియ్యాతేత్వా యథాగతమగ్గం పటిపజ్జేయ్య. పచ్ఛిమాయ దిసాయ ఆగన్త్వా సీఘం దూతయుగం...పే.... ఉత్తరాయ దిసాయ... దక్ఖిణాయ దిసాయ ఆగన్త్వా సీఘం దూతయుగం తం దోవారికం ఏవం వదేయ్య – ‘కహం, భో పురిస, ఇమస్స నగరస్సామీ’తి? సో ఏవం వదేయ్య – ‘ఏసో, భన్తే, మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకే నిసిన్నో’తి. అథ ఖో తం సీఘం దూతయుగం నగరస్సామికస్స యథాభూతం వచనం నియ్యాతేత్వా యథాగతమగ్గం పటిపజ్జేయ్య.

“ఉపమా ఖో మ్యాయం, భిక్ఖు, కతా అత్థస్స విఞ్ఞాపనాయ. అయఞ్చేత్థ అత్థో – ‘నగర’న్తి ఖో, భిక్ఖు, ఇమస్సేతం చాతుమహాభూతికస్స కాయస్స అధివచనం మాతాపేత్తికసమ్భవస్స ఓదనకుమ్మాసూపచయస్స అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మస్స. ‘ఛ ద్వారా’తి ఖో, భిక్ఖు, ఛన్నేతం అజ్ఝత్తికానం ఆయతనానం అధివచనం. ‘దోవారికో’తి ఖో, భిక్ఖు, సతియా ఏతం అధివచనం. ‘సీఘం దూతయుగ’న్తి ఖో, భిక్ఖు, సమథవిపస్సనానేతం అధివచనం. ‘నగరస్సామీ’తి ఖో, భిక్ఖు, విఞ్ఞాణస్సేతం అధివచనం. ‘మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకో’తి ఖో , భిక్ఖు, చతున్నేతం మహాభూతానం అధివచనం – పథవీధాతుయా, ఆపోధాతుయా, తేజోధాతుయా, వాయోధాతుయా. ‘యథాభూతం వచన’న్తి ఖో, భిక్ఖు, నిబ్బానస్సేతం అధివచనం. ‘యథాగతమగ్గో’తి ఖో, భిక్ఖు, అరియస్సేతం అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స అధివచనం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠియా...పే.... సమ్మాసమాధిస్సా”తి. అట్ఠమం.

౯. వీణోపమసుత్తం

౨౪౬. “యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు ఉప్పజ్జేయ్య ఛన్దో వా రాగో వా దోసో వా మోహో వా పటిఘం వాపి [పటిఘం వా (సీ.)] చేతసో, తతో చిత్తం నివారేయ్య. సభయో చేసో మగ్గో సప్పటిభయో చ సకణ్టకో చ సగహనో చ ఉమ్మగ్గో చ కుమ్మగ్గో చ దుహితికో చ. అసప్పురిససేవితో చేసో మగ్గో, న చేసో మగ్గో సప్పురిసేహి సేవితో. న త్వం ఏతం అరహసీతి. తతో చిత్తం నివారయే చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి...పే.... యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేసు రసేసు...పే.... మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు ఉప్పజ్జేయ్య ఛన్దో వా రాగో వా దోసో వా మోహో వా పటిఘం వాపి చేతసో తతో చిత్తం నివారేయ్య. సభయో చేసో మగ్గో సప్పటిభయో చ సకణ్టకో చ సగహనో చ ఉమ్మగ్గో చ కుమ్మగ్గో చ దుహితికో చ. అసప్పురిససేవితో చేసో మగ్గో, న చేసో మగ్గో సప్పురిసేహి సేవితో. న త్వం ఏతం అరహసీతి. తతో చిత్తం నివారయే మనోవిఞ్ఞేయ్యేహి ధమ్మేహి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కిట్ఠం సమ్పన్నం. కిట్ఠారక్ఖో [కిట్ఠారక్ఖకో (సీ.)] చ పమత్తో, గోణో చ కిట్ఠాదో అదుం కిట్ఠం ఓతరిత్వా యావదత్థం మదం ఆపజ్జేయ్య పమాదం ఆపజ్జేయ్య ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో ఛసు ఫస్సాయతనేసు అసంవుతకారీ పఞ్చసు కామగుణేసు యావదత్థం మదం ఆపజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కిట్ఠం సమ్పన్నం కిట్ఠారక్ఖో చ అప్పమత్తో గోణో చ కిట్ఠాదో అదుం కిట్ఠం ఓతరేయ్య. తమేనం కిట్ఠారక్ఖో నాసాయం సుగ్గహితం గణ్హేయ్య. నాసాయం సుగ్గహితం గహేత్వా ఉపరిఘటాయం సునిగ్గహితం నిగ్గణ్హేయ్య. ఉపరిఘటాయం సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా దణ్డేన సుతాళితం తాళేయ్య. దణ్డేన సుతాళితం తాళేత్వా ఓసజ్జేయ్య. దుతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే ...పే.... తతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, గోణో కిట్ఠాదో అదుం కిట్ఠం ఓతరేయ్య. తమేనం కిట్ఠారక్ఖో నాసాయం సుగ్గహితం గణ్హేయ్య. నాసాయం సుగ్గహితం గహేత్వా ఉపరిఘటాయం సునిగ్గహితం నిగ్గణ్హేయ్య. ఉపరిఘటాయం సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా దణ్డేన సుతాళితం తాళేయ్య. దణ్డేన సుతాళితం తాళేత్వా ఓసజ్జేయ్య. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, గోణో కిట్ఠాదో గామగతో వా అరఞ్ఞగతో వా, ఠానబహులో వా అస్స నిసజ్జబహులో వా న తం కిట్ఠం పున ఓతరేయ్య – తమేవ పురిమం దణ్డసమ్ఫస్సం సమనుస్సరన్తో. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యతో ఖో భిక్ఖునో ఛసు ఫస్సాయతనేసు చిత్తం ఉదుజితం హోతి సుదుజితం, అజ్ఝత్తమేవ సన్తిట్ఠతి, సన్నిసీదతి, ఏకోది హోతి, సమాధియతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో వా రాజమహామత్తస్స వా వీణాయ సద్దో అస్సుతపుబ్బో అస్స. సో వీణాసద్దం సుణేయ్య. సో ఏవం వదేయ్య – ‘అమ్భో, కస్స [కిస్స (సీ. పీ.)] ను ఖో ఏసో సద్దో ఏవంరజనీయో ఏవంకమనీయో ఏవంమదనీయో ఏవంముచ్ఛనీయో ఏవంబన్ధనీయో’తి? తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘ఏసా, ఖో, భన్తే, వీణా నామ, యస్సా ఏసో సద్దో ఏవంరజనీయో ఏవంకమనీయో ఏవంమదనీయో ఏవంముచ్ఛనీయో ఏవంబన్ధనీయో’తి. సో ఏవం వదేయ్య – ‘గచ్ఛథ మే, భో, తం వీణం ఆహరథా’తి. తస్స తం వీణం ఆహరేయ్యుం. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అయం ఖో సా, భన్తే, వీణా యస్సా ఏసో సద్దో ఏవంరజనీయో ఏవంకమనీయో ఏవంమదనీయో ఏవంముచ్ఛనీయో ఏవంబన్ధనీయో’తి. సో ఏవం వదేయ్య – ‘అలం మే, భో, తాయ వీణాయ, తమేవ మే సద్దం ఆహరథా’తి. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అయం ఖో, భన్తే, వీణా నామ అనేకసమ్భారా మహాసమ్భారా. అనేకేహి సమ్భారేహి సమారద్ధా వదతి , సేయ్యథిదం – దోణిఞ్చ పటిచ్చ చమ్మఞ్చ పటిచ్చ దణ్డఞ్చ పటిచ్చ ఉపధారణే చ పటిచ్చ తన్తియో చ పటిచ్చ కోణఞ్చ పటిచ్చ పురిసస్స చ తజ్జం వాయామం పటిచ్చ ఏవాయం, భన్తే, వీణా నామ అనేకసమ్భారా మహాసమ్భారా. అనేకేహి సమ్భారేహి సమారద్ధా వదతీ’తి. సో తం వీణం దసధా వా సతధా వా ఫాలేయ్య, దసధా వా సతధా వా తం ఫాలేత్వా సకలికం సకలికం కరేయ్య. సకలికం సకలికం కరిత్వా అగ్గినా డహేయ్య, అగ్గినా డహిత్వా మసిం కరేయ్య. మసిం కరిత్వా మహావాతే వా ఓఫునేయ్య [ఓపునేయ్య (సీ. పీ.), ఓఫుణేయ్య (?)], నదియా వా సీఘసోతాయ పవాహేయ్య. సో ఏవం వదేయ్య – ‘అసతీ కిరాయం, భో, వీణా నామ, యథేవం యం [యథేవాయం (సీ.), యథేవయం (పీ.)] కిఞ్చి వీణా నామ ఏత్థ చ పనాయం జనో [ఏత్థ పనాయం జనో (స్యా. కం.), ఏత్థ చ మహాజనో (పీ. క.)] అతివేలం పమత్తో పలళితో’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపం సమన్నేసతి [సమన్నేసతి (సీ. స్యా. కం.), సమనేసతి (పీ.)] యావతా రూపస్స గతి, వేదనం సమన్నేసతి యావతా వేదనాయ గతి, సఞ్ఞం సమన్నేసతి యావతా సఞ్ఞాయ గతి, సఙ్ఖారే సమన్నేసతి యావతా సఙ్ఖారానం గతి, విఞ్ఞాణం సమన్నేసతి యావతా విఞ్ఞాణస్స గతి. తస్స రూపం సమన్నేసతో యావతా రూపస్స గతి, వేదనం సమన్నేసతో...పే.... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం సమన్నేసతో యావతా విఞ్ఞాణస్స గతి. యమ్పిస్స తం హోతి అహన్తి వా మమన్తి వా అస్మీతి వా తమ్పి తస్స న హోతీ”తి. నవమం.

౧౦. ఛప్పాణకోపమసుత్తం

౨౪౭. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో సరవనం పవిసేయ్య. తస్స కుసకణ్టకా చేవ పాదే విజ్ఝేయ్యుం, సరపత్తాని చ గత్తాని [సరపత్తాని పక్కగత్తాని (స్యా. కం.), అరుపక్కాని గత్తాని (పీ. క.)] విలేఖేయ్యుం. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, పురిసో భియ్యోసోమత్తాయ తతోనిదానం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదియేథ. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో భిక్ఖు గామగతో వా అరఞ్ఞగతో వా లభతి వత్తారం – ‘అయఞ్చ సో [అయఞ్చ ఖో (పీ. క.), అయం సో (?)] ఆయస్మా ఏవంకారీ ఏవంసమాచారో అసుచిగామకణ్టకో’తి. తం కణ్టకోతి [తం “అసుచిగామకణ్డతో”తి (క.)] ఇతి విదిత్వా సంవరో చ అసంవరో చ వేదితబ్బో.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో. తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సోతేన సద్దం సుత్వా...

ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే అధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఛప్పాణకే గహేత్వా నానావిసయే నానాగోచరే దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. అహిం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. సుసుమారం [సుంసుమారం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. పక్ఖిం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. కుక్కురం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య . సిఙ్గాలం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. మక్కటం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధిత్వా మజ్ఝే గణ్ఠిం కరిత్వా ఓస్సజ్జేయ్య. అథ ఖో, తే, భిక్ఖవే , ఛప్పాణకా నానావిసయా నానాగోచరా సకం సకం గోచరవిసయం ఆవిఞ్ఛేయ్యుం [ఆవిఞ్జేయ్యుం (సీ॰)] – అహి ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘వమ్మికం పవేక్ఖామీ’తి, సుసుమారో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘ఉదకం పవేక్ఖామీ’తి, పక్ఖీ ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘ఆకాసం డేస్సామీ’తి, కుక్కురో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘గామం పవేక్ఖామీ’తి, సిఙ్గాలో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘సీవథికం [సివథికం (క॰)] పవేక్ఖామీ’తి, మక్కటో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘వనం పవేక్ఖామీ’తి. యదా ఖో తే, భిక్ఖవే, ఛప్పాణకా ఝత్తా అస్సు కిలన్తా, అథ ఖో యో నేసం పాణకానం బలవతరో అస్స తస్స తే అనువత్తేయ్యుం, అనువిధాయేయ్యుం వసం గచ్ఛేయ్యుం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్స కస్సచి భిక్ఖునో కాయగతాసతి అభావితా అబహులీకతా, తం చక్ఖు ఆవిఞ్ఛతి మనాపియేసు రూపేసు, అమనాపియా రూపా పటికూలా హోన్తి...పే॰... మనో ఆవిఞ్ఛతి మనాపియేసు ధమ్మేసు, అమనాపియా ధమ్మా పటికూలా హోన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అసంవరో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, సంవరో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే రూపే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి, యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి...పే॰... జివ్హా రసం సాయిత్వా...పే॰... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే నాధిముచ్చతి, అప్పియరూపే ధమ్మే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయస్సతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి యత్థస్స తే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఛప్పాణకే గహేత్వా నానావిసయే నానాగోచరే దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. అహిం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. సుసుమారం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. పక్ఖిం గహేత్వా...పే॰... కుక్కురం గహేత్వా... సిఙ్గాలం గహేత్వా... మక్కటం గహేత్వా దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధేయ్య. దళ్హాయ రజ్జుయా బన్ధిత్వా దళ్హే ఖీలే వా థమ్భే వా ఉపనిబన్ధేయ్య. అథ ఖో తే, భిక్ఖవే, ఛప్పాణకా నానావిసయా నానాగోచరా సకం సకం గోచరవిసయం ఆవిఞ్ఛేయ్యుం – అహి ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘వమ్మికం పవేక్ఖామీ’తి, సుసుమారో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘ఉదకం పవేక్ఖామీ’తి, పక్ఖీ ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘ఆకాసం డేస్సామీ’తి, కుక్కురో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘గామం పవేక్ఖామీ’తి, సిఙ్గాలో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘సీవథికం పవేక్ఖామీ’తి, మక్కటో ఆవిఞ్ఛేయ్య ‘వనం పవేక్ఖామీ’తి . యదా ఖో తే, భిక్ఖవే, ఛప్పాణకా ఝత్తా అస్సు కిలన్తా , అథ తమేవ ఖీలం వా థమ్భం వా ఉపతిట్ఠేయ్యుం, ఉపనిసీదేయ్యుం, ఉపనిపజ్జేయ్యుం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యస్స కస్సచి భిక్ఖునో కాయగతాసతి భావితా

బహులీకతా, తం చక్ఖు నావిఞ్ఛతి మనాపియేసు రూపేసు, అమనాపియా రూపా నప్పటికూలా హోన్తి...పే.... జివ్హా నావిఞ్ఛతి మనాపియేసు రసేసు...పే.... మనో నావిఞ్ఛతి మనాపియేసు ధమ్మేసు, అమనాపియా ధమ్మా నప్పటికూలా హోన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, సంవరో హోతి.

"'దళ్హే ఖీలే వా థమ్భే వా'తి ఖో, భిక్ఖవే, కాయగతాయ సతియా ఏతం అధివచనం. తస్మాతిహ వో, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'కాయగతా నో సతి భావితా భవిస్సతి బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా'తి. ఏవఞ్హి ఖో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ"న్తి. దసమం.

౧౧. యవకలాపిసుత్తం

౨౪౮. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యవకలాపీ చాతుమహాపథే నిక్ఖిత్తా అస్స. అథ ఛ పురిసా ఆగచ్ఛేయ్యుం బ్యాభఙ్గిహత్థా. తే యవకలాపిం ఛహి బ్యాభఙ్గీహి హనేయ్యుం. ఏవఞ్హి సా, భిక్ఖవే, యవకలాపీ సుహతా అస్స ఛహి బ్యాభఙ్గీహి హఞ్ఞమానా. అథ సత్తమో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య బ్యాభఙ్గిహత్థో. సో తం యవకలాపిం సత్తమాయ బ్యాభఙ్గియా హనేయ్య. ఏవఞ్హి సా భిక్ఖవే, యవకలాపీ సుహతతరా అస్స, సత్తమాయ బ్యాభఙ్గియా హఞ్ఞమానా. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో చక్ఖుస్మిం హఞ్ఞతి మనాపామనాపేహి రూపేహి...పే.... జివ్హాయ హఞ్ఞతి మనాపామనాపేహి రసేహి...పే.... మనస్మిం హఞ్ఞతి మనాపామనాపేహి ధమ్మేహి. సచే సో, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో ఆయతిం పునబ్భవాయ చేతేతి, ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మోఘపురిసో సుహతతరో హోతి, సేయ్యథాపి సా యవకలాపీ సత్తమాయ బ్యాభఙ్గియా హఞ్ఞమానా.

"భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో [సముపబ్బూళ్హో (సీ. పీ.)] అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో అసురే ఆమన్తేసి – 'సచే, మారిసా, దేవాసురసఙ్గామే సముపబ్యూళ్హే అసురా జినేయ్యుం దేవా పరాజినేయ్యుం, యేన నం సక్కం దేవానమిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా మమ సన్తికే ఆనేయ్యాథ అసురపుర'న్తి. సక్కోపి ఖో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే ఆమన్తేసి – 'సచే, మారిసా, దేవాసురసఙ్గామే సముపబ్యూళ్హే దేవా జినేయ్యుం అసురా పరాజినేయ్యుం, యేన నం వేపచిత్తిం అసురిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా మమ సన్తికే ఆనేయ్యాథ సుధమ్మం దేవసభ'న్తి. తస్మిం ఖో పన, భిక్ఖవే, సఙ్గామే దేవా జినింసు, అసురా పరాజినింసు . అథ ఖో, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా వేపచిత్తిం అసురిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సన్తికే ఆనేసుం సుధమ్మం దేవసభం. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బద్ధో [బన్ధో (సీ. స్యా. కం. క.)] హోతి. యదా ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తిస్స అసురిన్దస్స ఏవం హోతి – 'ధమ్మికా ఖో దేవా, అధమ్మికా అసురా , ఇధేవ దానాహం దేవపురం గచ్ఛామీ'తి. అథ కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి ముత్తం అత్తానం సమనుపస్సతి, దిబ్బేహి చ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి. యదా చ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తిస్స అసురిన్దస్స ఏవం హోతి – 'ధమ్మికా ఖో అసురా, అధమ్మికా దేవా, తత్థేవ దానాహం అసురపురం గమిస్సామీ'తి, అథ కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బద్ధం అత్తానం సమనుపస్సతి. దిబ్బేహి చ పఞ్చహి కామగుణేహి పరిహాయతి. ఏవం సుఖుమం ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తిబన్ధనం. తతో సుఖుమతరం మారబన్ధనం. మఞ్ఞమానో ఖో, భిక్ఖవే, బద్ధో మారస్స, అమఞ్ఞమానో ముత్తో పాపిమతో.

"'అస్మీ'తి, భిక్ఖవే, మఞ్ఞితమేతం, 'అయమహమస్మీ'తి మఞ్ఞితమేతం, 'భవిస్స'న్తి మఞ్ఞితమేతం, 'న భవిస్స'న్తి మఞ్ఞితమేతం, 'రూపీ భవిస్స'న్తి మఞ్ఞితమేతం, 'అరూపీ భవిస్స'న్తి మఞ్ఞితమేతం, 'సఞ్ఞీ భవిస్స'న్తి మఞ్ఞితమేతం, 'అసఞ్ఞీ

భవిస్స’న్తి మఞ్ఞితమేతం, ‘నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి మఞ్ఞితమేతం. మఞ్ఞితం, భిక్ఖవే, రోగో, మఞ్ఞితం గణ్డో, మఞ్ఞితం సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘అమఞ్ఞమానేన [అమఞ్ఞితమానేన (పీ. క.)] చేతసా విహరిస్సామా’తి – ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

‘‘‘అస్మీ’తి, భిక్ఖవే, ఇఞ్జితమేతం, ‘అయమహమస్మీ’తి ఇఞ్జితమేతం, ‘భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘న భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘రూపీ భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘అరూపీ భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘సఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘అసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం, ‘నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి ఇఞ్జితమేతం. ఇఞ్జితం, భిక్ఖవే , రోగో, ఇఞ్జితం గణ్డో, ఇఞ్జితం సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘అనిఞ్జమానేన [అనిఞ్జియమానేన (స్యా. కం. క.)] చేతసా విహరిస్సామా’తి – ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

‘‘‘అస్మీ’తి , భిక్ఖవే, ఫన్దితమేతం, ‘అయమహమస్మీ’తి ఫన్దితమేతం, ‘భవిస్స’న్తి…పే.… ‘న భవిస్స’న్తి… ‘రూపీ భవిస్స’న్తి… ‘అరూపీ భవిస్స’న్తి… ‘సఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి… ‘అసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి… ‘నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి ఫన్దితమేతం. ఫన్దితం, భిక్ఖవే, రోగో, ఫన్దితం గణ్డో, ఫన్దితం సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘అఫన్దమానేన [అఫన్దియమానేన (స్యా. కం. క.)] చేతసా విహరిస్సామా’తి – ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

‘‘‘అస్మీ’తి, భిక్ఖవే, పపఞ్చితమేతం, ‘అయమహమస్మీ’తి పపఞ్చితమేతం, ‘భవిస్స’న్తి…పే.… ‘న భవిస్స’న్తి… ‘రూపీ భవిస్స’న్తి… ‘అరూపీ భవిస్స’న్తి… ‘సఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి… ‘అసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి… ‘నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి పపఞ్చితమేతం . పపఞ్చితం, భిక్ఖవే, రోగో, పపఞ్చితం గణ్డో, పపఞ్చితం సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘నిప్పపఞ్చేన చేతసా విహరిస్సామా’తి – ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

‘‘‘అస్మీ’తి, భిక్ఖవే, మానగతమేతం, ‘అయమహమస్మీ’తి మానగతమేతం, ‘భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘న భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘రూపీ భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘అరూపీ భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘సఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘అసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి మానగతమేతం, ‘నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స’న్తి మానగతమేతం. మానగతం, భిక్ఖవే, రోగో, మానగతం గణ్డో, మానగతం సల్లం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘నిహతమానేన చేతసా విహరిస్సామా’తి – ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ’’న్తి. ఏకాదసమం.

ఆసీవిసవగ్గో ఏకూనవీసతిమో.

తస్సుద్దానం –

ఆసీవిసో రథో కుమ్మో, ద్వే దారుక్ఖన్ధా అవస్సుతో;
దుక్ఖధమ్మా కింసుకా వీణా, ఛప్పాణా యవకలాపీతి.

సళాయతనవగ్గే చతుత్థపణ్ణాసకో సమత్తో.

తస్స వగ్గుద్దానం –

నన్దిక్ఖయో సట్ఠినయో, సముద్దో ఉరగేన చ;

చతుపణ్ణాసకా ఏతే, నిపాతేసు పకాసితాతి.

సళాయతనసంయుత్తం సమత్తం.

౨. వేదనాసంయుత్తం

౧. సగాథావగ్గో

౧. సమాధిసుత్తం

౨౪౯. "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనాతి.

"సమాహితో సమ్పజానో, సతో బుద్ధస్స సావకో;
వేదనా చ పజానాతి, వేదనానఞ్చ సమ్భవం.

"యత్థ చేతా నిరుజ్ఝన్తి, మగ్గఞ్చ ఖయగామినం;
వేదనానం ఖయా భిక్ఖు, నిచ్ఛాతో పరినిబ్బుతో"తి. పఠమం;

౨. సుఖసుత్తం

౨౫౦. "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనాతి.

"సుఖం వా యది వా దుక్ఖం, అదుక్ఖమసుఖం సహ;
అజ్ఝత్తఞ్చ బహిద్ధా చ, యం కిఞ్చి అత్థి వేదితం.

"ఏతం దుక్ఖన్తి ఞత్వాన, మోసధమ్మం పలోకినం;
ఫుస్స ఫుస్స వయం పస్సం, ఏవం తత్థ విరజ్జతీ"తి. దుతియం;

౩. పహానసుత్తం

౨౫౧. "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. సుఖాయ, భిక్ఖవే, వేదనాయ రాగానుసయో పహాతబ్బో, దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో పహాతబ్బో, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో పహాతబ్బో. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో పహీనో హోతి, దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో పహీనో హోతి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖు నిరనుసయో సమ్మద్దసో అచ్ఛేచ్ఛి [అచ్ఛేజ్జి (బహూసు)] తణ్హం, వివత్తయి [వావత్తయి (సీ॰)] సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా'"తి.

"సుఖం వేదయమానస్స [వేదియమానస్స (సీ॰ పీ॰)], వేదనం అప్పజానతో;
సో రాగానుసయో హోతి, అనిస్సరణదస్సినో.

“దుక్ఖం వేదయమానస్స, వేదనం అప్పజానతో;
పటిఘానుసయో హోతి, అనిస్సరణదస్సినో.

“అదుక్ఖమసుఖం సన్తం, భూరిపఞ్ఞేన దేసితం;
తఞ్చాపి అభినన్దతి, నేవ దుక్ఖా పముచ్చతి.

“యతో చ భిక్ఖు ఆతాపీ, సమ్పజఞ్ఞం న రిఞ్చతి;
తతో సో వేదనా సబ్బా, పరిజానాతి పణ్డితో.

“సో వేదనా పరిఞ్ఞాయ, దిట్ఠే ధమ్మే అనాసవో;
కాయస్స భేదా ధమ్మట్ఠో, సఙ్ఖ్యం నోపేతి వేదగూ”తి. తతియం;

౪. పాతాలసుత్తం

౨౫౨. “అస్సుతవా , భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో యం వాచం భాసతి – ‘అత్థి మహాసముద్దే పాతాలో’తి. తం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో అసన్తం అవిజ్జమానం ఏవం వాచం భాసతి – ‘అత్థి మహాసముద్దే పాతాలో’తి. సారీరికానం ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, దుక్ఖానం వేదనానం అధివచనం యదిదం ‘పాతాలో’తి. అస్సుతవా, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో సారీరికాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘అస్సుతవా పుథుజ్జనో పాతాలే న పచ్చుట్ఠాసి, గాధఞ్చ నాజ్ఝగా’. సుతవా చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో సారీరికాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో నేవ సోచతి, న కిలమతి, న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘సుతవా అరియసావకో పాతాలే పచ్చుట్ఠాసి, గాధఞ్చ అజ్ఝగా’”తి.

“యో ఏతా నాధివాసేతి, ఉప్పన్నా వేదనా దుఖా;
సారీరికా పాణహరా, యాహి ఫుట్ఠో పవేధతి.

“అక్కన్దతి పరోదతి, దుబ్బలో అప్పథామకో;
న సో పాతాలే పచ్చుట్ఠాసి, అథో గాధమ్పి నాజ్ఝగా.

“యో చేతా అధివాసేతి, ఉప్పన్నా వేదనా దుఖా;
సారీరికా పాణహరా, యాహి ఫుట్ఠో న వేధతి;
స వే పాతాలే పచ్చుట్ఠాసి, అథో గాధమ్పి అజ్ఝగా”తి. చతుత్థం;

౫. దట్ఠబ్బసుత్తం

౨౫౩. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. సుఖా, భిక్ఖవే, వేదనా దుక్ఖతో దట్ఠబ్బా, దుక్ఖా వేదనా సల్లతో దట్ఠబ్బా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా అనిచ్చతో దట్ఠబ్బా. యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సుఖా వేదనా దుక్ఖతో దిట్ఠా హోతి, దుక్ఖా వేదనా సల్లతో దిట్ఠా హోతి, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా అనిచ్చతో దిట్ఠా

హోతి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘భిక్ఖు సమ్మద్దసో అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం, వివత్తయి సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా’”తి.

“యో సుఖం దుక్ఖతో అద్ద, దుక్ఖమద్దక్ఖి సల్లతో;
అదుక్ఖమసుఖం సన్తం, అద్దక్ఖి నం అనిచ్చతో.

“స వే సమ్మద్దసో భిక్ఖు, పరిజానాతి వేదనా;
సో వేదనా పరిఞ్ఞాయ, దిట్ఠే ధమ్మే అనాసవో;
కాయస్స భేదా ధమ్మట్ఠో, సఙ్ఖ్యం నోపేతి వేదగూ”తి. పఞ్చమం;

౬. సల్లసుత్తం

౨౫౪. “అస్సుతవా, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో సుఖమ్పి వేదనం వేదయతి [వేదియతి (సీ. పీ.)], దుక్ఖమ్పి వేదనం వేదయతి, అదుక్ఖమసుఖమ్పి వేదనం వేదయతి. సుతవా, భిక్ఖవే, అరియసావకో సుఖమ్పి వేదనం వేదయతి , దుక్ఖమ్పి వేదనం వేదయతి, అదుక్ఖమసుఖమ్పి వేదనం వేదయతి. తత్ర, భిక్ఖవే, కో విసేసో కో అధిప్పయాసో [అధిప్పాయో (సీ. క.), అధిప్పాయసో (స్యా. కం.), అధిప్పాయోసో (పీ.)] కిం నానాకరణం సుతవతో అరియసావకస్స అస్సుతవతా పుథుజ్జనేనా”తి? భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా…పే.… అస్సుతవా. భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. సో ద్వే వేదనా వేదయతి – కాయికఞ్చ, చేతసికఞ్చ. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసం సల్లేన విజ్ఝేయ్య [సల్లేన అనువిజ్ఝేయ్యుం (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తమేనం దుతియేన సల్లేన అనువేధం విజ్ఝేయ్య [సల్లేన అనువిజ్ఝేయ్యుం (సీ.), సల్లేన అనువేధం విజ్ఝేయ్యుం (స్యా. కం.), సల్లేన విజ్ఝేయ్యుం (పీ.)]. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, పురిసో ద్విసల్లేన వేదనం వేదయతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. సో ద్వే వేదనా వేదయతి – కాయికఞ్చ, చేతసికఞ్చ. తస్సాయేవ ఖో పన దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో పటిఘవా హోతి. తమేనం దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘవన్తం, యో దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో, సో అనుసేతి. సో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో కామసుఖం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? న హి సో, భిక్ఖవే, పజానాతి అస్సుతవా పుథుజ్జనో అఞ్ఞత్ర కామసుఖా దుక్ఖాయ వేదనాయ నిస్సరణం, తస్స కామసుఖఞ్చ అభినన్దతో, యో సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో, సో అనుసేతి. సో తాసం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స తాసం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం అప్పజానతో, యో అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో, సో అనుసేతి. సో సుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. దుక్ఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. అదుక్ఖమసుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘అస్సుతవా పుథుజ్జనో సఞ్ఞుత్తో జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, సఞ్ఞుత్తో దుక్ఖస్మా’తి వదామి.

“సుతవా చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో న సోచతి, న కిలమతి, న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. సో ఏకం వేదనం వేదయతి – కాయికం, న చేతసికం.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసం సల్లేన విజ్ఝేయ్య. తమేనం దుతియేన సల్లేన అనువేధం న విజ్ఝేయ్య. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, పురిసో ఏకసల్లేన వేదనం వేదయతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో న సోచతి, న కిలమతి, న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. సో ఏకం వేదనం వేదయతి – కాయికం, న చేతసికం. తస్సాయేవ ఖో పన దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో పటిఘవా న హోతి. తమేనం దుక్ఖాయ వేదనాయ అప్పటిఘవన్తం, యో దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో, సో నానుసేతి. సో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో కామసుఖం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? పజానాతి హి సో, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో అఞ్ఞత్ర కామసుఖా దుక్ఖాయ వేదనాయ నిస్సరణం. తస్స కామసుఖం నాభినన్దతో యో సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో, సో నానుసేతి. సో తాసం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవం చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి. తస్స తాసం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానతో, యో అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో, సో నానుసేతి. సో సుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. దుక్ఖఞ్చే వేదనం వేదయతి , విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. అదుక్ఖమసుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ‘సుతవా అరియసావకో విసఞ్ఞుత్తో జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి , విసఞ్ఞుత్తో దుక్ఖస్మా’తి వదామి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, విసేసో, అయం అధిప్పయాసో, ఇదం నానాకరణం సుతవతో అరియసావకస్స అస్సుతవతా పుథుజ్జనేనా”తి.

“న వేదనం వేదయతి సపఞ్ఞో,
సుఖమ్పి దుక్ఖమ్పి బహుస్సుతోపి;
అయఞ్చ ధీరస్స పుథుజ్జనేన,
మహా [అయం (స్యా॰ కం॰ క॰)] విసేసో కుసలస్స హోతి.

“సఙ్ఖాతధమ్మస్స బహుస్సుతస్స,
విపస్సతో [సమ్పస్సతో (సీ॰ పీ॰)] లోకమిమం పరఞ్చ;
ఇట్ఠస్స ధమ్మా న మథేన్తి చిత్తం,
అనిట్ఠతో నో పటిఘాతమేతి.

“తస్సానురోధా అథవా విరోధా,
విధూపితా అత్థగతా న సన్తి;
పదఞ్చ ఞత్వా విరజం అసోకం,
సమ్మా పజానాతి భవస్స పారగూ”తి. ఛట్ఠం;

౭. పఠమగేలఞ్ఞసుత్తం

౨౦౫. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన గిలానసాలా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

"సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో కాలం ఆగమేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి...పే.... చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి...పే.... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం . ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి.

"కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానకారీ హోతి. సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో కాలం ఆగమేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ.

"తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం సతస్స సమ్పజానస్స అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా, సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నా ఖో మ్యాయం సుఖా వేదనా. సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అప్పటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఇమమేవ కాయం పటిచ్చ. అయం ఖో పన కాయో అనిచ్చో సఙ్ఖతో పటిచ్చసముప్పన్నో. అనిచ్చం ఖో పన సఙ్ఖతం పటిచ్చసముప్పన్నం కాయం పటిచ్చ ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా కుతో నిచ్చా భవిస్సతీ'తి! సో కాయే చ సుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, వయానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. తస్స కాయే చ సుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సినో విహరతో, వయానుపస్సినో విహరతో, విరాగానుపస్సినో విహరతో, నిరోధానుపస్సినో విహరతో, పటినిస్సగ్గానుపస్సినో విహరతో, యో కాయే చ సుఖాయ చ వేదనాయ రాగానుసయో, సో పహీయతి.

"తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం సతస్స సమ్పజానస్స అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నా ఖో మ్యాయం దుక్ఖా వేదనా. సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అప్పటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఇమమేవ కాయం పటిచ్చ. అయం ఖో పన కాయో అనిచ్చో సఙ్ఖతో పటిచ్చసముప్పన్నో. అనిచ్చం ఖో పన సఙ్ఖతం పటిచ్చసముప్పన్నం కాయం పటిచ్చ ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా కుతో నిచ్చా భవిస్సతీ'తి! సో కాయే చ దుక్ఖాయ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, వయానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. తస్స కాయే చ దుక్ఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సినో విహరతో...పే.... పటినిస్సగ్గానుపస్సినో విహరతో, యో కాయే చ దుక్ఖాయ చ వేదనాయ పటిఘానుసయో, సో పహీయతి.

"తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం సతస్స సమ్పజానస్స అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, సో ఏవం పజానాతి – 'ఉప్పన్నా ఖో మ్యాయం అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. సా చ ఖో పటిచ్చ, నో

అప్పటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఇమమేవ కాయం పటిచ్చ. అయం ఖో పన కాయో అనిచ్చో సఙ్ఖతో పటిచ్చసముప్పన్నో. అనిచ్చం ఖో పన సఙ్ఖతం పటిచ్చసముప్పన్నం కాయం పటిచ్చ ఉప్పన్నా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా కుతో నిచ్చా భవిస్సతీ’తి! సో కాయే చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, వయానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. తస్స కాయే చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సినో విహరతో…పే.… పటినిస్సగ్గానుపస్సినో విహరతో, యో కాయే చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో, సో పహీయతి.

“సో సుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సా అనిచ్చాతి పజానాతి, అనజ్ఝోసితాతి పజానాతి, అనభినన్దితాతి పజానాతి; దుక్ఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సా అనిచ్చాతి పజానాతి, అనజ్ఝోసితాతి పజానాతి, అనభినన్దితాతి పజానాతి; అదుక్ఖమసుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, సా అనిచ్చాతి పజానాతి, అనజ్ఝోసితాతి పజానాతి, అనభినన్దితాతి పజానాతి. సో సుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి; దుక్ఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి; అదుక్ఖమసుఖఞ్చే వేదనం వేదయతి, విసఞ్ఞుత్తో నం వేదయతి. సో కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి, జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి. ‘కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి [సీతిభవిస్సన్తీతి (సీ. పీ. క.)] పజానాతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, తేలఞ్చ పటిచ్చ వట్టిఞ్చ పటిచ్చ తేలప్పదీపో ఝాయేయ్య, తస్సేవ తేలస్స చ వట్టియా చ పరియాదానా అనాహారో నిబ్బాయేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి. జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి. ‘కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి పజానాతీ”తి. సత్తమం.

౮. దుతియగేలఞ్ఞసుత్తం

౨౫౬. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన గిలానసాలా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

“సతో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో కాలం ఆగమేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి… చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతో హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి…పే.… భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో హోతి. సతో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్పజానో కాలం

ఆగమేయ్య. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ.

“తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం సతస్స సమ్పజానస్స అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సో ఏవం పజానాతి – ‘ఉప్పన్నా ఖో మ్యాయం సుఖా వేదనా; సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అప్పటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఇమమేవ ఫస్సం పటిచ్చ. అయం ఖో పన ఫస్సో అనిచ్చో సఙ్ఖతో పటిచ్చసముప్పన్నో. అనిచ్చం ఖో పన సఙ్ఖతం పటిచ్చసముప్పన్నం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా కుతో నిచ్చా భవిస్సతీ’తి! సో ఫస్సే చ సుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, వయానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. తస్స ఫస్సే చ సుఖాయ చ వేదనాయ అనిచ్చానుపస్సినో విహరతో, వయానుపస్సినో విహరతో, విరాగానుపస్సినో విహరతో, నిరోధానుపస్సినో విహరతో, పటినిస్సగ్గానుపస్సినో విహరతో యో ఫస్సే చ సుఖాయ చ వేదనాయ రాగానుసయో, సో పహీయతి.

“తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఏవం సతస్స...పే.... విహరతో ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా...పే.... ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. సో ఏవం పజానాతి – ‘ఉప్పన్నా ఖో మ్యాయం అదుక్ఖమసుఖా వేదనా; సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అప్పటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఇమమేవ ఫస్సం పటిచ్చ...పే.... కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి పజానాతి”.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, తేలఞ్చ పటిచ్చ వట్టిఞ్చ పటిచ్చ తేలప్పదీపో ఝాయేయ్య , తస్సేవ తేలస్స చ వట్టియా చ పరియాదానా అనాహారో నిబ్బాయేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘కాయపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి. జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయమానో ‘జీవితపరియన్తికం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి. ‘కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా ఇధేవ సబ్బవేదయితాని అనభినన్దితాని సీతీభవిస్సన్తీ’తి పజానాతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. అనిచ్చసుత్తం

౨౧౭. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా అనిచ్చా సఙ్ఖతా పటిచ్చసముప్పన్నా ఖయధమ్మా వయధమ్మా విరాగధమ్మా నిరోధధమ్మా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా అనిచ్చా సఙ్ఖతా పటిచ్చసముప్పన్నా ఖయధమ్మా వయధమ్మా విరాగధమ్మా నిరోధధమ్మా”తి. నవమం.

౧౦. ఫస్సమూలకసుత్తం

౨౧౮. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా ఫస్సజా ఫస్సమూలకా ఫస్సనిదానా ఫస్సపచ్చయా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. సుఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. తస్సేవ సుఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా, యం తజ్జం వేదయితం సుఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా, సా నిరుజ్ఝతి, సా వూపసమ్మతి. దుక్ఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. తస్సేవ దుక్ఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా, యం తజ్జం వేదయితం దుక్ఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా, సా నిరుజ్ఝతి, సా వూపసమ్మతి. అదుక్ఖమసుఖవేదనియం, భిక్ఖవే, ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. తస్సేవ

అదుక్ఖమసుఖవేదనియస్స ఫస్సస్స నిరోధా, యం తజ్జం వేదయితం అదుక్ఖమసుఖవేదనియం ఫస్సం పటిచ్చ ఉప్పన్నా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, సా నిరుజ్ఝతి, సా వూపసమ్మతి. సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ద్విన్నం కట్ఠానం సఙ్ఘట్టనసమోధానా [సఙ్ఘత్తా తస్స సమోధానా (స్యా॰ కం॰) సఙ్ఘత్తా తస్స సమోధానా (క॰) సం॰ ని॰ ౨.౬౨ పస్సితబ్బం] ఉస్మా జాయతి, తేజో అభినిబ్బత్తతి. తేసంయేవ కట్ఠానం నానాభావా వినిక్ఖేపా, యా తజ్జా ఉస్మా, సా నిరుజ్ఝతి, సా వూపసమ్మతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమా తిస్సో వేదనా ఫస్సజా ఫస్సమూలకా ఫస్సనిదానా ఫస్సపచ్చయా. తజ్జం ఫస్సం పటిచ్చ తజ్జా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి. తజ్జస్స ఫస్సస్స నిరోధా తజ్జా వేదనా నిరుజ్ఝన్తీ"తి. దసమం.

సగాథావగ్గో పఠమో .

తస్సుద్దానం –

సమాధి సుఖం పహానేన, పాతాలం దట్ఠబ్బేన చ;
సల్లేన చేవ గేలఞ్ఞా, అనిచ్చ ఫస్సమూలకాతి.

౨. రహోగతవగ్గో

౧. రహోగతసుత్తం

౨౫౯. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా – 'యం కిఞ్చి వేదయితం తం దుక్ఖస్మి'న్తి. కిం ను ఖో ఏతం భగవతా సన్ధాయ భాసితం – 'యం కిఞ్చి వేదయితం తం దుక్ఖస్మి'"న్తి?

"సాధు సాధు, భిక్ఖు! తిస్సో ఇమా, భిక్ఖు, వేదనా వుత్తా మయా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా తిస్సో వేదనా వుత్తా మయా. వుత్తం ఖో పనేతం, భిక్ఖు, మయా – 'యం కిఞ్చి వేదయితం, తం దుక్ఖస్మి'న్తి. తం ఖో పనేతం, భిక్ఖు, మయా సఙ్ఖారానంయేవ అనిచ్చతం సన్ధాయ భాసితం – 'యం కిఞ్చి వేదయితం తం దుక్ఖస్మి'న్తి . తం ఖో పనేతం, భిక్ఖు, మయా సఙ్ఖారానంయేవ ఖయధమ్మతం...పే॰... వయధమ్మతం...పే॰... విరాగధమ్మతం ...పే॰... నిరోధధమ్మతం...పే॰... విపరిణామధమ్మతం సన్ధాయ భాసితం – 'యం కిఞ్చి వేదయితం తం దుక్ఖస్మి'న్తి. అథ ఖో పన, భిక్ఖు, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం నిరోధో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా నిరుద్ధా హోతి. దుతియం ఝానం సమాపన్నస్స వితక్కవిచారా నిరుద్ధా హోన్తి. తతియం ఝానం సమాపన్నస్స పీతి నిరుద్ధా హోతి. చతుత్థం ఝానం సమాపన్నస్స అస్సాసపస్సాసా నిరుద్ధా హోన్తి. ఆకాసానఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స రూపసఞ్ఞా నిరుద్ధా హోతి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స ఆకాసానఞ్చాయతనసఞ్ఞా నిరుద్ధా హోతి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసఞ్ఞా నిరుద్ధా హోతి. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసఞ్ఞా నిరుద్ధా హోతి. సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ నిరుద్ధా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో నిరుద్ధో హోతి, దోసో నిరుద్ధో హోతి, మోహో నిరుద్ధో హోతి. అథ ఖో, భిక్ఖు, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం వూపసమో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం

సమాపన్నస్స వాచా వూపసన్తా హోతి. దుతియం ఝానం సమాపన్నస్స వితక్కవిచారా వూపసన్తా హోన్తి...పే॰... సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ వూపసన్తా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో వూపసన్తో హోతి, దోసో వూపసన్తో హోతి, మోహో వూపసన్తో హోతి. ఛయిమా, భిక్ఖు, పస్సద్ధియో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. దుతియం ఝానం సమాపన్నస్స వితక్కవిచారా పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. తతియం ఝానం సమాపన్నస్స పీతి పటిప్పస్సద్ధా హోతి. చతుత్థం ఝానం సమాపన్నస్స అస్సాసపస్సాసా పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి . సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, దోసో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, మోహో పటిప్పస్సద్ధో హోతీ"తి. పఠమం.

౨. పఠమఆకాససుత్తం

౨౬౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆకాసే వివిధా వాతా వాయన్తి. పురత్థిమాపి వాతా వాయన్తి, పచ్ఛిమాపి వాతా వాయన్తి, ఉత్తరాపి వాతా వాయన్తి, దక్ఖిణాపి వాతా వాయన్తి, సరజాపి వాతా వాయన్తి, అరజాపి వాతా వాయన్తి, సీతాపి వాతా వాయన్తి, ఉణ్హాపి వాతా వాయన్తి, పరిత్తాపి వాతా వాయన్తి, అధిమత్తాపి వాతా వాయన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం కాయస్మిం వివిధా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, సుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, దుక్ఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, అదుక్ఖమసుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతీ"తి.

"యథాపి వాతా ఆకాసే, వాయన్తి వివిధా పుథూ;
పురత్థిమా పచ్ఛిమా చాపి, ఉత్తరా అథ దక్ఖిణా.

"సరజా అరజా చపి, సీతా ఉణ్హా చ ఏకదా;
అధిమత్తా పరిత్తా చ, పుథూ వాయన్తి మాలుతా.

"తథేవిమస్మిం కాయస్మిం, సముప్పజ్జన్తి వేదనా;
సుఖదుక్ఖసముప్పత్తి, అదుక్ఖమసుఖా చ యా.

"యతో చ భిక్ఖు ఆతాపీ, సమ్పజఞ్ఞం న రిఞ్చతి [సమ్పజానో నిరూపధి (క॰)];
తతో సో వేదనా సబ్బా, పరిజానాతి పణ్డితో.

"సో వేదనా పరిఞ్ఞాయ, దిట్ఠే ధమ్మే అనాసవో;
కాయస్స భేదా ధమ్మట్ఠో, సఙ్ఖ్యం నోపేతి వేదగూ"తి. దుతియం;

౩. దుతియఆకాససుత్తం

౨౬౧. "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఆకాసే వివిధా వాతా వాయన్తి. పురత్థిమాపి వాతా వాయన్తి...పే॰... అధిమత్తాపి వాతా వాయన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం కాయస్మిం వివిధా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, సుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, దుక్ఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, అదుక్ఖమసుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతీ"తి. తతియం.

౪. అగారసుత్తం

౨౬౨. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆగన్తుకాగారం. తత్థ పురత్థిమాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, పచ్ఛిమాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, ఉత్తరాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, దక్ఖిణాయపి దిసాయ ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి. ఖత్తియాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, బ్రాహ్మణాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, వేస్సాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి, సుద్దాపి ఆగన్త్వా వాసం కప్పేన్తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం కాయస్మిం వివిధా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి. సుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, దుక్ఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి, అదుక్ఖమసుఖాపి వేదనా ఉప్పజ్జతి. సామిసాపి సుఖా వేదనా ఉప్పజ్జతి, సామిసాపి దుక్ఖా వేదనా ఉప్పజ్జతి, సామిసాపి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా ఉప్పజ్జతి. నిరామిసాపి సుఖా వేదనా ఉప్పజ్జతి, నిరామిసాపి దుక్ఖా వేదనా ఉప్పజ్జతి, నిరామిసాపి అదుక్ఖమసుఖా వేదనా ఉప్పజ్జతీ"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమఆనన్దసుత్తం

౨౬౩. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది , ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కతమా ను ఖో, భన్తే, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణన్తి? తిస్సో ఇమా, ఆనన్ద, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, ఆనన్ద, వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో; ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో. అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. యం వేదనం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం వేదనాయ అస్సాదో. యా వేదనా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, అయం వేదనాయ ఆదీనవో. యో వేదనాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం వేదనాయ నిస్సరణం. అథ ఖో పనానన్ద, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం నిరోధో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా నిరుద్ధా హోతి...పే.... సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ నిరుద్ధా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో నిరుద్ధో హోతి, దోసో నిరుద్ధో హోతి, మోహో నిరుద్ధో హోతి. అథ ఖో పనానన్ద, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం వూపసమో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా వూపసన్తా హోతి...పే.... సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ వూపసన్తా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో వూపసన్తో హోతి, దోసో వూపసన్తో హోతి, మోహో వూపసన్తో హోతి. అథ ఖో పనానన్ద, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం పటిప్పస్సద్ధి అక్ఖాతా. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా పటిప్పస్సద్ధా హోతి...పే.... ఆకాసానఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స రూపసఞ్ఞా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స ఆకాసానఞ్చాయతనసఞ్ఞా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసఞ్ఞా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసఞ్ఞా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, దోసో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, మోహో పటిప్పస్సద్ధో హోతీ"తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియఆనన్దసుత్తం

౨౬౪. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – "కతమా ను ఖో, ఆనన్ద, వేదనా, కతమో

వేదనాసముదయో, కతమో వేదనానిరోధో , కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ"న్తి? "భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవన్నేత్తికా భగవమ్పటిసరణా. సాధు, భన్తే, భగవన్తఞ్ఞేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "తేన హి, ఆనన్ద, సుణోహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ – "తిస్సో ఇమా, ఆనన్ద, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, ఆనన్ద, వేదనా...పే.... ఫస్ససముదయా...పే.... ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, దోసో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, మోహో పటిప్పస్సద్ధో హోతీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమసమ్బహులసుత్తం

౨౬౭. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "కతమా ను ఖో, భన్తే, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ"న్తి? "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో; ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో. అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. యం వేదనం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం వేదనాయ అస్సాదో. యా వేదనా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, అయం వేదనాయ ఆదీనవో. యో వేదనాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం వేదనాయ నిస్సరణం.

"అథ ఖో పన, భిక్ఖవే, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం నిరోధో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా నిరుద్ధా హోతి...పే.... ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో నిరుద్ధో హోతి, దోసో నిరుద్ధో హోతి, మోహో నిరుద్ధో హోతి. అథ ఖో పన, భిక్ఖవే, మయా అనుపుబ్బసఙ్ఖారానం వూపసమో అక్ఖాతో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా వూపసన్తా హోతి...పే.... ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో వూపసన్తో హోతి, దోసో వూపసన్తో హోతి, మోహో వూపసన్తో హోతి. ఛయిమా, భిక్ఖవే, పస్సద్ధియో. పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స వాచా పటిప్పస్సద్ధా హోతి. దుతియం ఝానం సమాపన్నస్స వితక్కవిచారా పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. తతియం ఝానం సమాపన్నస్స పీతి పటిప్పస్సద్ధా హోతి. చతుత్థం ఝానం సమాపన్నస్స అస్సాసపస్సాసా పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స సఞ్ఞా చ వేదనా చ పటిప్పస్సద్ధా హోన్తి. ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, దోసో పటిప్పస్సద్ధో హోతి, మోహో పటిప్పస్సద్ధో హోతీ"తి. సత్తమం.

౮. దుతియసమ్బహులసుత్తం

౨౬౮. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – "కతమా ను ఖో, భిక్ఖవే, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ"న్తి? "భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా...

పే॰…" "తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, వేదనా…పే॰… ఫస్ససముదయా…పే॰…. (యథా పురిమసుత్తన్తే, తథా విత్థారేతబ్బో.) అట్ఠమం.

౯. పఞ్చకఙ్గసుత్తం

౨౬౭. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "కతి ను ఖో, భన్తే ఉదాయి, వేదనా వుత్తా భగవతా"తి? "తిస్సో ఖో, థపతి, వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, థపతి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. ఏవం వుత్తే, పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఏతదవోచ – "న ఖో, థపతి, ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా. తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. దుతియమ్పి ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఏతదవోచ – "న ఖో, థపతి, ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా. తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. తతియమ్పి ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. నేవ సక్ఖి ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం సఞ్ఞాపేతుం, న పనాసక్ఖి పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం సఞ్ఞాపేతుం. అస్సోసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఆయస్మతో ఉదాయిస్స పఞ్చకఙ్గేన థపతినా సద్ధిం ఇమం కథాసల్లాపం.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యావతకో ఆయస్మతో ఉదాయిస్స పఞ్చకఙ్గేన థపతినా సద్ధిం అహోసి కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి.

"సన్తమేవ, ఆనన్ద, పరియాయం పఞ్చకఙ్గో థపతి ఉదాయిస్స భిక్ఖునో నాబ్భనుమోది; సన్తఞ్చ పనానన్ద, పరియాయం ఉదాయీ భిక్ఖు పఞ్చకఙ్గస్స థపతినో నాబ్భనుమోది. ద్వేపి మయా, ఆనన్ద, వేదనా వుత్తా పరియాయేన. తిస్సోపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. పఞ్చపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. ఛపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. అట్ఠారసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. ఛత్తింసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. అట్ఠసతమ్పి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. ఏవం పరియాయదేసితో ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం, న సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి, న సమనుజానిస్సన్తి, న సమనుమోదిస్సన్తి, తేసం ఏతం పాటికఙ్ఖం – భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం

ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరిస్సన్తీతి [విహరిస్సన్తి (సీ. పీ. క.)]. ఏవం పరియాయదేసితో ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి సమనుజానిస్సన్తి సమనుమోదిస్సన్తి, తేసం ఏతం పాటికఙ్ఖం – సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరిస్సన్తీ"తి.

"పఞ్చిమే, ఆనన్ద, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా...పే.... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, ఆనన్ద, పఞ్చ కామగుణా . యం ఖో, ఆనన్ద , ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం – ఇదం వుచ్చతి కామసుఖం. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – 'ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – 'ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు, వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – 'ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – 'ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద , భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – 'ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి . తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“కతమఞ్చానన్ద , ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా, పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా, నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా, ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – ‘ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ’తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ, ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – ‘ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ’తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ, ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ . యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – ‘ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ’తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“కతమఞ్చానన్ద , ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద , ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. యే ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్యుం – ‘ఏతంపరమం సన్తం సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ’తి – ఇదం నేసాహం నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“ఠానం ఖో పనేతం, ఆనన్ద, విజ్జతి యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – ‘సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమణో గోతమో ఆహ, తఞ్చ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి. తయిదం కింసు, తయిదం కథంసూ’తి? ఏవంవాదినో, ఆనన్ద, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘న ఖో, ఆవుసో , భగవా సుఖఞ్ఞేవ వేదనం సన్ధాయ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి. యత్థ యత్థ, ఆవుసో, సుఖం ఉపలబ్భతి, యహిం యహిం [యం హియం హి సుఖం (సీ. పీ.), యహిం యహిం సుఖం (స్యా. కం. క.) మ. ని. ౨.౯౧], తం తం తథాగతో సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతీ’”తి. నవమం.

౧౦. భిక్ఖుసుత్తం

౨౬౮. “ద్వేపి మయా, భిక్ఖవే, వేదనా వుత్తా పరియాయేన, తిస్సోపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన, పఞ్చపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన, ఛపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన, అట్ఠారసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన, ఛత్తింసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన, అట్ఠసతమ్పి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. ఏవం పరియాయదేసితో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం న సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి, న సమనుజానిస్సన్తి, న సమనుమోదిస్సన్తి, తేసం ఏతం పాటికఙ్ఖం – భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరిస్సన్తీతి. ఏవం పరియాయదేసితో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి సమనుజానిస్సన్తి సమనుమోదిస్సన్తి, తేసం ఏతం పాటికఙ్ఖం – సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరిస్సన్తీతి.

“పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా…పే.… ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – ‘సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమణో గోతమో ఆహ, తఞ్చ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి. తయిదం కింసు, తయిదం కథంసూ’తి? ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘న ఖో, ఆవుసో, భగవా సుఖఞ్ఞేవ వేదనం సన్ధాయ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి. యత్థ యత్థ, ఆవుసో, సుఖం ఉపలబ్భతి యహిం యహిం [యం హి యం హి (సీ. పీ.)], తం తం తథాగతో సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతీ”తి. దసమం.

రహోగతవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

రహోగతం ద్వే ఆకాసం, అగారం ద్వే చ ఆనన్దా;
సమ్బహులా దువే వుత్తా, పఞ్చకఙ్గో చ భిక్ఖునాతి.

౩. అట్ఠసతపరియాయవగ్గో

౧. సీవకసుత్తం

౨౬౯. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో మోళియసీవకో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మోళియసీవకో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సన్తి, భో గోతమ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా సబ్బం తం పుబ్బేకతహేతూ’తి. ఇధ [ఇధ పన (స్యా. కం. పీ. క.)] భవం గోతమో కిమాహా”తి?

“పిత్తసముట్ఠానానిపి ఖో, సీవక, ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి. సామమ్పి ఖో ఏతం, సీవక, వేదితబ్బం [ఏవం వేదితబ్బం (స్యా. కం. క.)] యథా పిత్తసముట్ఠానానిపి ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి; లోకస్సపి ఖో ఏతం, సీవక, సచ్చసమ్మతం యథా పిత్తసముట్ఠానానిపి ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి. తత్ర, సీవక, యే తే సమణబ్రాహ్మణా

ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా సబ్బం తం పుబ్బేకతహేతూ’తి. యఞ్చ సామం ఞాతం తఞ్చ అతిధావన్తి, యఞ్చ లోకే సచ్చసమ్మతం తఞ్చ అతిధావన్తి. తస్మా తేసం సమణబ్రాహ్మణానం మిచ్ఛాతి వదామి.

“సేమ్హసముట్ఠానానిపి ఖో, సీవక...పే.... వాతసముట్ఠానానిపి ఖో, సీవక...పే.... సన్నిపాతికానిపి ఖో, సీవక...పే.... ఉతుపరిణామజానిపి ఖో, సీవక...పే.... విసమపరిహారజానిపి ఖో, సీవక...పే.... ఓపక్కమికానిపి ఖో, సీవక...పే.... కమ్మవిపాకజానిపి ఖో, సీవక, ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి. సామమ్పి ఖో ఏతం, సీవక, వేదితబ్బం. యథా కమ్మవిపాకజానిపి ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి; లోకస్సపి ఖో ఏతం, సీవక, సచ్చసమ్మతం. యథా కమ్మవిపాకజానిపి ఇధేకచ్చాని వేదయితాని ఉప్పజ్జన్తి; తత్ర, సీవక, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా సబ్బం తం పుబ్బేకతహేతూ’తి. యఞ్చ సామం ఞాతం తఞ్చ అతిధావన్తి యఞ్చ లోకే సచ్చసమ్మతం తఞ్చ అతిధావన్తి. తస్మా తేసం సమణబ్రాహ్మణానం మిచ్ఛాతి వదామీతి. ఏవం వుత్తే, మోళియసీవకో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత’”న్తి.

“పిత్తం సేమ్హఞ్చ వాతో చ, సన్నిపాతా ఉతూని చ;
విసమం ఓపక్కమికం, కమ్మవిపాకేన అట్ఠమీ”తి. పఠమం;

౨. అట్ఠసతసుత్తం

౨౭౦. “అట్ఠసతపరియాయం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అట్ఠసతపరియాయో, ధమ్మపరియాయో? ద్వేపి మయా, భిక్ఖవే, వేదనా వుత్తా పరియాయేన; తిస్సోపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన; పఞ్చపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన; ఛపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన; అట్ఠారసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన; ఛత్తింసాపి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన; అట్ఠసతమ్పి మయా వేదనా వుత్తా పరియాయేన. “కతమా చ, భిక్ఖవే, ద్వే వేదనా? కాయికా చ చేతసికా చ – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ద్వే వేదనా. కతమా చ, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా. కతమా చ, భిక్ఖవే, పఞ్చ వేదనా? సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, పఞ్చ వేదనా. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఛ వేదనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఛ వేదనా. కతమా చ, భిక్ఖవే, అట్ఠారస వేదనా? ఛ సోమనస్సూపవిచారా, ఛ దోమనస్సూపవిచారా, ఛ ఉపేక్ఖూపవిచారా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, అట్ఠారస వేదనా. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఛత్తింస వేదనా? ఛ గేహసితాని [గేహస్సితాని (అట్ఠ.)] సోమనస్సాని, ఛ నేక్ఖమ్మసితాని [నేక్ఖమ్మస్సితాని (అట్ఠ.)] సోమనస్సాని, ఛ గేహసితాని దోమనస్సాని, ఛ నేక్ఖమ్మసితాని దోమనస్సాని, ఛ గేహసితా ఉపేక్ఖా , ఛ నేక్ఖమ్మసితా ఉపేక్ఖా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఛత్తింస వేదనా. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అట్ఠసతం వేదనా? అతీతా ఛత్తింస వేదనా, అనాగతా ఛత్తింస వేదనా, పచ్చుప్పన్నా ఛత్తింస వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, అట్ఠసతం వేదనా. అయం, భిక్ఖవే, అట్ఠసతపరియాయో ధమ్మపరియాయో”తి. దుతియం.

౩. అఞ్ఞతరభిక్ఖుసుత్తం

౨౬౧. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కతమా ను ఖో, భన్తే, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా? కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ"న్తి?

"తిస్సో ఇమా, భిక్ఖు, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖు, వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో. తణ్హా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా. ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో. అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి. యం వేదనం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, అయం వేదనాయ అస్సాదో; యా వేదనా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, అయం వేదనాయ ఆదీనవో; యో వేదనాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, ఇదం వేదనాయ నిస్సరణ"న్తి. తతియం.

౪. పుబ్బసుత్తం

౨౬౨. "పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – 'కతమా ను ఖో వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా, కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ'న్తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'తిస్సో ఇమా వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. ఇమా వుచ్చన్తి వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో. తణ్హా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా…పే॰… యో వేదనాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం. ఇదం వేదనాయ నిస్సరణ'"న్తి. చతుత్థం.

౫. ఞాణసుత్తం

౨౬౩. "'ఇమా వేదనా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాది. 'అయం వేదనాసముదయో'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది…పే॰… ఆలోకో ఉదపాది. 'అయం వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది…పే॰… 'అయం వేదనానిరోధో'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది …పే॰… 'అయం వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది…పే॰… 'అయం వేదనాయ అస్సాదో'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు…పే॰… 'అయం వేదనాయ ఆదీనవో'తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు…పే॰… 'ఇదం ఖో నిస్సరణ'న్తి మే, భిక్ఖవే, పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు చక్ఖుం ఉదపాది, ఞాణం ఉదపాది, పఞ్ఞా ఉదపాది, విజ్జా ఉదపాది, ఆలోకో ఉదపాదీ"తి. పఞ్చమం.

౬. సమ్బహులభిక్ఖుసుత్తం

౨౩౪. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “కతమా ను ఖో, భన్తే, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా? కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? కో వేదనాయ అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ”న్తి? “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. ఇమా వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో. తణ్హా వేదనాసముదయగామినీ పటిపదా. ఫస్సనిరోధా… పే॰… యో వేదనాయ ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం. ఇదం వేదనాయ నిస్సరణ”న్తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౩౫. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమాసం తిస్సన్నం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి. న మే తే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు వా సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు వా బ్రాహ్మణసమ్మతా, న చ పన తే ఆయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థం వా బ్రహ్మఞ్ఞత్థం వా దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమాసం తిస్సన్నం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవం చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానన్తి. తే ఖో మే, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సమణేసు చేవ సమణసమ్మతా బ్రాహ్మణేసు చ బ్రాహ్మణసమ్మతా. తే చ పనాయస్మన్తో సామఞ్ఞత్థఞ్చ బ్రహ్మఞ్ఞత్థఞ్చ, దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. దుతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౩౬. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమాసం తిస్సన్నం వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి…పే॰… పజానన్తి…పే॰… సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. తతియసమణబ్రాహ్మణసుత్తం

౨౩౭. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా వేదనం నప్పజానన్తి, వేదనాసముదయం నప్పజానన్తి, వేదనానిరోధం నప్పజానన్తి, వేదనానిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానన్తి…పే॰… పజానన్తి…పే॰… సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. సుద్ధికసుత్తం

౨౩౮. “తిస్సో ఇమా, భిక్ఖవే, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, తిస్సో వేదనా”తి. దసమం.

౧౧. నిరామిససుత్తం

౨౭౯. "అత్థి , భిక్ఖవే, సామిసా పీతి, అత్థి నిరామిసా పీతి, అత్థి నిరామిసా నిరామిసతరా పీతి; అత్థి సామిసం సుఖం, అత్థి నిరామిసం సుఖం, అత్థి నిరామిసా నిరామిసతరం సుఖం; అత్థి సామిసా ఉపేక్ఖా, అత్థి నిరామిసా ఉపేక్ఖా, అత్థి నిరామిసా నిరామిసతరా ఉపేక్ఖా; అత్థి సామిసో విమోక్ఖో, అత్థి నిరామిసో విమోక్ఖో, అత్థి నిరామిసా నిరామిసతరో విమోక్ఖో. కతమా చ, భిక్ఖవే, సామిసా పీతి? పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా…పే॰… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి పీతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామిసా పీతి.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా పీతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా పీతి.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరా పీతి? యా ఖో, భిక్ఖవే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, దోసా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, మోహా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో ఉప్పజ్జతి పీతి, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరా పీతి.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సామిసం సుఖం? పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా…పే॰… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామిసం సుఖం.

"కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, నిరామిసం సుఖం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసం సుఖం.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరం సుఖం? యం ఖో, భిక్ఖవే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, దోసా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో , మోహా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరం సుఖం.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సామిసా ఉపేక్ఖా? పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా…పే॰… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా

కాముపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖా, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సామిసా ఉపేక్ఖా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా ఉపేక్ఖా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా, దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా ఉపేక్ఖా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరా ఉపేక్ఖా? యా ఖో, భిక్ఖవే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, దోసా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, మోహా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో ఉప్పజ్జతి ఉపేక్ఖా, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరా ఉపేక్ఖా.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సామిసో విమోక్ఖో? రూపప్పటిసంయుత్తో విమోక్ఖో సామిసో విమోక్ఖో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, నిరామిసో విమోక్ఖో? అరూపప్పటిసంయుత్తో విమోక్ఖో నిరామిసో విమోక్ఖో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరో విమోక్ఖో? యో ఖో, భిక్ఖవే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో రాగా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, దోసా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో, మోహా చిత్తం విముత్తం పచ్చవేక్ఖతో ఉప్పజ్జతి విమోక్ఖో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, నిరామిసా నిరామిసతరో విమోక్ఖో”తి. ఏకాదసమం.

అట్ఠసతపరియాయవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

సీవకఅట్ఠసతం భిక్ఖు, పుబ్బే ఞాణఞ్చ భిక్ఖునా;
సమణబ్రాహ్మణా తీణి, సుద్ధికఞ్చ నిరామిసన్తి.

వేదనాసంయుత్తం సమత్తం.

౩. మాతుగామసంయుత్తం

౧. పఠమపేయ్యాలవగ్గో

౧. మాతుగామసుత్తం

౨౮౦. "పఞ్చహి , భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఏకన్తఅమనాపో హోతి పురిసస్స. కతమేహి పఞ్చహి? న చ రూపవా హోతి, న చ భోగవా హోతి, న చ సీలవా హోతి, అలసో చ హోతి, పజఞ్చస్స న లభతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఏకన్తఅమనాపో హోతి పురిసస్స. పఞ్చహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఏకన్తమనాపో హోతి పురిసస్స. కతమేహి పఞ్చహి? రూపవా చ హోతి, భోగవా చ హోతి, సీలవా చ హోతి, దక్ఖో చ హోతి అనలసో, పజఞ్చస్స లభతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఏకన్తమనాపో హోతి పురిసస్సా"తి. పఠమం.

౨. పురిససుత్తం

౨౮౧. "పఞ్చహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో పురిసో ఏకన్తఅమనాపో హోతి మాతుగామస్స. కతమేహి పఞ్చహి? న చ రూపవా హోతి, న చ భోగవా హోతి, న చ సీలవా హోతి, అలసో చ హోతి, పజఞ్చస్స న లభతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో పురిసో ఏకన్తఅమనాపో హోతి మాతుగామస్స. పఞ్చహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో పురిసో ఏకన్తమనాపో హోతి మాతుగామస్స. కతమేహి పఞ్చహి? రూపవా చ హోతి, భోగవా చ హోతి, సీలవా చ హోతి, దక్ఖో చ హోతి అనలసో, పజఞ్చస్స లభతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో పురిసో ఏకన్తమనాపో హోతి మాతుగామస్సా"తి. దుతియం.

౩. ఆవేణికదుక్ఖసుత్తం

౨౮౨. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స ఆవేణికాని దుక్ఖాని, యాని మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే , మాతుగామో దహరోవ సమానో పతికులం గచ్ఛతి, ఞాతకేహి వినా హోతి. ఇదం, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స పఠమం ఆవేణికం దుక్ఖం, యం మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. పున చపరం, భిక్ఖవే, మాతుగామో ఉతునీ హోతి. ఇదం, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స దుతియం ఆవేణికం దుక్ఖం, యం మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. పున చపరం, భిక్ఖవే, మాతుగామో గబ్భినీ హోతి. ఇదం, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స తతియం ఆవేణికం దుక్ఖం, యం మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. పున చపరం, భిక్ఖవే, మాతుగామో విజాయతి. ఇదం, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స చతుత్థం ఆవేణికం దుక్ఖం, యం మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. పున చపరం, భిక్ఖవే, మాతుగామో పురిసస్స పారిచరియం ఉపేతి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స పఞ్చమం ఆవేణికం దుక్ఖం, యం మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స ఆవేణికాని దుక్ఖాని, యాని మాతుగామో పచ్చనుభోతి, అఞ్ఞత్రేవ పురిసేహీ"తి. తతియం.

౪. తీహిధమ్మేహిసుత్తం

౨౮౩. ‘‘తీహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో యేభుయ్యేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి తీహి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో పుబ్బణ్హసమయం మచ్ఛేరమలపరియుట్ఠితేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి. మజ్ఝన్హికసమయం ఇస్సాపరియుట్ఠితేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి. సాయన్హసమయం కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో యేభుయ్యేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ’’తి. చతుత్థం.

౫. కోధనసుత్తం

౨౮౪. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘ఇధాహం, భన్తే, మాతుగామం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తం. కతీహి ను ఖో, భన్తే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ’’తి?

‘‘పఞ్చహి ఖో, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, కోధనో చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ’’తి. పఞ్చమం.

౬. ఉపనాహీసుత్తం

౨౮౫. ‘‘పఞ్చహి , అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, ఉపనాహీ చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ’’తి. ఛట్ఠం.

౭. ఇస్సుకీసుత్తం

౨౮౬. ‘‘పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, ఇస్సుకీ చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో , అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ’’తి. సత్తమం.

౮. మచ్ఛరీసుత్తం

౨౮౭. ‘‘పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, మచ్ఛరీ చ

హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. అతిచారీసుత్తం

౨౮౮. “పఞ్చహి , అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, అతిచారీ చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… ఉపపజ్జతీ”తి. నవమం.

౧౦. దుస్సీలసుత్తం

౨౮౯. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, దుస్సీలో చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. దసమం.

౧౧. అప్పస్సుతసుత్తం

౨౯౦. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతి . కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, అప్పస్సుతో చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. ఏకాదసమం.

౧౨. కుసీతసుత్తం

౨౯౧. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, కుసీతో చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. ద్వాదసమం.

౧౩. ముట్ఠస్సతిసుత్తం

౨౯౨. “పఞ్చహి , అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? అస్సద్ధో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ హోతి, ముట్ఠస్సతి చ హోతి, దుప్పఞ్ఞో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే॰… నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. తేరసమం.

౧౪. పఞ్చవేరసుత్తం

౨౯౩. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో…పే.… నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? పాణాతిపాతీ చ హోతి, అదిన్నాదాయీ చ హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారీ చ హోతి, ముసావాదీ చ హోతి, సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠాయీ చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి. చుద్దసమం.

పఠమపేయ్యాలవగ్గో.

తస్సుద్దానం –

మాతుగామో పురిసో చ, ఆవేణికా తిధమ్మో చ [ద్వే మనాపామనాపాచ, ఆవేణికా తీహి అనురుద్ధో (సబ్బత్థ)];
కోధనో ఉపనాహీ చ, ఇస్సుకీ మచ్ఛరేన చ;
అతిచారీ చ దుస్సీలో, అప్పస్సుతో చ కుసీతో;
ముట్ఠస్సతి పఞ్చవేరం, కణ్హపక్ఖే పకాసితో.

౨. దుతియపేయ్యాలవగ్గో

౧. అక్కోధనసుత్తం

౨౯౪. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధాహం, భన్తే, మాతుగామం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తం. కతీహి ను ఖో, భన్తే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ”తి?

“పఞ్చహి ఖో, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? సద్ధో చ హోతి, హిరిమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ హోతి, అక్కోధనో చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ”తి. పఠమం.

౨. అనుపనాహీసుత్తం

౨౯౫. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? సద్ధో చ హోతి, హిరిమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ హోతి, అనుపనాహీ చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ”తి. దుతియం.

౩. అనిస్సుకీసుత్తం

౨౯౬. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? సద్ధో చ హోతి, హిరిమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ హోతి, అనిస్సుకీ చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ”తి. తతియం.

౪. అమచ్ఛరీసుత్తం

౨౯౭. అమచ్ఛరీ చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి…పే॰… చతుత్థం.

౫. అనతిచారీసుత్తం

౨౯౮. అనతిచారీ చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి…పే॰… పఞ్చమం.

౬. సుసీలసుత్తం

౨౯౯. సీలవా చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి…పే॰… ఛట్ఠం.

౭. బహుస్సుతసుత్తం

౩౦౦. బహుస్సుతో చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి…పే॰… సత్తమం.

౮. ఆరద్ధవీరియసుత్తం

౩౦౧. ఆరద్ధవీరియో చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి…పే॰… అట్ఠమం.

౯. ఉపట్ఠితస్సతిసుత్తం

౩౦౨. “ఉపట్ఠితస్సతి చ హోతి, పఞ్ఞవా చ హోతి – ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ”తి. నవమం.

ఇమే అట్ఠ సుత్తన్తసఙ్ఖేపా.

౧౦. పఞ్చసీలసుత్తం

౩౦౩. “పఞ్చహి, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. కతమేహి పఞ్చహి? పాణాతిపాతా పటివిరతో చ హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో చ హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో చ హోతి, ముసావాదా పటివిరతో చ హోతి, సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా పటివిరతో చ హోతి – ఇమేహి ఖో,

అనురుద్ధ, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ"తి. దసమం.

దుతియపేయ్యాలవగ్గో.

తస్సుద్దానం –

దుతియే చ [అనురుద్ధో (సబ్బత్థ)] అక్కోధనో, అనుపనాహీ అనిస్సుకీ;
అమచ్ఛరీ అనతిచారీ, సీలవా చ బహుస్సుతో;
వీరియం సతి సీలఞ్చ, సుక్కపక్ఖే పకాసితో.

౩. బలవగ్గో

౧. విసారదసుత్తం

౩౦౪. "పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలాని. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి బలేహి సమన్నాగతో మాతుగామో విసారదో అగారం అజ్ఝావసతీ"తి. పఠమం.

౨. పసయ్హసుత్తం

౩౦౫. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలాని. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి బలేహి సమన్నాగతో మాతుగామో సామికం పసయ్హ అగారం అజ్ఝావసతీ"తి. దుతియం.

౩. అభిభుయ్యసుత్తం

౩౦౬. "పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలాని. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి బలేహి సమన్నాగతో మాతుగామో సామికం అభిభుయ్య వత్తతీ"తి. తతియం.

౪. ఏకసుత్తం

౩౦౭. "ఏకేన చ ఖో, భిక్ఖవే, బలేన సమన్నాగతో పురిసో మాతుగామం అభిభుయ్య వత్తతి. కతమేన ఏకేన బలేన? ఇస్సరియబలేన అభిభూతం మాతుగామం నేవ రూపబలం తాయతి, న భోగబలం తాయతి, న ఞాతిబలం తాయతి, న పుత్తబలం తాయతి, న సీలబలం తాయతీ"తి. చతుత్థం.

౫. అఙ్గసుత్తం

३०८. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ భోగబలేన – ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో రూపబలేన చ సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ – ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, న చ ఞాతిబలేన – ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో రూపబలేన చ సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ – ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ, న చ పుత్తబలేన – ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో రూపబలేన చ సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ, పుత్తబలేన చ – ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ, పుత్తబలేన చ, న చ సీలబలేన – ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో రూపబలేన చ సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ, పుత్తబలేన చ, సీలబలేన చ – ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. ఇమాని ఖో , భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలానీ”తి. పఞ్చమం.

౬. నాసేన్తిసుత్తం

३०९. “పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ సీలబలేన, నాసేన్తేవ నం, కులే న వాసేన్తి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, న చ సీలబలేన, నాసేన్తేవ నం, కులే న వాసేన్తి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ, న చ సీలబలేన, నాసేన్తేవ నం, కులే న వాసేన్తి. రూపబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, భోగబలేన చ, ఞాతిబలేన చ , పుత్తబలేన చ, న చ సీలబలేన, నాసేన్తేవ నం, కులే న వాసేన్తి. సీలబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ రూపబలేన, వాసేన్తేవ నం, కులే న నాసేన్తి. సీలబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ భోగబలేన, వాసేన్తేవ నం, కులే న నాసేన్తి. సీలబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ ఞాతిబలేన, వాసేన్తేవ నం, కులే న నాసేన్తి. సీలబలేన చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమన్నాగతో హోతి, న చ పుత్తబలేన, వాసేన్తేవ నం, కులే న నాసేన్తి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలానీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. హేతుసుత్తం

३१०. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, మాతుగామస్స బలాని. కతమాని పఞ్చ? రూపబలం, భోగబలం, ఞాతిబలం, పుత్తబలం, సీలబలం. న, భిక్ఖవే, మాతుగామో రూపబలహేతు వా భోగబలహేతు వా ఞాతిబలహేతు వా పుత్తబలహేతు వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. సీలబలహేతు ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ మాతుగామస్స బలానీ”తి. సత్తమం.

౮. ఠానసుత్తం

౩౧౧. “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, ఠానాని దుల్లభాని అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. కతమాని పఞ్చ? పతిరూపే కులే జాయేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం దుల్లభం అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా పతిరూపం కులం గచ్ఛేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం దుల్లభం అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా, పతిరూపం కులం గన్త్వా, అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం దుల్లభం అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా, పతిరూపం కులం గన్త్వా, అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసన్తీ పుత్తవతీ అస్సన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఠానం దుల్లభం అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా, పతిరూపం కులం గన్త్వా, అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసన్తీ పుత్తవతీ సమానా సామికం అభిభుయ్య వత్తేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, పఞ్చమం ఠానం దుల్లభం అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన . ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ ఠానాని దుల్లభాని అకతపుఞ్ఞేన మాతుగామేనాతి.

“పఞ్చిమాని, భిక్ఖవే, ఠానాని సులభాని కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. కతమాని పఞ్చ? పతిరూపే కులే జాయేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం సులభం కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా పతిరూపం కులం గచ్ఛేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం సులభం కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా పతిరూపం కులం గన్త్వా అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం సులభం కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా పతిరూపం కులం గన్త్వా అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసన్తీ పుత్తవతీ అస్సన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఠానం సులభం కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. పతిరూపే కులే జాయిత్వా పతిరూపం కులం గన్త్వా అసపత్తి అగారం అజ్ఝావసన్తీ పుత్తవతీ సమానా సామికం అభిభుయ్య వత్తేయ్యన్తి – ఇదం, భిక్ఖవే, పఞ్చమం ఠానం సులభం కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేన. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ ఠానాని సులభాని కతపుఞ్ఞేన మాతుగామేనా”తి. అట్ఠమం.

౯. పఞ్చసీలవిసారదసుత్తం

౩౧౨. “పఞ్చహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో విసారదో అగారం అజ్ఝావసతి. కతమేహి పఞ్చహి? పాణాతిపాతా పటివిరతో చ హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో చ హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో చ హోతి, ముసావాదా పటివిరతో చ హోతి , సురామేరయమజ్జప్పమాదట్ఠానా పటివిరతో చ హోతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో విసారదో అగారం అజ్ఝావసతీ”తి. నవమం.

౧౦. వడ్ఢీసుత్తం

౩౧౩. “పఞ్చహి, భిక్ఖవే, వడ్ఢీహి వడ్ఢమానా అరియసావికా అరియాయ వడ్ఢియా వడ్ఢతి సారాదాయినీ చ హోతి వరాదాయినీ చ కాయస్స. కతమేహి పఞ్చహి? సద్ధాయ వడ్ఢతి, సీలేన వడ్ఢతి, సుతేన వడ్ఢతి, చాగేన వడ్ఢతి, పఞ్ఞాయ వడ్ఢతి – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి వడ్ఢీహి వడ్ఢమానా అరియసావికా అరియాయ వడ్ఢియా వడ్ఢతి, సారాదాయినీ చ హోతి, వరాదాయినీ చ కాయస్సా”తి.

“సద్ధాయ సీలేన చ యాధ వడ్ఢతి,
పఞ్ఞాయ చాగేన సుతేన చూభయం;
సా తాదిసీ సీలవతీ ఉపాసికా,
ఆదీయతి సారమిధేవ అత్తనో”తి. దసమం;

బలవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

> విసారదా పసయ్హ అభిభుయ్య, ఏకం అఙ్గేన పఞ్చమం;
> నాసేన్తి హేతు ఠానఞ్చ, విసారదో వడ్ఢినా దసాతి.

మాతుగామసంయుత్తం సమత్తం.

౪. జమ్బుఖాదకసంయుత్తం

౧. నిబ్బానపఞ్హాసుత్తం

౩౧౪. ఏకం సమయం ఆయస్మా సారిపుత్తో మగధేసు విహరతి నాలకగామకే. అథ ఖో జమ్బుఖాదకో పరిబ్బాజకో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జమ్బుఖాదకో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

"'నిబ్బానం, నిబ్బాన'న్తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, నిబ్బాన"న్తి? "యో ఖో, ఆవుసో, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి నిబ్బాన"న్తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. పఠమం.

౨. అరహత్తపఞ్హాసుత్తం

౩౧౫. "'అరహత్తం, అరహత్త'న్తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో , అరహత్త"న్తి? "యో ఖో, ఆవుసో, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి అరహత్త"న్తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో ఆవుసో, మగ్గో, అయం పటిపదా ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా ఏతస్స అరహత్తస్స సచ్ఛికిరియాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. దుతియం.

౩. ధమ్మవాదీపఞ్హాసుత్తం

౩౧౬. "కే ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, లోకే ధమ్మవాదినో, కే లోకే సుప్పటిపన్నా, కే లోకే సుగతా"తి? "యే ఖో, ఆవుసో, రాగప్పహానాయ ధమ్మం దేసేన్తి, దోసప్పహానాయ ధమ్మం దేసేన్తి, మోహప్పహానాయ ధమ్మం దేసేన్తి, తే లోకే ధమ్మవాదినో. యే ఖో, ఆవుసో, రాగస్స పహానాయ పటిపన్నా, దోసస్స పహానాయ పటిపన్నా, మోహస్స పహానాయ పటిపన్నా, తే లోకే సుప్పటిపన్నా. యేసం ఖో, ఆవుసో, రాగో పహీనో ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావఙ్కతో

ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో, దోసో పహీనో ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావఙ్కతో ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో, మోహో పహీనో ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావఙ్కతో ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో, తే లోకే సుగతా"తి.

"అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయా"తి. "కతమో, పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స రాగస్స దోసస్స మోహస్స పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. తతియం.

౪. కిమత్థియసుత్తం

౩౧౭. "కిమత్థియం , ఆవుసో సారిపుత్త, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి? "దుక్ఖస్స ఖో, ఆవుసో, పరిఞ్ఞత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా"తి? "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా"తి?

"అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స దుక్ఖస్స పరిఞ్ఞాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. చతుత్థం.

౫. అస్సాసప్పత్తసుత్తం

౩౧౮. "'అస్సాసప్పత్తో, అస్సాసప్పత్తో'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, అస్సాసప్పత్తో హోతీ"తి? "యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, అస్సాసప్పత్తో హోతీ"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో , మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స అస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. పఞ్చమం.

౬. పరమస్సాసప్పత్తసుత్తం

౩౧౯. ‘‘‘పరమస్సాసప్పత్తో, పరమస్సాసప్పత్తో’తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, పరమస్సాసప్పత్తో హోతీ’’తి? ‘‘యతో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో హోతి, ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, పరమస్సాసప్పత్తో హోతీ’’తి. ‘‘అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా’’తి? ‘‘అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా’’తి. ‘‘కతమో పన, ఆవుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా’’తి? ‘‘అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయా’’తి. ‘‘భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స పరమస్సాసస్స సచ్ఛికిరియాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా’’తి. ఛట్ఠం.

౭. వేదనాపఞ్హాసుత్తం

౩౨౦. ‘‘‘వేదనా, వేదనా’తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, ఆవుసో, వేదనా’’తి? ‘‘తిస్సో ఇమావుసో, వేదనా. కతమా తిస్సో? సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, ఆవుసో, తిస్సో వేదనా’’తి. ‘‘అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయా’’తి? ‘‘అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయా’’తి. ‘‘కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయా’’తి? ‘‘అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయా’’తి. ‘‘భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతాసం తిస్సన్నం వేదనానం పరిఞ్ఞాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా’’తి. సత్తమం.

౮. ఆసవపఞ్హాసుత్తం

౩౨౧. ‘‘‘ఆసవో , ఆసవో’తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, ఆవుసో, ఆసవో’’తి? ‘‘తయో మే, ఆవుసో, ఆసవా . కామాసవో, భవాసవో, అవిజ్జాసవో – ఇమే ఖో, ఆవుసో, తయో ఆసవా’’తి. ‘‘అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతేసం ఆసవానం పహానాయా’’తి? ‘‘అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతేసం ఆసవానం పహానాయా’’తి. ‘‘కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతేసం ఆసవానం పహానాయా’’తి? ‘‘అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఏతేసం ఆసవానం పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతేసం ఆసవానం పహానాయా’’తి. ‘‘భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతేసం ఆసవానం పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా’’తి. అట్ఠమం.

౯. అవిజ్జాపఞ్హాసుత్తం

౩౨౨. "'అవిజ్జా, అవిజ్జా'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, ఆవుసో, అవిజ్జా"తి? "యం ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం – అయం వుచ్చతావుసో, అవిజ్జా"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతిస్సా అవిజ్జాయ పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. నవమం.

౧౦. తణ్హాపఞ్హాసుత్తం

౩౨౩. "'తణ్హా, తణ్హా'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, ఆవుసో, తణ్హా"తి? "తిస్సో ఇమా, ఆవుసో, తణ్హా. కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా – ఇమా ఖో, ఆవుసో, తిస్సో తణ్హా"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం తణ్హానం పహానాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం తణ్హానం పహానాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతాసం తణ్హానం పహానాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతాసం తణ్హానం పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతాసం తణ్హానం పహానాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా , ఏతాసం తణ్హానం పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. దసమం.

౧౧. ఓఘపఞ్హాసుత్తం

౩౨౪. "'ఓఘో, ఓఘో'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, ఆవుసో, ఓఘో"తి? "చత్తారోమే, ఆవుసో, ఓఘా. కామోఘో, భవోఘో, దిట్ఠోఘో, అవిజ్జోఘో – ఇమే ఖో, ఆవుసో, చత్తారో ఓఘా"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి . అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయా"తి. "భద్దకో , ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతేసం ఓఘానం పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. ఏకాదసమం.

౧౨. ఉపాదానపఞ్హాసుత్తం

౩౨౫. "'ఉపాదానం, ఉపాదాన'న్తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, ఉపాదాన"న్తి? "చత్తారిమాని, ఆవుసో, ఉపాదానాని. కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం – ఇమాని ఖో, ఆవుసో, చత్తారి ఉపాదానానీ"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో,

మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయా"తి . "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతేసం ఉపాదానానం పహానాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. ద్వాదసమం.

౧౩. భవపఞ్హాసుత్తం

౩౨౬. "'భవో, భవో'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, ఆవుసో, భవో"తి? "తయో మే, ఆవుసో, భవా. కామభవో, రూపభవో, అరూపభవో – ఇమే ఖో, ఆవుసో, తయో భవా"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయా"తి. "కతమో, పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతేసం భవానం పరిఞ్ఞాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. తేరసమం.

౧౪. దుక్ఖపఞ్హాసుత్తం

౩౨౭. "'దుక్ఖం , దుక్ఖ'న్తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖ"న్తి? "తిస్సో ఇమా, ఆవుసో, దుక్ఖతా. దుక్ఖదుక్ఖతా, సఙ్ఖారదుక్ఖతా , విపరిణామదుక్ఖతా – ఇమా ఖో, ఆవుసో, తిస్సో దుక్ఖతా"తి. "అత్థి పనావుసో మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతాసం దుక్ఖతానం పరిఞ్ఞాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. చుద్దసమం.

౧౫. సక్కాయపఞ్హాసుత్తం

౩౨౮. "'సక్కాయో , సక్కాయో'తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, ఆవుసో, సక్కాయో"తి? "పఞ్చిమే, ఆవుసో, ఉపాదానక్ఖన్ధా సక్కాయో వుత్తో భగవతా, సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో, వేదనుపాదానక్ఖన్ధో, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో . ఇమే ఖో, ఆవుసో, పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా సక్కాయో వుత్తో భగవతా"తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయా"తి. "కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయ , సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో

సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స సక్కాయస్స పరిఞ్ఞాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. పన్నరసమం.

౧౬. దుక్కరపఞ్హాసుత్తం

౩౨౮. "కిం ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుక్కర"న్తి? "పబ్బజ్జా ఖో, ఆవుసో, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుక్కరా"తి. "పబ్బజితేన పనావుసో, కిం దుక్కర"న్తి? "పబ్బజితేన ఖో, ఆవుసో, అభిరతి దుక్కరా"తి. "అభిరతేన పనావుసో, కిం దుక్కర"న్తి? "అభిరతేన ఖో, ఆవుసో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి దుక్కరా"తి. "కీవచిరం పనావుసో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో భిక్ఖు అరహం అస్సా"తి? "నచిరం, ఆవుసో"తి. సోళసమం.

జమ్బుఖాదకసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

నిబ్బానం అరహత్తఞ్చ, ధమ్మవాదీ కిమత్థియం;
అస్సాసో పరమస్సాసో, వేదనా ఆసవావిజ్జా;
తణ్హా ఓఘా ఉపాదానం, భవో దుక్ఖఞ్చ సక్కాయో.
ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుక్కరన్తి.

౫. సామణ్డకసంయుత్తం

౧. సామణ్డకసుత్తం

౩౩౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా సారిపుత్తో వజ్జీసు విహరతి ఉక్కచేలాయం గఙ్గాయ నదియా తీరే. అథ ఖో సామణ్డకో [సామణ్డకాని (సీ.)] పరిబ్బాజకో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సామణ్డకో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

"'నిబ్బానం, నిబ్బాన'న్తి, ఆవుసో సారిపుత్త, వుచ్చతి. కతమం ను ఖో, ఆవుసో, నిబ్బాన"న్తి? "యో ఖో, ఆవుసో, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి నిబ్బాన"న్తి. "అత్థి పనావుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అత్థి ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అత్థి పటిపదా, ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి.

"కతమో పనావుసో, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి? "అయమేవ ఖో, ఆవుసో, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, ఆవుసో, మగ్గో అయం పటిపదా, ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయా"తి. "భద్దకో, ఆవుసో, మగ్గో భద్దికా పటిపదా, ఏతస్స నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ. అలఞ్చ పనావుసో సారిపుత్త, అప్పమాదాయా"తి. పఠమం.

(యథా జమ్బుఖాదకసంయుత్తం, తథా విత్థారేతబ్బం).

౨. దుక్కరసుత్తం

౩౩౧. "కిం ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుక్కర"న్తి ? "పబ్బజ్జా ఖో, ఆవుసో, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుక్కరా"తి. "పబ్బజితేన పనావుసో, కిం దుక్కర"న్తి? "పబ్బజితేన ఖో, ఆవుసో, అభిరతి దుక్కరా"తి. "అభిరతేన పనావుసో, కిం దుక్కర"న్తి? "అభిరతేన ఖో, ఆవుసో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తి దుక్కరా"తి. "కీవచిరం పనావుసో, ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో భిక్ఖు అరహం అస్సా"తి? "నచిరం, ఆవుసో"తి. సోళసమం.

(పురిమకసదిసం ఉద్దానం.)

సామణ్డకసంయుత్తం సమత్తం.

౬. మోగ్గల్లానసంయుత్తం

౧. పఠమఝానపఞ్హాసుత్తం

౩౩౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో, భిక్ఖవే”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“ఇధ మయ్హం, ఆవుసో, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘పఠమం ఝానం, పఠమం ఝాన’న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో పఠమం ఝానన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి పఠమం ఝాన’న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో కామసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

“అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, పఠమం ఝానం పమాదో, పఠమే ఝానే చిత్తం సణ్ఠపేహి, పఠమే ఝానే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి [ఏకోదికరోహి (పీ.)], పఠమే ఝానే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’తి, మమం తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’”తి. పఠమం.

౨. దుతియఝానపఞ్హాసుత్తం

౩౩౩. “‘దుతియం ఝానం, దుతియం ఝాన’న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో దుతియం ఝానన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి దుతియం ఝాన’న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో వితక్కసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

“అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, దుతియం ఝానం పమాదో, దుతియే ఝానే చిత్తం సణ్ఠపేహి, దుతియే ఝానే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, దుతియే ఝానే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో,

సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’తి, మమం తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’’’తి. దుతియం.

౩. తతియఝానపఞ్హాసుత్తం

౩౩౪. ‘‘‘తతియం ఝానం, తతియం ఝాన’న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో తతియం ఝానన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ఇధ భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి తతియం ఝానన్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరామి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేమి. యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో పీతిసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

‘‘అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, తతియం ఝానం పమాదో, తతియే ఝానే చిత్తం సణ్ఠపేహి, తతియే ఝానే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, తతియే ఝానే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరామి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేమి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం ఆవుసో సమ్మా వదమానో వదేయ్య...పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’’తి. తతియం.

౪. చతుత్థఝానపఞ్హాసుత్తం

౩౩౫. ‘‘‘చతుత్థం ఝానం , చతుత్థం ఝాన’న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో చతుత్థం ఝానన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి చతుత్థం ఝాన’న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో సుఖసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

‘‘అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, చతుత్థం ఝానం పమాదో, చతుత్థే ఝానే చిత్తం సణ్ఠపేహి, చతుత్థే ఝానే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, చతుత్థే ఝానే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య...పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’’తి. చతుత్థం.

౫. ఆకాసానఞ్చాయతనపఞ్హాసుత్తం

౩౩౬. "'ఆకాసానఞ్చాయతనం, ఆకాసానఞ్చాయతన'న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో ఆకాసానఞ్చాయతనన్తి ? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – 'ఇధ భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా అనన్తో ఆకాసోతి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి ఆకాసానఞ్చాయతన'న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా అనన్తో ఆకాసోతి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో రూపసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

"అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – 'మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, ఆకాసానఞ్చాయతనం పమాదో, ఆకాసానఞ్చాయతనే చిత్తం సణ్ఠపేహి, ఆకాసానఞ్చాయతనే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, ఆకాసానఞ్చాయతనే చిత్తం సమాదహా'తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా అనన్తో ఆకాసోతి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య...పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో"తి. పఞ్చమం.

౬. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనపఞ్హాసుత్తం

౩౩౭. "'విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం, విఞ్ఞాణఞ్చాయతన'న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – 'ఇధ భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ అనన్తం విఞ్ఞాణన్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణఞ్చాయతన'న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ అనన్తం విఞ్ఞాణన్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి . తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో ఆకాసానఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

"అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – 'మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం పమాదో, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనే చిత్తం సణ్ఠపేహి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనే చిత్తం సమాదహా'తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ అనన్తం విఞ్ఞాణన్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య...పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో"తి. ఛట్ఠం.

౭. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనపఞ్హాసుత్తం

౩౩౮. "'ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతన'న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – 'ఇధ భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతన'న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

“అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం పమాదో, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనే చిత్తం సణ్ఠపేహి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య... పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో”తి. సత్తమం.

౮. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనపఞ్హాసుత్తం

౩౩౯. “‘నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతన’న్తి వుచ్చతి. కతమం ను ఖో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనన్తి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతన’న్తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి.

“అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం పమాదో, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనే చిత్తం సణ్ఠపేహి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనే చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనే చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య...పే.... మహాభిఞ్ఞతం పత్తో”తి. అట్ఠమం.

౯. అనిమిత్తపఞ్హాసుత్తం

౩౪౦. “‘అనిమిత్తో చేతోసమాధి, అనిమిత్తో చేతోసమాధీ’తి వుచ్చతి. కతమో ను ఖో అనిమిత్తో చేతోసమాధీతి? తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఏతదహోసి – ‘ఇధ భిక్ఖు సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి అనిమిత్తో చేతోసమాధీ’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. తస్స మయ్హం, ఆవుసో, ఇమినా విహారేన విహరతో నిమిత్తానుసారి విఞ్ఞాణం హోతి.

“అథ ఖో మం, ఆవుసో, భగవా ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘మోగ్గల్లాన, మోగ్గల్లాన! మా, బ్రాహ్మణ, అనిమిత్తం చేతోసమాధిం పమాదో, అనిమిత్తే చేతోసమాధిస్మిం చిత్తం సణ్ఠపేహి, అనిమిత్తే చేతోసమాధిస్మిం చిత్తం ఏకోదిం కరోహి, అనిమిత్తే చేతోసమాధిస్మిం చిత్తం సమాదహా’తి. సో ఖ్వాహం, ఆవుసో, అపరేన సమయేన సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. యఞ్హి తం, ఆవుసో, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’తి, మమం తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘సత్థారానుగ్గహితో సావకో మహాభిఞ్ఞతం పత్తో’”తి. నవమం.

౧౦. సక్కసుత్తం

౩౪౧. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య; ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి . అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో పఞ్చహి దేవతాసతేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధసరణగమనం [బుద్ధం సరణగమనం (సీ.)] హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు [బుద్ధం సరణగమనహేతు (సీ.)] ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మసరణగమనం హోతి. ధమ్మసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మసరణగమనం హోతి. ధమ్మసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘ...పే.... సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఛహి దేవతాసతేహి సద్ధిం...పే.... అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో సత్తహి దేవతాసతేహి సద్ధిం...పే.... అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అట్ఠహి దేవతాసతేహి సద్ధిం...పే.... అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అసీతియా దేవతాసహస్సేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మసరణగమనం హోతి. ధమ్మసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మసరణగమనం హోతి...పే.... సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో పఞ్చహి దేవతాసతేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ'తి . ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో , ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం చత్తారి పురిసయుగాని అట్ఠ పురిసపుగ్గలా ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా'తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

"సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి అచ్ఛిద్దేహి అసబలేహి అకమ్మాసేహి భుజిస్సేహి విఞ్ఞుప్పసత్థేహి అపరామట్ఠేహి సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'ఇతిపి సో…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే.… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ'తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

"సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – 'సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా'తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఛహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే…. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో సత్తహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే…. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అట్ఠహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే…. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అసీతియా దేవతాసహస్సేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి .

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన,

ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే॰… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో పఞ్చహి దేవతాసతేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి …పే॰… ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మసరణగమనం హోతి. ధమ్మసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మసరణగమనం హోతి…పే॰….

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఛహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే॰… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో సత్తహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే॰… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అట్ఠహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే॰… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అసీతియా దేవతాసహస్సేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధసరణగమనం హోతి. బుద్ధసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మసరణగమనం హోతి…పే॰….

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి , దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధసరణగమనం హోతి…పే॰… సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మసరణగమనం హోతి…పే॰… సాధు ఖో మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘసరణగమనం హోతి. సఙ్ఘసరణగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో పఞ్చహి దేవతాసతేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద , ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే॰… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి…పే॰….

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి…పే….

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే… లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన , ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి…పే….

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి…పే… సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఛహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో సత్తహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అట్ఠహి దేవతాసతేహి సద్ధిం…పే… అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో అసీతియా దేవతాసహస్సేహి సద్ధిం యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా

సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే.… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం చత్తారి పురిసయుగాని అట్ఠ పురిసపుగ్గలా ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే.… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, దేవానమిన్ద, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి అచ్ఛిద్దేహి అసబలేహి అకమ్మాసేహి భుజిస్సేహి విఞ్ఞుప్పసత్థేహి అపరామట్ఠేహి సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, దేవానమిన్ద, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే.… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో…పే.… పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా…పే.… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనం హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన,

ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా...పే.... దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“సాధు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనం హోతి అఖణ్డేహి...పే.... సమాధిసంవత్తనికేహి. అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగమనహేతు ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి. తే అఞ్ఞే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన , దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహీ”తి. దసమం.

౧౧. చన్దనసుత్తం

౩౮౨. అథ ఖో చన్దనో [నన్దనో (సీ.)] దేవపుత్తో...పే....

అథ ఖో సుయామో దేవపుత్తో...పే.... .

అథ ఖో సన్తుసితో దేవపుత్తో...పే....

అథ ఖో సునిమ్మితో దేవపుత్తో...పే....

అథ ఖో వసవత్తి దేవపుత్తో...పే....

(యథా సక్కసుత్తం తథా ఇమే పఞ్చ పేయ్యాలా విత్థారేతబ్బా). ఏకాదసమం.

మోగ్గల్లానసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

సవితక్కావితక్కఞ్చ, సుఖేన చ ఉపేక్ఖకో;
ఆకాసఞ్చేవ విఞ్ఞాణం, ఆకిఞ్చం నేవసఞ్ఞినా;
అనిమిత్తో చ సక్కో చ, చన్దనేకాదసేన చాతి.

౭. చిత్తసంయుత్తం

౧. సంయోజనసుత్తం

౩౪౩. ఏకం సమయం సమ్బహులా థేరా భిక్ఖూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరన్తి అమ్బాటకవనే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులానం థేరానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా నానాబ్యఞ్జనా ఉదాహు ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన"న్తి? తత్రేకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం హోతి – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చా"తి. ఏకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం హోతి – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన"న్తి.

తేన ఖో పన సమయేన చిత్తో గహపతి మిగపథకం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసి ఖో చిత్తో గహపతి సమ్బహులానం కిర థేరానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా నానాబ్యఞ్జనా ఉదాహు ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన"న్తి? తత్రేకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో , 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చా"తి. ఏకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం 'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నానన్తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి థేరే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, సమ్బహులానం కిర థేరానం భిక్ఖూనం పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – 'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా నానాబ్యఞ్జనా ఉదాహు ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన"న్తి? ఏకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం – "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చా"తి. ఏకచ్చేహి థేరేహి భిక్ఖూహి ఏవం బ్యాకతం "'సంయోజన'న్తి వా, ఆవుసో, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన"న్తి. "ఏవం, గహపతీ"తి.

"'సంయోజన'న్తి వా, భన్తే, 'సంయోజనియా ధమ్మా'తి వా ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ. తేన హి, భన్తే, ఉపమం వో కరిస్సామి. ఉపమాయపిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి. సేయ్యథాపి, భన్తే, కాళో చ బలీబద్దో ఓదాతో చ బలీబద్దో ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా అస్సు. యో ను ఖో ఏవం వదేయ్య – 'కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం , ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజన'న్తి, సమ్మా ను ఖో సో వదమానో వదేయ్యా"తి? "నో హేతం, గహపతి! న ఖో, గహపతి, కాళో బలీబద్దో ఓదాతస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం, నపి ఓదాతో బలీబద్దో కాళస్స బలీబద్దస్స సంయోజనం; యేన ఖో తే ఏకేన దామేన వా యోత్తేన వా సంయుత్తా తం తత్థ సంయోజన"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, భన్తే, న చక్ఖు రూపానం సంయోజనం, న రూపా చక్ఖుస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం. న సోతం సద్దానం... న ఘానం గన్ధానం... న జివ్హా రసానం... న కాయో

ఫోట్ఠబ్బానం సంయోజనం, న ఫోట్ఠబ్బా కాయస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజనం. న మనో ధమ్మానం సంయోజనం, న ధమ్మా మనస్స సంయోజనం; యఞ్చ తత్థ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి ఛన్దరాగో తం తత్థ సంయోజన”న్తి. “లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి, యస్స తే గమ్భీరే బుద్ధవచనే పఞ్ఞాచక్ఖు కమతీ”తి. పఠమం.

౨. పఠమఇసిదత్తసుత్తం

౩౪౪. ఏకం సమయం సమ్బహులా థేరా భిక్ఖూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరన్తి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి థేరే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “అధివాసేన్తు మే, భన్తే, థేరా స్వాతనాయ భత్త”న్తి. అధివాసేసుం ఖో థేరా భిక్ఖూ తుణ్హీభావేన . అథ ఖో చిత్తో గహపతి థేరానం భిక్ఖూనం అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన చిత్తస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదింసు.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “‘ధాతునానత్తం, ధాతునానత్త’న్తి, భన్తే థేర, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా”తి? ఏవం వుత్తే ఆయస్మా థేరో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “‘ధాతునానత్తం, ధాతునానత్త’న్తి, భన్తే థేర, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా”తి? దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా థేరో తుణ్హీ అహోసి. తతియమ్పి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “‘ధాతునానత్తం, ధాతునానత్త’న్తి, భన్తే థేర, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా”తి? తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా థేరో తుణ్హీ అహోసి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఇసిదత్తో తస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే సబ్బనవకో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా ఇసిదత్తో ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “బ్యాకరోమహం, భన్తే థేర, చిత్తస్స గహపతినో ఏతం పఞ్హ”న్తి? “బ్యాకరోహి త్వం, ఆవుసో ఇసిదత్త, చిత్తస్స గహపతినో ఏతం పఞ్హ”న్తి. “ఏవఞ్హి త్వం, గహపతి, పుచ్ఛసి – ‘ధాతునానత్తం, ధాతునానత్తన్తి, భన్తే థేర, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ధాతునానత్తం, వుత్తం భగవతా’”తి? “ఏవం , భన్తే”. “ఇదం ఖో, గహపతి, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా – చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు...పే.... మనోధాతు, ధమ్మధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏత్తావతా ఖో, గహపతి, ధాతునానత్తం వుత్తం భగవతా”తి.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మతో ఇసిదత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా థేరే భిక్ఖూ పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ భుత్తావినో ఓనీతపత్తపాణినో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు. అథ ఖో ఆయస్మా థేరో ఆయస్మన్తం ఇసిదత్తం ఏతదవోచ – “సాధు ఖో తం, ఆవుసో ఇసిదత్త , ఏసో పఞ్హో పటిభాసి, నేసో పఞ్హో మం పటిభాసి. తేనహావుసో ఇసిదత్త, యదా అఞ్ఞథాపి [యదా అఞ్ఞదాపి (సీ. పీ.) అఞ్ఞదాపి (?)] ఏవరూపో పఞ్హో ఆగచ్ఛేయ్య, తఞ్ఞేవేత్థ పటిభాసేయ్యా”తి. దుతియం.

౩. దుతియఇసిదత్తసుత్తం

౩౪౩. ఏకం సమయం సమ్బహులా థేరా భిక్ఖూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరన్తి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి థేరే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "అధివాసేన్తు మే, భన్తే థేరా, స్వాతనాయ భత్త"న్తి. అధివాసేసుం ఖో థేరా భిక్ఖూ తుణ్హీభావేన. అథ ఖో చిత్తో గహపతి థేరానం భిక్ఖూనం అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన చిత్తస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదింసు.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – "యా ఇమా, భన్తే థేర, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – 'సస్సతో లోకోతి వా, అసస్సతో లోకోతి వా, అన్తవా లోకోతి వా, అనన్తవా లోకోతి వా, తం జీవం తం సరీరన్తి వా, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తి వా, హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా. యాని చిమాని ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే భణితాని; ఇమా ను ఖో, భన్తే, దిట్ఠియో కిస్మిం సతి హోన్తి, కిస్మిం అసతి న హోన్తీ"తి?

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా థేరో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో చిత్తో గహపతి…పే.… తతియమ్పి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – "యా ఇమా, భన్తే థేర, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – సస్సతో లోకోతి వా, అసస్సతో లోకోతి వా, అన్తవా లోకోతి వా, అనన్తవా లోకోతి వా, తం జీవం తం సరీరన్తి వా, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తి వా, హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా. యాని చిమాని ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే భణితాని; ఇమా ను ఖో, భన్తే, దిట్ఠియో కిస్మిం సతి హోన్తి, కిస్మిం అసతి న హోన్తీ"తి? తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా థేరో తుణ్హీ అహోసి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఇసిదత్తో తస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే సబ్బనవకో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా ఇసిదత్తో ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – "బ్యాకరోమహం, భన్తే థేర, చిత్తస్స గహపతినో ఏతం పఞ్హ"న్తి? "బ్యాకరోహి త్వం, ఆవుసో ఇసిదత్త, చిత్తస్స గహపతినో ఏతం పఞ్హ"న్తి. "ఏవఞ్హి త్వం, గహపతి, పుచ్ఛసి – 'యా ఇమా, భన్తే థేర, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – సస్సతో లోకోతి వా…పే.…; ఇమా ను ఖో, భన్తే, దిట్ఠియో కిస్మిం సతి హోన్తి, కిస్మిం అసతి న హోన్తీ'"తి? "ఏవం, భన్తే". "యా ఇమా, గహపతి, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – 'సస్సతో లోకోతి వా, అసస్సతో లోకోతి వా, అన్తవా లోకోతి వా అనన్తవా లోకోతి వా, తం జీవం తం సరీరన్తి వా, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తి వా, హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా. యాని చిమాని ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే భణితాని; ఇమా ఖో, గహపతి, దిట్ఠియో సక్కాయదిట్ఠియా సతి హోన్తి, సక్కాయదిట్ఠియా అసతి న హోన్తీ'"తి.

"కథం పన, భన్తే, సక్కాయదిట్ఠి హోతీ"తి? "ఇధ, గహపతి, అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే

అవినీతో రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, రూపవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా రూపం, రూపస్మిం వా అత్తానం; వేదనం అత్తతో సమనుపస్సతి...పే.... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. ఏవం ఖో, గహపతి, సక్కాయదిట్ఠి హోతీ"తి.

"కథం పన, భన్తే, సక్కాయదిట్ఠి న హోతీ"తి? "ఇధ, గహపతి, సుతవా అరియసావకో అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో న రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, న రూపవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా రూపం, న రూపస్మిం వా అత్తానం; న వేదనం... న సఞ్ఞం... న సఙ్ఖారే... న విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, న విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా విఞ్ఞాణం, న విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. ఏవం ఖో, గహపతి, సక్కాయదిట్ఠి న హోతీ"తి.

"కుతో , భన్తే, అయ్యో ఇసిదత్తో ఆగచ్ఛతీ"తి? "అవన్తియా ఖో, గహపతి, ఆగచ్ఛామీ"తి. "అత్థి, భన్తే, అవన్తియా ఇసిదత్తో నామ కులపుత్తో అమ్హాకం అదిట్ఠసహాయో పబ్బజితో? దిట్ఠో నో ఆయస్మతా"తి? "ఏవం, గహపతీ"తి. "కహం ను ఖో సో, భన్తే, ఆయస్మా ఏతరహి విహరతీ"తి? ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఇసిదత్తో తుణ్హీ అహోసి. "అయ్యో నో, భన్తే, ఇసిదత్తో"తి? "ఏవం, గహపతీ"తి. "అభిరమతు, భన్తే, అయ్యో ఇసిదత్తో మచ్ఛికాసణ్డే. రమణీయం అమ్బాటకవనం. అహం అయ్యస్స ఇసిదత్తస్స ఉస్సుక్కం కరిస్సామి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన"న్తి. "కల్యాణం వుచ్చతి, గహపతీ"తి.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మతో ఇసిదత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా థేరే భిక్ఖూ పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ భుత్తావినో ఓనీతపత్తపాణినో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు. అథ ఖో ఆయస్మా థేరో ఆయస్మన్తం ఇసిదత్తం ఏతదవోచ – "సాధు ఖో తం, ఆవుసో ఇసిదత్త, ఏసో పఞ్హో పటిభాసి. నేసో పఞ్హో మం పటిభాసి. తేనహావుసో ఇసిదత్త, యదా అఞ్ఞథాపి ఏవరూపో పఞ్హో ఆగచ్ఛేయ్య, తఞ్ఞేవేత్థ పటిభాసేయ్యా"తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఇసిదత్తో సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ మచ్ఛికాసణ్డమ్హా పక్కామి. యం మచ్ఛికాసణ్డమ్హా పక్కామి, తథా పక్కన్తోవ అహోసి, న పున పచ్చాగచ్ఛీతి. తతియం.

౪. మహకపాటిహారియసుత్తం

౩౪౬. ఏకం సమయం సమ్బహులా థేరా భిక్ఖూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరన్తి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి థేరే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "అధివాసేన్తు మే, భన్తే థేరా, స్వాతనాయ గోకులే భత్త"న్తి. అధివాసేసుం ఖో థేరా భిక్ఖూ తుణ్హీభావేన. అథ ఖో చిత్తో గహపతి థేరానం భిక్ఖూనం అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా థేరే భిక్ఖూ అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన చిత్తస్స గహపతినో గోకులం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదింసు.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి థేరే భిక్ఖూ పణీతేన సప్పిపాయాసేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ భుత్తావినో ఓనీతపత్తపాణినో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు. చిత్తోపి ఖో గహపతి 'సేసకం విస్సజ్జేథా'తి వత్వా థేరే భిక్ఖూ పిట్ఠితో

పిట్ఠితో అనుబన్ధి. తేన ఖో పన సమయేన ఉణ్హం హోతి కుథితం [కుట్ఠితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; తే చ థేరా భిక్ఖూ పవేలియమానేన మఞ్ఞే కాయేన గచ్ఛన్తి, యథా తం భోజనం భుత్తావినో.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహకో తస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే సబ్బనవకో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా మహకో ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “సాధు ఖ్వస్స, భన్తే థేర, సీతకో చ వాతో వాయేయ్య, అబ్భసమ్పిలాపో [అబ్భసంబిలాపో (సీ.), అబ్భసంవిలాపో (పీ.)] చ అస్స, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయేయ్యా”తి.

“సాధు ఖ్వస్స, ఆవుసో మహక, యం సీతకో చ వాతో వాయేయ్య, అబ్భసమ్పిలాపో చ అస్స, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయేయ్యా”తి. అథ ఖో ఆయస్మా మహకో తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరి [అభిసఙ్ఖాసి (సీ.)] యథా సీతకో చ వాతో వాయి, అబ్భసమ్పిలాపో చ అస్స [ఆసి (?)], దేవో చ ఏకమేకం ఫుసి. అథ ఖో చిత్తస్స గహపతినో ఏతదహోసి – “యో ఖో ఇమస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే సబ్బనవకో భిక్ఖు తస్సాయం ఏవరూపో ఇద్ధానుభావో”తి . అథ ఖో ఆయస్మా మహకో ఆరామం సమ్పాపుణిత్వా ఆయస్మన్తం థేరం ఏతదవోచ – “అలమేత్తావతా, భన్తే థేరా”తి? “అలమేత్తావతా, ఆవుసో మహక! కతమేత్తావతా, ఆవుసో మహక! పూజితమేత్తావతా, ఆవుసో మహకో”తి . అథ ఖో థేరా భిక్ఖూ యథావిహారం అగమంసు. ఆయస్మాపి మహకో సకం విహారం అగమాసి.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేనాయస్మా మహకో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహకం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం మహకం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, అయ్యో మహకో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మం ఇద్ధిపాటిహారియం దస్సేతూ”తి. “తేన హి త్వం, గహపతి, ఆలిన్దే ఉత్తరాసఙ్గం పఞ్ఞపేత్వా తిణకలాపం ఓకాసేహీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మతో మహకస్స పటిస్సుత్వా ఆలిన్దే ఉత్తరాసఙ్గం పఞ్ఞపేత్వా తిణకలాపం ఓకాసేసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహకో విహారం పవిసిత్వా సూచిఘటికం దత్వా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరి యథా తాలచ్ఛిగ్గళేన చ అగ్గళన్తరికాయ చ అచ్చి నిక్ఖమిత్వా తిణాని ఝాపేసి, ఉత్తరాసఙ్గం న ఝాపేసి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి ఉత్తరాసఙ్గం పప్ఫోటేత్వా సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహకో విహారా నిక్ఖమిత్వా చిత్తం గహపతిం ఏతదవోచ – “అలమేత్తావతా, గహపతీ”తి?

“అలమేత్తావతా , భన్తే మహక! కతమేత్తావతా, భన్తే, మహక! పూజితమేత్తావతా, భన్తే మహక! అభిరమతు, భన్తే, అయ్యో మహకో మచ్ఛికాసణ్డే. రమణీయం అమ్బాటకవనం. అహం అయ్యస్స మహకస్స ఉస్సుక్కం కరిస్సామి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన”న్తి. “కల్యాణం వుచ్చతి, గహపతీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా మహకో సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ మచ్ఛికాసణ్డమ్హా పక్కామి. యం మచ్ఛికాసణ్డమ్హా పక్కామి, తథా పక్కన్తోవ అహోసి; న పున పచ్చాగచ్ఛీతి. చతుత్థం.

౫. పఠమకామభూసుత్తం

౩౪౫. ఏకం సమయం ఆయస్మా కామభూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరతి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేనాయస్మా కామభూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం కామభుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది . ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో చిత్తం గహపతిం ఆయస్మా కామభూ ఏతదవోచ –

“వుత్తమిదం , గహపతి –

“నేలఙ్గో సేతపచ్ఛాదో, ఏకారో వత్తతీ రథో;

అనీఘం పస్స ఆయన్తం [అప్పత్తం (స్యా॰ కం॰ క॰)], ఛిన్నసోతం అబన్ధన”న్తి.

“ఇమస్స ను ఖో, గహపతి, సంఖిత్తేన భాసితస్స కథం విత్థారేన అత్థో దట్ఠబ్బో”తి? “కిం ను ఖో ఏతం, భన్తే, భగవతా భాసిత”న్తి? “ఏవం, గహపతీ”తి. “తేన హి, భన్తే, ముహుత్తం ఆగమేహి యావస్స అత్థం పేక్ఖామీ”తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి ముహుత్తం తుణ్హీ హుత్వా ఆయస్మన్తం కామభుం ఏతదవోచ –

““నేలఙ్గ’న్తి ఖో, భన్తే, సీలానమేతం అధివచనం. ‘సేతపచ్ఛాదో’తి ఖో, భన్తే, విముత్తియా ఏతం అధివచనం. ‘ఏకారో’తి ఖో, భన్తే, సతియా ఏతం అధివచనం. ‘వత్తతీ’తి ఖో, భన్తే, అభిక్కముపటిక్కమస్సేతం అధివచనం. ‘రథో’తి ఖో, భన్తే, ఇమస్సేతం చాతుమహాభూతికస్స కాయస్స అధివచనం మాతాపేత్తికసమ్భవస్స ఓదనకుమ్మాసూపచయస్స అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మస్స. రాగో ఖో, భన్తే, నీఘో, దోసో నీఘో, మోహో నీఘో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తస్మా ఖీణాసవో భిక్ఖు ‘అనీఘో’తి వుచ్చతి. ‘ఆయన్త’న్తి ఖో, భన్తే, అరహతో ఏతం అధివచనం. ‘సోతో’తి ఖో, భన్తే, తణ్హాయేతం అధివచనం. సా ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తస్మా ఖీణాసవో భిక్ఖు ‘ఛిన్నసోతో’తి వుచ్చతి. రాగో ఖో, భన్తే, బన్ధనం, దోసో బన్ధనం, మోహో బన్ధనం. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. తస్మా ఖీణాసవో భిక్ఖు ‘అబన్ధనో’తి వుచ్చతి. ఇతి ఖో, భన్తే, యం తం భగవతా వుత్తం –

“నేలఙ్గో సేతపచ్ఛాదో, ఏకారో వత్తతీ రథో;
అనీఘం పస్స ఆయన్తం, ఛిన్నసోతం అబన్ధన”న్తి.

“ఇమస్స ఖో, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామీ”తి . “లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి! యస్స తే గమ్భీరే బుద్ధవచనే పఞ్ఞాచక్ఖు కమతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియకామభూసుత్తం

౩౪౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా కామభూ మచ్ఛికాసణ్డే విహరతి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేనాయస్మా కామభూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మన్తం కామభుం ఏతదవోచ – “కతి ను ఖో, భన్తే, సఙ్ఖారా”తి? “తయో ఖో, గహపతి, సఙ్ఖారా – కాయసఙ్ఖారో, వచీసఙ్ఖారో, చిత్తసఙ్ఖారో”తి. “సాధు, భన్తే”తి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మతో కామభుస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం కామభుం ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – “కతమో పన, భన్తే, కాయసఙ్ఖారో, కతమో వచీసఙ్ఖారో, కతమో చిత్తసఙ్ఖారో”తి? “అస్సాసపస్సాసా ఖో, గహపతి, కాయసఙ్ఖారో, వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో, సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో”తి.

"సాధు, భన్తే"తి ఖో చిత్తో గహపతి...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "కస్మా పన, భన్తే, అస్సాసపస్సాసా కాయసఙ్ఖారో, కస్మా వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో, కస్మా సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో"తి? "అస్సాసపస్సాసా ఖో, గహపతి, కాయికా. ఏతే ధమ్మా కాయప్పటిబద్ధా, తస్మా అస్సాసపస్సాసా కాయసఙ్ఖారో. పుబ్బే ఖో, గహపతి, వితక్కేత్వా విచారేత్వా పచ్ఛా వాచం భిన్దతి, తస్మా వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో. సఞ్ఞా చ వేదనా చ చేతసికా. ఏతే ధమ్మా చిత్తప్పటిబద్ధా, తస్మా సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

సాధు...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "కథం పన, భన్తే, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తి హోతీ"తి? "న ఖో, గహపతి, సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జిస్స'న్తి వా 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జామీ'తి వా 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో'తి వా . అథ ఖ్వస్స పుబ్బేవ తథా చిత్తం భావితం హోతి యం తం తథత్తాయ ఉపనేతీ"తి.

సాధు ...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స పన, భన్తే , భిక్ఖునో కతమే ధమ్మా పఠమం నిరుజ్ఝన్తి, యది వా కాయసఙ్ఖారో, యది వా వచీసఙ్ఖారో, యది వా చిత్తసఙ్ఖారో"తి? "సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స ఖో, గహపతి, భిక్ఖునో వచీసఙ్ఖారో పఠమం నిరుజ్ఝతి, తతో కాయసఙ్ఖారో, తతో చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

సాధు...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "య్వాయం, భన్తే, మతో కాలఙ్కతో, యో చాయం భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో, ఇమేసం కిం నానాకరణ"న్తి? "య్వాయం గహపతి, మతో కాలఙ్కతో తస్స కాయసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, వచీసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, చిత్తసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, ఆయు పరిక్ఖీణో, ఉస్మా వూపసన్తా, ఇన్ద్రియాని విపరిభిన్నాని. యో చ ఖ్వాయం, గహపతి, భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో, తస్సపి కాయసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, వచీసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, చిత్తసఙ్ఖారో నిరుద్ధో పటిప్పస్సద్ధో, ఆయు అపరిక్ఖీణో, ఉస్మా అవూపసన్తా, ఇన్ద్రియాని విప్పసన్నాని. య్వాయం, గహపతి, మతో కాలఙ్కతో, యో చాయం భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో, ఇదం నేసం నానాకరణ"న్తి.

సాధు...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "కథం పన, భన్తే, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠానం హోతీ"తి? "న ఖో, గహపతి, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహిస్స'న్తి వా 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహామీ'తి వా 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితో'తి వా. అథ ఖ్వస్స పుబ్బేవ తథా చిత్తం భావితం హోతి, యం తం తథత్తాయ ఉపనేతీ"తి.

సాధు , భన్తే...పే.... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – "సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స పన, భన్తే, భిక్ఖునో కతమే ధమ్మా పఠమం ఉప్పజ్జన్తి, యది వా కాయసఙ్ఖారో, యది వా వచీసఙ్ఖారో, యది వా చిత్తసఙ్ఖారో"తి? "సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స, గహపతి, భిక్ఖునో చిత్తసఙ్ఖారో పఠమం ఉప్పజ్జతి, తతో కాయసఙ్ఖారో, తతో వచీసఙ్ఖారో"తి.

సాధు...పే॰... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితం పన, భన్తే , భిక్ఖుం కతి ఫస్సా ఫుసన్తి”? “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితం ఖో, గహపతి, భిక్ఖుం తయో ఫస్సా ఫుసన్తి – సుఞ్ఞతో ఫస్సో, అనిమిత్తో ఫస్సో, అప్పణిహితో ఫస్సో”తి.

సాధు...పే॰... ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితస్స పన, భన్తే, భిక్ఖునో కింనిన్నం చిత్తం హోతి, కింపోణం, కింపబ్భార”న్తి? “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితస్స ఖో, గహపతి, భిక్ఖునో వివేకనిన్నం చిత్తం హోతి వివేకపోణం వివేకపబ్భార”న్తి.

“సాధు, భన్తే”తి ఖో చిత్తో గహపతి ఆయస్మతో కామభుస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం కామభుం ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా పన, భన్తే, కతి ధమ్మా బహూపకారా”తి? “అద్ధా ఖో త్వం, గహపతి, యం పఠమం పుచ్ఛితబ్బం తం పుచ్ఛసి. అపి చ త్యాహం బ్యాకరిస్సామి.
సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా ఖో, గహపతి, ద్వే ధమ్మా బహూపకారా – సమథో చ విపస్సనా చా”తి. ఛట్ఠం.

౭. గోదత్తసుత్తం

౩౪౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా గోదత్తో మచ్ఛికాసణ్డే విహరతి అమ్బాటకవనే. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేనాయస్మా గోదత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం గోదత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో చిత్తం గహపతిం ఆయస్మా గోదత్తో ఏతదవోచ – “యా చాయం, గహపతి, అప్పమాణా చేతోవిముత్తి, యా చ ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి, యా చ సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి, యా చ అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి, ఇమే ధమ్మా నానత్థా నానాబ్యఞ్జనా ఉదాహు ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన”న్తి? “అత్థి, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ. అత్థి పన, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన”న్తి.

“కతమో చ, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ? ఇధ, భన్తే, భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం [చతుత్థిం (?)]. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన [అబ్యాపజ్ఝేన (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰), అబ్యాబజ్ఝేన (?)] ఫరిత్వా విహరతి. కరుణాసహగతేన చేతసా...పే॰... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. అయం వుచ్చతి, భన్తే, అప్పమాణా చేతోవిముత్తి.

“కతమా చ, భన్తే, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి? ఇధ, భన్తే, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ, ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భన్తే, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి.

“కతమా చ, భన్తే, సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి? ఇధ, భన్తే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సుఞ్ఞమిదం అత్తేన వా అత్తనియేన వా’తి. అయం వుచ్చతి, భన్తే, సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి.

“కతమా చ, భన్తే, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి? ఇధ, భన్తే, భిక్ఖు సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భన్తే, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి. అయం ఖో, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ.

“కతమో చ, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నానం? రాగో, భన్తే, పమాణకరణో, దోసో పమాణకరణో, మోహో పమాణకరణో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో, భన్తే, అప్పమాణా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పన అకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన, సుఞ్ఞా మోహేన. రాగో ఖో, భన్తే, కిఞ్చనం, దోసో కిఞ్చనం, మోహో కిఞ్చనం. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో , భన్తే, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పన అకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన, సుఞ్ఞా మోహేన. రాగో ఖో, భన్తే, నిమిత్తకరణో, దోసో నిమిత్తకరణో, మోహో నిమిత్తకరణో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో, భన్తే, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పన అకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన, సుఞ్ఞా మోహేన. అయం ఖో, భన్తే, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన”న్తి. “లాభా తే, గహపతి, సులద్ధం తే, గహపతి! యస్స తే గమ్భీరే బుద్ధవచనే పఞ్ఞాచక్ఖు కమతీ”తి. సత్తమం.

౮. నిగణ్ఠనాటపుత్తసుత్తం

౩౫౦. తేన ఖో పన సమయేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో [నాతపుత్తో (సీ.)] మచ్ఛికాసణ్డం అనుప్పత్తో హోతి మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం. అస్సోసి ఖో చిత్తో గహపతి – “నిగణ్ఠో కిర నాటపుత్తో మచ్ఛికాసణ్డం అనుప్పత్తో మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధి”న్తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి సమ్బహులేహి ఉపాసకేహి సద్ధిం యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠేన నాటపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో చిత్తం గహపతిం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఏతదవోచ – “సద్దహసి త్వం, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స – అత్థి అవితక్కో అవిచారో సమాధి, అత్థి వితక్కవిచారానం నిరోధో”తి?

“న ఖ్వాహం ఏత్థ, భన్తే, భగవతో సద్ధాయ గచ్ఛామి. అత్థి అవితక్కో అవిచారో సమాధి, అత్థి వితక్కవిచారానం నిరోధో”తి. ఏవం వుత్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఉల్లోకేత్వా [సకం పరిసం అపలోకేత్వా (సీ. స్యా. కం.), ఓలోకేత్వా (సీ. అట్ఠ. స్యా. అట్ఠ.)] ఏతదవోచ – “ఇదం భవన్తో పస్సన్తు, యావ ఉజుకో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ అసఠో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ అమాయావీ చాయం చిత్తో గహపతి, వాతం వా సో జాలేన బాధేతబ్బం మఞ్ఞేయ్య, యో వితక్కవిచారే నిరోధేతబ్బం మఞ్ఞేయ్య , సకముట్ఠినా వా సో గఙ్గాయ సోతం ఆవారేతబ్బం మఞ్ఞేయ్య, యో వితక్కవిచారే నిరోధేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, భన్తే, కతమం ను ఖో పణీతతరం – ఞాణం వా సద్ధా వా”తి? “సద్ధాయ ఖో, గహపతి, ఞాణంయేవ పణీతతర”న్తి. “అహం ఖో, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి . అహం ఖో, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, వితక్కవిచారానం

వూపసమా…పే॰… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. అహం ఖో, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, పీతియా చ విరాగా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. అహం ఖో, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, సుఖస్స చ పహానా… పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. న సో ఖ్వాహం, భన్తే, ఏవం జానన్తో ఏవం పస్సన్తో కస్స అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా సద్ధాయ గమిస్సామి? అత్థి అవితక్కో అవిచారో సమాధి, అత్థి వితక్కవిచారానం నిరోధో”తి.

ఏవం వుత్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సకం పరిసం అపలోకేత్వా ఏతదవోచ – “ఇదం భవన్తో పస్సన్తు, యావ అనుజుకో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ సఠో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ మాయావీ చాయం చిత్తో గహపతీ”తి.

“ఇదానేవ ఖో తే [ఇదానేవ చ పన (స్యా॰ కం॰ క॰)] మయం, భన్తే, భాసితం – ‘ఏవం ఆజానామ ఇదం భవన్తో పస్సన్తు, యావ ఉజుకో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ అసఠో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ అమాయావీ చాయం చిత్తో గహపతీ’తి. ఇదానేవ చ పన మయం, భన్తే, భాసితం – ‘ఏవం ఆజానామ ఇదం భవన్తో పస్సన్తు, యావ అనుజుకో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ సఠో చాయం చిత్తో గహపతి, యావ మాయావీ చాయం చిత్తో గహపతీ’తి. సచే తే, భన్తే, పురిమం సచ్చం, పచ్ఛిమం తే మిచ్ఛా. సచే పన తే, భన్తే, పురిమం మిచ్ఛా, పచ్ఛిమం తే సచ్చం. ఇమే ఖో పన, భన్తే, దస సహధమ్మికా పఞ్హా ఆగచ్ఛన్తి. యదా నేసం అత్థం ఆజానేయ్యాసి, అథ మం పటిహరేయ్యాసి సద్ధిం నిగణ్ఠపరిసాయ. ఏకో పఞ్హో, ఏకో ఉద్దేసో, ఏకం వేయ్యాకరణం. ద్వే పఞ్హా, ద్వే ఉద్దేసా, ద్వే వేయ్యాకరణాని. తయో పఞ్హా, తయో ఉద్దేసా, తీణి వేయ్యాకరణాని. చత్తారో పఞ్హా, చత్తారో ఉద్దేసా, చత్తారి వేయ్యాకరణాని. పఞ్చ పఞ్హా, పఞ్చ ఉద్దేసా, పఞ్చ వేయ్యాకరణాని. ఛ పఞ్హా, ఛ ఉద్దేసా, ఛ వేయ్యాకరణాని. సత్త పఞ్హా, సత్త ఉద్దేసా, సత్త వేయ్యాకరణాని . అట్ఠ పఞ్హా, అట్ఠ ఉద్దేసా, అట్ఠ వేయ్యాకరణాని. నవ పఞ్హా, నవ ఉద్దేసా, నవ వేయ్యాకరణాని. దస పఞ్హా, దస ఉద్దేసా, దస వేయ్యాకరణానీ”తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఇమే దస సహధమ్మికే పఞ్హే ఆపుచ్ఛిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి. అట్ఠమం.

౯. అచేలకస్సపసుత్తం

౩౫౧. తేన ఖో పన సమయేన అచేలో కస్సపో మచ్ఛికాసణ్డం అనుప్పత్తో హోతి చిత్తస్స గహపతినో పురాణగిహిసహాయో. అస్సోసి ఖో చిత్తో గహపతి – “అచేలో కిర కస్సపో మచ్ఛికాసణ్డం అనుప్పత్తో అమ్హాకం పురాణగిహిసహాయో”తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి యేన అచేలో కస్సపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అచేలేన కస్సపేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చిత్తో గహపతి అచేలం కస్సపం ఏతదవోచ – “కీవచిరం పబ్బజితస్స, భన్తే, కస్సపా”తి? “తింసమత్తాని ఖో మే, గహపతి, వస్సాని పబ్బజితస్సా”తి. “ఇమేహి పన తే, భన్తే, తింసమత్తేహి వస్సేహి అత్థి కోచి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా [ఉత్తరిమనుస్సధమ్మో (స్యా॰ కం॰)] అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి? “ఇమేహి ఖో మే, గహపతి, తింసమత్తేహి వస్సేహి పబ్బజితస్స నత్థి కోచి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో, అఞ్ఞత్ర నగ్గేయ్యా చ ముణ్డేయ్యా చ పావళనిప్ఫోటనాయ చా”తి. ఏవం వుత్తే, చిత్తో గహపతి అచేలం కస్సపం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ధమ్మస్స స్వాక్ఖాతతా [సబ్బత్థపి ఏవమేవ దిస్సతి] యత్ర హి నామ తింసమత్తేహి వస్సేహి న కోచి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో అభవిస్స ఫాసువిహారో, అఞ్ఞత్ర నగ్గేయ్యా చ ముణ్డేయ్యా చ పావళనిప్ఫోటనాయ చా”తి!

“తుయ్హం పన, గహపతి, కీవచిరం ఉపాసకత్తం ఉపగతస్సా”తి? “మయ్హమ్పి ఖో పన, భన్తే, తింసమత్తాని వస్సాని ఉపాసకత్తం ఉపగతస్సా”తి. “ఇమేహి పన తే, గహపతి, తింసమత్తేహి వస్సేహి అత్థి కోచి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి? “గిహినోపి సియా, భన్తే. అహఞ్హి, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. అహఞ్హి, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, వితక్కవిచారానం వూపసమా …పే… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. అహఞ్హి, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, పీతియా చ విరాగా…పే… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. అహఞ్హి, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి, సుఖస్స చ పహానా…పే… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. సచే ఖో పనాహం, భన్తే, భగవతో [భగవతా (స్యా. కం.)] పఠమతరం కాలం కరేయ్యం, అనచ్ఛరియం ఖో పనేతం యం మం భగవా ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘నత్థి తం సంయోజనం యేన సంయోజనేన సంయుత్తో చిత్తో గహపతి పున ఇమం లోకం ఆగచ్ఛేయ్యా’”తి. ఏవం వుత్తే, అచేలో కస్సపో చిత్తం గహపతిం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! ధమ్మస్స స్వాక్ఖాతతా, యత్ర హి నామ గిహీ ఓదాతవసనో [గిహీ ఓదాతవసనా (సీ. పీ.)] ఏవరూపం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం అధిగమిస్సతి [అధిగమిస్సన్తి (సీ. పీ.)] ఫాసువిహారం. లభేయ్యాహం, గహపతి , ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

అథ ఖో చిత్తో గహపతి అచేలం కస్సపం ఆదాయ యేన థేరా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా థేరే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “అయం, భన్తే, అచేలో కస్సపో అమ్హాకం పురాణగిహిసహాయో. ఇమం థేరా పబ్బాజేన్తు ఉపసమ్పాదేన్తు. అహమస్స ఉస్సుక్కం కరిస్సామి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన”న్తి. అలత్థ ఖో అచేలో కస్సపో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో చ పనాయస్మా కస్సపో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా కస్సపో అరహతం అహోసీతి. నవమం.

౧౦. గిలానదస్సనసుత్తం

౩౫౨. తేన ఖో పన సమయేన చిత్తో గహపతి ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో సమ్బహులా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ చిత్తం గహపతిం ఏతదవోచుం – “పణిధేహి, గహపతి, అనాగతమద్ధానం రాజా అస్సం చక్కవత్తీ”తి.

ఏవం వుత్తే, చిత్తో గహపతి తా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా ఏతదవోచ – “తమ్పి అనిచ్చం, తమ్పి అద్ధువం, తమ్పి పహాయ గమనీయ”న్తి. ఏవం వుత్తే, చిత్తస్స గహపతినో మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా చిత్తం గహపతిం ఏతదవోచుం – “సతిం, అయ్యపుత్త, ఉపట్ఠపేహి, మా విప్పలపీ”తి. “కిం తాహం వదామి యం మం తుమ్హే ఏవం వదేథ – ‘సతిం, అయ్యపుత్త, ఉపట్ఠపేహి, మా విప్పలపీ’”తి? “ఏవం ఖో త్వం, అయ్యపుత్త, వదేసి – ‘తమ్పి అనిచ్చం, తమ్పి అద్ధువం, తమ్పి పహాయ గమనీయ’”న్తి. “తథా హి పన మం ఆరామదేవతా

వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా ఏవమాహంసు – ‘పణిధేహి, గహపతి, అనాగతమద్ధానం రాజా అస్సం చక్కవత్తీ’తి. తాహం ఏవం వదామి – ‘తమ్పి అనిచ్చం…పే.… తమ్పి పహాయ గమనీయ’”న్తి. “కిం పన తా, అయ్యపుత్త, ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా అత్థవసం సమ్పస్సమానా ఏవమాహంసు – ‘పణిధేహి, గహపతి, అనాగతమద్ధానం రాజా అస్సం చక్కవత్తీ’”తి? “తాసం ఖో ఆరామదేవతానం వనదేవతానం రుక్ఖదేవతానం ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థానం దేవతానం ఏవం హోతి – ‘అయం ఖో చిత్తో గహపతి, సీలవా [సీలవన్తో (క.)] కల్యాణధమ్మో. సచే పణిదహిస్సతి – అనాగతమద్ధానం రాజా అస్సం చక్కవత్తీ’తి, ‘తస్స ఖో అయం ఇజ్ఝిస్సతి, సీలవతో చేతోపణిధి విసుద్ధత్తా ధమ్మికో ధమ్మికం ఫలం అనుపస్సతీ’తి. ఇమం ఖో తా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా అత్థవసం సమ్పస్సమానా ఏవమాహంసు – ‘పణిధేహి, గహపతి, అనాగతమద్ధానం రాజా అస్సం చక్కవత్తీ’తి. తాహం ఏవం వదామి – ‘తమ్పి అనిచ్చం, తమ్పి అద్ధువం, తమ్పి పహాయ గమనీయ’”న్తి.

“తేన హి, అయ్యపుత్త, అమ్హేపి ఓవదాహీ”తి. “తస్మా హి వో ఏవం సిక్ఖితబ్బం – బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా భవిస్సామ – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా భవిస్సామ – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతా భవిస్సామ – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం చత్తారి పురిసయుగాని అట్ఠ పురిసపుగ్గలా ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. యం ఖో పన కిఞ్చి కులే దేయ్యధమ్మం సబ్బం తం అప్పటివిభత్తం భవిస్సతి సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహీతి ఏవఞ్హి వో సిక్ఖితబ్బ”న్తి. అథ ఖో చిత్తో గహపతి మిత్తామచ్చే ఞాతిసాలోహితే బుద్ధే చ ధమ్మే చ సఙ్ఘే చ చాగే చ సమాదపేత్వా కాలమకాసీతి. దసమం.

చిత్తసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

సంయోజనం ద్వే ఇసిదత్తా, మహకో కామభూపి చ;
గోదత్తో చ నిగణ్ఠో చ, అచేలేన గిలానదస్సనన్తి.

౮. గామణిసంయుత్తం

౧. చణ్డసుత్తం

౩౫౩. సావత్థినిదానం . అథ ఖో చణ్డో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో చణ్డో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చో చణ్డో చణ్డోత్వేవ [యేన మిధేకచ్చో చణ్డోతేవ (సీ. పీ.)] సఙ్ఖం గచ్ఛతి. కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చో సోరతో సోరతోత్వేవ [యేన మిధేకచ్చో సురతోతేవ (సీ. పీ.)] సఙ్ఖం గచ్ఛతీ"తి? "ఇధ, గామణి, ఏకచ్చస్స రాగో అప్పహీనో హోతి. రాగస్స అప్పహీనత్తా పరే కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం పాతుకరోతి. సో చణ్డోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. దోసో అప్పహీనో హోతి. దోసస్స అప్పహీనత్తా పరే కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం పాతుకరోతి. సో చణ్డోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. మోహో అప్పహీనో హోతి. మోహస్స అప్పహీనత్తా పరే కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం పాతుకరోతి. సో చణ్డోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. అయం ఖో, గామణి, హేతు, అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చో చణ్డో చణ్డోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి".

"ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చస్స రాగో పహీనో హోతి. రాగస్స పహీనత్తా పరే న కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం న పాతుకరోతి. సో సోరతోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. దోసో పహీనో హోతి. దోసస్స పహీనత్తా పరే న కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం న పాతుకరోతి. సో సోరతోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. మోహో పహీనో హోతి. మోహస్స పహీనత్తా పరే న కోపేన్తి, పరేహి కోపియమానో కోపం న పాతుకరోతి. సో సోరతోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. అయం ఖో, గామణి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చో సోరతో సోరతోత్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతీ"తి.

ఏవం వుత్తే, చణ్డో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. పఠమం.

౨. తాలపుటసుత్తం

౩౫౪. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో తాలపుటో [తాలపుత్తో (సీ. స్యా. కం.)] నటగామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో తాలపుటో నటగామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం నటానం భాసమానానం – 'యో సో నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే సచ్చాలికేన జనం హాసేతి రమేతి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి. ఇధ భగవా కిమాహా"తి? "అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం. మా మం ఏతం పుచ్ఛీ"తి. దుతియమ్పి ఖో తాలపుటో నటగామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం నటానం భాసమానానం – 'యో సో నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే సచ్చాలికేన జనం హాసేతి రమేతి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి. ఇధ భగవా కిమాహా"తి? "అలం, గామణి,

తిట్ఠతేతం. మా మం ఏతం పుచ్ఛీ”తి. తతియమ్పి ఖో తాలపుటో నటగామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం నటానం భాసమానానం – ‘యో సో నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే సచ్చాలికేన జనం హాసేతి రమేతి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’తి. ఇధ భగవా కిమాహా”తి?

“అద్ధా ఖో త్యాహం, గామణి, న లభామి [నాలత్థం (స్యా. కం. పీ. క.)] – ‘అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం, మా మం ఏతం పుచ్ఛీ’తి. అపి చ త్యాహం బ్యాకరిస్సామి. పుబ్బే ఖో, గామణి, సత్తా అవీతరాగా రాగబన్ధనబద్ధా. తేసం నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే యే ధమ్మా రజనీయా తే ఉపసంహరతి భియ్యోసోమత్తాయ. పుబ్బే ఖో, గామణి, సత్తా అవీతదోసా దోసబన్ధనబద్ధా. తేసం నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే యే ధమ్మా దోసనీయా తే ఉపసంహరతి భియ్యోసోమత్తాయ. పుబ్బే ఖో, గామణి , సత్తా అవీతమోహా మోహబన్ధనబద్ధా. తేసం నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే యే ధమ్మా మోహనీయా తే ఉపసంహరతి భియ్యోసోమత్తాయ. సో అత్తనా మత్తో పమత్తో పరే మదేత్వా పమాదేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసో నామ నిరయో తత్థ ఉపపజ్జతి. సచే ఖో పనస్స ఏవందిట్ఠి హోతి – ‘యో సో నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే సచ్చాలికేన జనం హాసేతి రమేతి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’తి, సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స ఖో పనాహం, గామణి, పురిసపుగ్గలస్స ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా”తి.

ఏవం వుత్తే, తాలపుటో నటగామణి, పరోది, అస్సూని పవత్తేసి. “ఏతం ఖో త్యాహం, గామణి, నాలత్థం – ‘అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ’”తి. “నాహం, భన్తే, ఏతం రోదామి యం మం భగవా ఏవమాహ; అపి చాహం, భన్తే, పుబ్బకేహి ఆచరియపాచరియేహి నటేహి దీఘరత్తం నికతో వఞ్చితో పలుద్ధో – ‘యో సో నటో రఙ్గమజ్ఝే సమజ్జమజ్ఝే సచ్చాలికేన జనం హాసేతి రమేతి సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పహాసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’”తి. “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి. అలత్థ ఖో తాలపుటో నటగామణి భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో చ పనాయస్మా తాలపుటో…పే.… అరహతం అహోసీతి. దుతియం.

3. యోధాజీవసుత్తం

౩౫౫. అథ ఖో యోధాజీవో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో యోధాజీవో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం యోధాజీవానం భాసమానానం – ‘యో సో యోధాజీవో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’తి. ఇధ భగవా కిమాహా”తి? “అలం , గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ”తి. దుతియమ్పి ఖో…పే.… తతియమ్పి ఖో యోధాజీవో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం యోధాజీవానం భాసమానానం – ‘యో

నో యోధాజీవో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, నో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి. ఇధ భగవా కిమాహా"తి?

"అద్ధా ఖో త్యాహం, గామణి, న లభామి – 'అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ'తి. అపి చ త్యాహం బ్యాకరిస్సామి. యో సో, గామణి, యోధాజీవో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తస్స తం చిత్తం పుబ్బే గహితం [హీనం (సీ. పీ.)] దుక్కటం దుప్పణిహితం – 'ఇమే సత్తా హఞ్ఞన్తు వా బజ్ఝన్తు వా ఉచ్ఛిజ్జన్తు వా వినస్సన్తు వా మా వా అహేసుం ఇతి వా'తి. తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి; సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితో నామ నిరయో తత్థ ఉపపజ్జతీతి. సచే ఖో పనస్స ఏవం దిట్ఠి హోతి – 'యో సో యోధాజీవో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి, సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స ఖో పనాహం, గామణి, పురిసపుగ్గలస్స ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా"తి.

ఏవం వుత్తే, యోధాజీవో గామణి పరోది, అస్సూని పవత్తేసి. "ఏతం ఖో త్యాహం, గామణి, నాలత్థం – 'అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ'"తి. "నాహం, భన్తే, ఏతం రోదామి యం మం భగవా ఏవమాహ ; అపిచాహం, భన్తే, పుబ్బకేహి ఆచరియపాచరియేహి యోధాజీవేహి దీఘరత్తం నికతో వఞ్చితో పలుద్ధో – 'యో సో యోధాజీవో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'"తి. "అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. తతియం.

౪. హత్థారోహసుత్తం

౩౫౬. అథ ఖో హత్థారోహో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతన్తి. చతుత్థం.

౫. అస్సారోహసుత్తం

౩౫౭. అథ ఖో అస్సారోహో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అస్సారోహో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం అస్సారోహానం భాసమానానం – 'యో సో అస్సారోహో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి. ఇధ భగవా కిమాహా"తి? "అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ"తి. దుతియమ్పి ఖో...పే.... తతియమ్పి ఖో అస్సారోహో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, పుబ్బకానం ఆచరియపాచరియానం అస్సారోహానం భాసమానానం – 'యో సో అస్సారోహో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ'తి. ఇధ భగవా కిమాహా"తి?

“అద్ధా ఖో త్యాహం, గామణి, న లభామి – ‘అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ’తి. అపి చ ఖో త్యాహం బ్యాకరిస్సామి. యో సో, గామణి, అస్సారోహో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి తస్స తం చిత్తం పుబ్బే గహితం దుక్కటం దుప్పణిహితం – ‘ఇమే సత్తా హఞ్ఞన్తు వా బజ్ఝన్తు వా ఉచ్ఛిజ్జన్తు వా వినస్సన్తు వా మా అహేసుం ఇతి వా’తి. తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితో నామ నిరయో తత్థ ఉపపజ్జతి. సచే ఖో పనస్స ఏవం దిట్ఠి హోతి – ‘యో సో అస్సారోహో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’తి, సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స ఖో పనాహం గామణి, పురిసపుగ్గలస్స ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా”తి.

ఏవం వుత్తే, అస్సారోహో గామణి పరోది, అస్సూని పవత్తేసి. “ఏతం ఖో త్యాహం, గామణి, నాలత్థం – ‘అలం, గామణి, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ’”తి. “నాహం, భన్తే, ఏతం రోదామి యం మం భగవా ఏవమాహ. అపిచాహం, భన్తే, పుబ్బకేహి ఆచరియపాచరియేహి అస్సారోహేహి దీఘరత్తం నికతో వఞ్చితో పలుద్ధో – ‘యో సో అస్సారోహో సఙ్గామే ఉస్సహతి వాయమతి, తమేనం ఉస్సహన్తం వాయమన్తం పరే హనన్తి పరియాపాదేన్తి, సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరజితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ’”తి. “అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. పఞ్చమం.

౬. అసిబన్ధకపుత్తసుత్తం

౩౩౮. ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “బ్రాహ్మణా, భన్తే, పచ్ఛా భూమకా కామణ్డలుకా సేవాలమాలికా ఉదకోరోహకా అగ్గిపరిచారకా. తే మతం కాలఙ్కతం ఉయ్యాపేన్తి నామ సఞ్ఞాపేన్తి నామ సగ్గం నామ ఓక్కామేన్తి. భగవా పన, భన్తే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పహోతి తథా కాతుం యథా సబ్బో లోకో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యా”తి? “తేన హి, గామణి, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, ఇధస్స పురిసో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠికో. తమేనం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – ‘అయం పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతూ’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి , అపి ను సో పురిసో మహతో జనకాయస్స ఆయాచనహేతు వా థోమనహేతు వా పఞ్జలికా అనుపరిసక్కనహేతు వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“సేయ్యథాపి, గామణి, పురిసో మహతిం పుథుసిలం గమ్భీరే ఉదకరహదే పక్ఖిపేయ్య. తమేనం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – ‘ఉమ్ముజ్జ, భో పుథుసిలే, ఉప్లవ, భో పుథుసిలే , థలముప్లవ, భో పుథుసిలే’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను సా పుథుసిలా మహతో జనకాయస్స ఆయాచనహేతు వా థోమనహేతు వా పఞ్జలికా అనుపరిసక్కనహేతు వా ఉమ్ముజ్జేయ్య వా ఉప్లవేయ్య వా థలం వా ఉప్లవేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ఏవమేవ ఖో, గామణి, యో సో పురిసో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ

పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠికో. కిఞ్చాపి తం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – 'అయం పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతూ'"తి, అథ ఖో సో పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య.

"తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, ఇధస్స [ఇధ (క॰), ఇధ చస్స (?)] పురిసో పాణాతిపాతా పటివిరతో అదిన్నాదానా పటివిరతో కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో ముసావాదా పటివిరతో పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో అనభిజ్ఝాలు అబ్యాపన్నచిత్తో సమ్మాదిట్ఠికో. తమేనం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – 'అయం పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతూ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను సో పురిసో మహతో జనకాయస్స ఆయాచనహేతు వా థోమనహేతు వా పఞ్జలికా అనుపరిసక్కనహేతు వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే".

"సేయ్యథాపి, గామణి, పురిసో సప్పికుమ్భం వా తేలకుమ్భం వా గమ్భీరే ఉదకరహదే ఓగాహేత్వా భిన్దేయ్య. తత్ర యాస్స సక్ఖరా వా కఠలా వా సా అధోగామీ [అధోగామినీ (?)] అస్స; యఞ్చ ఖ్వస్స తత్ర సప్పి వా తేలం వా తం ఉద్ధం గామి అస్స. తమేనం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – 'ఓసీద, భో సప్పితేల, సంసీద , భో సప్పితేల, అధో గచ్ఛ, భో సప్పితేలా'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను తం సప్పితేలం మహతో జనకాయస్స ఆయాచనహేతు వా థోమనహేతు వా పఞ్జలికా అనుపరిసక్కనహేతు వా ఓసీదేయ్య వా సంసీదేయ్య వా అధో వా గచ్ఛేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "ఏవమేవ ఖో, గామణి, యో సో పురిసో పాణాతిపాతా పటివిరతో, అదిన్నాదానా పటివిరతో, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో, ముసావాదా పటివిరతో, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో , సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో, అనభిజ్ఝాలు, అబ్యాపన్నచిత్తో, సమ్మాదిట్ఠికో, కిఞ్చాపి తం మహా జనకాయో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఆయాచేయ్య థోమేయ్య పఞ్జలికో అనుపరిసక్కేయ్య – 'అయం పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతూ'తి, అథ ఖో సో పురిసో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే, అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. ఛట్ఠం.

౭. ఖేత్తూపమసుత్తం

౩౫౯. ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "నను, భన్తే, భగవా సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతీ"తి? "ఏవం, గామణి, తథాగతో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతీ"తి. "అథ కిఞ్చరహి, భన్తే, భగవా ఏకచ్చానం సక్కచ్చం ధమ్మం దేసేతి, ఏకచ్చానం నో తథా సక్కచ్చం ధమ్మం దేసేతీ"తి? "తేన హి, గామణి, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, ఇధస్సు [ఇధ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] కస్సకస్స గహపతినో తీణి ఖేత్తాని – ఏకం

ఖేత్తం అగ్గం, ఏకం ఖేత్తం మజ్ఝిమం, ఏకం ఖేత్తం హీనం జఙ్గలం ఊసరం పాపభూమి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అసు కస్సకో గహపతి బీజాని పతిట్ఠాపేతుకామో కత్థ పఠమం పతిట్ఠాపేయ్య, యం వా అదుం ఖేత్తం అగ్గం , యం వా అదుం ఖేత్తం మజ్ఝిమం, యం వా అదుం ఖేత్తం హీనం జఙ్గలం ఊసరం పాపభూమీ"తి? "అసు, భన్తే, కస్సకో గహపతి బీజాని పతిట్ఠాపేతుకామో యం అదుం ఖేత్తం అగ్గం తత్థ పతిట్ఠాపేయ్య . తత్థ పతిట్ఠాపేత్వా యం అదుం ఖేత్తం మజ్ఝిమం తత్థ పతిట్ఠాపేయ్య. తత్థ పతిట్ఠాపేత్వా యం అదుం ఖేత్తం హీనం జఙ్గలం ఊసరం పాపభూమి తత్థ పతిట్ఠాపేయ్యపి, నోపి పతిట్ఠాపేయ్య. తం కిస్స హేతు? అన్తమసో గోభత్తమ్పి భవిస్సతీ"తి.

"సేయ్యథాపి, గామణి, యం అదుం ఖేత్తం అగ్గం; ఏవమేవ మయ్హం భిక్ఖుభిక్ఖునియో. తేసాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం, సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? ఏతే హి, గామణి, మందీపా మంలేణా మంతాణా మంసరణా విహరన్తి. సేయ్యథాపి, గామణి, యం అదుం ఖేత్తం మజ్ఝిమం; ఏవమేవ మయ్హం ఉపాసకఉపాసికాయో. తేసం పాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం, సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? ఏతే హి, గామణి, మందీపా మంలేణా మంతాణా మంసరణా విహరన్తి. సేయ్యథాపి, గామణి, యం అదుం ఖేత్తం హీనం జఙ్గలం ఊసరం పాపభూమి; ఏవమేవ మయ్హం అఞ్ఞతిత్థియా సమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా . తేసం పాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ ఏకం పదమ్పి ఆజానేయ్యుం తం నేసం అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి.

"సేయ్యథాపి, గామణి, పురిసస్స తయో ఉదకమణికా – ఏకో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో అహారీ అపరిహారీ, ఏకో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో హారీ పరిహారీ, ఏకో ఉదకమణికో ఛిద్దో హారీ పరిహారీ. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అసు పురిసో ఉదకం నిక్ఖిపితుకామో కత్థ పఠమం నిక్ఖిపేయ్య, యో వా సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో అహారీ అపరిహారీ, యో వా సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో హారీ పరిహారీ, యో వా సో ఉదకమణికో ఛిద్దో హారీ పరిహారీ"తి? "అసు, భన్తే, పురిసో ఉదకం నిక్ఖిపితుకామో, యో సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో అహారీ అపరిహారీ తత్థ నిక్ఖిపేయ్య, తత్థ నిక్ఖిపిత్వా, యో సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో హారీ పరిహారీ తత్థ నిక్ఖిపేయ్య, తత్థ నిక్ఖిపిత్వా, యో సో ఉదకమణికో ఛిద్దో హారీ పరిహారీ తత్థ నిక్ఖిపేయ్యపి, నోపి నిక్ఖిపేయ్య. తం కిస్స హేతు? అన్తమసో భణ్డధోవనమ్పి భవిస్సతీ"తి.

"సేయ్యథాపి, గామణి, యో సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో అహారీ అపరిహారీ; ఏవమేవ మయ్హం భిక్ఖుభిక్ఖునియో. తేసాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం , కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? ఏతే హి, గామణి, మందీపా మంలేణా మంతాణా మంసరణా విహరన్తి. సేయ్యథాపి, గామణి, యో సో ఉదకమణికో అచ్ఛిద్దో హారీ పరిహారీ; ఏవమేవ మయ్హం ఉపాసకఉపాసికాయో. తేసాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? ఏతే హి, గామణి, మందీపా మంలేణా మంతాణా మంసరణా విహరన్తి. సేయ్యథాపి, గామణి, యో సో ఉదకమణికో ఛిద్దో హారీ పరిహారీ; ఏవమేవ మయ్హం అఞ్ఞతిత్థియా సమణబ్రాహ్మణపరిబ్బాజకా. తేసాహం ధమ్మం దేసేమి – ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేమి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ ఏకం పదమ్పి

ఆజానేయ్యం, తం నేసం అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి. ఏవం వుత్తే, అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. సత్తమం.

౮. సఙ్ఖధమసుత్తం

౩౬౦. ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి నిగణ్ఠసావకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అసిబన్ధకపుత్తం గామణిం భగవా ఏతదవోచ – "కథం ను ఖో, గామణి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సావకానం ధమ్మం దేసేతీ"తి? "ఏవం ఖో, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సావకానం ధమ్మం దేసేతి – 'యో కోచి పాణం అతిపాతేతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో, యో కోచి అదిన్నం ఆదియతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో , యో కోచి కామేసు మిచ్ఛా చరతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో, యో కోచి ముసా భణతి సబ్బో, సో ఆపాయికో నేరయికో. యంబహులం యంబహులం విహరతి, తేన తేన నీయతీ'తి. ఏవం ఖో, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సావకానం ధమ్మం దేసేతీ"తి. "'యంబహులం యంబహులఞ్చ, గామణి, విహరతి, తేన తేన నీయతి', ఏవం సన్తే న కోచి ఆపాయికో నేరయికో భవిస్సతి, యథా నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స వచనం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, యో సో పురిసో పాణాతిపాతీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, కతమో బహుతరో సమయో, యం వా సో పాణమతిపాతేతి, యం వా సో పాణం నాతిపాతేతీ"తి? "యో సో, భన్తే, పురిసో పాణాతిపాతీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, అప్పతరో సో సమయో యం సో పాణమతిపాతేతి, అథ ఖో స్వేవ బహుతరో సమయో యం సో పాణం నాతిపాతేతీ"తి. "'యంబహులం యంబహులఞ్చ, గామణి, విహరతి తేన తేన నీయతీ'తి, ఏవం సన్తే న కోచి ఆపాయికో నేరయికో భవిస్సతి, యథా నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స వచనం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, యో సో పురిసో అదిన్నాదాయీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, కతమో బహుతరో సమయో, యం వా సో అదిన్నం ఆదియతి, యం వా సో అదిన్నం నాదియతీ"తి. "యో సో, భన్తే, పురిసో అదిన్నాదాయీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ అప్పతరో సో సమయో, యం సో అదిన్నం ఆదియతి, అథ ఖో స్వేవ బహుతరో సమయో, యం సో అదిన్నం నాదియతీ"తి. "'యంబహులం యంబహులఞ్చ, గామణి, విహరతి తేన తేన నీయతీ'తి, ఏవం సన్తే న కోచి ఆపాయికో నేరయికో భవిస్సతి, యథా నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స వచనం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, యో సో పురిసో కామేసుమిచ్ఛాచారీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, కతమో బహుతరో సమయో, యం వా సో కామేసు మిచ్ఛా చరతి, యం వా సో కామేసు మిచ్ఛా న చరతీ"తి? "యో సో, భన్తే, పురిసో కామేసుమిచ్ఛాచారీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, అప్పతరో సో సమయో యం సో కామేసు మిచ్ఛా చరతి, అథ ఖో స్వేవ బహుతరో సమయో, యం సో కామేసు మిచ్ఛా న చరతీ"తి. "'యంబహులం యంబహులఞ్చ, గామణి, విహరతి తేన తేన నీయతీ'తి , ఏవం సన్తే న కోచి ఆపాయికో నేరయికో భవిస్సతి, యథా నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స వచనం".

“తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, యో సో పురిసో ముసావాదీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ, కతమో బహుతరో సమయో, యం వా సో ముసా భణతి, యం వా సో ముసా న భణతీ”తి? “యో సో, భన్తే , పురిసో ముసావాదీ రత్తియా వా దివసస్స వా సమయాసమయం ఉపాదాయ , అప్పతరో సో సమయో, యం సో ముసా భణతి, అథ ఖో స్వేవ బహుతరో సమయో, యం సో ముసా న భణతీ”తి. “‘యంబహులం యంబహులఞ్చ, గామణి, విహరతి తేన తేన నీయతీ’తి, ఏవం సన్తే న కోచి ఆపాయికో నేరయికో భవిస్సతి, యథా నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స వచనం”.

“ఇధ, గామణి, ఏకచ్చో సత్థా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి [ఏవందిట్ఠీ (క.)] – ‘యో కోచి పాణమతిపాతేతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో, యో కోచి అదిన్నం ఆదియతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో, యో కోచి కామేసు మిచ్ఛా చరతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో, యో కోచి ముసా భణతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో’తి. తస్మిం ఖో పన, గామణి, సత్థరి సావకో అభిప్పసన్నో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘మయ్హం ఖో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – యో కోచి పాణమతిపాతేతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికోతి. అత్థి ఖో పన మయా పాణో అతిపాతితో, అహమ్పమ్హి ఆపాయికో నేరయికోతి దిట్ఠిం పటిలభతి. తం, గామణి, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. మయ్హం ఖో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – యో కోచి అదిన్నం ఆదియతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికోతి. అత్థి ఖో పన మయా అదిన్నం ఆదిన్నం అహమ్పమ్హి ఆపాయికో నేరయికోతి దిట్ఠిం పటిలభతి. తం, గామణి, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. మయ్హం ఖో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – యో కోచి కామేసు మిచ్ఛా చరతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికో’తి. అత్థి ఖో పన మయా కామేసు మిచ్ఛా చిణ్ణం. ‘అహమ్పమ్హి ఆపాయికో నేరయికో’తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తం, గామణి, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. మయ్హం ఖో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – యో కోచి ముసా భణతి, సబ్బో సో ఆపాయికో నేరయికోతి. అత్థి ఖో పన మయా ముసా భణితం. ‘అహమ్పమ్హి ఆపాయికో నేరయికో’తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తం, గామణి, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే.

“ఇధ పన, గామణి, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో అనేకపరియాయేన పాణాతిపాతం గరహతి విగరహతి, ‘పాణాతిపాతా విరమథా’తి చాహ. అదిన్నాదానం గరహతి విగరహతి, ‘అదిన్నాదానా విరమథా’తి చాహ. కామేసుమిచ్ఛాచారం గరహతి, విగరహతి ‘కామేసుమిచ్ఛాచారా విరమథా’తి చాహ. ముసావాదం గరహతి విగరహతి ‘ముసావాదా విరమథా’తి చాహ. తస్మిం ఖో పన, గామణి, సత్థరి సావకో అభిప్పసన్నో హోతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘భగవా ఖో అనేకపరియాయేన పాణాతిపాతం గరహతి విగరహతి, పాణాతిపాతా విరమథాతి చాహ. అత్థి ఖో పన మయా పాణో అతిపాతితో యావతకో వా తావతకో వా. యో ఖో పన మయా పాణో అతిపాతితో యావతకో వా తావతకో వా, తం న సుట్ఠు, తం న సాధు. అహఞ్చేవ [అహఞ్చ (?)] ఖో పన తప్పచ్చయా విప్పటిసారీ అస్సం. న మేతం పాపం కమ్మం [పాపకమ్మం (స్యా. కం. పీ. క.)] అకతం భవిస్సతీ’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ తఞ్చేవ పాణాతిపాతం పజహతి. ఆయతిఞ్చ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స పహానం హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స సమతిక్కమో హోతి.

‘‘‘భగవా ఖో అనేకపరియాయేన అదిన్నాదానం గరహతి విగరహతి, అదిన్నాదానా విరమథాతి చాహ. అత్థి ఖో పన మయా అదిన్నం ఆదిన్నం యావతకం వా తావతకం వా. యం ఖో పన మయా అదిన్నం ఆదిన్నం యావతకం వా తావతకం వా తం న సుట్ఠు, తం న సాధు. అహఞ్చేవ ఖో పన తప్పచ్చయా విప్పటిసారీ అస్సం, న మేతం పాపం కమ్మం అకతం భవిస్సతీ’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ తఞ్చేవ అదిన్నాదానం పజహతి. ఆయతిఞ్చ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స పహానం హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స సమతిక్కమో హోతి.

‘‘‘భగవా ఖో పన అనేకపరియాయేన కామేసుమిచ్ఛాచారం గరహతి విగరహతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా విరమథాతి చాహ. అత్థి ఖో పన మయా కామేసు మిచ్ఛా చిణ్ణం యావతకం వా తావతకం వా. యం ఖో పన మయా కామేసు మిచ్ఛా చిణ్ణం యావతకం వా తావతకం వా తం న సుట్ఠు, తం న సాధు. అహఞ్చేవ ఖో పన తప్పచ్చయా విప్పటిసారీ అస్సం, న మేతం పాపం కమ్మం అకతం భవిస్సతీ’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ తఞ్చేవ కామేసుమిచ్ఛాచారం పజహతి, ఆయతిఞ్చ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స పహానం హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స సమతిక్కమో హోతి.

‘‘‘భగవా ఖో పన అనేకపరియాయేన ముసావాదం గరహతి విగరహతి, ముసావాదా విరమథాతి చాహ. అత్థి ఖో పన మయా ముసా భణితం యావతకం వా తావతకం వా. యం ఖో పన మయా ముసా భణితం యావతకం వా తావతకం వా తం న సుట్ఠు, తం న సాధు. అహఞ్చేవ ఖో పన తప్పచ్చయా విప్పటిసారీ అస్సం, న మేతం పాపం కమ్మం అకతం భవిస్సతీ’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ తఞ్చేవ ముసావాదం పజహతి, ఆయతిఞ్చ ముసావాదా పటివిరతో హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స పహానం హోతి. ఏవమేతస్స పాపస్స కమ్మస్స సమతిక్కమో హోతి.

‘‘సో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి. అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి. కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి. ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి. పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి. ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి. సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి. అభిజ్ఝం పహాయ అనభిజ్ఝాలు హోతి. బ్యాపాదప్పదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి. మిచ్ఛాదిట్ఠిం పహాయ సమ్మాదిట్ఠికో హోతి.

‘‘స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సేయ్యథాపి, గామణి, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, గామణి, ఏవం భావితాయ మేత్తాయ చేతోవిముత్తియా ఏవం బహులీకతాయ యం పమాణకతం కమ్మం, న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి.

‘‘స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో కరుణాసహగతేన చేతసా…పే… ముదితాసహగతేన చేతసా…పే…. ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం

ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సేయ్యథాపి, గామణి, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, గామణి, ఏవం భావితాయ ఉపేక్ఖాయ చేతోవిముత్తియా ఏవం బహులీకతాయ యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతీ"తి. ఏవం వుత్తే, అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే...పే॰... ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. అట్ఠమం.

౯. కులసుత్తం

౩౬౧. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన నాళన్దా తదవసరి . తత్ర సుదం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే.

తేన ఖో పన సమయేన నాళన్దా దుబ్భిక్ఖా హోతి ద్వీహితికా సేతట్ఠికా సలాకావుత్తా. తేన ఖో పన సమయేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో నాళన్దాయం పటివసతి మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం. అథ ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి నిగణ్ఠసావకో యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అసిబన్ధకపుత్తం గామణిం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఏతదవోచ – "ఏహి త్వం, గామణి, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేహి. ఏవం తే కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛిస్సతి – 'అసిబన్ధకపుత్తేన గామణినా సమణస్స గోతమస్స ఏవంమహిద్ధికస్స ఏవంమహానుభావస్స వాదో ఆరోపితో'"తి.

"కథం పనాహం, భన్తే, సమణస్స గోతమస్స ఏవంమహిద్ధికస్స ఏవంమహానుభావస్స వాదం ఆరోపేస్సామీ"తి ? "ఏహి త్వం, గామణి, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం ఏవం వదేహి – 'నను, భన్తే, భగవా అనేకపరియాయేన కులానం అనుద్దయం [అనుదయం (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] వణ్ణేతి, అనురక్ఖం వణ్ణేతి, అనుకమ్పం వణ్ణేతీ'తి? సచే ఖో, గామణి, సమణో గోతమో ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరోతి – 'ఏవం, గామణి, తథాగతో అనేకపరియాయేన కులానం అనుద్దయం వణ్ణేతి, అనురక్ఖం వణ్ణేతి, అనుకమ్పం వణ్ణేతీ'తి, తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'అథ కిఞ్చరహి, భన్తే, భగవా దుబ్భిక్ఖే ద్వీహితికే సేతట్ఠికే సలాకావుత్తే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం చారికం చరతి? ఉచ్ఛేదాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, అనయాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, ఉపఘాతాయ భగవా కులానం పటిపన్నో'తి! ఇమం ఖో తే, గామణి, సమణో గోతమో ఉభతోకోటికం పఞ్హం పుట్ఠో నేవ సక్ఖతి [సక్ఖితి (సీ॰) మ॰ ని॰ ౨.౮౩] ఉగ్గిలితుం, నేవ సక్ఖతి ఓగిలితు"న్తి. "ఏవం , భన్తే"తి ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ –

"నను, భన్తే, భగవా అనేకపరియాయేన కులానం అనుద్దయం వణ్ణేతి, అనురక్ఖం వణ్ణేతి, అనుకమ్పం వణ్ణేతీ"తి? "ఏవం, గామణి, తథాగతో అనేకపరియాయేన కులానం అనుద్దయం వణ్ణేతి, అనురక్ఖం వణ్ణేతి, అనుకమ్పం వణ్ణేతీ"తి. "అథ కిఞ్చరహి, భన్తే, భగవా దుబ్భిక్ఖే ద్వీహితికే సేతట్ఠికే సలాకావుత్తే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం చారికం చరతి? ఉచ్ఛేదాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, అనయాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, ఉపఘాతాయ భగవా కులానం పటిపన్నో"తి. "ఇతో సో, గామణి, ఏకనవుతికప్పే [ఏకనవుతో కప్పో (స్యా॰ కం॰), ఏకనవుతికప్పో (పీ॰)] యమహం అనుస్సరామి,

నాభిజానామి కిఞ్చి కులం పక్కభిక్ఖానుప్పదానమత్తేన ఉపహతపుబ్బం. అథ ఖో యాని తాని కులాని అడ్ఢాని మహద్ధనాని మహాభోగాని పహూతజాతరూపరజతాని పహూతవిత్తూపకరణాని పహూతధనధఞ్ఞాని, సబ్బాని తాని దానసమ్భూతాని చేవ సచ్చసమ్భూతాని చ సామఞ్ఞసమ్భూతాని చ. అట్ఠ ఖో, గామణి, హేతూ, అట్ఠ పచ్చయా కులానం ఉపఘాతాయ. రాజతో వా కులాని ఉపఘాతం గచ్ఛన్తి, చోరతో వా కులాని ఉపఘాతం గచ్ఛన్తి, అగ్గితో వా కులాని ఉపఘాతం గచ్ఛన్తి , ఉదకతో వా కులాని ఉపఘాతం గచ్ఛన్తి, నిహితం వా ఠానా విగచ్ఛతి [నిహితం వా నాధిగచ్ఛన్తి (సీ. పీ.)], దుప్పయుత్తా వా కమ్మన్తా విపజ్జన్తి, కులే వా కులఙ్గారోతి [కులానం వా కులఙ్గారో (సీ.)] ఉప్పజ్జతి, యో తే భోగే వికిరతి విధమతి విద్ధంసేతి, అనిచ్చతాయే అట్ఠమీతి. ఇమే ఖో, గామణి, అట్ఠ హేతూ, అట్ఠ పచ్చయా కులానం ఉపఘాతాయ . ఇమేసు ఖో, గామణి, అట్ఠసు హేతూసు, అట్ఠసు పచ్చయేసు సంవిజ్జమానేసు యో మం ఏవం వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, అనయాయ భగవా కులానం పటిపన్నో, ఉపఘాతాయ భగవా కులానం పటిపన్నో’తి, తం, గామణి, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే”తి. ఏవం వుత్తే, అసిబన్ధకపుత్తో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే…పే.… ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. నవమం.

౧౦. మణిచూళకసుత్తం

౩౬౨. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన రాజన్తేపురే రాజపరిసాయ సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “కప్పతి సమణానం సక్యపుత్తియానం జాతరూపరజతం, సాదియన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, పటిగ్గణ్హన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజత”న్తి!

తేన ఖో పన సమయేన మణిచూళకో గామణి తస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో మణిచూళకో గామణి తం పరిసం ఏతదవోచ – “మా అయ్యో [అయ్యా (సీ. పీ.)] ఏవం అవచుత్థ. న కప్పతి సమణానం సక్యపుత్తియానం జాతరూపరజతం, న సాదియన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నప్పటిగ్గణ్హన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నిక్ఖిత్తమణిసువణ్ణా సమణా సక్యపుత్తియా అపేతజాతరూపరజతా”తి. అసక్ఖి ఖో మణిచూళకో గామణి తం పరిసం సఞ్ఞాపేతుం. అథ ఖో మణిచూళకో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మణిచూళకో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ, భన్తే, రాజన్తేపురే రాజపరిసాయ సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘కప్పతి సమణానం సక్యపుత్తియానం జాతరూపరజతం, సాదియన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, పటిగ్గణ్హన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజత’న్తి. ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, తం పరిసం ఏతదవోచం – ‘మా అయ్యో ఏవం అవచుత్థ. న కప్పతి సమణానం సక్యపుత్తియానం జాతరూపరజతం, న సాదియన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నప్పటిగ్గణ్హన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నిక్ఖిత్తమణిసువణ్ణా సమణా సక్యపుత్తియా అపేతజాతరూపరజతా’తి. అసక్ఖిం ఖ్వాహం, భన్తే, తం పరిసం సఞ్ఞాపేతుం. కచ్చాహం, భన్తే, ఏవం బ్యాకరమానో వుత్తవాదీ చేవ భగవతో హోమి, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖామి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోమి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ”తి?

“తగ్ఘ త్వం, గామణి, ఏవం బ్యాకరమానో వుత్తవాదీ చేవ మే హోసి, న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖసి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోసి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి. న హి, గామణి, కప్పతి సమణానం సక్యపుత్తియానం జాతరూపరజతం, న సాదియన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నప్పటిగ్గణ్హన్తి సమణా సక్యపుత్తియా జాతరూపరజతం, నిక్ఖిత్తమణిసువణ్ణా సమణా సక్యపుత్తియా అపేతజాతరూపరజతా. యస్స ఖో, గామణి, జాతరూపరజతం కప్పతి, పఞ్చపి తస్స కామగుణా కప్పన్తి. యస్స పఞ్చ కామగుణా కప్పన్తి ( ) [(తస్సపి జాతరూపరజతం కప్పతి,) (స్యా॰ కం॰)], ఏకంసేనేతం , గామణి, ధారేయ్యాసి అస్సమణధమ్మో అసక్యపుత్తియధమ్మోతి. అపి చాహం, గామణి, ఏవం వదామి – తిణం తిణత్థికేన పరియేసితబ్బం, దారు దారుత్థికేన పరియేసితబ్బం, సకటం సకటత్థికేన పరియేసితబ్బం, పురిసో పురిసత్థికేన పరియేసితబ్బో [పరియేసితబ్బో”తి (?)]. నత్వేవాహం, గామణి, కేనచి పరియాయేన ‘జాతరూపరజతం సాదితబ్బం పరియేసితబ్బ’న్తి వదామీ”తి. దసమం.

౧౧. భద్రకసుత్తం

౩౬౩. ఏకం సమయం భగవా మల్లేసు విహరతి ఉరువేలకప్పం నామ మల్లానం నిగమో. అథ ఖో భద్రకో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో భద్రకో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా దుక్ఖస్స సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేతూ”తి. “అహఞ్చే [అహఞ్చ (స్యా॰ కం॰ క॰)] తే, గామణి, అతీతమద్ధానం ఆరబ్భ దుక్ఖస్స సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేయ్యం – ‘ఏవం అహోసి అతీతమద్ధాన’న్తి, తత్ర తే సియా కఙ్ఖా, సియా విమతి. అహం చే [అహఞ్చ (స్యా॰ కం॰ క॰)] తే, గామణి, అనాగతమద్ధానం ఆరబ్భ దుక్ఖస్స సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేయ్యం – ‘ఏవం భవిస్సతి అనాగతమద్ధాన’న్తి, తత్రాపి తే సియా కఙ్ఖా, సియా విమతి. అపి చాహం, గామణి, ఇధేవ నిసిన్నో ఏత్థేవ తే నిసిన్నస్స దుక్ఖస్స సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ దేసేస్సామి. తం సుణాహి , సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో భద్రకో గామణి భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

“తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అత్థి తే ఉరువేలకప్పే మనుస్సా యేసం తే వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “అత్థి మే, భన్తే, ఉరువేలకప్పే మనుస్సా యేసం మే వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి. “అత్థి పన తే, గామణి, ఉరువేలకప్పే మనుస్సా యేసం తే వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా నుప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “అత్థి మే, భన్తే, ఉరువేలకప్పే మనుస్సా యేసం మే వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా నుప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి. “కో ను ఖో, గామణి, హేతు, కో పచ్చయో యేన తే ఏకచ్చానం ఉరువేలకప్పియానం మనుస్సానం వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “యేసం మే, భన్తే, ఉరువేలకప్పియానం మనుస్సానం వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా, అత్థి మే తేసు ఛన్దరాగో . యేసం పన, భన్తే, ఉరువేలకప్పియానం మనుస్సానం వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా నుప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా, నత్థి మే తేసు ఛన్దరాగో”తి. “ఇమినా త్వం, గామణి, ధమ్మేన దిట్ఠేన విదితేన అకాలికేన పత్తేన పరియోగాళ్హేన అతీతానాగతే నయం నేహి – ‘యం ఖో కిఞ్చి అతీతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జి

[ఉప్పజ్జతి (సబ్బత్థ)] సబ్బం తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం. ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్స. యమ్పి హి కిఞ్చి అనాగతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జిస్సతి, సబ్బం తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం. ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’’’తి . ‘‘అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ సుభాసితం చిదం [సుభాసితమిదం (సీ. పీ.)], భన్తే, భగవతా [యఙ్కిఞ్చి అతీతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జతి, సబ్బన్తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం, ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సాతి, యఙ్కిఞ్చి అనాగతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జిస్సతి సబ్బన్తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం, ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’’తి (స్యా. కం.)] – ‘యం కిఞ్చి దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జతి, సబ్బం తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం. ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’తి. [‘‘యఙ్కిఞ్చి అతీతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జతి, సబ్బన్తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం, ఛన్దో హి మూలం దూక్ఖస్సాతి, యఙ్కిఞ్చి అనాగతమద్ధానం దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జిస్సతి, సబ్బన్తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం, ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’’తి (స్యా. కం)] అత్థి మే, భన్తే, చిరవాసీ నామ కుమారో బహి ఆవసథే [ఆవేసనే (?)] పటివసతి. సో ఖ్వాహం, భన్తే, కాలస్సేవ వుట్ఠాయ పురిసం ఉయ్యోజేమి [ఉయ్యోజేసిం (క.)] – ‘గచ్ఛ, భణే, చిరవాసిం కుమారం జానాహీ’తి. యావకీవఞ్చ, భన్తే, సో పురిసో నాగచ్ఛతి, తస్స మే హోతేవ అఞ్ఞథత్తం – ‘మా హేవ చిరవాసిస్స కుమారస్స కిఞ్చి ఆబాధయిత్థా’’’తి [ఆబాధయేథాతి (స్యా. కం. పీ. క.)].

‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, చిరవాసిస్స కుమారస్స వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా’’తి ? ‘‘చిరవాసిస్స మే, భన్తే, కుమారస్స వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే నుప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా’’తి. ‘‘ఇమినాపి ఖో ఏతం, గామణి, పరియాయేన వేదితబ్బం – ‘యం కిఞ్చి దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జతి, సబ్బం తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం. ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’’’తి.

‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, యదా తే చిరవాసిమాతా [చిరవాసిస్స మాతా (సీ. పీ.)] అదిట్ఠా అహోసి, అస్సుతా అహోసి, తే చిరవాసిమాతుయా ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా’’తి? ‘‘నో హేతం, భన్తే’’. ‘‘దస్సనం వా తే, గామణి, ఆగమ్మ సవనం వా ఏవం తే అహోసి – ‘చిరవాసిమాతుయా ఛన్దో వా రాగో వా పేమం వా’’’తి? ‘‘ఏవం, భన్తే’’.

‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, చిరవాసిమాతుయా తే వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా’’తి? ‘‘చిరవాసిమాతుయా మే, భన్తే, వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే నుప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా’’తి! ‘‘ఇమినాపి ఖో ఏతం, గామణి, పరియాయేన వేదితబ్బం – ‘యం కిఞ్చి దుక్ఖం ఉప్పజ్జమానం ఉప్పజ్జతి, సబ్బం తం ఛన్దమూలకం ఛన్దనిదానం. ఛన్దో హి మూలం దుక్ఖస్సా’’’తి. ఏకాదసమం.

౧౨. రాసియసుత్తం

౩౬౪. అథ ఖో రాసియో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాసియో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘సుతం మేతం, భన్తే, ‘సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖజీవిం ఏకంసేన ఉపవదతి ఉపక్కోసతీ’తి [ఉపక్కోసతి ఉపవదతీతి (దీ. ని. ౧.౩౮౧)]. యే

తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖజీవిం ఏకంసేన ఉపవదతి ఉపక్కోసతీ’తి, కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ”తి? “యే తే, గామణి, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖజీవిం ఏకంసేన ఉపవదతి ఉపక్కోసతీ’తి, న మే తే వుత్తవాదినో, అబ్భాచిక్ఖన్తి చ పన మం తే అసతా తుచ్ఛా అభూతేన”.

“ద్వేమే, గామణి, అన్తా పబ్బజితేన న సేవితబ్బా – యో చాయం కామేసు కామసుఖల్లికానుయోగో హీనో గమ్మో పోథుజ్జనికో అనరియో అనత్థసంహితో, యో చాయం అత్తకిలమథానుయోగో దుక్ఖో అనరియో అనత్థసంహితో. ఏతే తే, గామణి, ఉభో అన్తే అనుపగమ్మ మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా – చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. కతమా చ సా, గామణి, మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా – చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. అయం ఖో సా, గామణి, మజ్ఝిమా పటిపదా తథాగతేన అభిసమ్బుద్ధా – చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“తయో ఖో మే, గామణి, కామభోగినో సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే తయో? ఇధ, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి, సాహసేన అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన న అత్తానం సుఖేతి న పీణేతి న సంవిభజతి న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేన. అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేన. అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి.

“ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనపి అసాహసేనపి. ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనపి అసాహసేనపి. ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి, సాహసేనపి అసాహసేనపి . ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి.

“ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన. ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన. ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన. ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి. తే చ భోగే గధితో [గథితో (సీ.)] ముచ్ఛితో అజ్ఝోపన్నో అనాదీనవదస్సావీ అనిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి

అసాహసేన. ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి. తే చ భోగే అగధితో అముచ్ఛితో అనజ్ఝోపన్నో ఆదీనవదస్సావీ నిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి.

“తత్ర , గామణి, య్వాయం కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేన, అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ తీహి ఠానేహి గారయ్హో. కతమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. న అత్తానం సుఖేతి న పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేన, అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో, ఏకేన ఠానేన పాసంసో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేన ఏకేన ఠానేన పాసంసో? అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేన, అధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ఏకేన ఠానేన గారయ్హో, ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో. కతమేన ఏకేన ఠానేన గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో? అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో. అయం, గామణి, కామభోగీ, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో, ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనపి అసాహసేనపి, ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ఏకేన ఠానేన పాసంసో, తీహి ఠానేహి గారయ్హో. కతమేన ఏకేన ఠానేన పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో. కతమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో, ఇమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనపి అసాహసేనపి, ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో, ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో .

కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో, ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనపి అసాహసేనపి, ధమ్మాధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా సాహసేనపి అసాహసేనపి అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ తీహి ఠానేహి పాసంసో, ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో. సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన పాసంసో. కతమేన ఏకేన ఠానేన గారయ్హో? అధమ్మేన భోగే పరియేసతి సాహసేనాతి , ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసో, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన , ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన, న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ఏకేన ఠానేన పాసంసో, ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో. కతమేన ఏకేన ఠానేన పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో? న అత్తానం సుఖేతి, న పీణేతీతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో, ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో.

“తత్ర , గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన, ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతి. అయం, గామణి, కామభోగీ ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో, ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో. కతమేన ఏకేన ఠానేన గారయ్హో ? న సంవిభజతి, న పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన , ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి, తే చ భోగే గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝోపన్నో అనాదీనవదస్సావీ అనిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. అయం, గామణి, కామభోగీ తీహి ఠానేహి పాసంసో, ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో. సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన పాసంసో . కతమేన ఏకేన ఠానేన గారయ్హో? తే చ భోగే గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝోపన్నో అనాదీనవదస్సావీ అనిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతీతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసో, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో.

“తత్ర, గామణి, య్వాయం కామభోగీ ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేన, ధమ్మేన భోగే పరియేసిత్వా అసాహసేన అత్తానం సుఖేతి పీణేతి సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతి. తే చ భోగే అగధితో అముచ్ఛితో అనజ్ఝోపన్నో ఆదీనవదస్సావీ

నిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. అయం, గామణి, కామభోగీ చతూహి ఠానేహి పాసంసో. కతమేహి చతూహి ఠానేహి పాసంసో? ధమ్మేన భోగే పరియేసతి అసాహసేనాతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. అత్తానం సుఖేతి పీణేతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో. సంవిభజతి పుఞ్ఞాని కరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన పాసంసో. తే చ భోగే అగధితో అముచ్ఛితో అనజ్ఝోపన్నో ఆదీనవదస్సావీ నిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతీతి, ఇమినా చతుత్థేన ఠానేన పాసంసో. అయం, గామణి, కామభోగీ ఇమేహి చతూహి ఠానేహి పాసంసో.

"తయోమే, గామణి, తపస్సినో లూఖజీవినో సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే తయో? ఇధ, గామణి, ఏకచ్చో తపస్సీ లూఖజీవీ సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'అప్పేవ నామ కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్యం, అప్పేవ నామ ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరేయ్య'న్తి. సో అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి, కుసలఞ్చ ధమ్మం నాధిగచ్ఛతి, ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతి.

"ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో తపస్సీ లూఖజీవీ సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'అప్పేవ నామ కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్యం, అప్పేవ నామ ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరేయ్య'న్తి. సో అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి, కుసలఞ్హి ఖో ధమ్మం అధిగచ్ఛతి, ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతి.

"ఇధ పన, గామణి, ఏకచ్చో తపస్సీ లూఖజీవీ సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'అప్పేవ నామ కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్యం, అప్పేవ నామ ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరేయ్య'న్తి. సో అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి , కుసలఞ్చ ధమ్మం అధిగచ్ఛతి, ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరోతి.

"తత్ర, గామణి, య్వాయం తపస్సీ లూఖజీవీ అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి, కుసలఞ్చ ధమ్మం నాధిగచ్ఛతి, ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతి. అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ తీహి ఠానేహి గారయ్హో. కతమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో? అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతీతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. కుసలఞ్చ ధమ్మం నాధిగచ్ఛతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతీతి, ఇమినా తతియేన ఠానేన గారయ్హో. అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ, ఇమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హో.

"తత్ర, గామణి, య్వాయం తపస్సీ లూఖజీవీ అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి, కుసలఞ్హి ఖో ధమ్మం అధిగచ్ఛతి, ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతి. అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో, ఏకేన ఠానేన పాసంసో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో? అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతీతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన గారయ్హో. ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం న సచ్ఛికరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేన ఏకేన ఠానేన పాసంసో? కుసలఞ్హి ఖో ధమ్మం అధిగచ్ఛతీతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో. అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి గారయ్హో, ఇమినా ఏకేన ఠానేన పాసంసో.

"తత్ర , గామణి, య్వాయం తపస్సీ లూఖజీవీ అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతి, కుసలఞ్చ ధమ్మం అధిగచ్ఛతి, ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరోతి. అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ ఏకేన ఠానేన గారయ్హో,

ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో. కతమేన ఏకేన ఠానేన గారయ్హో? అత్తానం ఆతాపేతి పరితాపేతీతి, ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో. కతమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో? కుసలఞ్చ ధమ్మం అధిగచ్ఛతీతి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన పాసంసో. ఉత్తరి చ మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరోతీతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన పాసంసో . అయం, గామణి, తపస్సీ లూఖజీవీ ఇమినా ఏకేన ఠానేన గారయ్హో, ఇమేహి ద్వీహి ఠానేహి పాసంసో.

“తిస్సో ఇమా, గామణి, సన్దిట్ఠికా నిజ్జరా అకాలికా ఏహిపస్సికా ఓపనేయ్యికా పచ్చత్తం వేదితబ్బా విఞ్ఞూహి. కతమా తిస్సో? యం రత్తో రాగాధికరణం అత్తబ్యాబాధాయపి చేతేతి, పరబ్యాబాధాయపి చేతేతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి చేతేతి. రాగే పహీనే నేవత్తబ్యాబాధాయ చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయ చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ చేతేతి. సన్దిట్ఠికా నిజ్జరా అకాలికా ఏహిపస్సికా ఓపనేయ్యికా పచ్చత్తం వేదితబ్బా విఞ్ఞూహి. యం దుట్ఠో దోసాధికరణం అత్తబ్యాబాధాయపి చేతేతి, పరబ్యాబాధాయపి చేతేతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి చేతేతి. దోసే పహీనే నేవత్తబ్యాబాధాయ చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయ చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ చేతేతి. సన్దిట్ఠికా నిజ్జరా అకాలికా ఏహిపస్సికా ఓపనేయ్యికా పచ్చత్తం వేదితబ్బా విఞ్ఞూహి. యం మూళ్హో మోహాధికరణం అత్తబ్యాబాధాయపి చేతేతి, పరబ్యాబాధాయపి చేతేతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి చేతేతి. మోహే పహీనే నేవత్తబ్యాబాధాయ చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయ చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ చేతేతి. సన్దిట్ఠికా నిజ్జరా అకాలికా ఏహిపస్సికా ఓపనేయ్యికా పచ్చత్తం వేదితబ్బా విఞ్ఞూహి. ఇమా ఖో, గామణి, తిస్సో సన్దిట్ఠికా నిజ్జరా అకాలికా ఏహిపస్సికా ఓపనేయ్యికా పచ్చత్తం వేదితబ్బా విఞ్ఞూహీ”తి.

ఏవం వుత్తే, రాసియో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే…పే॰… ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. ద్వాదసమం.

౧౩. పాటలియసుత్తం

౩౬౩. ఏకం సమయం భగవా కోలియేసు విహరతి ఉత్తరం నామ [ఉత్తరకం నామ (సీ॰)] కోలియానం నిగమో. అథ ఖో పాటలియో గామణి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పాటలియో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే – ‘సమణో గోతమో మాయం జానాతీ’తి. యే తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో మాయం జానాతీ’తి, కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి? అనబ్భాచిక్ఖితుకామా హి మయం, భన్తే, భగవన్త”న్తి. “యే తే, గామణి, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో మాయం జానాతీ’తి, వుత్తవాదినో చేవ మే, తే న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీతి, సచ్చంయేవ కిర, భో, మయం తేసం సమణబ్రాహ్మణానం న సద్దహామ – ‘సమణో గోతమో మాయం జానాతీతి, సమణో ఖలు భో గోతమో మాయావీ’తి. యో ను ఖో, గామణి, ఏవం వదేతి – ‘అహం మాయం జానామీ’తి, సో ఏవం వదేతి – ‘అహం మాయావీ’తి. తథేవ తం భగవా హోతి, తథేవ తం సుగత హోతీ”తి. తేన హి, గామణి, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి; యథా తే ఖమేయ్య, తథా తం బ్యాకరేయ్యాసి –

“తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, జానాసి త్వం కోలియానం లమ్బచూళకే భటే”తి? “జానామహం, భన్తే, కోలియానం లమ్బచూళకే భటే”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, కిమత్థియా కోలియానం లమ్బచూళకా భటా”తి? “యే చ, భన్తే,

కోలియానం చోరా తే చ పటిసేధేతుం, యాని చ కోలియానం దూతేయ్యాని తాని చ వహాతుం [తాని చ పహాతుం (స్యా. కం.), తాని చ యాతుం (కత్థచి), తాని చావహాతుం (?)], ఏతదత్థియా, భన్తే, కోలియానం లమ్బచూళకా భటా"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, జానాసి త్వం కోలియానం లమ్బచూళకే భటే సీలవన్తే వా తే దుస్సీలే వా"తి? "జానామహం, భన్తే, కోలియానం లమ్బచూళకే భటే దుస్సీలే పాపధమ్మే ; యే చ లోకే దుస్సీలా పాపధమ్మా కోలియానం లమ్బచూళకా భటా తేసం అఞ్ఞతరా"తి. "యో ను ఖో, గామణి, ఏవం వదేయ్య – 'పాటలియో గామణి జానాతి కోలియానం లమ్బచూళకే భటే దుస్సీలే పాపధమ్మే, పాటలియోపి గామణి దుస్సీలో పాపధమ్మో'తి, సమ్మా ను ఖో సో వదమానో వదేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే! అఞ్ఞే, భన్తే, కోలియానం లమ్బచూళకా భటా, అఞ్ఞోహమస్మి. అఞ్ఞధాధమ్మా కోలియానం లమ్బచూళకా భటా, అఞ్ఞధాధమ్మోహమస్మీ"తి. "త్వఞ్హి నామ, గామణి, లచ్ఛసి – 'పాటలియో గామణి జానాతి కోలియానం లమ్బచూళకే భటే దుస్సీలే పాపధమ్మే, న చ పాటలియో గామణి దుస్సీలో పాపధమ్మో'తి, కస్మా తథాగతో న లచ్ఛతి – 'తథాగతో మాయం జానాతి, న చ తథాగతో మాయావీ'తి? మాయం చాహం, గామణి, పజానామి, మాయాయ చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ మాయావీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి".

"పాణాతిపాతం చాహం, గామణి, పజానామి, పాణాతిపాతస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ పాణాతిపాతీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. అదిన్నాదానం చాహం, గామణి, పజానామి, అదిన్నాదానస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ అదిన్నాదాయీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. కామేసుమిచ్ఛాచారం చాహం, గామణి, పజానామి, కామేసుమిచ్ఛాచారస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ కామేసుమిచ్ఛాచారీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. ముసావాదం చాహం, గామణి, పజానామి, ముసావాదస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ ముసావాదీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. పిసుణవాచం చాహం, గామణి, పజానామి, పిసుణవాచాయ చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ పిసుణవాచో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. ఫరుసవాచం చాహం, గామణి, పజానామి, ఫరుసవాచాయ చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ ఫరుసవాచో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. సమ్ఫప్పలాపం చాహం, గామణి, పజానామి, సమ్ఫప్పలాపస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ సమ్ఫప్పలాపీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. అభిజ్ఝం చాహం, గామణి, పజానామి, అభిజ్ఝాయ చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ అభిజ్ఝాలు కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. బ్యాపాదపదోసం చాహం, గామణి, పజానామి, బ్యాపాదపదోసస్స చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ బ్యాపన్నచిత్తో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. మిచ్ఛాదిట్ఠిం చాహం, గామణి, పజానామి, మిచ్ఛాదిట్ఠియా చ విపాకం, యథాపటిపన్నో చ మిచ్ఛాదిట్ఠికో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి.

"సన్తి హి, గామణి, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'యో కోచి పాణమతిపాతేతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతి. యో కోచి అదిన్నం ఆదియతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం

పటిసంవేదయతి. యో కోచి కామేసు మిచ్ఛా చరతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతి. యో కోచి ముసా భణతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతీ"'తి.

"దిస్సతి ఖో పన, గామణి, ఇధేకచ్చో మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో [సునహాతో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేన్తో. తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ'తి? తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో రఞ్ఞో పచ్చత్థికం పసయ్హ జీవితా వోరోపేసి. తస్స రాజా అత్తమనో అభిహారమదాసి. తేనాయం పురిసో మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు, ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ"'తి.

"దిస్సతి ఖో, గామణి, ఇధేకచ్చో దళ్హాయ రజ్జుయా పచ్ఛాబాహం గాళ్హబన్ధనం బన్ధిత్వా ఖురముణ్డం కరిత్వా ఖరస్సరేన పణవేన రథియాయ రథియం [రథికాయ రథికం (సీ॰)] సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం పరినేత్వా, దక్ఖిణేన ద్వారేన నిక్ఖామేత్వా, దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిజ్జమానో. తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి, దళ్హాయ రజ్జుయా పచ్ఛాబాహం గాళ్హబన్ధనం బన్ధిత్వా ఖురముణ్డం కరిత్వా ఖరస్సరేన పణవేన రథియాయ రథియం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం పరినేత్వా దక్ఖిణేన ద్వారేన నిక్ఖామేత్వా దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిన్దతీ'తి [ఛిజ్జతీతి (కత్థచి)]? తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో రాజవేరీ ఇత్థిం వా పురిసం వా జీవితా వోరోపేసి, తేన నం రాజానో గహేత్వా ఏవరూపం కమ్మకారణం కారేన్తీ"'తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను తే ఏవరూపం దిట్ఠం వా సుతం వా"తి? "దిట్ఠఞ్చ నో, భన్తే, సుతఞ్చ సుయ్యిస్సతి చా"తి. "తత్ర, గామణి, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'యో కోచి పాణమతిపాతేతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతీ'తి, సచ్చం వా తే ఆహంసు ముసా వా"తి? "ముసా, భన్తే". "యే పన తే తుచ్ఛం ముసా విలపన్తి, సీలవన్తో వా తే దుస్సీలా వా"తి? "దుస్సీలా , భన్తే". "యే పన తే దుస్సీలా పాపధమ్మా మిచ్ఛాపటిపన్నా వా తే సమ్మాపటిపన్నా వా"తి? "మిచ్ఛాపటిపన్నా, భన్తే" . "యే పన తే మిచ్ఛాపటిపన్నా మిచ్ఛాదిట్ఠికా వా తే సమ్మాదిట్ఠికా వా"తి? "మిచ్ఛాదిట్ఠికా, భన్తే". "యే పన తే మిచ్ఛాదిట్ఠికా కల్లం ను తేసు పసీదితు"న్తి? "నో హేతం, భన్తే".

"దిస్సతి ఖో పన, గామణి, ఇధేకచ్చో మాలీ కుణ్డలీ...పే॰... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేన్తో. తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి మాలీ కుణ్డలీ...పే॰... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ'తి? తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో రఞ్ఞో పచ్చత్థికస్స పసయ్హ రతనం అహాసి [పసయ్హ అదిన్నం రతనం ఆదియి (క॰)]. తస్స రాజా అత్తమనో అభిహారమదాసి. తేనాయం పురిసో మాలీ కుణ్డలీ...పే॰... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ"'తి.

"దిస్సతి ఖో, గామణి, ఇధేకచ్చో దళ్హాయ రజ్జుయా...పే॰... దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిజ్జమానో తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి దళ్హాయ రజ్జుయా...పే॰... దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిన్దతీ'తి? తమేనం ఏవమాహంసు – 'అమ్భో! అయం పురిసో గామా వా అరఞ్ఞా వా అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదియి. తేన నం రాజానో గహేత్వా ఏవరూపం కమ్మకారణం కారేన్తీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను తే ఏవరూపం దిట్ఠం వా సుతం వా"తి? "దిట్ఠఞ్చ నో, భన్తే,

సుతఞ్చ సుయ్యిస్సతి చా”తి. “తత్ర , గామణి, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యో కోచి అదిన్నం ఆదియతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతీ’తి, సచ్చం వా తే ఆహంసు ముసా వాతి...పే.... కల్లం ను తేసు పసీదితు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“దిస్సతి ఖో పన, గామణి, ఇధేకచ్చో మాలీ కుణ్డలీ...పే.... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేన్తో. తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి మాలీ కుణ్డలీ...పే.... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ’తి? తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో రఞ్ఞో పచ్చత్థికస్స దారేసు చారిత్తం ఆపజ్జి. తస్స రాజా అత్తమనో అభిహారమదాసి. తేనాయం పురిసో మాలీ కుణ్డలీ...పే.... ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ’”తి.

“దిస్సతి ఖో, గామణి, ఇధేకచ్చో దళ్హాయ రజ్జుయా...పే.... దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిజ్జమానో. తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి దళ్హాయ రజ్జుయా...పే.... దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిన్దతీ’తి? తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో కులిత్థీసు కులకుమారీసు చారిత్తం ఆపజ్జి, తేన నం రాజానో గహేత్వా ఏవరూపం కమ్మకారణం కారేన్తీ’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను తే ఏవరూపం దిట్ఠం వా సుతం వా”తి? “దిట్ఠఞ్చ నో, భన్తే, సుతఞ్చ సుయ్యిస్సతి చా”తి. “తత్ర, గామణి, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యో కోచి కామేసు మిచ్ఛా చరతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతీ’తి, సచ్చం వా తే ఆహంసు ముసా వాతి...పే.... కల్లం ను తేసు పసీదితు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“దిస్సతి ఖో పన, గామణి, ఇధేకచ్చో మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేన్తో. తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ’తి? తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో రాజానం ముసావాదేన హాసేసి. తస్స రాజా అత్తమనో అభిహారమదాసి. తేనాయం పురిసో మాలీ కుణ్డలీ సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఇత్థికామేహి రాజా మఞ్ఞే పరిచారేతీ’”తి.

“దిస్సతి ఖో, గామణి, ఇధేకచ్చో దళ్హాయ రజ్జుయా పచ్ఛాబాహం గాళ్హబన్ధనం బన్ధిత్వా ఖురముణ్డం కరిత్వా ఖరస్సరేన పణవేన రథియాయ రథియం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం పరినేత్వా దక్ఖిణేన ద్వారేన నిక్ఖామేత్వా దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిజ్జమానో. తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో కిం అకాసి దళ్హాయ రజ్జుయా పచ్ఛాబాహం గాళ్హబన్ధనం బన్ధిత్వా ఖురముణ్డం కరిత్వా ఖరస్సరేన పణవేన రథియాయ రథియం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం పరినేత్వా, దక్ఖిణేన ద్వారేన నిక్ఖామేత్వా, దక్ఖిణతో నగరస్స సీసం ఛిన్దతీ’తి? తమేనం ఏవమాహంసు – ‘అమ్భో! అయం పురిసో గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా ముసావాదేన అత్థం భఞ్జి, తేన నం రాజానో గహేత్వా ఏవరూపం కమ్మకారణం కారేన్తీ’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గామణి, అపి ను తే ఏవరూపం దిట్ఠం వా సుతం వా”తి? “దిట్ఠఞ్చ నో , భన్తే, సుతఞ్చ సుయ్యిస్సతి చా”తి. “తత్ర, గామణి, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘యో కోచి ముసా భణతి, సబ్బో సో దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదయతీ’తి, సచ్చం వా తే ఆహంసు ముసా వా”తి ? “ముసా, భన్తే”. “యే పన తే తుచ్ఛం ముసా విలపన్తి సీలవన్తో వా తే దుస్సీలా వా”తి? “దుస్సీలా, భన్తే”. “యే పన తే దుస్సీలా పాపధమ్మా మిచ్ఛాపటిపన్నా వా తే

సమ్మాపటిపన్నా వా”తి? “మిచ్ఛాపటిపన్నా, భన్తే”. “యే పన తే మిచ్ఛాపటిపన్నా మిచ్ఛాదిట్ఠికా వా తే సమ్మాదిట్ఠికా వా”తి? “మిచ్ఛాదిట్ఠికా, భన్తే”. “యే పన తే మిచ్ఛాదిట్ఠికా కల్లం ను తేసు పసీదితు”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! అత్థి మే, భన్తే, ఆవసథాగారం. తత్థ అత్థి మఞ్చకాని, అత్థి ఆసనాని, అత్థి ఉదకమణికో, అత్థి తేలప్పదీపో. తత్థ యో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా వాసం ఉపేతి, తేనాహం యథాసత్తి యథాబలం సంవిభజామి. భూతపుబ్బం, భన్తే, చత్తారో సత్థారో నానాదిట్ఠికా నానాఖన్తికా నానారుచికా, తస్మిం ఆవసథాగారే వాసం ఉపగచ్ఛుం”.

“ఏకో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ‘నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో. నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’”తి.

“ఏకో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ‘అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం , అత్థి హుతం, అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, అత్థి అయం లోకో, అత్థి పరో లోకో, అత్థి మాతా, అత్థి పితా, అత్థి సత్తా ఓపపాతికా, అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా, యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’”తి.

“ఏకో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ‘కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణం చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరం చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’”తి.

“ఏకో సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ‘కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో , ముసా భణతో, కరోతో కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణం చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరం చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన అత్థి పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’”తి.

“తస్స మయ్హం, భన్తే, అహుదేవ కఙ్ఖా, అహు విచికిచ్ఛా – ‘కోసు నామ ఇమేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం ఆహ, కో ముసా’”తి?

“అలఞ్హి తే, గామణి, కఙ్ఖితుం, అలం విచికిచ్ఛితుం. కఙ్ఖనీయే చ పన తే ఠానే విచికిచ్ఛా ఉప్పన్నా”తి. “ఏవం పసన్నోహం, భన్తే, భగవతి. పహోతి మే భగవా తథా ధమ్మం దేసేతుం యథాహం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్య”న్తి.

“అత్థి, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి. ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి. కతమో చ, గామణి, ధమ్మసమాధి? ఇధ, గామణి, అరియసావకో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి, పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి , ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, అభిజ్ఝం పహాయ అనభిజ్ఝాలు హోతి, బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠిం పహాయ సమ్మాదిట్ఠికో హోతి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా, సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. ‘సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం [యోహం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] న కిఞ్చి [కఞ్చి (?)] బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ [ఉభయత్థ మే (?) మ. ని. ౨.౯౫ పాళియా సంసన్దేతబ్బం] కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి [పరం మరణా న ఉపపజ్జిస్సామీతి (?)]. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి . తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం, అత్థి హుతం, అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, అత్థి అయం లోకో, అత్థి పరో లోకో, అత్థి మాతా, అత్థి పితా, అత్థి సత్తా ఓపపాతికా, అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా, సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. ‘సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి.

పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

"స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి. 'సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ'తి [పరం మరణా న ఉపపజ్జిస్సామీతి (?)]. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

"స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో మేత్తాసహగతే చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన అత్థి పుఞ్ఞం అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమోతి. సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ'తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి.

పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో కరుణాసహగతే చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి... పే.....

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో ఉపేక్ఖాసహగతే చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా నత్థి పితా నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీతి. సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో , యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో ఉపేక్ఖాసహగతే చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం, అత్థి హుతం, అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, అత్థి అయం లోకో అత్థి పరో లోకో, అత్థి మాతా అత్థి పితా అత్థి సత్తా ఓపపాతికా, అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీతి. సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో ఉపేక్ఖాసహగతే చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా

విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – కరోతో కారయతో, ఛేదతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో న కరీయతి పాపం . ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’తి. ‘సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసి.

“స ఖో సో, గామణి, అరియసావకో ఏవం విగతాభిజ్ఝో విగతబ్యాపాదో అసమ్మూళ్హో సమ్పజానో పటిస్సతో ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘య్వాయం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన అత్థి పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’తి. ‘సచే తస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అపణ్ణకతాయ మయ్హం, య్వాహం న కిఞ్చి బ్యాబాధేమి తసం వా థావరం వా? ఉభయమేత్థ కటగ్గాహో, యం చమ్హి కాయేన సంవుతో వాచాయ సంవుతో మనసా సంవుతో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి. తస్స పామోజ్జం జాయతి. పముదితస్స పీతి జాయతి. పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి. పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదయతి. సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. అయం ఖో, గామణి, ధమ్మసమాధి. తత్ర చే త్వం చిత్తసమాధిం పటిలభేయ్యాసి, ఏవం త్వం ఇమం కఙ్ఖాధమ్మం పజహేయ్యాసీ”తి.

ఏవం వుత్తే, పాటలియో గామణి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే…పే.… అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. తేరసమం.

గామణిసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

> చణ్డో పుటో యోధాజీవో, హత్థస్సో అసిబన్ధకో;
> దేసనా సఙ్ఖకులం మణిచూళం, భద్రరాసియపాటలీతి.

౯. అసఙ్ఖతసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. కాయగతాసతిసుత్తం

౩౬౬. సావత్థినిదానం . "అసఙ్ఖతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అసఙ్ఖతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం? యో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? కాయగతాసతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో".

"ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, దేసితం వో మయా అసఙ్ఖతం, దేసితో అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ [నిజ్ఝాయథ (క.)], భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ"తి. పఠమం.

౨. సమథవిపస్సనాసుత్తం

౩౬౭. "అసఙ్ఖతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అసఙ్ఖతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం? యో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సమథో చ విపస్సనా చ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... దుతియం.

౩. సవితక్కసవిచారసుత్తం

౩౬౮. "కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సవితక్కసవిచారో సమాధి, అవితక్కవిచారమత్తో సమాధి, అవితక్కఅవిచారో సమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... తతియం.

౪. సుఞ్ఞతసమాధిసుత్తం

౩౬౯. "కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సుఞ్ఞతో సమాధి, అనిమిత్తో సమాధి, అప్పణిహితో సమాధి – అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... చతుత్థం.

౫. సతిపట్ఠానసుత్తం

౩౭౦. "కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? చత్తారో సతిపట్ఠానా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో... పే.... పఞ్చమం.

౬. సమ్మప్పధానసుత్తం

౩౭౧. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? చత్తారో సమ్మప్పధానా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో... పే.... ఛట్ఠం.

౭. ఇద్ధిపాదసుత్తం

౩౭౨. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? చత్తారో ఇద్ధిపాదా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... సత్తమం.

౮. ఇన్ద్రియసుత్తం

౩౭౩. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? పఞ్చిన్ద్రియాని. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... అట్ఠమం.

౯. బలసుత్తం

౩౭౪. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? పఞ్చ బలాని. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... నవమం.

౧౦. బోజ్ఝఙ్గసుత్తం

౩౭౫. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సత్త బోజ్ఝఙ్గా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో...పే.... దసమం.

౧౧. మగ్గఙ్గసుత్తం

౩౭౬. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే , దేసితం వో మయా అసఙ్ఖతం, దేసితో అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి. ఏకాదసమం.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

కాయో సమథో సవితక్కో, సుఞ్ఞతో సతిపట్ఠానా;
సమ్మప్పధానా ఇద్ధిపాదా, ఇన్ద్రియబలబోజ్ఝఙ్గా;
మగ్గేన ఏకాదసమం, తస్సుద్దానం పవుచ్చతి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. అసఙ్ఖతసుత్తం

౩౭౭. “అసఙ్ఖతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అసఙ్ఖతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం? యో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సమథో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, దేసితం వో మయా అసఙ్ఖతం, దేసితో అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీతి.

“అసఙ్ఖతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అసఙ్ఖతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం? యో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం. కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? విపస్సనా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, దేసితం వో మయా అసఙ్ఖతం…పే॰… అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీతి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సవితక్కో సవిచారో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? అవితక్కో విచారమత్తో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? అవితక్కో అవిచారో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰….

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? సుఞ్ఞతో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? అనిమిత్తో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? అప్పణిహితో సమాధి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰….

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి…పే॰… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తే చిత్తానుపస్సీ…పే॰… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి…పే॰… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰….

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే,

అసబ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ….

"కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో …పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీమంససమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ….

"కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీరియిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిన్ద్రియం భావేతి…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమాధిన్ద్రియం భావేతి…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ….

"కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీరియబలం భావేతి…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిబలం భావేతి…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమాధిబలం భావేతి…పేఽ… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్ఞాబలం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పేఽ….

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మవిచయసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి… పే॰… వీరియసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… పీతిసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… పస్సద్ధిసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… సమాధిసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… ఉపేక్ఖాసమ్బొజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰….

“కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో…పే॰… కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాసఙ్కప్పం భావేతి …పే॰… సమ్మావాచం భావేతి…పే॰… సమ్మాకమ్మన్తం భావేతి…పే॰… సమ్మాఆజీవం భావేతి…పే॰… సమ్మావాయామం భావేతి…పే॰… సమ్మాసతిం భావేతి…పే॰… అసఙ్ఖతఞ్చ వో భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అసఙ్ఖతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతం…పే॰…? కతమో చ, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం . అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, దేసితం వో మయా అసఙ్ఖతం, దేసితో అసఙ్ఖతగామిమగ్గో. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి. పఠమం.

౨. అనతసుత్తం

౩౭౮. “అనతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, అనతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనతం…పే॰…”. (యథా అసఙ్ఖతం తథా విత్థారేతబ్బం). దుతియం.

౩-౩౨. అనాసవాదిసుత్తం

౩౭౯-౪౦౮. “అనాసవఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అనాసవగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనాసవం…పే॰… సచ్చఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సచ్చగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సచ్చం…పే॰… పారఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి పారగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పారం…పే॰… నిపుణఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి నిపుణగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, నిపుణం…పే॰… సుదుద్దసఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సుదుద్దసగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సుదుద్దసం…పే॰… అజజ్జరఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అజజ్జరగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అజజ్జరం…పే॰… ధువఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి ధువగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధువం…పే॰… అపలోకితఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అపలోకితగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అపలోకితం…పే॰… అనిదస్సనఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అనిదస్సనగామిఞ్చ మగ్గం. తం

సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనిదస్సనం…పే.… నిప్పపఞ్చఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి నిప్పపఞ్చగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, నిప్పపఞ్చం…పే.…?

“సన్తఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సన్తగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సన్తం…పే.… అమతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అమతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అమతం…పే.… పణీతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి పణీతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పణీతం…పే.… సివఞ్చ వో, భిక్ఖవే , దేసేస్సామి సివగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సివం…పే.… ఖేమఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి ఖేమగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఖేమం…పే.… తణ్హాక్ఖయఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి తణ్హాక్ఖయగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, తణ్హాక్ఖయం…పే.…?

“అచ్ఛరియఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అచ్ఛరియగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అచ్ఛరియం…పే.… అబ్భుతఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అబ్భుతగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అబ్భుతం…పే.… అనీతికఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అనీతికగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనీతికం…పే.… అనీతికధమ్మఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అనీతికధమ్మగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనీతికధమ్మం…పే.… నిబ్బానఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి నిబ్బానగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, నిబ్బానం…పే.… అబ్యాపజ్ఝఞ్చ [అబ్యాపజ్ఝఞ్చ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అబ్యాపజ్ఝగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అబ్యాపజ్ఝం…పే.… విరాగఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి విరాగగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, విరాగో…పే.…?

“సుద్ధిఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సుద్ధిగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమా చ, భిక్ఖవే, సుద్ధి…పే.… ముత్తిఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి ముత్తిగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమా చ, భిక్ఖవే, ముత్తి…పే.… అనాలయఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి అనాలయగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమో చ, భిక్ఖవే, అనాలయో…పే.… దీపఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి దీపగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దీపం…పే.… లేణఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి లేణగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, లేణం…పే.… తాణఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి తాణగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, తాణం…పే.… సరణఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సరణగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సరణం…పే.…అనుసాసనీ”తి? బాత్తింసతిమం.

౩౩. పరాయనసుత్తం

౪౦౯. “పరాయనఞ్చ [పరాయణఞ్చ (పీ. సీ. అట్ఠ.)] వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి పరాయనగామిఞ్చ మగ్గం. తం సుణాథ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పరాయనం? యో, భిక్ఖవే, రాగక్ఖయో దోసక్ఖయో మోహక్ఖయో – ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పరాయనం. కతమో చ, భిక్ఖవే, పరాయనగామీ మగ్గో? కాయగతాసతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పరాయనగామిమగ్గో. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే,

దేసితం వో మయా పరాయనం, దేసితో పరాయనగామిమగ్గో. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ"తి. (యథా అసఙ్ఖతం తథా విత్థారేతబ్బం). తేత్తింసతిమం.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

అసఙ్ఖతం అనతం అనాసవం, సచ్చఞ్చ పారం నిపుణం సుదుద్దసం;
అజజ్జరం ధువం అపలోకితం, అనిదస్సనం నిప్పపఞ్చ సన్తం.

అమతం పణీతఞ్చ సివఞ్చ ఖేమం, తణ్హాక్ఖయో అచ్ఛరియఞ్చ అబ్భుతం;
అనీతికం అనీతికధమ్మం, నిబ్బానమేతం సుగతేన దేసితం.

అబ్యాపజ్ఝో విరాగో చ, సుద్ధి ముత్తి అనాలయో;
దీపో లేణఞ్చ తాణఞ్చ, సరణఞ్చ పరాయనన్తి.

అసఙ్ఖతసంయుత్తం సమత్తం.

౧౦. అబ్యాకతసంయుత్తం

౧. ఖేమాసుత్తం

౪౧౦. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఖేమా భిక్ఖునీ కోసలేసు చారికం చరమానా అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ సాకేతం తోరణవత్థుస్మిం వాసం ఉపగతా హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో సాకేతా సావత్థిం గచ్ఛన్తో, అన్తరా చ సాకేతం అన్తరా చ సావత్థిం తోరణవత్థుస్మిం ఏకరత్తివాసం ఉపగచ్ఛి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, తోరణవత్థుస్మిం తథారూపం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా జాన యమహం అజ్జ పయిరుపాసేయ్య"న్తి.

"ఏవం, దేవా"తి ఖో సో పురిసో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా కేవలకప్పం తోరణవత్థుం ఆహిణ్డన్తో [అన్వాహిణ్డన్తో (సీ.)] నాద్దస తథారూపం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా యం రాజా పసేనది కోసలో పయిరుపాసేయ్య. అద్దసా ఖో సో పురిసో ఖేమం భిక్ఖునిం తోరణవత్థుస్మిం వాసం ఉపగతం. దిస్వాన యేన రాజా పసేనది కోసలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ –

"నత్థి ఖో, దేవ, తోరణవత్థుస్మిం తథారూపో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యం దేవో పయిరుపాసేయ్య. అత్థి చ ఖో, దేవ, ఖేమా నామ భిక్ఖునీ, తస్స భగవతో సావికా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. తస్సా ఖో పన అయ్యాయ ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'పణ్డితా, వియత్తా మేధావినీ బహుస్సుతా చిత్తకథా కల్యాణపటిభానా'తి. తం దేవో పయిరుపాసతూ"తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన ఖేమా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఖేమం భిక్ఖునిం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఖేమం భిక్ఖునిం ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో, అయ్యే, హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, భగవతా – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పనయ్యే, న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం భగవతా – 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం ను ఖో, అయ్యే, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, భగవతా – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పనయ్యే, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి. "ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం భగవతా – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి.

""కిం ను ఖో, అయ్యే, హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, ఇతి పుట్ఠా సమానా – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, భగవతా – హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కిం పనయ్యే, న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి పుట్ఠా సమానా – 'ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం భగవతా – న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కిం ను ఖో, అయ్యే, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి పుట్ఠా సమానా – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, భగవతా – హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కిం పనయ్యే, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి పుట్ఠా సమానా – 'ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం భగవతా – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కో ను ఖో , అయ్యే, హేతు, కో పచ్చయో యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా'"తి?

“తేన హి, మహారాజ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, అత్థి తే కోచి గణకో వా ముద్దికో వా సఙ్ఖాయకో వా యో పహోతి గఙ్గాయ వాలుకం [వాలికం (సీ. స్యా. కం.)] గణేతుం – ఏత్తకా [ఏత్తికా (సీ.)] వాలుకా ఇతి వా, ఏత్తకాని వాలుకసతాని ఇతి వా, ఏత్తకాని వాలుకసహస్సాని ఇతి వా, ఏత్తకాని వాలుకసతసహస్సాని ఇతి వా”తి? “నో హేతం, అయ్యే”. “అత్థి పన తే కోచి గణకో వా ముద్దికో వా సఙ్ఖాయకో వా యో పహోతి మహాసముద్దే ఉదకం గణేతుం – ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకాని ఇతి వా, ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతాని ఇతి వా, ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసహస్సాని ఇతి వా, ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతసహస్సాని ఇతి వా”తి? “నో హేతం, అయ్యే”. “తం కిస్స హేతు”? “మహాయ్యే, సముద్దో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో”తి. “ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, యేన రూపేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య తం రూపం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావఙ్కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. రూపసఙ్ఖాయవిముత్తో ఖో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి.

“యాయ వేదనాయ తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య, సా వేదనా తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. వేదనాసఙ్ఖాయవిముత్తో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి.

“యాయ సఞ్ఞా తథాగతం...పే.... యేహి సఙ్ఖారేహి తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య, తే సఙ్ఖారా తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావఙ్కతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. సఙ్ఖారసఙ్ఖాయవిముత్తో ఖో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి , ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి.

“యేన విఞ్ఞాణేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య తం విఞ్ఞాణం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావఙ్కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. విఞ్ఞాణసఙ్ఖాయవిముత్తో ఖో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న ఉపేతీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఖేమాయ భిక్ఖునియా భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా ఖేమం భిక్ఖునిం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అపరేన సమయేన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భన్తే, హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి? “అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, మయా – ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి. “కిం పన, భన్తే,

న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం మయా – 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం ను ఖో, భన్తే, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి ? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, మయా – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పన, భన్తే, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం మయా – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం ను ఖో, భన్తే, హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి ఇతి పుట్ఠో సమానో – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, మహారాజ, మయా – హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి...పే.... "'కిం పన, భన్తే, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి పుట్ఠో సమానో – "'ఏతమ్పి ఖో, మహారాజ, అబ్యాకతం మయా – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా"తి?

"తేన హి, మహారాజ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, అత్థి తే కోచి గణకో వా ముద్దికో వా సఙ్ఖాయకో వా యో పహోతి గఙ్గాయ వాలుకం గణేతుం – ఏత్తకా వాలుకా ఇతి వా...పే.... ఏత్తకాని వాలుకసతసహస్సాని ఇతి వా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "అత్థి పన తే కోచి గణకో వా ముద్దికో వా సఙ్ఖాయకో వా యో పహోతి మహాసముద్దే ఉదకం గణేతుం – ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకాని ఇతి వా...పే.... ఏత్తకాని ఉదకాళ్హకసతసహస్సాని ఇతి వా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "మహా, భన్తే, సముద్దో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, యేన రూపేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య, తం రూపం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావఙ్కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. రూపసఙ్ఖాయవిముత్తో ఖో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతి...పే.... 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతి. యాయ వేదనాయ...పే.... యాయ సఞ్ఞాయ...పే.... యేహి సఙ్ఖారేహి...పే....".

"యేన విఞ్ఞాణేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య, తం విఞ్ఞాణం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావఙ్కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. విఞ్ఞాణసఙ్ఖాయవిముత్తో ఖో, మహారాజ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాహో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతి, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతి, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతి, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న ఉపేతీ"తి.

"అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యత్ర హి నామ సత్థు చేవ [సత్థునో చేవ (సీ.)] సావికాయ చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి , సమేస్సతి, న విరోధయిస్సతి [విహాయిస్సతి (సీ. స్యా. కం.), విగాయిస్సతి (క.)] యదిదం అగ్గపదస్మిం. ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం ఖేమం భిక్ఖునిం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం అపుచ్ఛిం. సాపి మే అయ్యా ఏతేహి పదేహి ఏతేహి బ్యఞ్జనేహి ఏతమత్థం బ్యాకాసి, సేయ్యథాపి భగవా. అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యత్ర హి నామ సత్థు చేవ సావికాయ చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి, సమేస్సతి, న విరోధయిస్సతి యదిదం అగ్గపదస్మిం. హన్ద దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ. బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా"తి. "యస్స దాని త్వం, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామీతి. పఠమం.

౨. అనురాధసుత్తం

౪౧౧. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అనురాధో భగవతో అవిదూరే అరఞ్ఞకుటికాయం విహరతి. అథ ఖో సమ్బహులా అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా యేనాయస్మా అనురాధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అనురాధేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు . ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఆయస్మన్తం అనురాధం ఏతదవోచుం – "యో సో, ఆవుసో అనురాధ, తథాగతో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో, తం తథాగతో ఇమేసు చతూసు ఠానేసు పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి? "యో సో, ఆవుసో, తథాగతో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో, తం తథాగతో అఞ్ఞత్ర ఇమేహి చతూహి ఠానేహి పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా"తి. ఏవం వుత్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఆయస్మన్తం అనురాధం ఏతదవోచుం – "సో చాయం [యో చాయం (సీ.)] భిక్ఖు నవో భవిస్సతి అచిరపబ్బజితో, థేరో వా పన బాలో అబ్యత్తో"తి. అథ ఖో తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఆయస్మన్తం అనురాధం నవవాదేన చ బాలవాదేన చ అపసాదేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు.

అథ ఖో ఆయస్మతో అనురాధస్స అచిరపక్కన్తేసు అఞ్ఞతిత్థియేసు పరిబ్బాజకేసు ఏతదహోసి – "సచే ఖో మం తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఉత్తరిం పుచ్ఛేయ్యుం, కథం బ్యాకరమానో ను ఖ్వాహం తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం వుత్తవాదీ చేవ భగవతో అస్సం, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖేయ్యం, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరేయ్యం, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛేయ్యా"తి? అథ ఖో ఆయస్మా అనురాధో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా అనురాధో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, భగవతో అవిదూరే అరఞ్ఞకుటికాయం విహరామి. అథ ఖో, భన్తే, సమ్బహులా అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మయా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా మం ఏతదవోచుం – "యో సో, ఆవుసో అనురాధ, తథాగతో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో, తం తథాగతో ఇమేసు చతూసు ఠానేసు పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా…పే.… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి? ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియే పరిబ్బాజకే ఏతదవోచం – "యో సో, ఆవుసో , తథాగతో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో, తం తథాగతో అఞ్ఞత్ర ఇమేహి చతూహి ఠానేహి పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా…పే.… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా మం ఏతదవోచుం – "సో చాయం భిక్ఖు నవో భవిస్సతి అచిరపబ్బజితో థేరో వా పన బాలో అబ్యత్తో"తి. అథ ఖో మం, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా నవవాదేన చ బాలవాదేన చ అపసాదేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు. తస్స మయ్హం, భన్తే, అచిరపక్కన్తేసు తేసు అఞ్ఞతిత్థియేసు పరిబ్బాజకేసు ఏతదహోసి – "సచే ఖో మం తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఉత్తరిం పుచ్ఛేయ్యుం, కథం బ్యాకరమానో ను ఖ్వాహం తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం వుత్తవాదీ చేవ

భగవతో అస్సం, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖేయ్యం, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరేయ్యం, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛేయ్యా"తి?

"తం కిం మఞ్ఞసి, అనురాధ, రూపం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"వేదనా నిచ్చా వా అనిచ్చా వా"తి?...పే.... సఞ్ఞా ...పే.... సఙ్ఖారా...పే.... "విఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా"తి?

"అనిచ్చం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా"తి?

"దుక్ఖం, భన్తే".

"యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"తస్మాతిహ, అనురాధ, యం కిఞ్చి రూపం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం రూపం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. యా కాచి వేదనా అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నా...పే.... యా కాచి సఞ్ఞా...పే.... యే కేచి సఙ్ఖారా...పే.... యం కిఞ్చి విఞ్ఞాణం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం విఞ్ఞాణం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవం పస్సం, అనురాధ, సుతవా అరియసావకో రూపస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి, వేదనాయపి నిబ్బిన్దతి, సఞ్ఞాయపి నిబ్బిన్దతి, సఙ్ఖారేసుపి నిబ్బిన్దతి, విఞ్ఞాణస్మిమ్పి నిబ్బిన్దతి. నిబ్బిన్దం విరజ్జతి; విరాగా విముచ్చతి; విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అనురాధ, రూపం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “వేదనం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సఞ్ఞం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సఙ్ఖారే తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “విఞ్ఞాణం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిం మఞ్ఞసి, అనురాధ, రూపస్మిం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “అఞ్ఞత్ర రూపా తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “వేదనాయ...పే.... అఞ్ఞత్ర వేదనాయ...పే.... సఞ్ఞాయ...పే.... అఞ్ఞత్ర సఞ్ఞాయ...పే.... సఙ్ఖారేసు...పే.... అఞ్ఞత్ర సఙ్ఖారేహి...పే.... విఞ్ఞాణస్మిం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “అఞ్ఞత్ర విఞ్ఞాణా తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అనురాధ, రూపం, వేదనం, సఞ్ఞం, సఙ్ఖారే, విఞ్ఞాణం తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిం మఞ్ఞసి, అనురాధ, అయం సో అరూపీ అవేదనో అసఞ్ఞీ అసఙ్ఖారో అవిఞ్ఞాణో తథాగతోతి సమనుపస్ససీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ఏత్థ చ తే, అనురాధ, దిట్ఠేవ ధమ్మే సచ్చతో థేతతో తథాగతే అనుపలబ్భియమానే [తథాగతో అనుపలబ్భియమానో (స్యా. క.), తథాగతే అనుపలబ్భమానే (?)] కల్లం ను తే తం వేయ్యాకరణం [వేయ్యాకరణాయ (సీ.)] – యో సో, ఆవుసో, తథాగతో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో, తం తథాగతో అఞ్ఞత్ర ఇమేహి చతూహి ఠానేహి పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేతి – ‘‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా...పే.... ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సాధు సాధు, అనురాధ! పుబ్బే చాహం, అనురాధ, ఏతరహి చ దుక్ఖఞ్చేవ పఞ్ఞాపేమి దుక్ఖస్స చ నిరోధ”న్తి. దుతియం.

౩. పఠమసారిపుత్తకోట్ఠికసుత్తం

౪౧౭. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో, ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో బారాణసియం విహరన్తి ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

“కిం ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి? “అబ్యాకతం ఖో ఏతం, ఆవుసో, భగవతా – ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి. “కిం పనావుసో, న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి? “ఏతమ్పి ఖో, ఆవుసో, అబ్యాకతం భగవతా – ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి. “కిం ను ఖో, ఆవుసో, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి? “అబ్యాకతం ఖో ఏతం, ఆవుసో, భగవతా – ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి. “కిం పనావుసో, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి? “ఏతమ్పి ఖో, ఆవుసో, అబ్యాకతం భగవతా – ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి.

“‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో, ‘అబ్యాకతం ఖో ఏతం, ఆవుసో, భగవతా – హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వదేసి...పే.... ‘కిం పనావుసో, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఇతి పుట్ఠో

సమానో – ‘ఏతమ్పి ఖో, ఆవుసో, అబ్యాకతం భగవతా – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వదేసి. కో ను ఖో, ఆవుసో, హేతు, కో పచ్చయో యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి?

“హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఖో, ఆవుసో, రూపగతమేతం. న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, రూపగతమేతం. హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, రూపగతమేతం. నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, రూపగతమేతం. హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఖో, ఆవుసో, వేదనాగతమేతం. న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, వేదనాగతమేతం. హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, వేదనాగతమేతం. నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, వేదనాగతమేతం. హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఖో, ఆవుసో, సఞ్ఞాగతమేతం. న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఞ్ఞాగతమేతం. హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఞ్ఞాగతమేతం. నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఞ్ఞాగతమేతం. హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఖో, ఆవుసో, సఙ్ఖారగతమేతం . న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఙ్ఖారగతమేతం. హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఙ్ఖారగతమేతం. నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, సఙ్ఖారగతమేతం. హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఖో, ఆవుసో, విఞ్ఞాణగతమేతం. న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, విఞ్ఞాణగతమేతం. హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, విఞ్ఞాణగతమేతం. నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి, విఞ్ఞాణగతమేతం. అయం ఖో, ఆవుసో, హేతు అయం పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి. తతియం.

౪. దుతియసారిపుత్తకోట్ఠికసుత్తం

౪౧౩. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో, ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో బారాణసియం విహరన్తి ఇసిపతనే మిగదాయే...పే.... (సాయేవ పుచ్ఛా) “కో ను ఖో, ఆవుసో, హేతు, కో పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “రూపం ఖో, ఆవుసో, అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, రూపసముదయం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, రూపనిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం , రూపనిరోధగామినిం పటిపదం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. వేదనం...పే.... సఞ్ఞం...పే.... సఙ్ఖారే...పే.... విఞ్ఞాణం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణసముదయం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణనిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణనిరోధగామినిం పటిపదం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తిపిస్స హోతి.

“రూపఞ్చ ఖో, ఆవుసో, జానతో పస్సతో యథాభూతం, రూపసముదయం జానతో పస్సతో యథాభూతం, రూపనిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, రూపనిరోధగామినిం పటిపదం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి...పే.... ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. వేదనం...పే.... సఞ్ఞం...పే.... సఙ్ఖారే...పే.... విఞ్ఞాణం జానతో పస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణసముదయం జానతో పస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణనిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, విఞ్ఞాణనిరోధగామినిం పటిపదం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి

తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి; ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి; ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి; ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయం ఖో, ఆవుసో, హేతు అయం పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి. చతుత్థం.

౫. తతియసారిపుత్తకోట్ఠికసుత్తం

౪౧౪. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో, ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో బారాణసియం విహరన్తి ఇసిపతనే మిగదాయే…పే.… (సాయేవ పుచ్ఛా) “కో ను ఖో, ఆవుసో, హేతు కో పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “రూపే ఖో, ఆవుసో, అవిగతరాగస్స అవిగతచ్ఛన్దస్స అవిగతపేమస్స అవిగతపిపాసస్స అవిగతపరిళాహస్స అవిగతతణ్హస్స ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే.… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. వేదనాయ… పే.… సఞ్ఞాయ…పే.… సఙ్ఖారేసు…పే.… విఞ్ఞాణే అవిగతరాగస్స అవిగతచ్ఛన్దస్స అవిగతపేమస్స అవిగతపిపాసస్స అవిగతపరిళాహస్స అవిగతతణ్హస్స ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే.… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. రూపే చ ఖో, ఆవుసో, విగతరాగస్స…పే.… వేదనాయ…పే.… సఞ్ఞాయ…పే.… సఙ్ఖారేసు… పే.… విఞ్ఞాణే విగతరాగస్స విగతచ్ఛన్దస్స విగతపేమస్స విగతపిపాసస్స విగతపరిళాహస్స విగతతణ్హస్స ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే.… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయం ఖో, ఆవుసో, హేతు, అయం పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి. పఞ్చమం.

౬. చతుత్థసారిపుత్తకోట్ఠికసుత్తం

౪౧౫. ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో, ఆయస్మా చ మహాకోట్ఠికో బారాణసియం విహరన్తి ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహాకోట్ఠికో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకోట్ఠికేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం మహాకోట్ఠికం ఏతదవోచ – “‘కిం ను ఖో, ఆవుసో కోట్ఠిక, హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి…పే.… ‘కిం పనావుసో, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో – ‘ఏతమ్పి ఖో, ఆవుసో, అబ్యాకతం భగవతా – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వదేసి”. “కో ను ఖో, ఆవుసో, హేతు, కో పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి?

“రూపారామస్స ఖో, ఆవుసో, రూపరతస్స రూపసమ్ముదితస్స రూపనిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి; ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. వేదనారామస్స ఖో, ఆవుసో, వేదనారతస్స వేదనాసమ్ముదితస్స, వేదనానిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే.… సఞ్ఞారామస్స ఖో, ఆవుసో…పే.… సఙ్ఖారారామస్స ఖో ఆవుసో…పే.… విఞ్ఞాణారామస్స ఖో, ఆవుసో, విఞ్ఞాణరతస్స విఞ్ఞాణసమ్ముదితస్స విఞ్ఞాణనిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే.… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి”.

“న రూపారామస్స ఖో, ఆవుసో, న రూపరతస్స న రూపసమ్ముదితస్స, రూపనిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. న వేదనారామస్స ఖో, ఆవుసో…పే॰… న సఞ్ఞారామస్స ఖో, ఆవుసో…పే॰… న సఙ్ఖారారామస్స ఖో, ఆవుసో…పే॰… న విఞ్ఞాణారామస్స ఖో, ఆవుసో, న విఞ్ఞాణరతస్స న విఞ్ఞాణసమ్ముదితస్స, విఞ్ఞాణనిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయం ఖో, ఆవుసో, హేతు, అయం పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి.

“సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “సియా, ఆవుసో. భవారామస్స ఖో, ఆవుసో, భవరతస్స భవసమ్ముదితస్స, భవనిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. న భవారామస్స ఖో, ఆవుసో, న భవరతస్స న భవసమ్ముదితస్స, భవనిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయమ్పి ఖో, ఆవుసో, పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి.

“సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “సియా, ఆవుసో. ఉపాదానారామస్స ఖో, ఆవుసో, ఉపాదానరతస్స ఉపాదానసమ్ముదితస్స, ఉపాదాననిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. న ఉపాదానారామస్స ఖో, ఆవుసో, న ఉపాదానరతస్స న ఉపాదానసమ్ముదితస్స, ఉపాదాననిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే॰… ‘నేవ, హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయమ్పి ఖో ఆవుసో, పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి.

“సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “సియా, ఆవుసో. తణ్హారామస్స ఖో, ఆవుసో, తణ్హారతస్స తణ్హాసమ్ముదితస్స, తణ్హానిరోధం అజానతో అపస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స హోతి. న తణ్హారామస్స ఖో, ఆవుసో, న తణ్హారతస్స న తణ్హాసమ్ముదితస్స, తణ్హానిరోధం జానతో పస్సతో యథాభూతం, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి…పే॰ … ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపిస్స న హోతి. అయమ్పి ఖో, ఆవుసో, పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి.

“సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో, యేనేతం అబ్యాకతం భగవతా”తి? “ఏత్థ దాని, ఆవుసో సారిపుత్త, ఇతో ఉత్తరి కిం ఇచ్ఛసి? తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తస్స, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునో వట్టం [వత్తం (స్యా॰ కం॰ క॰) వద్ధం (పీ॰)] నత్థి పఞ్ఞాపనాయా”తి. ఛట్ఠం.

౭. మోగ్గల్లానసుత్తం

౪౧౬. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహామోగ్గల్లానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ –

"కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, సస్సతో లోకో"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'సస్సతో లోకో'"తి. "కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, అసస్సతో లోకో"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'అసస్సతో లోకో'"తి. "కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, అన్తవా లోకో"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'అన్తవా లోకో'"తి. "కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, అనన్తవా లోకో"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'అనన్తవా లోకో'"తి. "కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, తం జీవం తం సరీర"న్తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'తం జీవం తం సరీర'"న్తి. "కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర"న్తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'"న్తి. "కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి.

"కో ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, హేతు కో పచ్చయో, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – సస్సతో లోకోతి వా, అసస్సతో లోకోతి వా, అన్తవా లోకోతి వా, అనన్తవా లోకోతి వా, తం జీవం తం సరీరన్తి వా, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తి వా, హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా? కో పన, భో మోగ్గల్లాన, హేతు కో పచ్చయో, యేన సమణస్స గోతమస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – సస్సతో లోకోతిపి, అసస్సతో లోకోతిపి, అన్తవా లోకోతిపి, అనన్తవా లోకోతిపి, తం జీవం తం సరీరన్తిపి, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తిపి, హోతి తథాగతో పరం మరణాతిపి, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతిపి, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతిపి, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతిపీ"తి?

"అఞ్ఞతిత్థియా ఖో, వచ్ఛ, పరిబ్బాజకా చక్ఖుం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి…పే.… జివ్హం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి…పే.… మనం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి. తస్మా అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – సస్సతో లోకోతి వా…పే.… నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా. తథాగతో చ ఖో, వచ్ఛ, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో చక్ఖుం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి…పే.… జివ్హం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి…పే.… మనం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి. తస్మా తథాగతస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – సస్సతో లోకోతిపి…పే.… నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతిపీ"తి.

అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఉట్ఠాయాసనా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో, భో గోతమ, సస్సతో లోకో"తి? అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, మయా – 'సస్సతో లోకో'తి…పే॰…. "కిం పన, భో గోతమ, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం మయా – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి.

"కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా? కో పన, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో, యేన భోతో గోతమస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – 'సస్సతో లోకో'తిపి… పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపీ"తి?

"అఞ్ఞతిత్థియా ఖో, వచ్ఛ, పరిబ్బాజకా చక్ఖుం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి , ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి…పే॰… జివ్హం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి…పే॰… మనం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సన్తి. తస్మా అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా. తథాగతో చ ఖో, వచ్ఛ, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో చక్ఖుం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి…పే॰… జివ్హం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి…పే॰… మనం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి. తస్మా తథాగతస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – 'సస్సతో లోకో'తిపి, 'అసస్సతో లోకో'తిపి, 'అన్తవా లోకో'తిపి, 'అనన్తవా లోకో'తిపి, 'తం జీవం తం సరీర'న్తిపి, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తిపి, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపీ"తి.

"అచ్ఛరియం, భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ! యత్ర హి నామ సత్థు చ [సత్థుస్స చ (సీ॰ పీ॰), సత్థు చేవ (ఖేమాసుత్తే)] సావకస్స చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి సమేస్సతి న విరోధయిస్సతి, యదిదం అగ్గపదస్మిం. ఇదానాహం, భో గోతమ, సమణం మహామోగ్గల్లానం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం అపుచ్ఛిం. సమణోపి మే మోగ్గల్లానో ఏతేహి పదేహి ఏతేహి బ్యఞ్జనేహి తమత్థం బ్యాకాసి, సేయ్యథాపి భవం గోతమో. అచ్ఛరియం, భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ ! యత్ర హి నామ సత్థు చ సావకస్స చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి సమేస్సతి న విరోధయిస్సతి, యదిదం అగ్గపదస్మి"న్తి. సత్తమం.

౮. వచ్ఛగోత్తసుత్తం

౪౧౭. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో, భో గోతమ, సస్సతో లోకో"తి? అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, మయా – 'సస్సతో లోకో'తి…పే॰….

“కిం పన, భో గోతమ, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి? “ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం మయా – ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి.

“కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తి వా…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా? కో పన, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో, యేన భోతో గోతమస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తిపి… పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపీ”తి?

“అఞ్ఞతిత్థియా ఖో, వచ్ఛ, పరిబ్బాజకా రూపం అత్తతో సమనుపస్సన్తి, రూపవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా రూపం, రూపస్మిం వా అత్తానం . వేదనం అత్తతో సమనుపస్సన్తి…పే॰… సఞ్ఞం…పే॰… సఙ్ఖారే…పే॰… విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సన్తి, విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. తస్మా అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తి వా…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా. తథాగతో చ ఖో, వచ్ఛ, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో న రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, న రూపవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా రూపం, న రూపస్మిం వా అత్తానం. న వేదనం అత్తతో సమనుపస్సతి…పే॰… న సఞ్ఞం…పే॰… న సఙ్ఖారే…పే॰… న విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, న విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా విఞ్ఞాణం, న విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. తస్మా తథాగతస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తిపి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపీ”తి.

అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఉట్ఠాయాసనా యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహామోగ్గల్లానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, సస్సతో లోకో”తి? అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – ‘సస్సతో లోకో’తి…పే॰…. “కిం పన, భో మోగ్గల్లాన, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి? “ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’”తి.

“కో ను ఖో, భో మోగ్గల్లాన, హేతు, కో పచ్చయో, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తి వా…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా? కో పన, భో మోగ్గల్లాన, హేతు, కో పచ్చయో యేన సమణస్స గోతమస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తిపి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపీ”తి?

“అఞ్ఞతిత్థియా ఖో, వచ్ఛ, పరిబ్బాజకా రూపం అత్తతో సమనుపస్సన్తి, రూపవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా రూపం, రూపస్మిం వా అత్తానం. వేదనం అత్తతో సమనుపస్సన్తి…పే॰… సఞ్ఞం…పే॰… సఙ్ఖారే…పే॰… విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సన్తి, విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. తస్మా అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం పుట్ఠానం ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తి వా…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా. తథాగతో చ ఖో, వచ్ఛ, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో న రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, న రూపవన్తం వా

అత్తానం, న అత్తని వా రూపం, న రూపస్మిం వా అత్తానం. న వేదనం అత్తతో సమనుపస్సతి…పే॰… న సఞ్ఞం…పే॰… న సఙ్ఖారే…పే॰… న విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, న విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా విఞ్ఞాణం, న విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. తస్మా తథాగతస్స ఏవం పుట్ఠస్స న ఏవం వేయ్యాకరణం హోతి – ‘సస్సతో లోకో’తిపి, ‘అసస్సతో లోకో’తిపి, ‘అన్తవా లోకో’తిపి, ‘అనన్తవా లోకో’తిపి, ‘తం జీవం తం సరీర’న్తిపి, ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తిపి, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపీ”తి.

“అచ్ఛరియం, భో మోగ్గల్లాన, అబ్భుతం, భో మోగ్గల్లాన! యత్ర హి నామ సత్థు చ సావకస్స చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి, సమేస్సతి, న విరోధయిస్సతి, యదిదం అగ్గపదస్మిం. ఇదానాహం, భో మోగ్గల్లాన, సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం అపుచ్ఛిం. సమణోపి మే గోతమో ఏతేహి పదేహి ఏతేహి బ్యఞ్జనేహి ఏతమత్థం బ్యాకాసి, సేయ్యథాపి భవం మోగ్గల్లానో. అచ్ఛరియం, భో మోగ్గల్లాన, అబ్భుతం, భో మోగ్గల్లాన! యత్ర హి నామ సత్థు చ సావకస్స చ అత్థేన అత్థో బ్యఞ్జనేన బ్యఞ్జనం సంసన్దిస్సతి సమేస్సతి న విరోధయిస్సతి, యదిదం అగ్గపదస్మి”న్తి. అట్ఠమం.

౯. కుతూహలసాలాసుత్తం

౪౧౮. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“పురిమాని , భో గోతమ , దివసాని పురిమతరాని సమ్బహులానం నానాతిత్థియానం సమణబ్రాహ్మణానం పరిబ్బాజకానం కుతూహలసాలాయం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘అయం ఖో పూరణో కస్సపో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స. సోపి సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’తి. యోపిస్స సావకో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో తమ్పి సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’”తి.

“అయమ్పి ఖో మక్ఖలి గోసాలో…పే॰… అయమ్పి ఖో నిగణ్ఠో నాటపుత్తో…పే॰… అయమ్పి ఖో సఞ్చయో [సఞ్జయో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] బేలట్ఠపుత్తో…పే॰… అయమ్పి ఖో పకుధో [పకుద్ధో (పీ॰)] కచ్చానో…పే॰… అయమ్పి ఖో అజితో కేసకమ్బలో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స. సోపి సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’తి. యోపిస్స సావకో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో తమ్పి సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’”తి.

“అయమ్పి ఖో సమణో గోతమో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స. సోపి సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర

ఉపపన్నో’తి. యోపిస్స [యో చ ఖ్వస్స (పీ.)] సావకో ఉత్తమపురిసో పరమపురిసో పరమపత్తిపత్తో తఞ్చ సావకం అబ్భతీతం కాలఙ్కతం ఉపపత్తీసు న బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’తి. అపి చ ఖో నం ఏవం బ్యాకరోతి – ‘అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం, వివత్తయి సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా’తి. తస్స మయ్హం, భో గోతమ, అహు దేవ కఙ్ఖా, అహు విచికిచ్ఛా – ‘కథం నామ [కథఞ్హి నామ (స్యా. కం. పీ. క.) కథం కథం నామ (ఛక్కఙ్గుత్తరే పఞ్చమవగ్గే దుతియసుత్తే)] సమణస్స గోతమస్స ధమ్మో అభిఞ్ఞేయ్యో’’తి [ధమ్మాభిఞ్ఞేయ్యాతి (పీ. క.) ధమ్మో... అఞ్ఞేయ్యో (ఛక్కఙ్గుత్తరే)]?

“అలఞ్హి తే, వచ్ఛ, కఙ్ఖితుం, అలం విచికిచ్ఛితుం. కఙ్ఖనీయే చ పన తే ఠానే విచికిచ్ఛా ఉప్పన్నా. సఉపాదానస్స ఖ్వాహం, వచ్ఛ, ఉపపత్తిం పఞ్ఞాపేమి నో అనుపాదానస్స. సేయ్యథాపి , వచ్ఛ, అగ్గి సఉపాదానో జలతి, నో అనుపాదానో; ఏవమేవ ఖ్వాహం, వచ్ఛ, సఉపాదానస్స ఉపపత్తిం పఞ్ఞాపేమి, నో అనుపాదానస్సా”తి.

“యస్మిం , భో గోతమ, సమయే అచ్చి వాతేన ఖిత్తా దూరమ్పి గచ్ఛతి, ఇమస్స పన భవం గోతమో కిం ఉపాదానస్మిం పఞ్ఞాపేతీ”తి? “యస్మిం ఖో, వచ్ఛ, సమయే అచ్చి వాతేన ఖిత్తా దూరమ్పి గచ్ఛతి, తమహం వాతూపాదానం పఞ్ఞాపేమి. వాతో హిస్స, వచ్ఛ, తస్మిం సమయే ఉపాదానం హోతీ”తి. “యస్మిఞ్చ పన, భో గోతమ, సమయే ఇమఞ్చ కాయం నిక్ఖిపతి, సత్తో చ అఞ్ఞతరం కాయం అనుపపన్నో హోతి, ఇమస్స పన భవం గోతమో కిం ఉపాదానస్మిం పఞ్ఞాపేతీ”తి? “యస్మిం ఖో, వచ్ఛ, సమయే ఇమఞ్చ కాయం నిక్ఖిపతి, సత్తో చ అఞ్ఞతరం కాయం అనుపపన్నో హోతి, తమహం తణ్హూపాదానం వదామి. తణ్హా హిస్స, వచ్ఛ, తస్మిం సమయే ఉపాదానం హోతీ”తి [హోతీతి...పే.... (క.)]. నవమం.

౧౦. ఆనన్దసుత్తం

౪౧౯. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భో గోతమ, అత్థత్తా”తి? ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీ అహోసి. “కిం పన, భో గోతమ, నత్థత్తా”తి? దుతియమ్పి ఖో భగవా తుణ్హీ అహోసి. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అచిరపక్కన్తే వచ్ఛగోత్తే పరిబ్బాజకే భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భన్తే, భగవా వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స పఞ్హం పుట్ఠో న బ్యాకాసీ”తి? “అహఞ్చానన్ద, వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స ‘అత్థత్తా’తి పుట్ఠో సమానో ‘అత్థత్తా’తి బ్యాకరేయ్యం, యే తే, ఆనన్ద, సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా తేసమేతం సద్ధిం [తేసమేతం లద్ధి (సీ.)] అభవిస్స. అహఞ్చానన్ద, వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స ‘నత్థత్తా’తి పుట్ఠో సమానో ‘నత్థత్తా’తి బ్యాకరేయ్యం, యే తే, ఆనన్ద, సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా తేసమేతం సద్ధిం అభవిస్స. అహఞ్చానన్ద, వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స ‘అత్థత్తా’తి పుట్ఠో సమానో ‘అత్థత్తా’తి బ్యాకరేయ్యం, అపి ను మే తం, ఆనన్ద, అనులోమం అభవిస్స ఞాణస్స ఉప్పాదాయ – ‘సబ్బే ధమ్మా అనత్తా’’’తి? “నో హేతం, భన్తే”. “అహఞ్చానన్ద, వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స ‘నత్థత్తా’తి పుట్ఠో సమానో ‘నత్థత్తా’తి బ్యాకరేయ్యం , సమ్మూళ్హస్స, ఆనన్ద, వచ్ఛగోత్తస్స పరిబ్బాజకస్స భియ్యో సమ్మోహాయ అభవిస్స – ‘అహువా మే నూన పుబ్బే అత్తా, సో ఏతరహి నత్థీ’’’తి. దసమం.

౧౧. సభియకచ్చానసుత్తం

౪౨౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా సభియో కచ్చానో ఞాతికే విహరతి గిఞ్జకావసథే. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేనాయస్మా సభియో కచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సభియేన కచ్చానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం సభియం కచ్చానం ఏతదవోచ – "కిం ను ఖో భో, కచ్చాన, హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పన, భో కచ్చాన, న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి.

"కిం ను ఖో, భో కచ్చాన, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి. "కిం పన, భో కచ్చాన, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి? "ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'"తి.

"'కిం ను ఖో, భో కచ్చాన, హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, ఇతి పుట్ఠో సమానో – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి . 'కిం పన, భో కచ్చాన, న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, ఇతి పుట్ఠో సమానో – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ, భగవతా – న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కిం ను ఖో, భో కచ్చాన, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, ఇతి పుట్ఠో సమానో – 'అబ్యాకతం ఖో ఏతం, వచ్ఛ , భగవతా – హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. 'కిం పన, భో కచ్చాన, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, ఇతి పుట్ఠో సమానో – 'ఏతమ్పి ఖో, వచ్ఛ, అబ్యాకతం భగవతా – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వదేసి. కో ను ఖో, భో కచ్చాన, హేతు, కో పచ్చయో, యేనేతం అబ్యాకతం సమణేన గోతమేనా"తి? "యో చ, వచ్ఛ, హేతు, యో చ పచ్చయో పఞ్ఞాపనాయ రూపీతి వా అరూపీతి వా సఞ్ఞీతి వా అసఞ్ఞీతి వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి వా, సో చ హేతు, సో చ పచ్చయో సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అపరిసేసం నిరుజ్ఝేయ్య. కేన నం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య రూపీతి వా అరూపీతి వా సఞ్ఞీతి వా అసఞ్ఞీతి వా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి వా"తి. "కీవచిరం పబ్బజితోసి, భో కచ్చానా"తి? "నచిరం, ఆవుసో, తీణి వస్సానీ"తి. "యస్సపస్స, ఆవుసో, ఏతమేత్తకేన ఏత్తకమేవ తంపస్స బహు, కో పన వాదో ఏవం [కో పన వాదో ఏవ (సీ. పీ.)] అభిక్కన్తే"తి! ఏకాదసమం.

అబ్యాకతసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

ఖేమాథేరీ అనురాధో, సారిపుత్తోతి కోట్ఠికో;
మోగ్గల్లానో చ వచ్ఛో చ, కుతూహలసాలానన్దో;
సభియో ఏకాదసమన్తి;

సళాయతనవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

సళాయతనవేదనా, మాతుగామో జమ్బుఖాదకో;
సామణ్డకో మోగ్గల్లానో, చిత్తో గామణి సఙ్ఖతం;
అబ్యాకతన్తి దసధాతి.

సళాయతనవగ్గసంయుత్తపాళి నిట్ఠితా.